

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	σελ. 5
---------------------------------	--------

ΜΕΡΟΣ Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 9
---------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑ

Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.10
1.1 Ζωικός πληθυσμός -τρόπος και συνθήκες εκτροφής	σελ.11
1.2 Χωροταξική κατανομή -διάρθρωση εκτροφών.....	σελ. 16
1.3 Παραγωγή -Εισαγωγές- Κατανάλωση αιγοπροβείου κρέατος	σελ.18
1.4 Παραγωγή - Κατανάλωση αιγοπροβείου γάλακτος.....	σελ.20
1.5 Τιμές παραγωγού- εισόδημα.....	σελ.22
1.6 Εμπορία - Διακίνηση- Μεταποίηση.....	σελ.23
1.7 Κοινοτικό καθεστώς σε προϊόντα αιγοπροβατοτροφίας.....	σελ.25
1.8 Κοινή οργάνωση αγοράς αιγοπροβείου κρέατος.....	σελ.27
1.9 Οργάνωση αγοράς αιγοπροβείου γάλακτος.....	σελ.29
1.10 Επιπτώσεις τον κοινοτικού καθεστώτος στην ελληνική αιγοπροβατοτροφία αιγοπρόβειο κρέας	σελ.30
1.11 Προβλήματα -δυσχέρειες στην ανάπτυξη τον κλάδου.....	σελ.31
1.12 Προοπτικές ανάπτυξης.....	σελ.35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ

Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.37
Β. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	σελ.37
2.1 Εξέλιξη του κλάδου.....	σελ.38
2.2Χωροταξική κατανομή και διάρθρωση βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων	σελ.39
2.3 Εισαγωγές, κατανάλωση, βαθμός αυτάρκειας.....	σελ.42
2.4 Τιμές βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος.....	σελ.42
2.5 Οικονομικές ενισχύσεις βοοτροφίας.....	σελ.43
2.6 Εμπορία πρωτογενούς παραγωγής.....	σελ.44
2.7 Η βοοτροφία στην Ε.Ε.....	σελ.45
2.8 Προοπτικές	σελ.47
Γ Η ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ.....	σελ.47
Δ. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΕ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΒΟΟΤΡΟΦΙΑΣ.....	σελ.51
Ε. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ.....	σελ.53

ΣΤ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ

ΚΛΑΔΟΥ.....	σελ.55
-------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ

Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.58
Β.ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	σελ.58

3.1 Εξελίξεις στον κλάδο.....	σελ.58
3.2 Ζωικό κεφάλαιο	σελ.60
3.3 Παραγωγή.....	σελ.61
3.4 Εισαγωγές –Εξαγωγές χοιρινού κρέατος και ζώων αναπαραγωγής. σελ	61
3.5 Καταναλωση χοιρίνου κρέατος	σελ .64
3.6 Τιμές.....	σελ.66
3.7 Κόστος παραγωγής.....	σελ. 67
3.8 Συνεταιριστική δράση	σελ. 71
3.9 Έργα υποδομής	σελ.72
3.10 Αλλαντοβιομηχανίες – κονσερβοποιία κρέατος	σελ.72
3.11 Τεχνική υποστήριξη.....	σελ.72
3.12 Εμπορία.....	σελ.73
Γ.ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	σελ.74
Δ.ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ε.Ε.....	σελ.75
Ε. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ	σελ.78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.80
4.1. Η εξέλιξη της πτηνοτροφίας στην Ελλάδα.....	σελ.80
4.1.1 Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πτηνοτροφίας.....	σελ.82
4.2 Η αγορά των πουλερικών.....	σελ.84
4.2.1 Η αγορά του κοτόπουλου στην Ελλάδα.....	σελ.84
4.2.2 Η αγορά των αυγών στην Ελλάδα	σελ.86
4.2.2.1 Οι μακροχρόνιες εξελίξεις στην αγορά των αυγών.....	σελ.87
4.3 Ζωοτροφές και μέτρα για την εκτροφή των πουλερικών.....	σελ.92
4.4 Εγκαταστάσεις υποδομής	σελ.106
4.4.1 Διαδικασία ίδρυσης νέων μονάδων.....	σελ.106
4.5 Η αγορά του κοτόπουλου στην Ε.Ε.....	σελ.111
4.6 Προβλήματα της ελληνικής πτηνοτροφίας.....	σελ.112
4.7 Προοπτικές.....	σελ.117

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

1.1 Γενικά στοιχεία του ευρωπαϊκού κανονισμού για την βιολογική Κτηνοτροφία.....	σελ.122
1.2 Η ευρωπαϊκή πολιτική –η νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης και οι αρχές της.....	σελ.125
1.3 Ο ρόλος της κανονιστικής ρύθμισης	σελ.126
1.4 Αξιολόγηση κρίσιμων παραμέτρων – Η βιολογική γεωργία στην Ευρώπη	σελ.127
1.5 Η εξέλιξη της βιολογικής γεωργίας στο ευρωπαϊκό επίπεδο.....	σελ.129
1.6 Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τα βιολογικά τρόφιμα και τις βιολογικές καλλιέργειες	σελ.130
1.7 Η κοινή αγροτική πολιτική : Εξέλιξη και προοπτικές	σελ.131
1.8 Οι στόχοι της Κ.Α.Π.....	σελ.132

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Έλεγχος και πιστοποίηση κτηνοτροφικών προϊόντων.....σελ.	139
2.2 Συστήματα ελέγχου.....σελ.	140
2.3 Έλεγχοςσελ.	141
2.4 Προσόντα του ελεγκτή.....σελ.	146
2.5 Προετοιμασία του ελεγκτήσελ.	146
2.6 Περιγραφή της διαδικασίας του ελέγχου και της πιστοποίησηςσελ	148
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ.165

ΕΙΣΑΓΩΓΗ –ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η εξημέρωση των προβάτων τοποθετείται στους προϊστορικούς χρόνους. Τα πρώτα ευρήματα σκελετών προέρχονται από την νεολιθική εποχή.

Στην Ελλάδα από την Ομηρική εποχή η προβατοτροφία ήταν πολύ διαδεδομένη (είναι ονομαστά τα πρόβατα του Οδυσσέα). Από τότε τα πρόβατα εκτρέφονταν για την παραγωγή κρέατος, γάλακτος και μαλλιού, ενώ οι Ρωμαίοι είχαν σαν κύρια κατεύθυνση την παραγωγή μαλλιού.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους και μέχρι την Ρωμαϊκή εποχή δημιουργήθηκαν εκλεκτές ελληνικές φυλές προβάτων που διαδόθηκαν και σε περιοχές της Ιταλίας, Ισπανίας και Γαλλίας.

Σήμερα τα πρόβατα είναι διαδεδομένα κυρίως στις χώρες της Μεσογείου και σε μεγάλες περιοχές των χωρών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, Αφρικής, Ασίας Αυστραλίας, Ν. Ζηλανδίας και νοτίου Αμερικής.

Αντίθετα προς τις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες της Ευρώπης και της Β. Αμερικής, οι γεωργικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν στις γύρω από την Μεσόγειο Ευρωπαϊκές χώρες δεν επιτρέπουν την επαρκή ανάπτυξη της βοοτροφίας. Για τις χώρες αυτές η προβατοτροφία παρουσιάζει πάντοτε ζωτική σημασία.

Πίνακας 1. Κατανομή στις Ηπείρους της Γης των προβάτων

	<i>ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΒΑΤΩΝ</i>	<i>ΚΑΤΑΝΟΜΗ</i>
	(X10 ⁶)	(%)
ΑΣΙΑ	700	41,2
ΑΦΡΙΚΗ	400	23,5
Ν. ΑΜΕΡΙΚΗ	180	10,6
ΕΥΡΩΠΗ	100	5,9
Β. ΚΑΙ Κ. ΑΜΕΡΙΚΗ	130	7,6
ΩΚΕΑΝΙΑ	190	11,2
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ	1700	100,0

Πίνακας 2. Οι μεγαλύτερες προβατοτροφικές χώρες στον κόσμο (κατά τάξη μεγέθους - συμμετοχής)

<i>A/A ΧΩΡΑ</i>	<i>ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΒΑΤΩΝ</i>	<i>% ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ</i>
1 ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	163.000.000	14,9
2 Πρ. ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	139.900.000	12,3
3 Λ.Δ. ΚΙΝΑΣ	71.300.000	6,5
4 ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	59.900.000	5,5
5 ΙΝΔΙΕΣ	43.000.000	3,9
6 ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	42.000.000	3,8
7 ΤΟΥΡΚΙΑ	36.800.000	3,4
8 ΙΡΑΝ	36.000.000	3,3
9 ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ	30.700.000	2,8
10 ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	26.900.000	2,5
11 ΒΡΑΖΙΛΙΑ	24.400.000	2,2
12 ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	23.000.000	2,1

Σήμερα ο αριθμός των προβάτων σ' όλο τον κόσμο ανέρχεται σε περίπου 1.700.000.000. Στους πίνακες 1 και 2 φαίνεται η κατανομή των προβάτων στις Ηπείρους στη γη όπως και σε ποιες χώρες της υφελίου εκτρέφεται ο μεγαλύτερος αριθμός προβάτων (κατά τάξη μεγέθους).

Η προβατοτροφία αποτελεί σημαντικό κλάδο της κτηνοτροφίας της χώρας μας από κοινωνική, εθνική αλλά και οικονομική άποψη. ο τομέας αυτός της κτηνοτροφίας μας είναι καλά προσαρμοσμένος στις εδαφολογικές και κλιματικές συνθήκες της χώρας μας και αξιοποιεί εκτάσεις που προσφέρονται ελάχιστα ή καθόλου για άλλες εκμεταλλεύσεις .

Η ανάπτυξη της προβατοτροφίας στον ελληνικό χώρο αλλά και γενικότερα στη λεκάνη της Μεσογείου συνδέεται:

Α)Με την ορεινή και ημιορεινή διαμόρφωση του μεγαλύτερου τμήματος της περιοχής και του μεσογειακού κλίματος

Β)με τη μεσογειακή γεωργία , η οποία εξασφαλίζει συμπληρωματικές βοσκήσιμες εκτάσεις.

Γ)με την αντοχή των πρόβατων στις σκληρές συνθήκες διατήρησης στο ύπαιθρο ή σε πρόχειρες εγκαταστάσεις ,καθώς και στις καθημερινές μετακινήσεις και
Δ)με τις προτιμήσεις των καταναλωτών στα παραδοσιακά προϊόντα της προβατοτροφίας .

Μετά τη δεκαετία του 60 , η γενικότερη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και η συνακόλουθη αστικοποίηση μεγάλου ποσοστού του αγροτικού πληθυσμού , συνοδεύτηκαν από ουσιαστικές μεταβολές του διατροφικού μοντέλου .Αυτό σήμαινε υποχώρηση της κατανάλωσης του ψωμιού και γενικότερα των υδατανθράκων , με σύγχρονη αύξηση της κατανάλωσης ζωοκομικών προϊόντων και ιδιαίτερα κρέατων . Έτσι , ενώ το 1951 το ψωμί κάλυπτε το 19% περίπου των δαπανών διατροφής και το κρέας με τα ψάρια και τα γαλακτοκομικά προϊόντα το 24% περίπου , το 1991 , το πρώτο έπεσε στο 6,5% και τα δεύτερα αντιπροσώπευαν το 35% των δαπανών της διατροφής .

Όμως το παραδοσιακό αγροτικό νοικοκυριό δε μπορούσε να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση κρέατων , ούτε ήταν δυνατό να καλυφθεί μόνο με εισαγωγές . Ωστόσο , η κτηνοτροφική ανάπτυξη , που συνεπάγεται και την αύξηση της εγχώριας παραγωγής , αποτελεί πολύπλοκη διαδικασία κατά την εφαρμογή , γιατί

- α) εντάσσεται στη γενικότερη ορθολογική ανάπτυξη του γεωργικού τομέα και όλων των τομέων της οικονομίας ,
- β)περιλαμβάνει την οργάνωση της παραγωγής ,
- γ) της μεταποίησης και της εμπορίας των προϊόντων , και
- δ) περιέχει ποικιλία κλάδων παραγωγής με τεχνικές και οικονομικές ιδιομορφίες .

Ο νομός Πρέβεζας καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Ηπείρου, και έχει έκταση 1.036 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό 58.628 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, που κατοικούν σε 8 Δήμους και 1 Κοινότητα του Νομού. Συνορεύει βόρεια με τους νομούς Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, ανατολικά και νοτιοανατολικά με το νομό Άρτας.

Το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού δραστηριοποιείται στον πρωτογενή τομέα στην κτηνοτροφία κυρίως αιγοπροβατοτροφία και χοιροτροφία, στην γεωργία ιδιαίτερα με την παραγωγή κηπευτικών με χρήση

θερμοκηπίων και την καλλιέργεια ελιάς και την αλιεία στον ποταμό Λούρο και στα παράλια του Αμβρακικού κόλπου και του Ιονίου Πελάγους.

Ο τομέας της μεταποίησης παρουσιάζει περιορισμένη δραστηριότητα με μικρές μεταποιητικές μονάδες, ενώ το εμπόριο και ο τουρισμός αποτελούν σημαντικούς παράγοντες της οικονομίας του νομού.

ΜΕΡΟΣ Α

ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κτηνοτροφία αποτελεί βασικό κλάδο της ελληνικής γεωργίας αλλά και της οικονομίας της χώρας γενικότερα. Συμμετέχει κατά πολύ στην ακαθάριστη αξία της γεωργικής παραγωγής, αποτελεί κύριο επάγγελμα ή συμπληρωματικό μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού της χώρας . Ο κλάδος της κτηνοτροφίας αξιοποιεί οικονομικούς πόρους μικρού κόστους ευκαιρίας όπως διαθέσιμη οικογενειακή εργασία, ορεινούς και ημιορεινούς βοσκότοπους ακατάλληλους για καλλιέργειες και καλύπτει βασικές ανάγκες διατροφής του πληθυσμού με προϊόντα υψηλής βιολογικής αξίας .

Παράλληλα η κτηνοτροφία συμβάλει έμμεσα στη δημιουργία απασχόλησης και προστιθέμενης αξίας στην οικονομία. Το κύκλωμα διακίνησης –επεξεργασίας –εμπορίας ζωοκομικών προϊόντων δημιουργεί ποικίλες οικονομικές δραστηριότητες . Το σύνολο σχεδόν της ζωικής παραγωγής αποτελεί πρώτη ύλη πολλών γεωργικών βιομηχανιών.

Η κτηνοτροφία αποτελείται από κάποιους βασικούς υποκλάδους οι οποίοι είναι η αιγοπροβατοτροφία , η βοοτροφία , η χοιροτροφία και η πτηνοτροφία.

Αυτούς τους κλάδους θα αναλύσουμε παρακάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑ

Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αιγοπροβατοτροφία αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της κτηνοτροφίας . Τα αιγοπρόβατα εκτρέφονται κυρίως σε μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις παραδοσιακής μορφής. Έτσι δεν απαιτούνται μεγάλες επενδύσεις και επαγγελματική εξειδίκευση των κτηνοτρόφων. Εκτός αυτού τα αιγοπρόβατα είναι προσαρμοσμένα στις εδαφολογικές συνθήκες, αξιοποιούν εκτάσεις ακατάλληλες για άλλη χρήση. Ενώ δεν απασχολούν πάντοτε πλήρως το εργατικό δυναμικό, τα έσοδά τους αποτελούν σημαντικό συμπλήρωμα του οικογενειακού εισοδήματος και εφοδιάζουν το αγροτικό νοικοκυριό με προϊόντα υψηλής βιολογικής αξίας .

Τα αιγοπρόβατα εκτρέφονται σε όλη την Ελλάδα αλλά το 78% αυτών εκτρέφονται σε μειονεκτικές περιοχές δηλαδή ορεινές – ημιορεινές .

Περίπου 140.000 οικογένειες στη χώρα ζουν ή συμπληρώνουν το εισόδημά τους από την εκτροφή του προβάτου. Ωστόσο ο κλάδος δε βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα ανάπτυξης , με αποτέλεσμα τα οικονομικά οφέλη που αποφέρει να μην ικανοποιούν την πλειονότητα των προβατοτρόφων.

Κύρια αιτία της κατάστασης αυτής είναι η χαμηλή παραγωγικότητα των εκτρεφόμενων ζώων τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη. Επομένως πρωταρχικό μέλημα του κτηνοτρόφου που θέλει να βελτιώσει το βιοτικό του επίπεδο πρέπει να είναι η αύξηση της παραγωγικότητας των προβάτων του.

1.1 Ζωικός πληθυσμός – τρόπος και συνθήκες εκτροφής

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΕΙΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ (1997)¹

<i>Κλάσεις</i>	<i>Αριθμός</i>	<i>%</i>	<i>Συνολικός</i>	<i>%</i>
εκμεταλλεύσεων προβάτων	εκμεταλλεύσεων/ Κλάση		Αριθμός προβάτων	
1-9 ζώα	25.529	20,5	119.445	1,3
10-49 ζώα	48.654	39,1	1.220.009	12,8
50-99 ζώα	19.904	16,0	1.464.650	15,4
100-199 ζώα	16.944	13,6	2.371.332	24,9
200-499 ζώα	12.202	9,8	3.441.854	36,2
>500 ζώα	1.326	1,0	898.411	9,4
Σύνολο	124.559	100,0	9.515.701	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΙΓΕΙΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

<i>Κλάσεις εκμεταλλεύσεων Αιγών</i>	<i>Αριθμός εκμεταλλεύσεων / Κλάση</i>	<i>%</i>	<i>Συνολικός Αριθμός Αιγών</i>	<i>%</i>
1-9 ζώα	105.541	66,0	359.742	6,1
10-49 ζώα	31.174	19,5	653.655	11,1
50-99 ζώα	6.989	4,4	506.932	8,6
100-199 ζώα	6.685	4,2	937.721	16,0
200-499 ζώα	8.169	5,0	2.438.891	41,5
500-999.999 ζώα	1.423	0,9	981.072	16,7
Σύνολο	159.981	100,0	5.878.013	100,0

Πηγή : ΕΣΥΕ 1997

¹ www.google.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 3**ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΕΙΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ²**

<i>Γεωγραφικό Διαμέρισμα</i>	<i>Συνολικός Πληθυσμός Προβάτων</i>	<i>%</i>
Στερεά Ελλάδα	1.747.709	18,3
Πελοπόννησος	1.403.488	14,8
Ιόνιοι Νήσοι	147.967	1,5
Ήπειρος	864.125	9,1
Θεσσαλία	1.593.821	16,7
Μακεδονία	1.452.023	15,3
Θράκη	358.864	3,8
Νήσοι Αιγαίου	566.197	6,0
Κρήτη	1.381.507	14,5
Γενικό Σύνολο	9.515.701	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4**ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΑΙΓΕΙΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ**

<i>Γεωγραφικό Διαμέρισμα</i>	<i>Συνολικός Πληθυσμός Αιγών</i>	<i>%</i>
Στερεά Ελλάδα	1.056.723	18,1
Πελοπόννησος	1.040.722	17,5
Ιόνιοι Νήσοι	162.540	2,7
Ήπειρος	359.952	6,1
Θεσσαλία	713.399	12,4
Μακεδονία	1.182.098	20,1
Θράκη	302.733	5,1
Νήσοι Αιγαίου	434.061	7,5
Κρήτη	625.785	10,5
Γενικό Σύνολο	5.878.013	100,0

Πηγή: ΕΣΥΕ 1997

² www.google.gr

Η αιγοπροβατοτροφία όπου στις περισσότερες περιοχές της χώρας μας είναι ο κύριος παραγωγικός κλάδος και συμβάλλει σοβαρά στη διατήρηση των οικοσυστημάτων των περιοχών αυτών και του κοινωνικού ιστού.

Συγκεκριμένα στο Νομό Πρέβεζας εκτρέφονται 180.000 πρόβατα και 60.000 αίγες σε σύνολο 3000 εκμεταλλεύσεων .

Ο τρόπος εκτροφής είναι κυρίως ποιμενικός .Ως ποιμενικά εκτρέφεται το 85% και ως οικόσιτα το 15% των αιγοπροβάτων.

Από τα ποιμενικά ένα ποσοστό γύρω στο 8% μετακινούνται εποχιακά για εκμετάλλευση των ορεινών βοσκοτόπων όπου για την αξιοποίησή τους δεν υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες .

Ως ποιμενικά εκτρέφονται ζώα εγχώριων φυλών μεικτών αποδόσεων ,ανθεκτικά, λιτοδίαιτα, αλλά με μικρές αποδόσεις σε γάλα και κρέας . Ως οικόσιτα εκτρέφονται μεγαλόσωμα πεδινών, εγχώριων ή ξενικών φυλών με μεγαλύτερες αποδόσεις σε γάλα και κρέας .

Οι συνθήκες εκτροφής των αιγοπροβάτων στην χώρα μας δεν θεωρούνται ικανοποιητικές . Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια μείωση των ανθρώπων που έχουν σαν κύριο επάγγελμά τους την εκτροφή αιγοπροβάτων καθώς και η αύξηση του μέσου όρου ηλικίας αυτών που ασχολούνται μ'αυτό το επάγγελμα. Είναι πολλά τα αίτια αυτής της μείωσης αλλά θα μπορούσαμε να τα συνοψίσουμε σε τρεις κύριες κατηγορίες που είναι οι εξής:

- Αίτια που σχετίζονται με το γενετικό δυναμικό των εκτρεφόμενων ζώων
- Αίτια που σχετίζονται με τις συνθήκες του περιβάλλοντος διαβίωσης των ζώων
- Αίτια οικονομικά και αίτια κοινωνικά που αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης του κτηνοτρόφου

Οι βελτιωτικές επεμβάσεις που έχουν υποστεί οι εγχώριου πληθυσμοί προβάτων είναι ελάχιστες. Η τάση αύξησης των αποδόσεων των ζώων που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια οφείλεται πρωτίστως στην καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσής τους και μετά στην εφαρμογή απρογραμμάτιστων επεμβάσεων. Η ευεργετική επίδραση των περιβαλλοντικών συνθηκών εξακολουθεί να υπάρχει μόνο όσο διαρκούν οι βελτιωμένες αυτές συνθήκες διαβίωσης. Αντίθετα με βελτίωση του γενετικού υλικού των αγροτικών ζώων , που αποτελεί πολύπλοκη και μακροχρόνια διαδικασία πετυχαίνεται μονιμότερη βελτίωση του κληρονομικού δυναμικού και των αποδόσεων των ζώων εφ'όσον επικρατούν οι απαραίτητοι

περιβαλλοντικοί παράγοντες , πράγμα που σημαίνει ότι η γενετική βελτίωση των ζώων είναι απαραίτητη. Αυτό συμβαίνει με το μέτρο που έχει θεσπιστεί από το Γ΄ ΚΠΣ για τη βιολογική κτηνοτροφία όπου είναι ένα μέτρο που σκοπό έχει την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτικών ζώων και την παραγωγή βιολογικών κτηνοτροφικών προϊόντων που παράγονται.

Όσον αφορά τις συνθήκες περιβάλλοντος αυτό που παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας είναι η ύπαρξη βοσκότοπων οι οποίοι θα πρέπει να βρίσκονται σε τέτοια ποσοτική και ποιοτική κατάσταση που να επιτρέπει την αποδοτική εκμετάλλευσή τους . Από τα 132 εκατομμύρια στρέμματα της συνολικής επιφάνειας της χώρας μας τα 52 εκατομμύρια, περίπου το 40%, καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι.

Οι διατροφικές ανάγκες των ζώων καλύπτονται κατά 30% από τις βοσκές ,κατά 10% από κοφτολίβαδα και λοιπές βοσκήσιμες εκτάσεις, κατά 40% από συγκομιζόμενες ζωτροφές και το υπόλοιπο 20% εκτιμάται ότι δεν καλύπτεται , δηλαδή τα ζώα υποσιτίζονται, με δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγή τους .

Σήμερα υπολογίζεται ότι το ποσοστό κάλυψης των αναγκών των προβάτων από τη βόσκηση κυμαίνεται μόνον από 30% έως 50% ανάλογα με το σύστημα εκτροφής. Αυτό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες όπως το καθεστώς ιδιοκτησίας των εδαφών (Πίνακας 5), κοινωνικοί ιστορικοί και οικονομικοί λόγοι, η σχετική νομοθεσία, η έλλειψη ευαισθησίας από τους κτηνοτρόφους και τους πολίτες, τα εφαρμοζόμενα συστήματα εκτροφής, η μη ενημέρωση των κτηνοτρόφων κ.α

Πίνακας 5: Καθεστώς ιδιοκτησίας των βοσκότοπων.³

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΕΚΤΑΣΗ ΣΕ ΣΤΡΕΜ.	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Δημόσιο	39.500.000	75
Κοινότητες	4.600.000	9
Μοναστήρια	750.000	1
Συνιδιοκτήτες	4.350.000	8
Ιδιώτες	3.600.000	7
Σύνολο	52.800.000	100

³ Γρηγοράκης Χρήστος , Ποδηματάς Κωνσταντίνος, Κτηνοτροφικά Φυτά Βοσκές Έκδοση 1994 Γ τάξη ΤΕΛ

Είναι σχεδόν ανύπαρκτος ο έλεγχος όσον αφορά τη διάρκεια βόσκησης ενός βοσκότοπου, όπως και στον αριθμό των ζώων που Θα βοσκήσουν. Εκτιμάται ότι εξαιτίας της κακής διαχείρισης των βοσκότοπων έχει κατά τις τελευταίες δεκαετίες μειωθεί η παραγωγικότητά τους από 50% έως 90% του δυναμικού τους. Στον πίνακα 10 αναφέρεται ενδεικτικά η ετήσια απόδοση των βοσκότοπων της χώρας σε Θρεπτικά στοιχεία.

Πίνακας 6 : Ετήσια απόδοση των βοσκότοπων της χώρας σε θρεπτικά στοιχεία. ⁴

<i>Τύπος Φυτοκάλυψης</i>	<i>Έκταση (χιλ. Στρεμ)</i>	<i>Παραγωγή (. 0./στρ.)</i>	<i>Μ.Α. Μονάδες Αμόλου (εκατομ.)</i>	<i>Π.Α.Ο Πεπτές Αζωτούχες Ουσίες</i>	
Πεδινοί	6.400	300	362.960	97.920	
Βοσκότοποι	Ημιορεινοί				
	Ορεινοί	20.000	150	864.000	153.000
	Πεδινοί	4.205	80	96.883	171.564
Θαμνότοποι	Ημιορεινοί				
	Ορεινοί	22.100	80	509.184	90.160
Δασότοποι	Ημιορεινοί				
	Ορεινοί	27.425	25	197.460	34.967
ΣΥΝΟΛΟ			2.220.487	409.919	

Από τα προαναφερθέντα προβλήματα εξάγουμε το συμπέρασμα ότι μάλλον σ' αυτά οφείλεται η αναστολή της αύξησης και η στασιμότητα του αριθμού των εκτρεφόμενων προβάτων. Για να μπορέσουν σήμερα οι κτηνοτρόφοι να εξασφαλίσουν ένα ικανοποιητικό εισόδημα από την προβατοτροφία και να έχουν εκμεταλλεύσεις βιώσιμες και κερδοφόρες Θα πρέπει να αυξήσουν τα μεγέθη των εκμεταλλεύσεων, να εφαρμόσουν τις μεθόδους της σύγχρονης τεχνολογίας, να επενδύσουν και νέα κεφάλαια για τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων και να μειώσουν δραστικά το κόστος παραγωγής.

Εκτός των παραπάνω η αιγοπροβατοτροφία σήμερα και κυρίως η προβατοτροφία περιορίζεται δραστικά λόγω

α) της τουριστικής ανάπτυξης,

⁴ Νικολάου Ε. 1997, Αιγοπροβατοτροφία

β) της μετατροπής πολλών πεδινών βοσκοτόπων σε καλλιεργούμενες εκτάσεις

γ) της μετατροπής πολλών περιαστικών λιβαδιών σε οικόπεδα,

με αποτέλεσμα να παρατηρείται μείωση και του αριθμού των ζώων αλλά και του αριθμού των εκμεταλλεύσεων. Οι δυσάρεστες συνέπειες της κατάστασης αυτής είναι εντονότερη στις παραμεθόριες και μειονεκτικές περιοχές της χώρας (όπως ο νομός Ιωαννίνων) όπου εγκαταλείπονται τεράστιες περιοχές που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και να αποδώσουν οικονομικά οφέλη.

Τα οικονομικά προβλήματα που έχει ο κλάδος της προβατοτροφίας είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για τη μη ανάπτυξή του. Αυτά εντοπίζονται τόσο στο επίπεδο της παραγωγής όσο και στο επίπεδο της διάθεσης των προϊόντων. Παρατηρούμε μια τάση αύξησης του κόστους παραγωγής που οφείλεται κυρίως στο κόστος διατροφής, στη μη ικανοποιητική απόδοση των ζώων καθώς και στην γενικότερη κακοδιαχείριση της εκμετάλλευσης από τον κτηνοτρόφο λόγω του χαμηλού επιπέδου μόρφωσης. Όσον αφορά τις τιμές διάθεσης των προβατοτροφικών προϊόντων αυτές δεν ακολουθούν την τάση αύξησης του κόστους και δεν είναι αρκετά ικανοποιητικές στις περισσότερες περιπτώσεις με αποτέλεσμα να αποθαρρύνονται όσοι θέλουν να ασχοληθούν με την προβατοτροφία αλλά και σταματούν όσοι ήδη ασχολούνται μ' αυτήν με συνέπεια τη μείωση του αριθμού ζώων και εκμεταλλεύσεων κυρίως τα τελευταία χρόνια.

1.2 Χωροταξική κατανομή και διάρθρωση εκτροφών

Τα αιγοπρόβατα εκτρέφονται σε όλη τη χώρα . Σημαντικές αιγοπροβατοτροφικές περιοχές είναι η Πελοπόννησος , η Δυτική Στερεά Ελλάδα, η Κεντρική Ελλάδα και τα νησιά. Κατανέμονται κυρίως στις ορεινές και προβληματικές περιοχές , που αποτελούν το 80% της συνολικής έκτασης της χώρας . Εκεί εκτρέφεται το 85% των αιγών και το 70% των προβάτων.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας –Κτηνοτροφίας 1999/2000 ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων κατά περιφέρεια και νομό στην Ήπειρο ήταν σύμφωνα με τον πίνακα

ΠΙΝΑΚΑΣ 7⁵

<i>ΝΟΜΟΣ</i>	<i>ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΠΡΟΒΑΤΩΝ</i>	<i>ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΑΙΓΩΝ</i>
ΑΡΤΗΣ	4.401	4.050
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	2.261	1.573
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	6.250	3.864
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	3.173	2.526
ΣΥΝΟΛΟ	16.085	12.013

Ο αριθμός των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε σχέση με το παρελθόν και συγκεκριμένα με την απογραφή του 1981 έχει μειωθεί αρκετά . Το 1981 το σύνολο των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων ήταν 571.844 ενώ το 1997 ήταν 284540 όπως φαίνεται έχουμε μια μείωση των εκμεταλλεύσεων και αυτό οφείλεται σε βιοποριστικούς κυρίως λόγους καθώς οι νεότεροι στρέφονται σε πνευματικά επαγγέλματα και εγκαταλείπουν σταδιακά τα πατροπαράδοτα επαγγέλματα του κτηνοτρόφου, του αγρότη κ.α γιατί οι αποδόσεις αυτών είναι χαμηλές.

Η κτηνοτροφία συμμετέχει με ποσοστό 53% περίπου στη συνολική ακαθάριστη αξία της παραγωγής του πρωτογενή τομέα. Στην πραγματικότητα το ποσοστό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο και ξεπερνά το 60%, διότι ένα σημαντικό ποσοστό της γεωργικής γης αξιοποιείται με κτηνοτροφικά φυτά, των οποίων τα προϊόντα χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφές για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας και επομένως αποτελούν ενδιάμεσα προϊόντα.

Τα παραπάνω δεδομένα δείχνουν, ότι ο πρωτογενής τομέας στην Ήπειρο έχει κατ'εξοχήν κτηνοτροφική κατεύθυνση. Ορθά λοιπόν το γεωργικό πρόγραμμα της περιοχής ρίχνει το βάρος στην ανάπτυξη γενικά της κτηνοτροφίας, ιδιαίτερα της αιγοπροβατοτροφίας , λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος που στηρίζεται κυρίως στις μεγάλες εκτάσεις βοσκότοπων.

Η γεωργία ασκείται σε αρκετά μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις, κυρίως κτηνοτροφικές. Συγκεκριμένα το 90% των εκμεταλλεύσεων έχουν και κτηνοτροφική

⁵ www.statistics.gr

δραστηριότητα, ενώ η κτηνοτροφία αποτελεί τον κύριο κλάδο παραγωγής στο 60% των εκμεταλλεύσεων.

A) Διασπορά των εκμεταλλεύσεων ανάλογα του ανάγλυφου του εδάφους

Όπως σημειώθηκε και παραπάνω στην Ήπειρο επικρατεί η ημiekτατική μορφή εκτροφής των προβάτων (τα λεγόμενα κοπαδιάρικα ζώα). Δηλαδή τα ζώα έχουν ένα μόνιμο τόπο διαμονής, βγαίνουν για βοσκή σε κοντινούς βοσκότοπους και επιστρέφουν το βράδυ ξανά στον τόπο διαμονής τους. Ο νομαδικός τρόπος εκτροφής έχει πλέον περιοριστεί. Αυτό σημαίνει ότι οι πολύ ορεινές και απόμακρες περιοχές όπου βόσκονταν από τα πρόβατα μένουν πλέον ανεκμετάλλευτες αφού οι κτηνοτρόφοι έχουν κατασκευάσει μόνιμους στάβλους κοντά στα χωριά τους.

Για παράδειγμα ο νομός Ιωαννίνων είναι κατά 90% ορεινός άρα και οι εκμεταλλεύσεις εκτός ελαχίστων βρίσκονται σε υψόμετρο άνω των 500 μέτρων (υψόμετρο λεκανοπεδίου Ιωαννίνων) και εκμεταλλεύονται ένα μεγάλο τμήμα του ορεινού εδάφους ενώ ο νομός Πρεβέζης είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος του πεδινός όμως οι κάτοικοι ασχολούνται με την αλιεία επί το πλείστον .

Το ανάγλυφο του εδάφους σε συνδυασμό με τις συνέπειες άλλων παραγόντων (π.χ. καθεστώς ιδιοκτησίας των βοσκότοπων, ηλικία των κτηνοτρόφων) επιδρούν στο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων.

1.3. Παραγωγή – Εισαγωγές – Κατανάλωση αιγοπρόβειου κρέατος

Παραγωγή

Η παραγωγή αιγοπρόβειου κρέατος συγκριτικά με το παρελθόν σύμφωνα με τις απογραφές του 1991 όπου η παραγωγή ήταν 501.000 τόνοι και του 2001 όπου η παραγωγή ήταν 470.000 τόνοι έχει μειωθεί κατά 31.000 τόνους φαίνεται η παραγωγή αιγοπρόβειου κρέατος ανά περιφέρεια όπως φαίνεται στον πίνακα 8.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8**ΠΑΡΑΓΩΓΗ Η ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (σε τόνους)**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	1994		1995		1996		1997	
	Κρέας Προβατοειδών	Κρέας Αιγοειδών	Κρέας Προβατοειδών	Κρέας Αιγοειδών	Κρέας Προβατοειδών	Κρέας Αιγοειδών	Κρέας Προβατοειδών	Κρέας Αιγοειδών
Αν. Μακεδονία/Θράκη	5.147	3.703	5.994	3.699	5.103	3.625	4.850	3.945
Κεντρική Μακεδονία	7.463	4.504		4.610	7.589	4963	7.504	5.035
Δυτική Μακεδονία	3.301	1.770	3.311	1.647	3.237	1623	3.374	1.633
Ήπειρος	10.324	3.609	10911	3.783	11.211	3.749	10.415	3.327
Θεσσαλία	12.578	5.006	12.515	4.992	12.849	5.070	12.616	5.023
Ιόνιοι Νήσοι	928	781	928	781	863	742	850	729
Δυτική Ελλάδα	11.677	6.598	11.864	6.513	12.070	6.527	12.461	6.732
Στερ. Ελλάδα	8.121	5.435	8.152	6.317	9.153	6.578	9.621	7.50
Αττική	2.464	1.042	2396	933	2.527	943	1.945	847
Πελοπόννησος	7.745	6.883	7.750	7.025	7.723	6.901	7.874	6.899
Βόρειο. Αιγαίο	1.200	800	1.202	800	1.202	737	1.205	754
Νότιο Αιγαίο	1.624	1.859	740	1.049	739	1.049	747	1.049
Κρήτη	10.098	4.554	10.326	4.616	9.776	4.442	10.178	4.374
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	82.670	46.544	82.766	46.764	84.042	46.948	83.640	47.847

Η φθίνουσα τάση της παραγωγής οφείλεται στις υψηλές τιμές που παρατηρούνται σε σχέση με τα άλλα κτηνοτροφικά προϊόντα πρώτου και δεύτερου στη δυσχέρεια απορρόφησης των προϊόντων του κλάδου.

Ένα σημαντικό ποσοστό παραγωγής αιγοπρόβειου κρέατος αποτελούν αρνιά και κατσίκια ηλικίας κάτω του έτους. Το μικρό βάρος των σφαγίων οφείλεται στις προτιμήσεις των καταναλωτών, οι οποίοι πληρώνουν πολύ ανώτερες τιμές για κρέας ζώων μικρής ηλικίας καθώς και στις συνθήκες παραγωγής. Τα αμνοερίφια σφάζονται μικρά για να αυξάνεται η παραγωγή γάλακτος και συγχρόνως γιατί δεν υπάρχουν οικονομικοί τρόποι πάχυνσής τους.

Εξέλιξη της μέσης τιμής αγοράς κρέατος αμνοεριφίων γάλακτος κατά μήνα των ετών '95 και '96

Μήνες	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Αμνός	1161	1141	1175	1391	1340	1308	1503	1838	1824	1621	1320	1389
Γαλακτ.												

1.4. Παραγωγή – Κατανάλωση αιγοπρόβειου γάλακτος

Η παραγωγή αιγοπρόβειου γάλακτος έχει αυξηθεί συγκριτικά με τις προηγούμενες δεκαετίες του '80 και του '90. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην αύξηση της απόδοσης των ζώων σε γάλα καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών εκτροφής και της εφαρμογής των προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης των ζώων.

Η παραγωγή αιγοπρόβειου γάλακτος κατανέμεται ομοιόμορφα κατά τη διάρκεια του έτους με μήνες αιχμής της προσφοράς του, τον Απρίλιο και τον Μάιο . Το αιγοπρόβειο γάλα αξιοποιείται κυρίως στην παραγωγή τυριών και άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων.

Πίνακας 9 Εξέλιξη της παραγωγής γάλακτος κατά την περίοδο από 1965 - 1992 στο νομό Ιωαννίνων.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΣΕ ΚΙΛΑ				
Ετη	Οικόσιτα	Κοπαδιάρικα	Νομαδικά	Σύνολο
1965	1.287.200	11.498.000	303.600	13.088.800
1970	2.895.000	18.081.000	419.000	21.395.000
1975	4.350.000	23.103.000	1.015.000	28.468.000
1981	5.468.000	27.227.000	937.000	33.632.000
1985	4.864.000	27.115.000	160.000	32.139.000
1991	2.879.000	31.439.000	783.000	35.101.000
1992	2.173.000	32.572.000	1.025.000	35.770.000

Εάν αναλύσουμε τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, όσον αφορά την εξέλιξη του ζωικού κεφαλαίου μέχρι το 1992, ο αριθμός των κεφαλών των προβάτων είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο του 1961 κατά 10%, ενώ η αύξηση στα παραγόμενα προϊόντα είναι της τάξεως του 200%. Η αύξηση αυτή των παραγόμενων από τα πρόβατα προϊόντων οφείλεται στη γενετική

βελτίωση του ζωικού πληθυσμού αλλά και των συνθηκών εκτροφής και διαχείρισης. Η κτηνοτροφία συμμετέχει με ποσοστό 53% περίπου στη συνολική ακαθάριστη αξία της παραγωγής του πρωτογενή τομέα. Στην πραγματικότητα το ποσοστό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο και ξεπερνά το 60%, διότι ένα σημαντικό ποσοστό της γεωργικής γης αξιοποιείται με κτηνοτροφικά φυτά, των οποίων τα προϊόντα χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφές για τις ανάγκες της κτηνοτροφίας και επομένως αποτελούν ενδιάμεσα προϊόντα.

Τα παραπάνω δεδομένα δείχνουν, ότι ο πρωτογενής τομέας στην Ήπειρο έχει κατ' εξοχήν κτηνοτροφική κατεύθυνση. Ορθά λοιπόν το γεωργικό πρόγραμμα της περιοχής ρίχνει το βάρος στην ανάπτυξη γενικά της κτηνοτροφίας, ιδιαίτερα της προβατοτροφίας, λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος που στηρίζεται κυρίως στις μεγάλες εκτάσεις βοσκότοπων.

Η γεωργία ασκείται σε αρκετά μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις, κυρίως κτηνοτροφικές. Συγκεκριμένα το 90% των εκμεταλλεύσεων έχουν και κτηνοτροφική δραστηριότητα, ενώ η κτηνοτροφία αποτελεί τον κύριο κλάδο παραγωγής στο 60% των εκμεταλλεύσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ 10.

<i>ΕΙΔΟΣ ΖΩΟΥ</i>	<i>ΣΥΝ.ΠΑΡ.ΓΑΛΑΚ.</i>	<i>ΠΕΛΙΝΑ</i>	<i>ΗΜΙΟΡΕΙΝΑ</i>	<i>ΟΡΕΙΝΑ</i>
ΠΡΟΒΑΤΑ ΟΙΚΟΣΙΤΑ	77679	32389	21416	23873
ΠΡΟΒΑΤΑ	601664	227651	167678	206275
ΚΟΠΑΔΙΑΡΙΚΑ				
ΠΡΟΒΑΤΑ	50633	20965	19119	10549
ΝΟΜΑΔΙΚΑ				
ΑΙΓΕΣ ΟΙΚΟΣΙΤΕΣ	131442	45818	40292	45331
ΑΙΓΕΣ	367051	65057	120303	181690
ΚΟΠΑΔΙΑΡΙΚΕΣ				
ΑΙΓΕΣ ΝΟΜΑΔΙΚΕΣ	21875	6170	11235	4470

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα όπου φαίνεται η παραγωγή γάλακτος σε τόνους το έτος 1998 βλέπουμε ότι η παραγωγή είναι αυξημένη σε σχέση με τα προηγούμενα έτη όπου το 1988 ήταν 275.000 τόνους γάλακτος. Οι εισαγωγές αιγοπρόβειου γάλακτος είναι μηδαμινές ενώ οι εξαγωγές είναι περιορισμένες ποσότητες 2000-3000 τόνους

Στη χώρα μας υπάρχουν μεγάλες γαλακτοβιομηχανίες όπου σε συνεργασία με τους κτηνοτρόφους επεξεργάζονται και διαθέτουν το γάλα στην κατανάλωση . Μερικές από αυτές είναι η ΔΩΔΩΝΗ , η ΗΠΕΙΡΟΣ, η ΦΑΓΕ, η ΔΕΛΤΑ κ.α

Η ουσία είναι ότι ο ανταγωνισμός στο χώρο του γάλακτος είναι πολυμέτωπος : μεγάλες εταιρίες εναντίον μεγάλων ,μικρές εταιρίες εναντίον μεγάλων κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά τελευταία και στην Αττική.

Κομβικό σημείο στον ανταγωνισμό είναι οι σχέσεις των βιομηχανιών του κλάδου με το λιανεμπόριο και ιδιαίτερα με τις μεγάλες αλυσίδες super market, μέσω των οποίων υλοποιείται σημαντικό ποσοστό τζίρου , χωρίς βέβαια να υποτιμούνται και οι μάχες που γίνονται μεταξύ των εταιρειών στα ψυγεία των περιπτερών.

1.5.Τιμές παραγωγού - εισόδημα

Σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία ο αριθμός των επιχειρήσεων οι οποίες ασχολούνται με την γεωργία και την κτηνοτροφία είναι σχετικά ικανοποιητικός ενώ ο τζίρος αυτών των επιχειρήσεων για την Ήπειρο δεν είναι ιδιαίτερα υψηλός όπως θα δούμε και στον παρακάτω πίνακα για το 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

<i>ΝΟΜΟΣ</i>	<i>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</i>	<i>ΑΡ.ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ</i>	<i>ΤΖΙΡΟΣ</i>
ΠΡΕΒΕΖΑ	<i>ΓΕΩΡΓΙΑ&ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>	275	34,08
ΑΡΤΑ	<i>ΓΕΩΡΓΙΑ&ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>	271	31,69
ΙΩΑΝΝΙΝΑ	<i>ΓΕΩΡΓΙΑ&ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>	882	80,44
ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑ	<i>ΓΕΩΡΓΙΑ&ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>	95	80,44
ΗΠΕΙΡΟΣ	<i>ΓΕΩΡΓΙΑ&ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>	1523	151,33

Σε σχέση με το προηγούμενο έτος δηλαδή για το 2002 στην Ήπειρο οι επιχειρήσεις οι οποίες ασχολούνταν με την κτηνοτροφία ήταν 1610 δηλαδή κατά 87 επιχειρήσεις περισσότερες απ' ότι το 2003 και σαφώς ο τζίρος που είχαν ήταν μεγαλύτερος κατά 3000,81 ευρώ.

Όπως συμπεραίνουμε από τα παραπάνω η κτηνοτροφία στην Ήπειρο συνεχώς χάνει έδαφος με όλο και περισσότερες κτηνοτροφικές μονάδες να κλείνουν και

συνεπώς πέφτει ο τζίρος και μειώνεται η παραγωγή. Αυτό γίνεται γιατί το εισόδημα του παραγωγού είναι μικρότερο ή ίσο με το κόστος παραγωγής.

Οι τιμές του παραγωγού για το γάλα είναι περίπου 0,97 ευρώ το κιλό και οι τιμές με τις οποίες αγοράζουν το κρέας απ τους παραγωγούς είναι αρκετά χαμηλή σε σχέση με αυτή που φτάνει στα χέρια των καταναλωτών .

Αυτές οι ανισότητες προκαλούν μείωση του εισοδήματος του παραγωγού . Έτσι η μείωση του κόστους παραγωγής δεδομένου ότι η μεγάλη αύξηση των τιμών θα οδηγούσε σε μείωση της κατανάλωσης . Οι μικρές και μεσαίες εκμεταλλεύσεις εκτατικής – παραδοσιακής μορφής , δεν έχουν μεγάλη δυνατότητα μείωσης του κόστους παραγωγής και συνεχίζουν να λειτουργούν χάρη στην ενσωμάτωση στα προϊόντα τους ,απλήρωτης οικογενειακής εργασίας.

Ευνοημένες είναι οι εκσυγχρονισμένες εκμεταλλεύσεις εντατικής κυρίως μορφής ,οι οποίες επωφελούνται από την επιστημονικοτεχνική πρόοδο (ζώα υψηλής γενετικής στάθμης ,εκμηχάνιση παραγωγής, καλύτερες συνθήκες εκτροφής).

Από τις έκτακτες εκτροφές οι μεγάλοι μεγέθους έχουν τη δυνατότητα μείωσης του κόστους λόγω οικονομιών κλίμακας .

1.6.Εμπορία -Διακίνηση-Μεταποίηση

α) Αιγοπρόβειο κρέας

Η εμπορία των ζώωντων ζώων για σφαγή, η σφαγή των ζώων καθώς και η εμπορία του αιγοπρόβειου κρέατος, γίνεται κυρίως με παραδοσιακό τρόπο. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις στον τομέα αυτό παρουσιάζουν μικρή συμμετοχή. Από το 1983, οπότε δόθηκαν στους παραγωγούς κίνητρα, έχει αυξηθεί η συμμετοχή τους, αλλά όχι σε βαθμό που να επηρεάζει σημαντικά την αγορά υπέρ των παραγωγών και των καταναλωτών. Τα ζώα σφάζονται κατά μεγάλο μέρος στην ύπαιθρο ή σε πρόχειρα σφαγεία και ένα μικρό μέρος διακινείται από τις κρεαταγορές Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Οι υπόλοιπες ποσότητες διακινούνται προς τους λιανοπωλητές, είτε από εμπορομεσίτες, είτε από το ίδιους τους παραγωγούς. Η οργάνωση της εμπορίας του αιγοπρόβειου κρέατος παρουσιάζει αρκετά προβλήματα, λόγω:

(α) τον μεγάλο αριθμό των παραγωγών, οι περισσότεροι από τους οποίους βρίσκονται στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, όπου λείπει η κατάλληλη υποδομή, (β) του μεγάλου ποσοστού αυτοκατανάλωσης και διάθεσης του προϊόντος απευθείας από τους παραγωγούς και (γ) του υψηλού κόστους σφαγής στα σφαγεία κ.τ.λ.

β) Αιγοπρόβειο γάλα

Το αιγοπρόβειο γάλα χρησιμοποιείται σε ποσοστό 76% για παρασκευή παραδοσιακών τυριών και βουτύρου και σε ποσοστό 9% για παρασκευή γιαούρτης και άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων. Το υπόλοιπο 15% καταναλώνεται κυρίως από τους παραγωγούς ως νοπό, προπαντός το αίγιο γάλα (25% της συνολικής ποσότητας).

Στον τομέα της εμπορίας-μεταποίησης του αιγοπρόβειου γάλακτος είναι, σχετικά με το κρέας, περισσότερο ανεπτυγμένη η συνεταιριστική δραστηριότητα. Πάντως η επεξεργασία σημαντικής ποσότητας αιγοπρόβειου γάλακτος γίνεται μέσω των βιομηχανιών γάλακτος ΔΩΔΩΝΗ, ΗΠΕΙΡΟΣ, ΦΑΓΕ ,και ΔΕΛΤΑ. Συνήθως το γάλα προπωλείται στους εμπόρους-τυροκόμους έναντι προκαταβολής προς τους παραγωγούς, οι οποίοι έτσι χάνουν τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης και αναπροσαρμογής της τιμής σε περίπτωση αύξησής της.

γ) Δέρματα-Μαλλιά

Η βιομηχανία δέρματος αποτελεί σημαντική δραστηριότητα για τη χώρα μας. Τα δέρματα αποτελούν την πρώτη ύλη και, παρόλο που υπερέχουν ποιοτικά από τα αντίστοιχα δέρματα του εξωτερικού λόγω κλιματολογικών συνθηκών, υποβαθμίζονται από την ακατάλληλη εκδορά και συντήρηση. Η εγχώρια παραγωγή μαλλιού προέρχεται κατά 90% από αναμικτόμαλλα και κατά 10% από ομοιόμαλλα πρόβατα• χρησιμοποιείται κυρίως στην οικοτεχνία και σε βιοτεχνίες για την κατασκευή φλοκάτων, κουβερτών, κιλιμιών κλπ.. Τα τελευταία χρόνια άρχισε να προωθείται από το Υπουργείο Γεωργίας η συλλογική δράση στο θέμα της εμπορίας και της μεταποίησης ⁴αλλιών και τριχών αιγών.

1.7. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΕ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑΣ

Α) Η αιγοπροβατοτροφία στην Ευρώπη

Το 1986 στην Κοινότητα εκτρέφονταν 85,4 εκατ πρόβατα σε 830 χιλιάδες εκμεταλλεύσεις. Στο Ηνωμένο Βασίλειο εκτρέφεται το 29%, στην Ισπανία το 21%, στη Γαλλία το 14%, στην Ιταλία το 13%, στην Ελλάδα το 12% και στην Πορτογαλία το 4%. Ο αριθμός των αιγών ανερχόταν σε 12 εκατομμύρια κεφαλές, από τις οποίες 54% εκτρέφεται στην Ελλάδα, 24,5 στην Ισπανία, 9% στη Γαλλία και 11% στην Ιταλία.

Η Ε.Ε είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός και καταναλωτής αιγοπρόβειου κρέατος στον κόσμο. Το 1986 η παραγωγή έφτασε τους 878 χιλιάδες τόνους, οι εισαγωγές τους 249 χιλιάδες τόνους και η κατανάλωσή τους 1.127 χιλιάδες τόνους. Το 1987 η παραγωγή έφτασε τους 923 χιλιάδες τόνους, οι εισαγωγές τους 231 χιλιάδες τόνους και η κατανάλωση τους 1.154 χιλιάδες τόνους. Το ποσοστό αυτάρκειας κυμαίνεται στο 0%. Το 1992 αυξήθηκε η παραγωγή σε 1.017 χιλιάδες τόνους, οπότε ο βαθμός αυτάρκειας έφτασε το 84%.

Τα πρόβατα στην Ε.Ε εκτρέφονται κυρίως για την παραγωγή κρέατος και μαλλιού. Η παραγωγή αιγοπρόβειου γάλακτος είναι ασήμαντη. Στην Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία τα σφάγια προέρχονται από αμνοερίφια μικρού βάρους. Στις υπόλοιπες χώρες τα ζώα σφάζονται σε μεγάλο βάρος. χαρακτηριστικό είναι ότι το 1973 το μέσο βάρος σφαγίου στην Ευρώπη (με 6 κράτη-μέλη) ήταν 22,1 κιλά, ενώ το 1986 (με 12 κράτη-μέλη) ήταν 15,3 κιλά, λόγω της

ένταξης Ελλάδας, Ισπανίας, Πορτογαλίας, όπου το μέσο βάρος σφαγίου ανέρχεται σε 11 κιλά περίπου.

Η μακροχρόνια τάση της κατανάλωσης αιγοπρόβειου κρέατος σε Κοινοτικά επίπεδο είναι στάσιμη. Η μέση ετήσια κατά κεφαλήν κατανάλωση στην ΕΟΚ των 10 ήταν 3,5 κιλά. Στην Ελλάδα βάνει τα 14 κιλά.

Το αιγοπρόβειο κρέας αντιπροσωπεύει μόλις το 5,5% της συνολικής παραγωγής κρέατος στην Κοινότητα. Τα αντίστοιχα παστά για τις κυριότερες παραγωγούς αιγοπρόβειου κρέατος είναι: 23% στην Ελλάδα, 11% στο Ηνωμένο Βασίλειο, 7% στην Ιρλανδία, και 6% στη Γαλλία. Η ακαθάριστη αξία παραγωγής αιγοπρόβειου κρέατος της Ελλάδας αποτελεί το 17% της Ε.Ε.

B). Η αιγοπροβατοτροφία στην Ελλάδα

Η αιγοπροβατοτροφία είναι από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Ζωικής Παραγωγής. Το 1994 παρήγαγε προϊόντα αξίας 370 δις δρχ. συμμετέχοντας κατά 49% στην ακαθάριστη αξία της Ζωικής Παραγωγής.

Τα πρόβατα εκτρέφονται σ' όλη την Ελλάδα αλλά το 78% αυτών εκτρέφονται στις μειονεκτικές περιοχές, (ορεινές - ημιορεινές)

Η προβατοτροφία στις περισσότερες περιοχές της χώρας μας είναι ο κύριος παραγωγικός κλάδος, συμβάλει σοβαρά στη διατήρηση των οικοσυστημάτων των περιοχών αυτών και του κοινωνικού ιστού.

Ο τρόπος εκτροφής είναι κυρίως εκτατικός-ποιμενικός. Ως ποιμενικά εκτρέφονται το 85% και ως οικόσιτα; το 15% των προβάτων. Από τα ποιμενικά ένα ποσοστό γύρω στο 8% μετακινούνται εποχιακά για εκμετάλλευση των ορεινών βοσκότοπων όπου για την αξιοποίησή τους δεν υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες. Στην Ελλάδα ζουν η συμπληρώνουν το εισόδημά τους από την εκτροφή του προβάτου 140.000 οικογένειες.

Ο κλάδος όμως δεν βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα ανάπτυξης με αποτέλεσμα τα οικονομικά οφέλη που αποφέρει να μην ικανοποιούν την πλειοψηφία των προβατοτρόφων. Κύρια αιτία της κατάστασης αυτής είναι η χαμηλή παραγωγικότητα των εκτρεφόμενων ζώων τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη καθώς και από πληθώρα άλλων προβλημάτων που παρατηρούνται και έχουν να κάνουν με την κατάσταση των

βοσκότοπων, τις γεωργικές κατασκευές τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας κ.α.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία μείωση των ανθρώπων που έχουν σαν κύριο επάγγελμά τους την εκτροφή προβάτων, καθώς και αύξηση του μ.ο. ηλικίας αυτών που ασχολούνται μ' αυτό το επάγγελμα. Είναι πολλά τα αίτια αυτής της μείωσης αλλά μπορούμε να τα συνοψίσουμε σε τρεις κύριες κατηγορίες:

1. Αίτια που σχετίζονται με το γενετικό δυναμικό των εκτρεφόμενων ζώων,
2. Αίτια που σχετίζονται με τις συνθήκες του περιβάλλοντος διαβίωσης των ζώων
3. Αίτια οικονομικά και αίτια κοινωνικά που αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης του κτηνοτρόφου.

Οι βελτιωτικές επεμβάσεις που έχουν υποστεί οι εγχώριοι πληθυσμοί προβάτων είναι σχεδόν μηδαμινές. Η τάση αύξησης των αποδόσεων των ζώων που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια οφείλεται πρωτίστως στην καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσής τους και δευτερευόντως στην εφαρμογή προγραμματιστών επεμβάσεων. Η ευεργετική επίδραση των περιβαλλοντικών συνθηκών εξακολουθεί να υπάρχει μόνο όσο διαρκούν οι βελτιωμένες αυτές συνθήκες διαβίωσης. Αντίθετα με βελτίωση του γενετικού υλικού των αγροτικών ζώων, που αποτελεί πολύπλοκη και μακροχρόνια διαδικασία πετυχαίνεται μονιμότερη βελτίωση του κληρονομικού δυναμικού και των αποδόσεων των ζώων εφόσον επικρατούν οι απαραίτητοι περιβαλλοντικοί παράγοντες πράγμα που σημαίνει ότι η γενετική βελτίωση των ζώων είναι απαραίτητη.

Με προσεγγίσεις υπολογίζεται ότι από τα 10.000.000 πρόβατα της χώρας μας τα 7.300.000 δηλαδή το 73% του συνολικού πληθυσμού αποτελείται από διασταυρωμένα ζώα απροσδιόριστης φυλής. Από τον υπόλοιπο πληθυσμό 1.500.000 περίπου ζώα ανήκουν στις ορεινές φυλές με μικρές αποδόσεις αλλά με εξαιρετική αντοχή και μειωμένες απαιτήσεις στην εκτροφή και 1.200.000 περίπου ανήκουν κυρίως σε πεδινές και δευτερευόντως σε νησιωτικές φυλές, οι οποίες είναι ποιο μεγαλύτερες με υψηλότερες αποδόσεις σε γάλα και μερικές απ' αυτές με υψηλή πολυδυμία. (*10)

Όσον αφορά τις συνθήκες περιβάλλοντος, αυτό που παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της προβατοτροφίας είναι η ύπαρξη βοσκότοπων οι οποίοι θα πρέπει να βρίσκονται σε τέτοια ποσοτική και ποιοτική κατάσταση, που να επιτρέπει την αποδοτική εκμετάλλευσή τους. Από τα 132 εκατομ. στρέμματα της συνολικής

επιφάνειας της χώρας μας, τα 52 εκατομ. περίπου, δηλ.. το 40% καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι.

1.8. Κοινή Οργάνωση Αγοράς αιγοπρόβειου κρέατος

Η ΚΟΑ στο αιγοπρόβειο κρέας λειτουργεί από τις 20-10-1980 βάσει τον Κανονισμού ΕΟΚ 1837/1980. Η Κοινότητα δεν αποτελεί ενιαία αγορά, αλλά χωρίζεται σε 7 περιοχές, και αυτό έχει σχέση με τα μέτρα εσωτερικής και εξωτερικής αγοράς που εφαρμόζονται στην Κοινότητα.

Κάθε χρόνο, πριν την έναρξη της περιόδου εμπορίας, που αρχίζει την πρώτη Δευτέρα τον Ιανουαρίου κάθε χρόνου, καθορίζεται η θεσμική τιμή βάσης, η θεσμική τιμή παρέμβασης (85% της τιμής βάσης) και η παράγωγη τιμή παρέμβασης, σε ECU ανά 100 κιλά βάρους σφαγίου, καθώς και ο τρόπος εποχικοποίησης των τιμών αυτών (εβδομαδιαία ύψη) κατά τη διάρκεια του έτους.

Τα μέτρα που προβλέπονται για στήριξη και ομαλοποίηση της αγοράς είναι:

- (α) το καθεστώς της αγοραστικής παρέμβασης,
- (β) της ιδιωτικής αποθεματοποίησης,
- (γ) της μεταβλητής πριμοδότησης κατά τη σφαγή,
- (δ) της πριμοδότησης υπέρ των παραγωγών πρόβειου κρέατος,
- (ε) των συναλλαγών με τις τρίτες χώρες και, τέλος,
- (στ) το αυτόνομο καθεστώς.

Η αγοραστική παρέμβαση μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στα κράτη-μέλη που εφαρμόζουν εθνικά σύστημα κατάταξης των σφαγίων, και μέχρι τώρα δεν έχει προκύψει ανάγκη προσφυγής στο μέτρο αυτό

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑ ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. 1990-1995

<i>E. E.</i>	<i>1990</i>	<i>1991</i>	<i>1992</i>	<i>1993</i>	<i>1994</i>	<i>1995</i>
Κατανάλωση χιλ. Τόνους	1.389	1.439	1.421	1.372	1.372	1.388
Αυτάρκεια %	81,50	85,10	83,00	85,90	84,60	84,10
Ανθρώπινη κατανάλωση χγρ / άτομο	4,02	4,17	4,11	4,02	4,11	4,02

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑ ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 1990-1995

<i>ΕΛΛΑΔΑ</i>	<i>1990</i>	<i>1991</i>	<i>1992</i>	<i>1993</i>	<i>1994</i>	<i>1995</i>
Κατανάλωση χιλ. Τόνους	152	145	153	146	144	142
Αυτάρκεια %	85,50	85,90	84,00	85,50	85,90	87,10
Ανθρώπινη κατανάλωση χγρ / άτομο	14,47	14,10	14,90	14,07	13,81	13,58

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΙΜΗΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΕΙΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ, 1986-1996⁶

ECU /100 χλγρ..

	<i>Έτος Κοινοτική Τιμή</i>	<i>Ελληνική Τιμή%</i>
1986	367,9	434,60
1987	346,6	429,20
1988	341,0	468,80
1989	341,7	438,60
1990	298,3	393,00
1991	268,6	387,20
1992	277,4	372,70
1993	258,7	307,70
1994	276,9	322,50
1995	313,8	372,90
1996	362,9	392,70

Η μεταβλητή πριμοδότηση κατά τη σφαγή των προβατοειδών έχει περιοριστεί στην αποκλειστική χρησιμοποίησή της από το Ηνωμένο Βασίλειο. Η πριμοδότηση υπέρ των παραγωγών πρόβειου κρέατος καταβάλλεται σε όλες τις περιοχές της Κοινότητας, εφόσον η μέση ετήσια τιμή αγοράς σε μια περιοχή Κοινότητας διαμορφωθεί σε επίπεδο κατώτερο από την τιμή βάσης, ως αποζημίωση για κάλυψη των εισοδήματος των παραγωγών.

Τέλος, σ' ό,τι αφορά το καθεστώς των συναλλαγών με τις τρίτες χώρες, αυτό βασίζεται σε ένα σύνολο εισφορών και δασμών κατά την εισαγωγή, καθώς και στις συμφωνίες αυτοπεριορισμού που έχει υπογράψει η Κοινότητα με δώδεκα τρίτες χώρες. Συγκεκριμένα, η Κοινότητα ορίζει την εισφορά σε 10% της αξίας των εισαγωγών νωπού και κατεψυγμένου αιγοπρόβειου κρέατος, οι τρίτες χώρες

⁶ www.in.gr

ανέλαβαν την υποχρέωση να τηρήσουν τις ποσοτώσεις εξαγωγών τους προς αυτήν (319,5 χιλιάδες τόνοι).

1.9. Οργάνωση αγοράς αιγοπρόβειου γάλακτος

Το αιγοπρόβειο γάλα δεν υπάγεται σε Κοινή Οργάνωση Αγοράς, γιατί η Κοινότητα στο σύνολο της δεν είναι μεγάλος αγωγός, ούτε και παρουσιάζονται προβλήματα υπερπαραγωγής στο αγελαδινό γάλα. Τα μέτρα όμως και οι ρυθμίσεις για αγελαδινό γάλα και τα προϊόντα τον, επηρεάζουν και την αγορά αιγοπρόβειου γάλακτος, δεδομένου ότι πρόκειται για ομοειδή προϊόντα.

Έτσι, η ενδεικτική τιμή που καθορίζεται για τους παραγωγούς αγελαδινού γάλακτος χρησιμοποιείται για τον καθορισμό ενδεικτικών τιμών στο πρόβειο και στο αίγιο γάλα• οι ενδεικτικές τιμές παίζουν ρυθμιστικό ρόλο στην αγορά αιγοπρόβειου γάλακτος, χωρίς να αποτελούν τιμές ασφαλείας για τους παραγωγούς, αλλά ούτε και υποχρεωτικές τιμές για τους αγοραστές. Έτσι, στην ουσία, οι τιμές των παραγωγών αιγοπρόβειου γάλακτος υπόκεινται στο νόμο προσφοράς και ζήτησης. Η ενδεικτική τιμή για το πρόβειο γάλα ισούται με το διπλάσιο της ενδεικτικής τιμής του αγελαδινού, ενώ για το αίγιο με τα 2/3 της τιμής που προκύπτει για το πρόβειο γάλα.

1.10.Επιπτώσεις τον Κοινοτικού καθεστώτος στην ελληνική αιγοπροβατοτροφία - Αιγοπρόβειο κρέας

Το αιγοπρόβειο κρέας για την Κοινότητα είναι ένα προϊόν μικρής σημασίας, τόσο για τον παραγωγό όσο και για τον καταναλωτή.

Το εισόδημα των παραγωγών στην Κοινότητα είναι πολύ υψηλότερο από το δικό μας, λόγω των μεγάλων αποδόσεων των ζώων και των ευνοϊκότερων συνθηκών παραγωγής.

Δεδομένου μάλιστα ότι η Κοινότητα στο σύνολό της είναι ελλειμματική σε αιγοπρόβειο κρέας, ισχύει το καθεστώς εισαγωγών το οποίο περιγράψαμε. Η Ελλάδα σαν κράτος-μέλος δεν έχει τη δυνατότητα περιορισμού των εισαγωγών από τρίτες χώρες που εξάγουν στην ελληνική αγορά. Αποτέλεσμα αυτής της αδυναμίας να αυξηθούν οι εισαγωγές μας μετά την ένταξη στην Ε.Ε. Ως ποσοστό της συνολικής παραγωγής, οι εισαγόμενες ποσότητες δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικές, αλλά έχει σημασία η περίοδος τον έτους που πραγματοποιούνται (ιδιαίτερα επίζημιες είναι κατά το α' εξάμηνο του

έτους, οπότε έχουμε υπερπροσφορά ντόπιας παραγωγής) και το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται μέσο για συμπίεση της τιμής του παραγωγού.

Άμεσες επιπτώσεις από την εισαγωγή ομοειδών προϊόντων χώρες-μέλη της Ε.Ε δεν έχουμε προς το παρόν, εκτός από έμμεσες, που οφείλονται στην εισαγωγή φτηνότερων και τυποποιημένων γαλακτοκομικών προϊόντων από αγελαδινό γάλα. Αυτά εκτός του ότι προτιμούνται για τους λόγους αυτούς από τους καταναλωτές, οδηγούν μακροπρόθεσμα και στην αλλαγή του πρότυπου κατανάλωσης.

1.11.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα και δυσχέρειες, που αποτελούν αντικίνητρα για την ανάπτυξή του. Τα κυριότερα είναι:

- Η ανεπαρκής αξιοποίηση και βελτίωση των βοσκοτόπων, η έλλειψη ακόμη των απαιτούμενων έργων υποδομής σ' αυτούς, στενότητα χειμερινών βοσκοτόπων και η ανεπαρκής νομική ρύθμιση της ιδιοκτησίας, η έλλειψη ζωοτροφών, κυρίως λόγω έντονου ανταγωνισμού δυναμικών καλλιεργειών με κτηνοτροφικά φυτά.
- Η χαμηλή, γενικά, γενετική στάθμη του αιγοπρόβειου πληθυσμού, που έχει σαν αποτέλεσμα τη μειωμένη παραγωγή κρέατος και γάλακτος κατά ζώο.
- Οι μη ικανοποιητικές συνθήκες εκτροφής των ζώων (σταβλισμός, διατροφή, προληπτική υγιεινή κλπ..).
- Το μικρό μέγεθος των ποιμνίων, που δεν επιτρέπει την πλήρη αξιοποίηση της διαθέσιμης εργασίας και τη χρησιμοποίηση μηχανικού εξοπλισμού.
- Η έντονη εποχικότητα προσφοράς του κρέατος αμνοεριφίων που έχει σαν αποτέλεσμα τη μεγάλη διακύμανση των τιμών παραγωγού κατά τη διάρκεια του έτους, με αντίκτυπο στο εισόδημά του.
- Η έλλειψη κατάλληλης και απαραίτητης υποδομής επεξεργασίας, τυποποίησης, και εμπορίας τον αιγοπρόβειου γάλακτος και κρέατος.
- Οι αδικαιολόγητα αυστηρές πολεοδομικές διατάξεις, που δημιουργούν προβλήματα στην προσπάθεια βελτίωσης των σταβλικών εγκαταστάσεων.
- Η απροθυμία των νέων να ασχοληθούν με τον κλάδο, λόγω των ιδιαίτερα δυσμενών συνθηκών διαβίωσης και παραγωγής των αιγοπροβατοτρόφων, που δεν συνοδεύεται

από ανάλογη αμοιβή της εργασίας τους. Πρόβλημα θα υπάρχει μετά την αποχώρηση των σημερινών παραγωγών, που στην πλειοψηφία τους είναι άνω των 50 ετών.

- Οι περιορισμένες πιστώσεις για δανειοδότηση του κλάδου, καθώς και πιστωτικά προβλήματα (οφειλές προς την ΑΤΕ, υψηλά επιτόκια, διάκριση επιτοκίων ανάλογα με το ύψος δανείου, υψηλές εγγυήσεις κλπ.), που αποτελούν αντικίνητρα και για την εφαρμογή των κοινωνικο-διαρθρωτικών προγραμμάτων.

- Η έλλειψη ειδικευμένου επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού, απαραίτητου για την επάνδρωση των Κεντρικών και Περιφερειακών Υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας.

- Οι δυσκολίες εφαρμογής των κοινωνικο-διαρθρωτικών προγραμμάτων βελτίωσης-ανάπτυξης του κλάδου (δύσκολη η σύνταξη του σχεδίου βελτίωσης, μικρό ύψος ενισχυμένης επένδυσης και ποσοστού ενίσχυσης, ανεπαρκής επαγγελματική εκπαίδευση των ενδιαφερομένων να ενταχθούν στα προγράμματα κλπ.). Οι μέχρι 31-12-1988 επενδύσεις, βάσει των σχεδίων βελτίωσης που εγκρίθηκαν από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, είναι 830 εκατ. δρχ. για τον κλάδο της αιγοπροβατοτροφίας. Αποτελούν το 50% των εγκεκριμένων επενδύσεων για τη ζωική παραγωγή και το 16,5 τον συνόλου των επενδύσεων.

- Η έλλειψη συλλογικής δράσης από την παραγωγή μέχρι την εμπορία και μεταποίηση των προϊόντων, που αφαιρεί από τους κτηνοτρόφους το πλεονέκτημα κυρίως της συλλογικής διαπραγμάτευσης για προμήθεια μέσων παραγωγής (ζωοτροφές, αναπαραγωγής κλπ.) και της τιμής πώλησης των προϊόντων τους (πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής). Επί τους αφαιρεί το πλεονέκτημα να καρπούνται αυτοί, συλλογικά, την προστιθέμενη αξία από τη μεταποίηση μέχρι και τελική πώληση στους καταναλωτές των προϊόντων τον κλάδου.

A) Γενικά προβλήματα στην Ήπειρο⁷

Τα βασικά προβλήματα που επηρεάζουν λιγότερο ή περισσότερο δυσμενώς τους κλάδους της κτηνοτροφίας στο νομό Ιωαννίνων αλλά και στην Ήπειρο γενικότερα είναι αρκετά και δύσκολα. Τον πρώτο λόγο έχουν οι εγγειοδιαθροτικές συνθήκες και αναφερόμαστε κυρίως στο μικρό μέγεθος και τον πολυτεμαχισμό της γεωργικής γης. Επισημαίνεται ακόμη η ύπαρξη

⁷ Νικολάου Ε. 1997, Η υφιστάμενη κατάσταση της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα και στην Ήπειρο. Προβλήματα-Προοπτικές

εγκαταλειμμένων γεωργικών εκτάσεων (ποσοστό 10% περίπου της γεωργικής γης) κυρίως στους νομούς Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, ως αποτέλεσμα αραίωσης του αγροτικού πληθυσμού.

Στην εμπορία των κτηνοτροφικών προϊόντων της περιοχής, παρατηρείται γενικά περιορισμένη συνεταιριστική δραστηριότητα ιδιαίτερα στην από κοινού οργάνωση της εμπορίας του κρέατος της προβατοτροφίας, αιγοτροφίας, βοοτροφίας και χοιροτροφίας.

Το πρόβλημα της διατροφής των ζώων έχει δύο όψεις. Η μία είναι η ανεπάρκεια παραγόμενων ζωοτροφών στην εκμετάλλευση και η αναγκαστική εξάρτηση από την αγορά, με άμεση αύξηση του κόστους παραγωγής. Η δεύτερη είναι η μη ορθολογική και οικονομική διατροφή, με άμεση αύξηση του κόστους παραγωγής, λόγω μη ικανοποιητικών αποδόσεων των ζώων.

Άλλα σοβαρά προβλήματα είναι το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, η ρύπανση του περιβάλλοντος από τις μη εκσυγχρονισμένες μονάδες, η μείωση της παραγωγής εξαιτίας της ανεπαρκούς πρόληψης και καταπολέμησης των ασθενειών των ζώων που οφείλεται κυρίως στην έλλειψη γνώσης, ενημέρωσης των κτηνοτρόφων και στην έλλειψη προσωπικού των αρμοδίων υπηρεσιών και το σοβαρότερο απ' όλα οι ανεπαρκής αξιοποίηση και βελτίωση των βοσκότοπων, η έλλειψη κανονικής διαχείρισης, το περιπλεγμένο ιδιοκτησιακό καθεστώς και άλλα.

Από τα ειδικά προβλήματα των κτηνοτροφικών κλάδων, στην μεν προβατοτροφία - αιγοτροφία - εγχώρια αναπαραγωγό βοοτροφία, το σοβαρότερο πρόβλημα είναι η απροθυμία των νέων γεωργών να ασχοληθούν μ' αυτούς τους κλάδους λόγω κυρίως των δυσμενών συνθηκών εργασίας, στην δε χοιροτροφία - πτηνοτροφία, φαίνεται ότι οι μονάδες αυτές που είναι κυρίως βιομηχανικής μορφής, μειονεκτούν ως προς την παραγωγικότητα και τη θνησιμότητα των ζώων σε σύγκριση με ορισμένες χώρες της Ε.Ε, ενώ ένα άλλο βασικό πρόβλημα είναι η μεγάλη εξάρτηση των κλάδων αυτών από το εξωτερικό για διατροφή (σόγια, κρεατάλευρα , ιχθυάλευρα) και ανανέωση του γενετικού τους δυναμικού.

B) ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η παραπέρα ανάπτυξη της κτηνοτροφίας Θα πρέπει να στοχεύει κυρίως στη συνεχή βελτίωση της οικονομικότητας και της ανταγωνιστικότητας της, για να μπορέσει να επιβιώσει στο χώρο της Ε. Ε.

1. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, ως βασική προϋπόθεση Θεωρείται ο συντονισμός των ενεργειών και προσπαθειών όλων των αναπτυξιακών φορέων για την αντιμετώπιση των γενικών και ειδικών προβλημάτων και την αξιοποίηση των τάσεων που επισημάνθηκαν, στα πλαίσια προγραμματισμού του ύψους παραγωγής των κτηνοτροφικών προϊόντων προς αποφυγή πλεονασμάτων.

2. Είναι αναγκαία η οργανική σύνδεση φυτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής από τους παραγωγούς, για την αισθητή μείωση του κόστους παραγωγής των κτηνοτροφικών προϊόντων και την εξασφάλιση μιας αυτοδύναμης ανάπτυξης της κτηνοτροφίας, η οποία μόνο κατ' αυτό τον τρόπο Θα γίνει ανταγωνιστική έναντι της κτηνοτροφίας κυρίως των χωρών της Ε.Ε.

3. Πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στη βελτίωση και διαχείριση των κοινόχρηστων βοσκότοπων. Η έστω και εποχιακή παραγωγή φυσικής και θρεπτικής βοσκήσιμης ύλης στους βοσκότοπους, είναι σχεδόν αδάπανη και βόσκειτε απευθείας από τα ζώα, σε αντίθεση με τις συγκομιζόμενες ζωοτροφές των οποίων τόσο η παραγωγή όσο και η χρησιμοποίησή τους από τα ζώα, συνεπάγεται ιδιαίτερες δαπάνες. Εξάλλου βρέθηκε, ότι η επένδυση κεφαλαίων για τη βελτίωση και ορθή διαχείριση των κοινόχρηστων βοσκότοπων, αποτελεί όχι μόνο μια οικονομικά συμφέρουσα ενέργεια, αλλά και ένα τρόπο αύξησης του με τα σημερινά δεδομένα μικρού μεγέθους των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ώστε να καταστούν βιώσιμες και ανταγωνιστικές.

4. Επειδή η περιφέρεια της Ηπείρου είναι από τις πλέον προβληματικές της χώρας, Θα πρέπει να τύχει ενός ειδικού αναπτυξιακού προγράμματος στο οποίο δεν θα πρέπει να ισχύουν τα περιοριστικά μέτρα (παραγωγή και ύψος ενίσχυσης) των διαφόρων κανονισμών της Ε.Ε..

5. Πρέπει να ενθαρρυνθεί, να αναπτυχθεί και να τύχει ειδικής χρηματοδότησης από προγράμματα της Ε. Ε, η οικολογική εκτροφή ζώων. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να ενταχθούν, η εγχώρια αναπαραγωγός - κρεοπαραγωγός βοοτροφία, όπως επίσης η νομαδική αλλά και η κοπαδιάρικη προβατοτροφία και αιγοτροφία. Επίσης να οργανωθεί η εμπορία των βιολογικών - οικολογικών προϊόντων των μονάδων αυτών, με τυποποίηση και ονομασία προέλευσης.

6. Πρέπει να ενισχυθεί η κτηνοτροφική έρευνα της περιοχής κυρίως στο μοναδικό τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό και ερευνητικό Ίδρυμα της περιοχής στο ΤΕΙ Ηπείρου όπου λειτουργεί Τμήμα Ζωικής Παραγωγής, αλλά και με την αναβάθμιση του υπάρχοντος Σταθμού Γεωργικής Έρευνας Ιωαννίνων σε Ινστιτούτο Κτηνοτροφίας και βοσκών.

1.12. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι τάσεις επέκτασης και ανάπτυξης των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων ακολουθούν τη σειρά: Προβατοτροφία - αιγοτροφία - βοοτροφία - πτηνοτροφία - χοιροτροφία.

Οι κλάδοι της προβατοτροφίας και της αιγοτροφίας έχουν δύο βασικές τάσεις. Η μία στρέφεται στη δημιουργία μεσαίων και μεγάλων μεγεθών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων ποιμενικής - εκτατικής μορφής προς αξιοποίηση ορεινών και ημιορεινών βοσκότοπων και αρκετής διαθέσιμης εργασίας των μελών της οικογένειας. Η άλλη στρέφεται στη δημιουργία μικρών και μεσαίων οικογενειακών εκμεταλλεύσεων οικόσιτης ή ποιμνιακής - εντατικής μορφής και υψηλής παραγωγικότητας προς αξιοποίηση παραγόμενων στην εκμετάλλευση χονδροειδών και συμπυκνωμένων ζωοτροφών.

Η συνεχώς αυξανόμενη ανεργία των κατοίκων των αστικών περιοχών σε συνδυασμό με το αυξανόμενο κόστος διαβίωσης, εξαναγκάζει ένα μέρος του πληθυσμού και ιδιαίτερα των νέων, να παραμείνουν στις αγροτικές περιοχές και να ασχοληθούν με γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες. Ακόμη, η εξασφάλιση ενός σταθερού εισοδήματος από την κτηνοτροφία, σε συνδυασμό με τα παρεχόμενα κίνητρα και εισοδηματικές ενισχύσεις, έχουν συμβάλει στην επιστροφή ορισμένων κατοίκων των πόλεων στα χωριά τους και την ενασχόλησή τους με πατροπαράδοτες δραστηριότητες (γεωργία και κτηνοτροφία). Επίσης, τα εφαρμοζόμενα προγράμματα, παρέχουν τις δυνατότητες εκσυγχρονισμού και επέκτασης των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων. Η εφαρμογή όμως των προγραμμάτων αυτών, συναντά πολλές φορές αξεπέραστες δυσκολίες και δεν αξιοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό. Για παράδειγμα, οι προϋποθέσεις και οι περιορισμοί του Καν. 2328/91 για την ενθάρρυνση νέων αγροτών, καθιστούν σε ορισμένες περιπτώσεις απαγορευτική την εφαρμογή του και ιδιαίτερα σε ότι αφορά:

1. την υποχρεωτική προηγούμενη εξωγεωργική απασχόληση των νέων.

2. την αδυναμία κάλυψης της 0.5 ή 1 Μονάδας Ανθρώπινης Εργασίας από ιδιόκτητα μεγέθη.

Εξάλλου η έλλειψη εγγυήσεων καθιστά προβληματική τη δανειοδότηση από ΑΤΕ - παρά τη σχετική πρόβλεψη, ενώ δεν υπάρχουν διαθέσιμες γεωργικές εκτάσεις για εγκατάσταση νέων αγροτών.

Τα περιοριστικά μέτρα στην παραγωγή ορισμένων προϊόντων (αγελαδινό γάλα), στο ύψος της ενίσχυσης και τον αριθμό των ενισχυμένων ζώων (αιγοπροβατοτροφία - βοοτροφία) καθιστούν ακόμα προβληματικότερη την ενασχόληση με τον κλάδο αυτό.

Η έλλειψη ενός μακρόχρονου χωροταξικού σχεδιασμού δεν επιτρέπει την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων που αντιμετωπίζουν περιβαλλοντικά προβλήματα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Την περίοδο που διανύουμε ο παραπάνω κλάδος αυτός δεν αναπτύσσεται λόγω των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο κλάδος και πιο συγκεκριμένα λόγω της αύξησης του κόστους παραγωγής, που οφείλεται στο αυξημένο κόστος διατροφής, στην μη ικανοποιητική απόδοση των ζώων και στην κακοδιαχείριση των εκμεταλλεύσεων λόγω του χαμηλού επίπεδου μόρφωσης των κτηνοτροφών.

Η διάθεση των προβατοτροφικών προϊόντων έχουν αυξήσει το κόστος και αποθαρρύνουν τους κτηνοτρόφους και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού των ζώων και των εκμεταλλεύσεων.

Αν συγκρίνουμε τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων το 1981 που ήταν 571.844 και το 1997 ήταν 284.540 από αυτό συμπεραίνουμε ότι έχει μειωθεί στο μισό σχεδόν Η παραγωγή κρέατος συγκριτικά με τη δεκαετία του '80 έχει μειωθεί

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κλάδος της βοοτροφίας είναι ο πλέον προβληματικός της ζωικής παραγωγής. Παρά τη σημαντική αύξηση των μέσων αποδόσεων γάλακτος και κρέατος, δεν μπόρεσε να ξεπεράσει τα διαρθρωτικά και τεχνικά προβλήματά του και να αναπτυχθεί με σύγχρονες δομές σε επιχειρηματική βάση. Εξακολουθεί να αποτελεί, σε μεγάλο ποσοστό, συμπληρωματικό κλάδο απασχόλησης (σε 80.000 περίπου εκμεταλλεύσεις), ενώ ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων στις οποίες αποτελεί κύρια πηγή εισοδήματος, είναι περιορισμένος (10.000 περίπου εκμεταλλεύσεις).

Δεδομένου ότι δαπανώνται σημαντικά ποσά κάθε χρόνο για εισαγωγές των βασικών προϊόντων του κλάδου (κρέας-γάλα), στο Πενταετές Πρόγραμμα 1988-1992 προβλέφθηκε η λήψη σοβαρών ισορροπιστικών μέτρων-κινήτρων, από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους, για την ταχύτερη ανάκαμψη του κλάδου, τον περιορισμό των ελλειμμάτων σε κρέας και γάλα και τη δημιουργία προϋποθέσεων για πλήρη κάλυψη των αναγκών μας μακροπρόθεσμα.

Β. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η βοοτροφία είναι βασικός κλάδος της ελληνικής κτηνοτροφίας, στην οποία κατέχει τη δεύτερη θέση μετά την αγοπροβατοτροφία. Η σημαντική συμμετοχή του κλάδου, σε συνδυασμό με την έντονη ελλειμματικότητα της χώρας σε βοοτροφικά προϊόντα, τη θέση της στον ευρωπαϊκό χώρο κ.λπ. μπορεί να δικαιολογήσει απόλυτα όχι μόνο τη στήριξη αλλά και την ανάπτυξή του στα πλαίσια μιας σύγχρονης, ανταγωνιστικής και ισορροπημένης γεωργίας.

2.1. Εξέλιξη του κλάδου

Ο βόειος πληθυσμός της χώρας είναι μειωμένος σε σχέση με τη τελευταία 20ετία. Συγκεκριμένα στην περιοχή της Πρέβεζας ο βόειος πληθυσμός είναι 9.600 δηλαδή οι αγελάδες γαλακτοπαραγωγής είναι 3.600 με μονάδες παραδοσιακού σταυλισμού 300 και σύγχρονης μορφής 60 .Οι αγελάδες κρεατοπαραγωγής (ελεύθερης βοσκής) είναι 6.000 και οι μονάδες αγελάδων είναι 165 .

Στον Πίνακα 2.1 φαίνεται η εξέλιξη τον βόειου πληθυσμού και της παραγωγής βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος.

Η μείωση τον βόειου πληθυσμού, καθώς και της παραγωγής βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος, οφείλεται κυρίως στη συνεχιζόμενη απομάκρυνση των 1-2 αγελάδων από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και την αυστηρή πολιτική τιμών που εφαρμόστηκε στα προϊόντα καθώς επίσης και στα διαρθρωτικά και τεχνικά προβλήματα (μικρού μεγέθους μονάδες, χαμηλή στάθμη γενετικού υλικού, έλλειψη έργων υποδομής κ.λπ.) που αντιμετωπίζει ο κλάδος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Πληθυσμός **βοοειδών** και παραγωγή κρέατος και γάλακτος

<i>Έτη</i>	<i>Πληθυσμός βοοειδών</i>	<i>Παραγωγή κρέατος</i>	<i>Παραγωγή γάλακτος</i>
<i>1991</i>	<i>836</i>	<i>81,4</i>	<i>714,0</i>
<i>1992</i>	<i>799</i>	<i>79,5</i>	<i>683,7</i>
<i>1993</i>	<i>770</i>	<i>76,3</i>	<i>676,9</i>
<i>1994</i>	<i>740</i>	<i>74,2</i>	<i>664,1</i>
<i>1995</i>	<i>733</i>	<i>70,5</i>	<i>647,7</i>
<i>1996</i>	<i>730</i>	<i>71,3</i>	<i>642,0</i>

2.2. Χωροταξική κατανομή και διάρθρωση βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων⁸

Τα 2/3 περίπου τον βόειο πληθυσμό της χώρας είναι συγκεντρωμένα στις περιοχές Μακεδονίας-Θράκης. Στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές διατηρούνται κυρίως βοοειδή κρεοπαραγωγής, ενώ στις πεδινές βρίσκεται κυρίως η γαλακτοπαραγωγός βοοτροφία και οι μονάδες εντατικής πάχυνσης μοσχαριών.

Έχουμε μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων με 1-19 ζώα και αύξηση τον αριθμού των εκμεταλλεύσεων με 20 ζώα και άνω, πράγμα που υποδηλώνει ότι η βοοτροφία εξελίσσεται, αν και με πολύ αργά ρυθμό, σε επιχειρηματικό κλάδο. Εν τούτοις, παρά τη συνεχή βελτίωση των μεγέθους των εκμεταλλεύσεων στην ελληνική βοοτροφία, τούτο εξακολουθεί να παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από αυτό των άλλων κρατών της ΕΟΚ.

ΠΙΝΑΚΑΣ .2.2

Κατανομή βόειο πληθυσμού κατά γεωγραφικά διαμέρισμα το 1995

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Κεφάλια	Ποσοστό %
Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	224.082	31
Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας	251.471	34
Μακεδονίας	38.943	5
Ηπείρου	82.008	11
Κεντρικής Ελλάδας	56.728	8
Πελοποννήσου και Δυτ.Στερας	73.052	10
Αττικής και Νήσων	6.650	1
Κρήτης	732.934	100
Σύνολο χώρας		

Οι μέσες αποδόσεις γάλακτος και κρέατος έχουν αυξηθεί σημαντικά, εξακολουθούν όμως να είναι χαμηλές και υπάρχουν ακόμα μεγάλα περιθώρια αύξησής τους, ιδίως αυτών τον γάλακτος.

Η εξέλιξη των μέσων κατά κεφαλή αποδόσεων σε βόειο κρέας και αγελαδινό γάλα εμφανίζεται στον Πίνακα 2.3

Η μέση απόδοση γάλακτος ανά αγελάδα υπολογίζεται με βάση το συνολικό αριθμό των αμελγομένων αγελάδων.

⁸ Ζωική παραγωγή

Σημειώνεται όμως ότι, αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός καθαρά γαλακτοπαραγωγικών αγελάδων, με βάση τα στοιχεία της δειγματοληπτικής έρευνας της ΕΣΥΕ, τότε η μέση απόδοση γάλακτος ανά αγελάδα γαλακτοπαραγωγής είναι περίπου 3.000.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3

Έτη	Μέση κατά σφάγιο Απόδοση σε κρέας	Μέση κατά αγελάδα απόδοση σε γάλα
1981	204,0	1983
1982	205,6	2012
1983	210,9	2120
1984	211,6	2118
1985	211,6	2224
1986	216,5	2263

Η πλειονότητα των παραγωγών εφαρμόζει τον παρ τρόπο εκτροφής των βοοειδών. Το επίπεδο τεχνικών γνώσεων εκτροφέων είναι κατά μεγάλο μέρος χαμηλό.

Τα εγχώρια αβελτίωτα βοοειδή, που αποτελούνται μικρόσωμων κυρίως φυλών, μικρών απαιτήσεων και μειωμένων δόσεων, εκτρέφονται εκτατικά κυρίως στις ορεινές, ημιορεινές και νησιωτικές περιοχές της χώρας. Τα ζώα αυτά είναι δημιουργήματα του περιβάλλοντος στο οποίο εκτρέφονται από μακρότατου χρόνου και αντέχουν στις ασθένειες και στις δυσμενείς συνθήκες εκτροφής. Η διατροφή της κατηγορίας αυτής των

ζώων βασίζεται στη βόσκηση και είναι ανεπαρκής κατά την περί χειμώνα.

Η κατηγορία των βελτιωμένων εγχώριων βοοειδών, που αποτελείται από προϊόντα διασταύρωσης εγχώριων φυλών με βελτιωμένες ξενικές φυλές υψηλών αποδόσεων (που δημιουργήθηκαν βασικά με το πρόγραμμα τεχνητής σπερματέγχυσης), διατηρείται κυρίως στις πεδινές και ημιορεινές περιοχές. Οι συνθήκες εκτροφής είναι σχετικά ικανοποιητικές και οι αποδόσεις των ζώων αυτών είναι μικρές ως μέτριες. Η διατροφή τους βασίζεται κυρίως σε συγκομιζόμενες ζωοτροφές και σε μικρότερο βαθμό στις βοσκές.

Η κατηγορία των ξενικών ζώων και των εγχώριων καθαρόαιμων, που περιλαμβάνει άτομα που έχουν εισαχθεί από το εξωτερικό, τα παράγωγά τους, καθώς

και άτομα που δημιουργήθηκαν με αναβάθμιση (με συνεχή χρησιμοποίηση σπέρματος βελτιωμένων ταύρων), εκτρέφεται κυρίως στις πεδινές περιοχές, όπου λειτουργούν εργοστάσια γάλακτος, καθώς και γύρω από τα αστικά κέντρα. Οι αποδόσεις των ζώων της κατηγορίας αυτής, αν και είναι συγκριτικά αυξημένες σε σχέση με την προηγούμενη κατηγορία, δεν είναι ανάλογες με το κληρονομικά δυναμικά των ζώων, λόγω ελλιπούς ή μη ορθολογικής διατροφής και συνθηκών εκτροφής γενικά.

Τα παραγόμενα αρσενικά μοσχάρια εκτρέφονται, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, από τους εκτροφείς που διατηρούν βοοειδή αναπαραγωγής. Παράλληλα όμως έχει δημιουργηθεί εδώ και πολλά χρόνια, ιδίως σε ορισμένες περιοχές, ιδιαίτερος κλάδος εκτροφής μόσχων για πάχυνση. Ο κλάδος αυτός κατά τα τελευταία χρόνια πήρε επιχειρηματική μορφή και βασίζεται κυρίως σε εκτροφή μόσχων που εισάγονται από το εξωτερικά.

Ιδιαίτερη κατηγορία στον κλάδο αυτά αποτελούν οι επιχειρηματικής ή συνεταιριστικής μορφής μονάδες εκτροφής μη απογαλακτισμένων μόσχων, οι οποίες όμως αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω, κυρίως, αύξησης των κόστους προμήθειας μόσχων (αύξηση τιμών μόσχων στο εξωτερικό, αύξηση αεροπορικών ναύλων, επιβολή δασμών και αντίστοιχων εισφορών για τις εισαγωγές από τρίτες χώρες). Αποτέλεσμα αυτών των προβλημάτων ήταν το κλείσιμο των περισσότερων από αυτές τις μονάδες. Η εξειδίκευση του κλάδου πάχυνσης μόσχων σε επιχειρηματικές μονάδες, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος τόσο στον τομέα της διατροφής, όσο και σ' αυτόν της τεχνικής γενικά.

Πολλές από τις βοοτροφικές σταβλικές εγκαταστάσεις αποτελούνται από παλιά κτίσματα, τα περισσότερα από τα οποία δεν πληρούν τους όρους υγιεινού σταβλισμού των ζώων. Στερούνται επίσης εξοπλισμού, λόγω κυρίως του μικρού αριθμού εκτρεφόμενων ζώων. Στον τομέα εγκαταστάσεων-εξοπλισμού σημειώθηκε σημαντική βελτίωση τα τελευταία χρόνια με τη δημιουργία και την επέκταση υφιστάμενων συστηματικών βοοτροφικών μονάδων.

Στον τομέα αυτόν τα περιθώρια βελτίωσης είναι τεράστια και υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες επέμβασης. Σ' ότι αφορά κτίσματα και το σταβλισμό των βοοειδών, θα πρέπει να βελτιωθούν ακόμη περισσότερο οι υφιστάμενες οικοδομικές διατάξεις με σκοπό τη λύση των μεγάλων προβλημάτων που αντιμετωπίζει βοοτροφία στον τομέα αυτό (κυρίως στη διαδικασία έκδοσης σχετικών αδειών).

2.3. Εισαγωγές, κατανάλωση, βαθμός αυτάρκειας

Η κατανάλωση βόειου κρέατος, γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων κατ' άτομο παραμένει σχεδόν σταθερή. Η σχετικά μικρή αύξηση των εισαγωγών οφείλεται, εν μέρει, στη μείωση της ντόπιας παραγωγής και στην αύξηση του πληθυσμού και τον τουρισμού. Θεωρείται ότι η κατανάλωση βόειου κρέατος, συγκριτικά με άλλες χώρες, είναι υψηλή, σε αντίθεση με την κατανάλωση νωπού (παστεριωμένου) αγελαδινού γάλακτος, η οποία είναι χαμηλή. Σημειώνεται ότι στη χώρα μας η κατ' άτομο κατανάλωση είναι περίπου 22 κιλά βόειου κρέατος και 40 κιλά νωπού αγελαδινού γάλακτος, ενώ στην ΕΟΚ πριν την είσοδο της Ισπανίας και της Πορτογαλίας ήταν 25 και 90 κιλά αντίστοιχα. Η χώρα μας είναι έντονα ελλειμματική σε βόειο και αγελαδινά γάλα. Η αυτάρκειά μας στα προϊόντα αυτά και 68% που ήταν το 1974 μειώθηκε το 1985 σε 37' αντίστοιχα.

2.4. Τιμές βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος

Στον Πίνακα 2.4 φαίνεται η εξέλιξη των θεσμικών της Ε.Ε (προσανατολισμού για το κρέας και ενδεικτικών γάλα) από το 1992 μέχρι το 1996 και των τιμών που πήρε Έλληνας παραγωγός.

Από τα στοιχεία τον πίνακα, φαίνεται ότι οι τιμές παραγωγού βόειου κρέατος διατηρήθηκαν, κατά την περίοδο 1996, κάτω από τις θεσμικές τιμές

Έτη παραγωγής βόειου	Εισαγωγές βόειου κρέατος	Κατανάλωση βόειου			Παραγωγή ή αγελαδινού	Εισαγωγές ισοδύναμου	Κατανάλωση σε ισοδύναμο			
		Συνολική σε	Κατ' Βαθμός χλγρ..	άτομο			Συνολική σε	Κατ' άτομο	Βαθμός αυτάρκειας	
1991	94	93	187	19,18	50,2	714	612	1.326	136	54
1992	89	107	196	20,00	45,5	684	670	1.354	138	51
1993	86	135	221	22,41	36,9	677	636	1.313	133	52
1994	85	132	217	21,93	39,1	664	677	1.341	136	50
1995	82	137	219	22,20	37,4	648	804	1.452	146	45
1996	82	140	222	22,20	37,0	642	810	1.452	146	44

παραγωγού. Το ίδιο και για το αγελαδινά γάλα για τα έτη 1992, 1993 και το 1995 και το 1996 η τιμή παραγωγού ξεπέρασε την ε' τιμή.

Επίσης, ο ρυθμός αύξησης των κόστους παραγωγή και γάλακτος, σύμφωνα με τους υπολογισμούς τον εν κόστους παραγωγής από το Υπουργείο γεωργίας, είναι μεγαλύτερος από το ρυθμό αύξησης των θεσμικών τιμών της Ε.Ε της μεγαλύτερος από τις τιμές που απολαμβάνουν οι μας. Η διαφορά καλύπτεται κατά ένα μέρος από άμεσες οικονομικές ενισχύσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ2.4

Τιμές παραγωγού βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος

Έτη	Μέσες σταθμισμένες τιμές				Θεσμικές τιμές Ε.Ε			
	Κρέατος		Γάλακτος		Κρέατος		Γάλακτος	
	Δρχ/κιλό	μεταβολή	Δρχ/κιλό	μεταβολή	Δρχ/κιλό	μεταβολή	Δρχ/κιλό	μεταβολή
μεταβολή	%	%	%	%	%	%	%	
1992	248,30	100	18,10	100	249,30	100	17,80	100
1993	273,70	110	21,00	116	310,00	124	21,20	119
1994	327,50	132	24,00	133	359,70	144	25,00	140
1995	375,60	151	30,90	171	406,60	163	29,50	166
1996	414,70	167	36,90	204	463,20	185	34,00	191

2.5 Οικονομικές ενισχύσεις βοοτροφίας

Οι χορηγούμενες οικονομικές ενισχύσεις στη βοοτροφία αφορούν τις επενδύσεις στον κλάδο, καθώς και τη στήριξη του εισοδήματος των παραγωγών. Οι ενισχύσεις αυτές είναι Κοινοτικές εθνικές με Κοινοτική συμμετοχή και καθαρά εθνικές. Σημειώνεται ότι οι ενισχύσεις θα πρέπει να συνεχιστούν και τα επόμενα χρόνια γιατί, με την εφαρμογή τους από το 1983, δημιούργησαν τις συνθήκες για τη σταθεροποίηση του κλάδου, η οποία άρχισε σύμφωνα με τις ενδείξεις.

Επισημαίνεται όμως ότι, εφόσον δεν εξαλειφθούν οι δυσμενείς παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην ανάπτυξη τον κλάδου, δεν είναι δυνατά να υπάρξει ουσιαστική και σταθερή ανάκαμψή του αποκλειστικά με τη χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων. Οι κυριότεροι από αυτούς τους δυσμενείς παράγοντες είναι:

- (α) η ακολουθούμενη πολιτική συγκράτησης των τιμών των προϊόντων του κλάδου (πάγωμα τιμών τον βόειου κρέατος κατά διαστήματα, ανώτατες αγορανομικές τιμές στη φέτα κ.λπ.)
- (β) η πολιτική μεγάλης ενθάρρυνσης ή στήριξης της φυτικής έναντι της ζωικής παραγωγής, καθώς και
- (γ) η εφαρμοζόμενη χρηματοπιστωτική πολιτική.

2.6 Εμπορία πρωτογενούς παραγωγής

Η διακίνηση και επεξεργασία των προϊόντων της βοοτροφίας απαιτεί μια σειρά έργων υποδομής, όπως ζωαγορές, σφαγεία, κρεαταγορές, βιομηχανίες και βιοτεχνίες επεξεργασίας κρέατος (κονσερβοποιεία, αλλαντοποιία), σήραγγες κατάψυξης κρέατος, ψυγεία συντήρησης κρέατος, εργοστάσια γάλακτος, τυροκομεία κ. λ. π.

Οι αγοραπωλησίες των ζώων γίνονται στις εγκαταστάσεις κυρίως των παραγωγών και σε μικρό ποσοστό στις ζωαγορές (παζάρια) των διάφορων επαρχιακών κομποπόλεων και πόλεων. Στο κύκλωμα μετέχουν ο παραγωγός, ο μεσίτης, ο κρεοπώλης, ο χονδρέμπορος και τελευταία και οι συνεταιριστικές οργανώσεις. Υπάρχουν 40 περίπου σημαντικές ζωαγορές και γύρω στις 300 γεφυροπλάστιγγες σ' όλη τη χώρα, όπου μπορούν να ζυγίζονται τα ζώα που προορίζονται για αγοραπωλησία. Το τελευταίο διάστημα η αγοραπωλησία των βοοειδών για σφαγή γίνεται κυρίως με βάση το βάρος σφαγίου και όχι το ζωντανά βάρος.

Τα υπάρχοντα σφαγεία διακρίνονται σε παραδοσιακά και σύγχρονα. Τα παραδοσιακά ανήκουν στους Δήμους και Κοινότητες• δεν διαθέτουν τον απαιτούμενο σφαγιοτεχνικό εξοπλισμό, ευκολίες αποθήκευσης των σφαγίων και αξιοποίησης των παραπροϊόντων. Έτσι, η σφαγή των ζώων σ' οντά δεν γίνεται κανονικά, με αποτέλεσμα τη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας, την υπερβολική επιβάρυνση των σφαγίων κ.λπ. Τα τελευταία όμως χρόνια έχουν ιδρυθεί 6 μεγάλα σύγχρονα σφαγεία, καθώς και αρκετά σύγχρονα δημοτικά σφαγεία τοπικής σημασίας.

Η διακίνηση κρέατος και ζώντων ζώων για σφαγή διεξάγεται μέσα στα θεσμικά πλαίσια που προδιαγράφονται από την ισχύουσα αγορανομική νομοθεσία. Η τιμή στα χέρια τον παραγωγού είναι ελεύθερη και διαμορφώνεται σύμφωνα με την προσφορά και τη ζήτηση. Στην τιμή αυτή ανά κιλά κρέατος συμπεριλαμβάνεται και η αξία των παραπροϊόντων του σφαγίου. Από την αξία των παραπροϊόντων

καλύπτονται όλα τα έξοδα εκδοροσφαγής, τα δικαιώματα των σφαγείων, οι δημοτικοί και κοινοτικοί φόροι και τα λοιπά έξοδα μέχρι τη φόρτωση των σφαγίων. Το ποσό που απομένει από την αξία των παραπροϊόντων, που σήμερα έχει οριστεί σε 28 δρχ. ανά κιλά βόειου κρέατος, πρέπει να αφαιρείται για τη διαμόρφωση της τιμής διάθεσης του κρέατος.

Το χοντρεμπορικό κέρδος είναι δραχμικό ανά κιλά κρέατος και αποτελεί περιοριστικά παράγοντα στη διακίνηση του εγχωρίως παραγόμενου κρέατος. Η λιανική τιμή για κάθε κομμάτι σφαγίου διαμορφώνεται με βάση τη μέση σταθμισμένη τιμή (ΜΙΤΑ) και ορισμένους συντελεστές για κάθε ομάδα τεμαχίων σφαγίου.

Σ' ολόκληρο το κύκλωμα της επεξεργασίας και διακίνησης του βόειου κρέατος η παρουσία των συνεταιριστικών οργανώσεων δεν είναι σημαντική. Τα τελευταία χρόνια μπήκαν στην εμπορία νωπού βόειου κρέατος περίπου 25 συνεταιριστικές οργανώσεις με την Ίδρυση πρατηρίων διάθεσης και την αγορά μεταφορικών μέσων.

Σ' ότι αφορά την επεξεργασία του γάλακτος, υπάρχουν 47 εργοστάσια γάλακτος, από τα οποία τα περισσότερα ανήκουν σε Κοινοπραξίες της ΑΤΕ και συνεταιρισμών, καθώς και 1.260 μικρά τυροκομεία από τα οποία τα περισσότερα έχουν κλείσει σήμερα .

2.7. Η βοοτροφία στην Ε.Ε

Ο συνολικός αριθμός των βοοειδών (η Ελλάδα συμμετέχει κατά 0,9%) στην Κοινότητα (Ε.Ε των 10) το 1985 ήταν 77,6 ε εκατομμύρια κεφαλές, από τα οποία 30,3 εκατομμύρια ήταν αγελάδες δεξ. Τα 24,3 εκατομμύρια απ' αυτές (80%) ήταν αγελάδες γάλα κρεατοπαραγωγής και 6 εκατομμύρια (20%) ήταν αγελάδες κρεατοπαρα-γωγής

Η συνολική παραγωγή βόειου κρέατος (στην οποία η Ελλάδα συμμετέχει κατά 1,1%) της Κοινότητας το 1985 ήταν 7.1 χιλιάδες τόνοι, από την οποία το 1/3 περίπου παράγεται-α μονάδες πάχυνσης μοσχαριών. Η μέση απόδοση σφαγίου είναι κιλά (έναντι 206 στην Ελλάδα). Η εσωτερική κατανάλωση του βόειου κρέατος στην Κοινότητα είναι 7.000 χιλιάδες τόνοι κιλά/άτομο) και κατέχει τη δεύτερη θέση στην κατανάλωση κρεάτων μετά το χοιρινά κρέας. Ωστόσο υπερέρχει κάθε άλλης παραγωγής

κρέατος, τόσο ως προς τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (μ εκμετάλλευση στις δύο), όσο και ως προς την οικονομική ι αξία (15% της τελικής γεωργικής παραγωγής).

Η αυτάρκεια της Κοινότητας σε βόειο κρέας ήταν το 15 105,3 (έναντι 110 το 1984), ενώ τα αποθέματα από αγοραστική παρέμβαση στις 31-12-1986 ήταν 535 χιλιάδες τόνοι, δηλαδή ποσοστό 7,2% της παραγωγής.

Οι σφαγές θηλυκών ζώων αναπαραγωγής μετά τη θέσπιση των γαλακτοκομικών ποσοτώσεων το 1984 οδήγησαν στη σημαντική αύξηση της προσφοράς βόειου κρέατος.

Οι εξαγωγές βόειου κρέατος προς τις τρίτες χώρες το 1985 ήταν 805 χιλιάδες τόνοι, εκφρασμένοι σε ισοδύναμο βάρος σφαγίου, ενώ οι εισαγωγές ήταν 446 χιλιάδες τόνοι. Μεγάλο μέρος των εισαγωγών γίνεται βάσει πολυμερών και διμερών συμφωνιών, με τις οποίες η Κοινότητα ανέλαβε τη δέσμευση να εισάγει ετησίως σημαντικές ποσότητες βόειου κρέατος..

Η συνολική παραγωγή αγελαδινού γάλακτος της Κοινότητας το 1985 (η Ελλάδα συμμετέχει κατά 0,6%), ήταν 100.700 χιλιάδες τόνοι, ενώ η συνολική κατανάλωση, εκφρασμένη σε ισοδύναμο γάλακτος, ήταν 85.000 χιλιάδες τόνοι και η αυτάρκεια της Κοινότητας 118,5. Η μέση απόδοση γάλακτος ανά αγελάδα είναι 4.300 κιλά περίπου (στην Ελλάδα είναι 3.000 κιλά περίπου) και το μέσο μέγεθος γαλακτοπαραγωγικής εκμετάλλευσης είναι 15 αγελάδων (στην Ελλάδα είναι 3). Γενικά η Κοινότητα είναι πλεονασματική σε βόειο κρέας και αγελαδινό γάλα, με αποτέλεσμα να δαπανώνται κάθε χρόνο τεράστια ποσά για την αποθεματοποίηση των πλεονασμάτων, καθώς και για τη διαχείριση των αποθεμάτων.

Οι θεσμικές τιμές της Ε.Ε για το βόειο κρέας και το αγελαδινό γάλα παρέμειναν σταθερές κατά τις εμπορικές περιόδους 1984-1985, 1985-1986 και 1986-1987. Για το βόειο κρέας οι τιμές προσανατολισμού και παρέμβασης είναι αντίστοιχα 205,02 και 184,52 ECU ανά 100 κιλά ζώντας βάρους. Για το αγελαδινό γάλα η ενδεικτική τιμή είναι 27,84 ECU/100 κιλά, η τιμή παρέμβασης για το βούτυρο είναι 313 ECU/100 κιλά και η τιμή παρέμβασης για το αποβουτυρωμένο γάλα σε σκόνη είναι 174,4 ECU/100 κιλά.

Σημειώνεται όμως ότι, το 1981 και 1982, ο Κοινοτικός μέσος όρος των τιμών της αγοράς των χονδρών βοοειδών αυξηθεί κατά 10% περίπου ετησίως, πράγμα που μπορεί να αυξηθεί με το ποσοστά πληθωρισμού. Από το 1983, η μέση Κοινοτική τιμή της αγοράς σημείωσε μείωση, που έγινε πιο έντονη αρχές τον

1986. Πράγματι, η πτώση των τιμών της αγοράς -6,3% κατά το πρώτο εξάμηνο του 1986, σε σχέση με τη αντίστοιχη περίοδο τον 1985. Η μείωση των τιμών συνεχίζεται σήμερα.

2.8. Προοπτικές

Η σφαγή θηλυκών ζώων και ιδίως αγελάδων γαλακτοπαραγωγής, μετά τη θέσπιση των γαλακτοκομικών ποσοτώσεων, την τάση μείωσης του ζωικού κεφαλαίου αναπαραγωγής. Τα τελευταία 3 χρόνια, ο αριθμός των ζώων αναπαραγωγής και κυρίως γαλακτοπαραγωγής μειώθηκε σημαντικά, και γι' αυτό αναμένεται μείωση της παραγωγής βοείου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τις προοπτικές εξέλιξης της παραγωγής και της κατανάλωσης βοείου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος βαθμός αυτοεφοδιασμού της Κοινότητας, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναμένεται να διατηρηθεί από 100 και κατά τα επόμενα χρόνια, πράγμα που θα αποτελεί αποτέλεσμα της λήψης μέτρων για τον περιορισμό της παραγωγής δεδομένου ότι οι δυνατότητες εξαγωγής είναι περιορισμένες.

Γ. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΕ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΒΟΟΤΡΟΦΙΑΣ

Α). Κοινή οργάνωση αγοράς βόειου κρέατος

Η κοινή οργάνωση αγοράς βόειου κρέατος στηρίζεται στο βασικό Κανονισμό Ε.Ε 5/1968 και στις τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του μέχρι σήμερα.

Βασικοί στόχοι της κοινής οργάνωσης είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικού εισοδήματος στον παραγωγό, η σταθεροποίηση της αγοράς, η προσαρμογή της παραγωγής στη ζήτηση, καθώς και η εξασφάλιση επάρκειας του βόειου κρέατος σε προσιτές για τον καταναλωτή τιμές.

Αναλυτικά, η κοινή οργάνωση αγοράς λειτουργεί ως εξής:

Α. Σύστημα τιμών που αποτελείται από:

α. Την τιμή προσανατολισμού, που είναι η επιδιωκόμενη τιμή παραγωγού και ισχύει για ετήσια εμπορική περίοδο, από την πρώτη Δευτέρα τον Απριλίου. Καθορίζεται με βάση τις προοπτικές εξέλιξης της παραγωγής και κατανάλωσης βόειου κρέατος, την κατάσταση της αγοράς γαλακτοκομικών και την προηγούμενη πείρα.

β. Την τιμή παρέμβασης (90\$ της τιμής προσανατολισμού). Καθορίζεται με βάση την κοινοτική κλίμακα κατάταξης χονδρών βοοειδών, κατά κατηγορίες και ποιότητες. Αν οι τιμές αγοράς πέσουν κάτω από την τιμή παρέμβασης, λαμβάνονται:

γ. Μέτρα παρέμβασης. Πρόκειται για αγορές που πραγματοποιούνται από τους οργανισμούς παρέμβασης, ή για οικονομικές ενισχύσεις ιδιωτικής αποθεματοποίησης. Ο μηχανισμός παρέμβασης λειτουργεί μέσω των κέντρων παρέμβασης (Σέρρες, Βέροια, ΟΚΛΑ). Προβλέπεται επίσης η λειτουργία αντιπροσωπευτικών αγορών για την παρακολούθηση και καταγραφή των τιμών βοείου κρέατος κατά κατηγορίες και ποιότητες. (Αλεξανδρούπολη, Σέρρες, Βέροια, Τρίκαλα).

Β). Ενιαίο καθεστώς ανταλλαγών με τρίτες χώρες.

Κατά την εισαγωγή βοοειδών (για σφαγή και πάχυνση) και κρέατων (νωπών ή κατεψυγμένων), επιβάλλεται, εκτός από τους δασμούς, και αντισταθμιστική εισφορά. Το ύψος της διαφορά μεταξύ της τιμής προσανατολισμού και της τιμής σύνορα της Κοινότητας, προσαυξημένης με τους τελωνειακούς δασμούς:

Όταν οι τιμές της Κοινότητας είναι ανώτερες από τις διεθνείς, χορηγείται επιδότηση εξαγωγών που καλύπτει τη διαφορά.

Ας σημειωθεί ότι έχουν συναφθεί ειδικές συμφωνίες με τρίτες χώρες, που προβλέπουν δασμολογικές απαλλαγές και ποσοτώσεις.

Γ). Οικονομικές ενισχύσεις.

Αποβλέπουν στη στήριξη του εισοδήματος των βοοτρόφων, Αφορούν μια εμπορική περίοδο και χορηγούνται για τις θηλάζουσες αγελάδες, τα γεννώμενα μοσχάρια κλπ.. (συναφή μέτρα). οικονομικές ενισχύσεις παρέχονται επίσης για τον προσανατολισμό της παραγωγής (αλλαγή γαλακτοπαραγωγικών μονάδων σε κρεοπαραγωγικές κλπ..).

Από τις αρχές όμως του 1987, το όλο σύστημα καθορισμού των τιμών παρέμβασης έχει αλλάξει σημαντικά, με σκοπό τον περιορισμό της αγοραστικής παρέμβασης και τη μείωση των παρεμβατικών αποθεμάτων κρέατος.

Ακόμη, προβλέπονται για την Ελλάδα οικονομικές ενισχύσεις ιδιαίτερης σημασίας από τους Κανονισμούς Ε.Ε 797/1985 και 1975/1982 για τον

εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων (αγορά ζώων, κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων, εξισωτική αποζημίωση κλπ.) βάσει πολυετών προγραμμάτων, καθώς και από τον Κανονισμό Ε.Ε 355/1977 για τη βελτίωση των συνθηκών εμπορίας και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων. Επίσης, έχουν υποβληθεί προτάσεις για τη χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων στη χώρα μας στα πλαίσια εφαρμογής των ΜΟΠ (Κανονισμός Ε.Ε 2088/1985).

Δ). Κοινή οργάνωση αγοράς αγελαδινού γάλακτος

Η κοινή οργάνωση αγοράς αγελαδινού γάλακτος στηρίζεται στο βασικό Κανονισμό Ε.Ε 804/1968 και στις μέχρι σήμερα τροποποιήσεις του.

Βασικοί στόχοι της κοινής οργάνωσης της αγοράς του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικού εισοδήματος στον παραγωγό, η εξασφάλιση ικανοποιητικών τιμών γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων στην κατανάλωση, καθώς και η αντιμετώπιση της ανισορροπίας της αγοράς γάλακτος που παρουσιάζεται στην Κοινότητα.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων λαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- Καθορισμός κάθε χρόνο μιας τιμής στον παραγωγό (ενδεικτική τιμή), που τον εξασφαλίζει ικανοποιητικά εισόδημα. Η ενδεικτική τιμή ισχύει για το γαλακτοκομικά έτος, που αρχίζει την 1η Απριλίου. Μαζί με την ενδεικτική τιμή και σε συνάρτηση μ' αυτή καθορίζονται οι τιμές παρέμβασης για το βούτυρο, την άπαχη σκόνη γάλακτος και τα ιταλικά τυριά Grana Padano και Parmigiano Regiano, που έμμεσα αποτελούν τιμή παρέμβασης για το γάλα (ισοδύναμη τιμή παρέμβασης γάλακτος). Η τιμή αυτή είναι το 95% της ενδεικτικής
- Καθορισμός τιμώ κατωφλίου για τα εισαγόμενα στην Κοινότητα γαλακτοκομικά προϊόντα σε επίπεδα τέτοια που να μην ανταγωνίζονται τα γαλακτοκομικά προϊόντα της Κοινότητας. Όταν τα ομοειδή προϊόντα του εξωτερικού προσφέρονται σε χαμηλότερη τιμή από εκείνη που ισχύει στο εσωτερικό της Κοινότητας, επιβάλλεται αντισταθμιστική εισφορά. Στα προϊόντα της Κοινότητας χορηγείται επιδότηση εξαγωγής, όταν οι διεθνείς τιμές είναι χαμηλότερες από αυτές της Κοινότητας.
- Για την αντιμετώπιση της ανισορροπίας της αγοράς γάλακτος, που προκαλείται από την αυξημένη προσφορά έναντι της ζήτησης, έχουν ληφθεί και λαμβάνονται διάφορα μέτρα που στοχεύουν τόσο στη μείωση της προσφοράς, όσο

και στην αύξηση της κατανάλωσης και γενικά της διάθεσης των πλεονασμάτων. Για τη μείωση της προσφοράς έχουν ληφθεί δύο σειρές πρόσθετων μέτρων. Στην πρώτη σειρά περιλαμβάνονται μέτρα μείωσης του αριθμού των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής, όπως είναι η επιδότηση για τη σφαγή των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής (Κανονισμός Ε.Ε 1475/1969), η επιδότηση για τη μετατροπή της αγέλης από γαλακτοπαραγωγική σε κρεοπαραγωγική και επιδότηση για μη εμπορία γάλακτος-γαλακτοκομικών και μετατροπή της αγέλης.

Στη δεύτερη σειρά περιλαμβάνονται μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση του γάλακτος που διατίθεται στο εμπόριο, όπως είναι το λεγόμενο τέλος συνυπευθυνότητας. Με το σύστημα των ποσοτώσεων προβλέπονται για μια 5ετία ανώτατες ποσότητες γάλακτος που θα παραδίδονται στις βιομηχανίες, καθώς και ανώτατες ποσότητες που θα πωλούνται απείθειας στην κατανάλωση από τους παραγωγούς. Οι ποσότητες αυτές καθορίστηκαν με βάση τις αντίστοιχες ποσότητες τον έτος 1981 αυξημένες κατά 1%. Οι ποσότητες που παραδίδονται στη βιομηχανία μπορεί να είναι είτε ατομικές κατά παραγωγό (Φόρμουλα Α), είτε συνολικές κατά βιομηχανία (Φόρμουλα Β). Εκείνες που πωλούνται απευθείας στην κατανάλωση είναι πάντοτε ατομικές. Για τη χώρα μας, όλες οι βιομηχανίες θεωρούνται σαν μία και έτσι για τις παραδόσεις στις βιομηχανίες υπάρχει εθνική ποσόστωση. Το σύστημα προβλέπει ότι σε περίπτωση υπέρβασης της ποσόστωσης εισπράττεται υπερισφορά για την επιπλέον ποσότητα, που ανέρχεται στο 75% της ενδεικτικής τιμής του γάλακτος για τη φόρμουλα Α και στο 100% για τη φόρμουλα Β. Η υπερισφορά στη φόρμουλα Β εισπράττεται από τη βιομηχανία, η οποία όμως στη συνέχεια την κατανέμει στους παραγωγούς που ήταν υπεύθυνοι για την υπέρβαση. Επειδή, όμως, το σύστημα ποσοτώσεων δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, το Μάιο του 1986 αποφασίστηκε η μείωση των ποσοτώσεων κατά 3% και προβλέπεται να ληφθούν και άλλα περιοριστικά μέτρα. Τα έσοδα από το τέλος συνυπευθυνότητας διατίθενται στο γαλακτοκομικό τομέα για τη μερική ή ολική χρηματοδότηση ορισμένων προγραμμάτων όπως: έρευνα αγοράς, διαφήμιση, βελτίωση ποιότητας γάλακτος, χορήγηση γαλακτοκομικών προϊόντων στα σχολεία, χορήγηση βουτύρου σε μειωμένη τιμή για διάφορες χρήσεις κλπ. Σημειώνεται ότι οι παραγωγοί της χώρας μας, όπως και μερικών άλλων περιοχών της Κοινότητας, έχουν απαλλαγεί από την υποχρέωση καταβολής του τέλους συνυπευθυνότητας.

Δ.ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ⁹

Α). Επιπτώσεις Κοινοτικού καθεστώτος στην εγχώρια παραγωγή γάλακτος

α. Επιπτώσεις από την πολιτική τιμών

Η ενδεικτική τιμή του γάλακτος από 24,26 ECU/100 κιλά το γαλακτοκομικό έτος 1981-1982, έφτασε τις 27,84 ECU/100 κιλά το γαλακτοκομικό έτος 1986-1987, δηλαδή σημείωσε αύξηση 14,75% κατά τη διάρκεια της δετίας. Κατά το ίδιο διάστημα, η ισοτιμία της ECU από 61,4454 δρχ. έφτασε τις 116,673 δρχ.. Έτσι, η δραχμική τιμή του γάλακτος από 14,90 δρχ./κιλό κατά το γαλακτοκομικό έτος 1981-1982, έφτασε τις 32,48 δρχ./κιλό το γαλακτοκομικό έτος 1986-1987.

Εάν επίσης ληφθεί υπόψη ότι η τιμή ασφαλείας σε εθνικό επίπεδο ήταν 10 δρχ., το κιλό το 1980 και ότι οι τιμές που διαμορφώνονται στην αγορά είναι ανώτερες από τις θεσμικές, οι τιμές κρίνονται αρκετά ικανοποιητικές στο επίπεδο των περισσότερων παραγωγών. Σημειώνεται ακόμη ότι εάν δεν υπήρχαν οι ανώτατες αγορανομικές τιμές για ορισμένα γαλακτοκομικά προϊόντα σε εθνικό επίπεδο, οι τιμές του γάλακτος θα ήταν υψηλότερες. Αυτό ισχύει περισσότερο για το αιγοπρόβειο γάλα.

β. Επιπτώσεις από την εφαρμογή της υπερείσφορας στο αγελαδινό γάλα

Παρά το ότι το μέτρο αυτό κρίνεται σημαντικό και αυστηρό, δεν μπορεί να υποστηριχτεί ότι μέχρι τώρα έχει επηρεάσει την εγχώρια παραγωγή, γιατί βρισκόμαστε κάτω από τα όρια των εγγυημένων ποσοτήτων. Με την τελευταία ευνοϊκή ρύθμιση που έγινε για τη χώρα μας στη συμφωνία του Δεκεμβρίου 1986 (μεταφορά 70.000 τόνων γάλακτος από την ποσόστωση των απευθείας πωλήσεων σ εκείνη των παραδόσεων στη βιομηχανία) δεν προβλέπεται ότι θα επηρεάσει, τουλάχιστον κατά το εγγύς μέλλον, την εγχώρια παραγωγή.

γ. Επιπτώσεις από την ελευθερία των εισαγωγών γαλακτοκομικών προϊόντων από τις χώρες της Ε.Ε

Η ελευθερία των εισαγωγών γαλακτοκομικών προϊόντων από τις χώρες της Ε.Ε δεν είχε επιπτώσεις στη διάθεση της εγχώριας παραγωγής, λόγω της καλύτερης

⁹ Ζωική παραγωγή

ποιότητας ορισμένων τουλάχιστον εγχώριων γαλακτοκομικών προϊόντων (π.χ. φέτα) και λόγω της επιβάρυνσης των Κοινοτικών ομοειδών προϊόντων με αυξημένο κόστος μεταφοράς.

Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί ότι οι μέχρι τώρα επιπτώσεις από την ένταξη ήταν ανύπαρκτες ή μηδαμινές και σε πολλές περιπτώσεις ευεργετικές (π.χ. αντισταθμιστικές εισφορές στις εισαγωγές από τρίτες χώρες). Μελλοντικά, όμως, προβλέπεται ότι θα υπάρξουν δυσμενείς επιπτώσεις, λόγω των παγώματος των τιμών και των ισχυόντων αρνητικών ΝΕΠ.

Β). Επιπτώσεις Κοινοτικού καθεστώτος στην εγχώρια παραγωγή κρέατος

Η ένταξη στην Ε.Ε βρήκε την εγχώρια βοοτροφία απροετοίμαστη για τις νέες συνθήκες, σε καθοδική πορεία, με παραδοσιακές δομές και χαμηλή παραγωγικότητα.

Με την εφαρμογή του Κοινοτικού καθεστώτος, οι παραγωγοί βόειου κρέατος απέκτησαν αποτελεσματικό προστατευτικό σύστημα τιμών και οικονομικών ενισχύσεων για τη στήριξη του εισοδήματός τους και τον εκσυγχρονισμό του κλάδου. Ταυτόχρονα, βγήκαν από το αδιέξοδο των ανώτατων αγορανομικών και των εισαγωγών σε τιμές dumping.

Παρ' όλα αυτά, η μέχρι σήμερα εξέλιξη από την εφαρμογή του Κοινοτικού καθεστώτος απέδειξε ότι η αύξηση τιμών, επακολούθησε δεν μπόρεσε να καλύψει την αύξηση του κόστους παραγωγής, που προήλθε κυρίως από την αύξηση της τιμής ζωοτροφών και των μοσχαριών για πάχυνση.

Παρατηρείται λοιπόν το φαινόμενο, ενώ η προστασία εγχώριας παραγωγής είναι πλήρης και οι τιμές του εγχωρίου βόειου κρέατος είναι ανώτερες από όλες τις χώρες της Ε.Ε και από τις τιμές των εισαγόμενων στην Κοινότητα βόειων κρεάτων, η μείωση της εγχώριας παραγωγής και η αύξηση του ελλείμματος να συνεχίζεται και μετά την ένταξη. Χαρακτηριστικό είναι ότι η χώρα μας, που είναι έντονα ελλειμματική, πραγματοποίησε για Πρώτη φορά το 1983 αγοραστική παρέμβαση 430 τόνων βόειου κρέατος.

Παράλληλα, άλλαξε η παραδοσιακή σύνθεση των εμπορίου με τις τρίτες χώρες (Αν. Ευρώπης για νωπά και Λατ. Αμερική για κατεψυγμένα βόεια κρέατα)• τώρα το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών γίνεται από χώρες της ΕΟΚ, με

εξαίρεση τα μοσχάρια για πάχυνση, που θα εξακολουθούν να εισάγονται κυρίως από τρίτες χώρες, λόγω της Κοινοτικής ποσόστωσης προς αυτές Έτσι δημιουργήθηκαν προβλήματα στις σχέσεις μας με τους παραδοσιακούς μας προμηθευτές, κυρίως τη Γιουγκοσλαβία και την Αργεντινή.

Οι άμεσες Κοινοτικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στον τομέα του βόειου κρέατος μέχρι σήμερα για τη στήριξη των εισοδήματος των παραγωγών, καθώς και οι εθνικές ενισχύσεις, που είναι συμβίβαστες με το Κοινοτικό καθεστώς (είναι αυτές που προβλέπονταν από το Κοινοτικό καθεστώς, όπως πριμ θηλαζουσών αγελάδων, γεννημένων μόσχων κλπ., καθώς και από τη συμφωνία ένταξης), τελικά αποδείχτηκαν ανεπαρκείς για την ανάπτυξη τον κλάδου.

Σημειώνεται ότι, στο θέμα των οικονομικών ενισχύσεων, όπως και στις τιμές, τους δασμούς κλπ., δεν επιτρέπεται από το Κοινοτικό καθεστώς η λήψη συμπληρωματικών εθνικών μέτρων.

Τέλος, είναι αρκετά νωρίς για να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις των εφαρμοζόμενων κοινωνικοδιαρθρωτικών προγραμμάτων στα πλαίσια τον Κοινοτικού καθεστώτος (Κανονισμοί Ε.Ε97/1985, 1975/1982, 355/1977 και 208P/1985), τόσο στον κλάδο της βοοτροφίας γενικά, όσο και στον τομέα τον βόειου κρέατος, λόγω του μικρού χρόνου από την έναρξη εφαρμογής τους και ορισμένων δυσκολιών εφαρμογής τους. Πάντως προβλέπεται να είναι ευνοϊκές στις περισσότερες περιπτώσεις, σε συνδυασμό βέβαια με τη συνέχιση της χορήγησης των κοινοτικών και εθνικών οικονομικών ενισχύσεων για τη στήριξη των εισοδήματος των παραγωγών.

Ε. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ¹⁰

Ο κλάδος της βοοτροφίας αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα και δυσχέρειες, που αποτελούν εμπόδια για την ανάπτυξή τον. Αυτά, συνοπτικά, είναι τα παρακάτω:

- Το ξηροθερμικό κλίμα και οι σε μεγάλο ποσοστό ορεινές ημιορεινές εκτάσεις της χώρας, με συνέπεια την ύπαρξη φτωχών βοσκοτόπων, που προσφέρονται για εκμετάλλευση περισσότερο από τα αιγοπρόβατα παρά από τα βοοειδή. Ο παράγοντας αυτός γίνεται περισσότερο σοβαρός με την ανεπαρκή αξιοποίηση ορισμένων κατάλληλων για βοοειδή βοσκοτόπων.

¹⁰ Ζωική παραγωγή

- Η μη ορθολογική σύνδεση της βοοτροφίας και ιδιαίτερα της γαλακτοπαραγωγού με τη φυτική παραγωγή, στα πλαίσια της αγροτικής εκμετάλλευσης.

- Το μικρό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων που αφιερώνεται στα κτηνοτροφικά φυτά.

Το μικρό μέγεθος των βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

- Η σχετικά χαμηλή γενετική στάθμη τον βόειου πληθυσμού, σε συνδυασμό με τις όχι καλές συνθήκες εκτροφής έχει συνέπεια τη μειωμένη παραγωγικότητα.

- Το σχετικά μεγάλο ποσοστό απωλειών σε ζώα και προϊόντα τους από νόσους, λόγω μη ικανοποιητικών συνθηκών υγιεινής των ζώων κλπ..

- Η απροθυμία, γενικά, για απασχόληση με τον κλάδο, διότι πρόκειται για εργασία κοπιαστική που απαιτεί συνεχή παρουσία του κτηνοτρόφου επί 365 ημέρες το χρόνο.

- Ο ανταγωνισμός που υφίσταται ο κλάδος από ορισμένες δυναμικές καλλιέργειες (βαμβάκι, τεύτλα κ.ά..) στη χρήση αρδευόμενων εκτάσεων.

- Ο έντονος ανταγωνισμός των προϊόντων του κλάδου από ομοειδή Κοινοτικά προϊόντα, λόγω, συγκριτικά, χαμηλότερου κβ στους παραγωγής και κυρίως των υφιστάμενων για μεγάλο χρονικό διάστημα υψηλών αρνητικών ΝΕΠ, που στρέφει το εμπόριο σε προϊόντα εξωτερικού, δημιουργώντας έτσι και προβλήματα απορρόφησης της εγχώριας παραγωγής, παρά την έντονη ελλειμματικότητα της χώρας.

- Η έλλειψη κατάλληλης και απαραίτητης υποδομής για τη βελτίωση της εμπορίας των προυχόντων του κλάδου και κυρίως τον κρέατος, με συμμετοχή των συνεταιριστικών οργανώσεων, που σήμερα είναι πολύ περιορισμένη.

- Το χαμηλό επίπεδο γνώσεων των παραγωγών που ασχολούνται με τον κλάδο.

- Η ύπαρξη ακόμη αρκετά αυστηρών πολεοδομικών διατάξεων που δημιουργούν πολλά προβλήματα στον κλάδο.

- Οι υφιστάμενες σημαντικές ελλείψεις σε ειδικευμένο επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό.

- Η ανεπαρκής εκπαίδευση και ενημέρωση των παραγωγών σε τεχνικοοικονομικά θέματα του κλάδου.

- Η μη ασφάλιση τον ζωικού κεφαλαίου και της παραγωγής.

- Η εφαρμογή αυστηρής πολιτικής συγκράτησης των τιμών βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος, χωρίς παράλληλη συγκράτηση των κόστους παραγωγής.

- Η μη ικανοποιητική χρηματοδότηση τον κλάδου από την ΑΤΕ, κυρίως από πλευράς ποσοτικών ορίων και επιτοκίων.
- Η μη επαρκής οργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας και των συνεταιριστικών οργανώσεων και ιδιαίτερα των περιφερειακών υπηρεσιών.

ΣΤ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΟΟΤΡΟΦΙΑΣ

Η σημερινή πολιτική της Κοινότητας, η οποία προβλέπεται να συνεχιστεί και στο άμεσο μέλλον, είναι η μη ενθάρρυνση της ανάπτυξης τον κλάδου της βοοτροφίας, λόγω των πλεονασμάτων της σε προϊόντα αυτού του κλάδου και ειδικότερα σε γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα, που επιβαρύνουν κατά μεγάλο ποσοστό (αυξανόμενο συνεχώς) τον προϋπολογισμό της Κοινότητας

Ειδικότερα η Κοινότητα έχει σαν στόχο τη μείωση της παραγωγής γάλακτος και βόειου κρέατος, σε επίπεδα που δεν θα δημιουργούν πρόβλημα παρεμβατικής αποθεματοποίησης. Σημειώνεται ότι η Κοινότητα είναι περισσότερο ευαίσθητη στον τ του γάλακτος και τα μέτρα που λαμβάνει για τον περιορισμό παραγωγής τον είναι πολύ αυστηρά, ενώ για το βόειο κρέας δίνονται κάποιες δυνατότητες ανάπτυξης της παραγωγής του, ι κυρίως στις εξειδικευμένες εκμεταλλεύσεις.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η Κοινότητα λαμβάνει διάφορα .περιοριστικά μέτρα τόσο στον τομέα τον γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όσο και στον τομέα τον β6 βόειου κρέατος. Τα μέτρα αυτά συνίστανται κυρίως στη σταθεροποίηση ή και μείωση των θεσμικών τιμών που, παράλληλα με ορισμένα αυστηρά εφαρμοστικά μέτρα, αποσκοπούν στον περιορισμό των αγοραστικών παρεμβάσεων, που μέχρι σήμερα έχουν δημιουργήσει τεράστια αποθέματα (σήμερα υπάρχουν περίπου 1.300.000 τόνοι βουτύρου, 950.000 τόνοι σκόνης άπαχου γάλακτος και 500.000 τόνοι βόειου κρέατος). Για τη διάθεση αυτών των αποθεμάτων καταβάλλεται από την Κοινότητα ιδιαίτερη προσπάθεια, είτε με τη χορήγηση επιδοτήσεων εξαγωγής, είτε με την πώλησή τους σε πολύ χαμηλές τιμές σε τρίτες χώρες, είτε με άλλους τρόπους (ενδοκοινοτική χρησιμοποίηση για μεταποίηση κλπ.. με παράλληλη μείωση των εισαγωγών ομοειδών προϊόντων που γίνονται με προνομιακό καθεστώς κλπ..).

Φυσικά, όλα τα μέτρα του προαναφέρθηκαν προβλέπεται να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στο εισόδημα του παραγωγού. Η Κοινότητα για να μετριάσει αυτές τις

επιπτώσεις εξακολουθεί να δίνει σχεδόν όλες τις παλιές προμηθευτικές, αυξάνοντας μάλιστα το πριμ των θηλαζομένων αγελάδων και χορηγώντας ένα νέο πριμ (25 ECU/αρσενικό μοσχάρι) σαν αντιστάθμισμα των πρόσφατων μέτρων που έχουν ληφθεί για το γάλα (μείωση κατά 8,5% των ποσοστώσεων) και το βόειο κυρίως κρέας (μείωση τιμών αγοραστικής παρέμβασης κλπ.).

Ασφαλώς όλα τα μέτρα που έχει λάβει μέχρι σήμερα η Κοινότητα, καθώς και αυτά που προβλέπεται να λάβει για την επίτευξη των στόχων της στους τομείς γάλακτος, γαλακτοκομικών προϊόντων και βόειου κρέατος, δεν δημιουργούν ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη της ελληνικής βοοτροφίας.

Πέρα από αυτά, στη χώρα μας υπάρχει και το πρόβλημα της αναπόφευκτης αύξησης των τιμών των ζωοτροφών που παρατηρείται κάθε χρόνο, με σκοπό την εξίσωσή τους με τις τιμές του ελεύθερου εμπορίου ή του κόστους του Δημοσίου. Αυτό έχει σαν συνέπεια την αύξηση του ήδη υψηλού κόστους παραγωγής του γάλακτος και του κρέατος, που δέχεται, επίσης, τις επιβαρύνσεις του πληθωρισμού των αυξημένων τιμών των εισαγόμενων μοσχαριών για πάχυνση (λόγω συνεχούς μείωσης της Κοινοτικής ποσόστωσης κλπ.).

Η αύξηση του κόστους παραγωγής γάλακτος και κρέατος δεν αντισταθμίζεται από τις αυξήσεις των τιμών που γίνονται κάθε χρόνο, λόγω κυρίως (τουλάχιστον για το κρέας) του ισχυρού ανταγωνισμού από τα εισαγόμενα από την Κοινότητα ομοειδή προϊόντα, των αυξημένων αρνητικών ΝΕΠ κλπ..

Θα πρέπει όμως να επισημανθεί, ότι ο ανταγωνισμός στο παστεριωμένο εμφιαλωμένο νοπό αγελαδινό γάλα είναι πολύ μικρότερος γιατί, λόγω απόστασης από τις πλεονασματικές χώρες της ΕΟΚ, δεν μπορεί να εισαχθεί παρόμοιο προϊόν. Αυτό το γεγονός είναι θετικό και μπορεί να στηρίξει σε κάποιο ελληνική βοοτροφία, λαμβάνοντας υπόψη και την ελλειμματικότητα μας στο προϊόν αυτό (κυρίως τους χειμερινούς μήνες τις προοπτικές αύξησης της κατανάλωσής τον, αρκεί να προσφέρεται σε καλή ποιότητα για να μπορέσει έτσι να υποκαταστήσει σε μεγάλο ποσοστό τα εισαγόμενα συμπυκνωμένα γάλατα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Την σημερινή εποχή ο κλάδος βοοτροφίας τείνει να εξαλειφθεί . Την δεκαετία του '80 η βοοτροφία κατείχε τη δεύτερη θέση μετά την αιγοπροβατοτροφία η συμμετοχή της βοοτροφίας στην ακαθάριστη αξία της ζωικής παραγωγής μειώνεται συνεχώς . Με το πέρασμα των χρόνων οι εκμεταλλεύσεις μειωνόταν συνεχώς και κατά συνέπεια είχε τη μείωση της παραγωγής γάλακτος και κρέατος .Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών και κυρίως από χώρες της Ε.Ε .

Επιβάλλεται να διασωθεί για τους ακόλουθους υπαρξιακούς λόγους:

α) διότι μια περαιτέρω κατάρρευσή της (ήδη έχει υπερβεί το κρίσιμο αρνητικό φράγμα) θα έχει επιπτώσεις σε κτηνοτροφικό (αγροτικό) εισόδημα.

β) θα επιδράσει στη συρρίκνωση της περιφέρειας, στην αποψίλωση του ζωντανού παραδοσιακού αγροτικού στοιχείου στην ύπαιθρο. Ήδη η περιφέρεια έχει μείνει χωρίς κόσμο. Σε λίγα χρόνια η Αθήνα θα γίνει επτά εκατομμύρια και η ύπαιθρος θα έχει φθάσει στο 1,5 εκατομμύριο.

γ) θα υπάρξουν αλυσιδωτές επιπτώσεις και παρενέργειες σε μια σειρά τομείς απασχόλησης και δραστηριότητες που κινούνται με άξονα τη βοοτροφία

δ)θα επιδράσει ακόμα περισσότερο αρνητικά στο εμπορικό γεωργικό ισοζύγιο, στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, στο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών αφού θ' αυξηθούν οι εισαγωγές σε κρέας, γάλα, γαλακτοκομικά και η χώρα μας θα περάσει σε πλήρη εξάρτηση (οικονομική, πολιτική, κ.λ.π.) από το εξωτερικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χοιροτροφία είναι ο κλάδος της ζωικής παραγωγής που πραγματοποίησε τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης την τελευταία 15ετία. Το 1995 παρήγαγε προϊόντα αξίας 32.723 εκατ. δρχ., που αντιπροσώπευε το 12,5 της συνολικής ακαθάριστης αξίας της κτηνοτροφικής παραγωγής (1984:27.577 εκατ. δρχ.). Έτσι, η χοιροτροφία συμβάλλει στην εξοικονόμηση συναλλάγματος, που υπολογίζεται σε 400 εκατ. δολάρια το 1995.

B. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

3.1 Εξελίξεις στον κλάδο

Η χοιροτροφία άρχισε να συστηματοποιείται το 1960. Με διάφορα μέτρα που έλαβε η πολιτεία, ιδρύθηκαν πολλές χοιροτροφικές μονάδες οικογενειακής μορφής, οι οποίες βελτιώνονταν συνεχώς. Στα μέσα της 10ετίας του 1970, ενώ πλήθυναν και αυξήθηκαν σε μέγεθος οι οικογενειακές μονάδες, άρχισε παράλληλα η ίδρυση μεγάλων επιχειρηματικών χοιροτροφικών μονάδων. Η εξέλιξη αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με την ίδρυση και τον εκσυγχρονισμό των μονάδων .

Στις συστηματικές μονάδες, η διατροφή των χοίρων βασίζεται κυρίως στο καλαμπόκι, το οποίο οι εκτροφείς προμηθεύονται από τις συνεταιριστικές οργανώσεις. Οι στάβλοι είναι σύγχρονοι, αρκετοί διαθέτουν ελεγχόμενο περιβάλλον και ο μηχανολογικός εξοπλισμός είναι σε μεγάλο ποσοστό σύγχρονος. Ο αναπαραγωγικός πληθυσμός βελτιώνεται συνεχώς με την εισαγωγή βελτιωμένων ζώων.

Πολλές μονάδες επιχειρηματικής μορφής είναι κάθετα οργανωμένες (μονάδες εκτροφής, παραγωγή μιγμάτων ζωοτροφών, σφαγείο, αλλαντοποιείο, καταστήματα χονδρικής και λιανικής πώλησης).

Υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την οικονομικότητα της χοιροτροφίας γενικά διακρίνονται αφενός μεν σε τεχνικούς, δηλ.. συνδεδεμένους με φυσικές ποσότητες, αφετέρου δε σε οικονομικούς, δηλ. αναφερόμενους σε τιμές, αξίες, κόστος, κλπ. Ορισμένοι τεχνικοί παράγοντες σχετίζονται με την παραγωγικότητα των χοιρομητέρων, ενώ άλλοι με τις συνθήκες εκτροφής αυτών και των

παραγώγων τους. Πιο συγκεκριμένα, από τους τεχνικούς παράγοντες που συνδέονται με την παραγωγικότητα των χοιρομητέρων, ο βασικότερος είναι ο αριθμός των γεννημένων, απογαλακτιζομένων και τελικά, παχυνομένων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα και τοκετό. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγάλη αν ληφθεί υπόψη ότι οι γενικές δαπάνες, που αποτελούν το 62% των συνολικών δαπανών της χοιρομητέρας, είναι ανεξάρτητες από τα παραγόμενα χοιρίδια ή το παραγόμενο κρέας. Μάλιστα, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των παραγομένων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα ετησίως, τόσο μεγαλύτερη είναι η μείωση των γενικών δαπανών, αφού θα παράγεται το ίδιο αποτέλεσμα μικρότερες επενδύσεις. Ως προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλει σημαντικά ο αριθμός των τοκετών ανά χοιρομητέρα ετησίως, ο αριθμός των χοιρομητέρων ανά κάπρω, η διάρκεια της παραγωγικής ζωής των χοιρομητέρων και των κάπρων, η ημερήσια αύξηση του ζώντος βάρους των παχυνομένων χοιριδίων, κλπ. Από την άλλη πλευρά, οι τεχνικοί παράγοντες που σχετίζονται με τις συνθήκες εκτροφής είναι οι απώλειες κυρίως μέχρι τον απογαλακτισμό, η ποσότητα της τροφής των χοιρομητέρων, των κάπρων και των χοιριδίων μέχρι τον απογαλακτισμό τους ανά χοιρίδιο, η ποσότητα της τροφής ανά χοιρίδιο από την ανάπτυξη και προπάχυνση μέχρι την τελική πάχυνση αυτού και ειδικότερα ο συντελεστής εκμετάλλευσης ή αξιοποίησης της τροφής κλπ.

Από τους λεγόμενους οικονομικούς παράγοντες μπορούμε να μνημονεύσουμε από μεν την πλευρά των εσόδων την τιμή πώλησης του κρέατος των χοιριδίων, από δε την πλευρά των δαπανών τις τιμές των διαφόρων κατηγοριών τροφών (όπως π.χ. της χοιρομητέρας ξηράς περιόδου και κάπρου, Θηλάζουσας χοιρομητέρας, ανάπτυξης, προπάχυνσης και πάχυνσης χοιριδίων, κλπ.) την αξία της χοιρομητέρας και του κάπρου, την αμοιβή της εργασίας, το κόστος των εγκαταστάσεων και το επιτόκιο των χορηγούμενων από την ΑΤΕ δανείων. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι περισσότεροι οικονομικοί παράγοντες δεν ελέγχονται στην πράξη από τους χοιροτρόφους τουλάχιστον των οικογενειακής μορφής χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων. Από τους προαναφερθέντες τεχνικοοικονομικούς παράγοντες οι μεν πρώτοι δεν μεταβάλλονται συνήθως από χρόνο σε χρόνο, ενώ ορισμένοι από τους δεύτερους παρουσιάζουν αρκετές φορές μεταβολές ακόμα και μέσα στο ίδιο έτος.

3.2 Ζωικό κεφάλαιο

Στον Πίνακα 3.1 φαίνεται ότι πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις ασχολούνται συμπληρωματικά με την εκτροφή χοίρων, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής χοιρινού κρέατος προέρχεται από συστηματικές εκτροφές.

Οι χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες: Μονάδες βιομηχανικού τύπου, που απασχολούν γεωπόνους και κτηνιάτρους, μονάδες οικογενειακού τύπου (από 40-120 χοιρομητέρες) και μονάδες χωρικού τύπου (από 1-35 χοιρομητέρες).

Οι μονάδες που εκτρέφουν από 50 και πάνω χοιρομητέρες (656 εκμεταλλεύσεις με 89.143 χοιρομητέρες), ενώ αποτελούν το 5% τον συνολικού αριθμού των εκμεταλλεύσεων δίνουν το 60% της συνολικής παραγωγής. Οι μονάδες αυτές, όπως ήδη αναφέρθηκε, έχουν οργανωθεί και λειτουργούν σύμφωνα με τα ισχύοντα σήμερα

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1¹¹

Δομή της ελληνικής χοιροτροφίας (1985)

<i>Αριθμός χοιρομητέρων/ εκμετάλλευση</i>	<i>Αριθμός εκμεταλλεύσεων</i>	<i>Αριθμός χοιρομητέρων</i>	<i>Αριθμός κάπρων</i>
1 ζώο	4.401	4.401	644
2 ζώα	2.138	4.276	738
3-4 ζώα	2.167	7.429	1.554
5- 9 ζώα	1.800	12.379	2.071
10 - 19 ζώα	1.421	18.658	2.204
20 - 49 ζώα	922	27.117	2.129
50 - 99 ζώα	371	24.084	1.544
100 - 199 ζώα	191	24.345	1.270
200 και πάνω ζώα	94	40.714	2.022
Σύνολο χώρας	13.505	163.403	14.175

ζωοτεχνικά δεδομένα και δίνουν κρέας πολύ καλής ποιότητας. Έχει διαπιστωθεί ότι ο καταναλωτής πληρώνει 5% περίπου παραπάνω το εγχώριο χοιρινό από το εισαγόμενο.

¹¹ Ζωική παραγωγή

Το 1985 23.500 οικογένειες ασχολήθηκαν με την πρωτογενή παραγωγή στη χοιροτροφία. Εκτός όμως από τους παραγωγούς, πρέπει να υπολογίσουμε και 9.000 ανθρωπομονάδες περίπου, που ασχολούνται με συναφή προς τη χοιροτροφία επαγγέλματα.

Η διασπορά των μονάδων είναι σχεδόν ομοιόμορφη στον ελληνικό χώρο. Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στο συνολικό αριθμό χοιρομητέρων συγκεντρώνεται στους νομούς Ευβοίας (9,4%), Αιτωλοακαρνανίας (6,5%), Θεσσαλονίκης (6,4%) και Αττικής (5,8%).

3.3 Παραγωγή

Η παραγωγή παρουσίασε θεαματική εξέλιξη κατά την τελευταία 20ετία. Οι μεταβολές που σημειώθηκαν στη διάρθρωση των επιχειρήσεων, την τεχνολογία, τη γενετική βελτίωση και τις συνθήκες εκτροφής, είχαν σαν συνέπεια την αύξηση της παραγωγής χοιρινού κρέατος από 66,4 χιλιάδες τόνους το 1971 σε 154 χιλιάδες τόνους το 1981 και 158 χιλιάδες τόνους το 1986 .

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, τα έτη 1983, 1984 και 1985 η παραγωγή μειώθηκε έναντι του 1982. Πράγματι, ορισμένες μονάδες κατά την περίοδο αυτή έκλεισαν ή μείωσαν την παραγωγή τους, κυρίως κάτω από την πίεση των αυστηρών υγειονομικών και πολεοδομικών διατάξεων. Το 1986 έχουμε αύξηση της παραγωγής 4% σε σχέση με το 1985, ενώ για το 1987 προβλέπεται αύξηση 7% σε σχέση με το 1986.

3.4 Εισαγωγές-Εξαγωγές χοιρινού κρέατος και ζώων αναπαραγωγής

Οι εισαγωγές χοιρινού κρέατος και παρασκευασμάτων χοιρινού (αλλαντικών, κονσερβών κλπ.), φαίνεται να αυξάνουν με ρυθμό ταχύτερο από την εγχώρια παραγωγή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2

Παραγωγή – Εισαγωγές – Εξαγωγές – Κατανάλωση – Βαθμός αυτάρκειας

	1961	1971	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Εγχώρια	27.693	66.415	154.090	154.513	148.739	146.180	147.363	153.000
Παραγωγή (τόνοι)								
Εισαγωγές	1.227	–	23.331	40.448	58.155	68.799	71.000	67.000
(τόνοι)								
Εξαγωγές	–	–	–	–	–	–	115	–
(τόνοι)								
Συνολική	28.900	66.415	177.421	194.961	206.884	214.979	218.363	220.000
Κατανάλωση (τόνοι)								
Κιλά / άτομο	3,47	7,57	18,21	18,89	21,13	21,40	21,80	22,3
Βαθμός	95,8	100	86,8	79,30	71,80	70,40	70,00	70,00
Αυτάρκειας %								

Πράγματι, από 40,4 χιλιάδες τόνους το 1982, έφτασαν τους 71 χιλιάδες τόνους το 1985 (πίνακας 3.2).

Για τις εισαγωγές του 1984 και 1985 καταβλήθηκαν από τον FEOGA για πληρωμή NEΠ 592 και 580 εκατ. δρχ. αντίστοιχα.

Τα εισαγόμενα ζώα αναπαραγωγής προέρχονται κατά 98% από την ΕΟΚ, αν και οι εισαγωγές από τρίτες χώρες δεν υφίστανται καμία επιβάρυνση.

Το 1983 εισήχθησαν 740 χοιρομητέρες και 730 κάπροι, το 1984 815 και 780 αντίστοιχα και το 1985 795 και 905 αντίστοιχα.

Οι εισαγωγές από τρίτες χώρες (κρατικού εμπορίου) έχουν μειωθεί αισθητά. Ενώ οι τιμές εισαγωγής από χώρες της ΕΟΚ είναι συνήθως κατώτερες κατά 4-5% των εγχωρίων τιμών, οι τρίτες χώρες (Βουλγαρία και Ουγγαρία) έχουν

προσφέρει κρέατα κατά 50% φτηνότερα των εγχωρίων. Η ΕΟΚ επέβαλε μεγάλες συμπληρωματικές εισφορές στις χώρες αυτές.

Οι εισαγωγές σε τιμές που καλύπτουν το κόστος παραγωγής δημιουργούν μόνο ανταγωνισμό, ενώ οι εισαγωγές σε τιμές dumping θέτουν σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα των εγχωρίων επιχειρήσεων.

Πλήρης υποκατάσταση των εισαγωγών δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί, επειδή η εγχώρια παραγωγή δεν μπορεί ακόμη να καλύψει τις ειδικές απαιτήσεις της αλλαντοποιίας και κονσερβοποιίας για ομοιόμορφες ποσότητες λαρδιού και κρέατος.

Οι εξαγωγές χοιρινού κρέατος είναι αμελητέες. Από ανάλυση των εξαγωγών της ΕΟΚ προς τρίτες χώρες, προκύπτει ότι η ελληνική χοιροτροφία θα μπορούσε να στραφεί προς τις εξαγωγές κυρίως προς χώρες της Αφρικής, όπου υπάρχουν αρκετά περιθώρια, ιδίως στα επεξεργασμένα προϊόντα.

Η αγορά του χοίρειου κρέατος και των αλλαντικών προϊόντων τον στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την μεταστροφή του καταναλωτικού κοινού σε ποιοτικά, επώνυμα και πιστοποιημένα προϊόντα καθώς και από το υψηλό κόστος παραγωγής που δρα απαγορευτικά στην επέκταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων τον κλάδου. Ο κλάδος της χοιροτροφίας είναι ελάχιστα εξωστρεφής καθώς καλύπτει κυρίως την εγχώρια αγορά η οποία καλύπτεται επίσης από εισαγωγές χοίρειου κρέατος και παραγώγων του κατά 50%. Ο Πίνακας 3.3 παρουσιάζει την εξέλιξη των εισαγωγών χοίρειου κρέατος κατά την περίοδο 1980-2001 σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα εισάγει συνεχώς και αυξανόμενες ποσότητες που ανήλθαν σε 375 χιλιάδες τόνους κατά το 2001 με αντίστοιχη αξία 321 εκατομμύρια Εύρω.

Πίνακας 3.3 Εξέλιξη Εισαγωγών χοιρείου κρέατος¹²

<i>Εισαγωγές</i>	<i>Ποσότητα</i>	<i>Αξία</i>	<i>Τιμή</i>
	<i>(Τόνοι)</i>	<i>(χιλ. Ευρώ)</i>	<i>(€/Kg)</i>
1981	31.471	70.079	2,2
1982	40.894	91.63	2,2
1983	60.132	123.638	2,1
1984	68.715	123.457	1,7
1985	66.093	113.305	1,7
1986	68.172	145.982	2,1
1987	83.195	199.66	2,0
1988	57.565	136.388	2,4
1989	84.902	200.898	2,4
1990	68.708	207.928	3,0
1991	59.514	159.296	2,7
1992	86.876	258.388	3,0
1993	86.604	184.73	2,1
1994	101.675	212.267	2,1
1995	151.431	279.792	1,8
1996	125.301	312.296	2,5
1997	180.447	283.113	1,6
1998	154.235	254.171	1,7
1999	203.715	233.823	1,1
2000	226.623	263.328	1,2
2001	375.854	321.336	0,9

3.5 Κατανάλωση χοιρινού κρέατος

Η καλή ποιότητα του εγχώριου αλλά και του εισαγόμενου(κυρίως σε αλλαντικά και κονσέρβες) χοιρινού, καθώς και η άνοδος τον βιοτικού επιπέδου ,συντέλεσαν στην αύξηση της κατά κεφαλήν κατανάλωση *1,5 κιλά* το 1971 σε 22 κιλά το 1985. Προβλέπεται ότι η κατανάλωση θα αυξηθεί περισσότερο, δεδομένου ότι ο μέσος όρος της Ε.Ε. των 10 είναι 38 κιλά κατά κεφαλήν. Η αυξημένη ζήτηση υπολογίζεται να καλυφθεί από αύξηση της εγχώριας παραγωγής. που θα προέλθει από ίδρυση νέων μονάδων ή επέκταση των υφιστάμενων.

¹² Σύγχρονες τάσεις στη χοιροτροφία

Σημειώνεται ότι η εγχώρια παραγωγή και χωρίς επενδύσεις για ίδρυση νέων μονάδων θα μπορούσε να αυξηθεί αρκετά αν η σφαγή των ζώων γινόταν σε βάρος 115 κιλών, όπως ενδείκνυται από ζωοκομική και οικονομική άποψη. Οι Έλληνες παραγωγοί σφάζουν τα ζώα σε μικρότερο βάρος, λόγω προτίμησης των καταναλωτών

Η χοιροτροφία αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική δραστηριότητα τον αγρου τομέα της Ε:Ενωσης. Με βάση στοιχεία του 2001, η χοιροτροφία συνεισέφερε αγροτική παραγωγή της Ε:Ενωσης σε ποσοστό 10,2%, που είναι ένα αρκετά ο ποσοστό. Για να γίνει κατανοητό το ύψος αυτής της συμμετοχής αναφέρεται τα αντίστοιχα ποσοστά για τους άλλους κλάδους είναι

<i>Φρέσκα φρούτα- λαχανικά (συμπεριλαμβανομένων πατατών, σταφυλών, ελαιών και τροπικών φρούτων)</i>	<i>18,8%.</i>
Αυγά	1,8%.
Κρέας πουλερικών	4,3%.
Σακχαρότευτλα	1,6%
Γάλα	14,5%.
Βόειο κρέας	9,1%.
Σιτηρά (εκτός από ρύζι)	11,8%.
Οίνος και χυμοί σταφυλής	5,0%.
Αιγοπρόβειο κρέας	2,0%.
Ελαιόλαδο	1,8%.
Ελαιούχοι σπόροι	1,8%
Λοιπές αγροτικές παραγωγές	19,1%.

Προκειμένου να καθορισθεί στην Ε. Ενωση μια πολιτική σε σχέση με το χοιρειο κρέας, πρέπει κανείς να λάβει υπόψη τον τα εξής στοιχεία:

- Η φύση της παραγωγής χοιρείου χαρακτηρίζεται από κυκλικές μεταβολές και ο κύκλος αυτών των μεταβολών είναι αρκετά βραχύβιος (κρατάει 2,5 έως 3 χρόνια). Επομένως, κάθε πολιτική πρέπει να προβλέπει μια σειρά μέτρων που να αντιμετωπίζει αυτές τις κυκλικού χαρακτήρα μεταβολές και να εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο σταθερότητας στον τομέα.

Η Ε. Ένωση είναι αυτάρκης σε παραγωγή χοιρείου κρέατος και επομένως αυτό που κυρίως την ενδιαφέρει είναι ο επηρεασμός που δέχεται η αγορά της από τις εξελίξεις στις αγορές Τρίτων Χωρών. Άρα, η πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί πρέπει, κατά το δυνατόν, να αντιμετωπίζει τις ανισορροπίες που μπορεί να προκληθούν λόγω εξωτερικών επιρροών.

Η παραγωγή χοιρείου κρέατος κυρίως βασίζεται στην αξιοποίηση των σιτηρών. Τα χρησιμοποιούμενα για τη διατροφή των ζώων σιτηρά συνιστούν και το μεγαλύτερο στοιχείο κόστους της σχετικής παραγωγής. Άρα, οι ρυθμίσεις για το χοίρειο κρέας έχουν απόλυτη συσχέτιση με τις ρυθμίσεις για την αγορά των σιτηρών.

Έχοντας όλα τα παραπάνω *κατά νου*, στην Ε. Ένωση για το χοίρειο κρέας έχει θεσπιστεί μια δέσμη μέτρων που αποτελούν το καθεστώς χοιρείου κρέατος, και που στην καθημερινή κοινοτική γλώσσα αναφέρονται **σαν ελαφρά ΚΟΑ (light Common Market Organisation)**, μιας και τα στοιχεία του καθεστώτος προβλέπουν ελάχιστες παρεμβάσεις στην αγορά αναγκαίες για τη σταθεροποίηση του τομέα.

Ήδη από το 1962 θεσπίστηκαν οι αρχές που διέπουν αυτή την πολιτική και μετά από μια μεταβατική πενταετία, ένα σύστημα κανόνων τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Ιουλίου του 1967. Από το 1967 μέχρι το 1975 έχουμε διάφορες μικροαλλαγές αυτού του καθεστώτος και στα τέλη του Οκτωβρίου του 1975 το Συμβούλιο Υπουργών υιοθέτησε έναν "ενοποιημένο" κανονισμό για το χοίρειο κρέας που ενσωμάτωνε όλες τις μέχρι τότε αλλαγές στο αρχικό σχήμα. Πρόκειται για τον Καν. 2759/75. Επιπλέον, μια σειρά από εφαρμοστικούς κανονισμούς που εξέδωσε η Ε. Επιτροπή συμπλήρωναν το όλο σύστημα για το χοίρειο κρέας.

3.6 Τιμές

Οι τιμές διαμορφώνονται σε 3 φάσεις διακίνησης: από τον παραγωγό, το χονδρέμπορο και το λιανοπωλητή. Η τιμή παραγωγού σήμερα διαμορφώνεται, ελεύθερα, με βάση την προσφορά και τη ζήτηση. Η ζήτηση επηρεάζεται και από τις τιμές των άλλων ειδών κρέατος, καθώς και από τις εποχές και τις

γιορτές. Π.χ. τα Χριστούγεννα οι τιμές βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα, ενώ το Πάσχα συμβαίνει το αντίθετο.

Ορισμένοι χοιροτρόφοι διαθέτουν την παραγωγή τους σε δικά τους κρεοπωλεία και έτσι επιτυγχάνουν σταθερές και ικανοποιητικές τιμές. Επίσης, 16 μεγάλες επιχειρηματικές μονάδες διαθέτουν ιδιωτικά σφαγεία και κρεοπωλεία και έτσι ξεπερνούν i πολλά προβλήματα που δημιουργούνται από τους μεσάζοντες.

Την τελευταία 5ετία οι τιμές που πέτυχαν οι παραγωγοί (190 δρχ./κιλό ζώντος βάρους το 1986) θεωρούνται ικανοποιητικές. Αντίθετα, από τις αρχές τον 1987 οι τιμές παραγωγού είναι κάτω τον κόστους κατά 5% περίπου.

3.7 Κόστος παραγωγής

Οι περισσότεροι χοιροτρόφοι έχουν ως κύριο μέλημα τη διάθεση της παραγωγής σε όσο γίνεται υψηλότερη τιμή, χωρίς παράλληλα να ενδιαφέρονται για τη μείωση των κόστους παραγωγής.

Οι συντελεστές που διαμορφώνουν το κόστος παραγωγής χοιρινού σήμερα στη χώρα μας και η ποσοστιαία συμμετοχή τους φαίνονται στον Πίνακα 3.4

Παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα των συντελεστών παραγωγής είναι η υγιεινή κατάσταση του ζωικού κεφαλαίου, η ποιότητα τον γενετικού υλικού των εκτρεφόμενων ζώων, οι γνώσεις και η δραστηριότητα τον φορέα, οι κτιριακές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις, η ύπαρξη φτηνών και ιδιοπαραγόμενων ζωοτροφών και η επιστημονική βοήθεια που παρέχεται στο φορέα. Ενδεικτικά, το κόστος παραγωγής ενός κιλού ζώντος βάρους το Μάρτιο τον 1987 ήταν 178 δρχ., ενώ η τιμή πώλησης 160-170 δρχ./κιλό.

Η δαπάνη για ζωοτροφές αποτελεί το 55-65% τον συνολικού κόστους παραγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4¹³

κόστος παραγωγής χοιρινού κρέατος

<i>Είδος δαπάνης</i>	<i>Ποσοστό %</i>
<i>από δημητριακά</i>	<i>36</i>
1. Διατροφή	
από λοιπές τροφές	19
2. Εργασία	10
3. Αποσβέσεις-Συντήρηση	12
4. Αξία χοιριδίου	13
5. Λοιπές δαπάνες	10
Σύνολο	100

Α) Οικονομικότητα «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης με τους τεχνικοοικονομικούς συντελεστές τον 1996 και προσαρμογή ορισμένων οικονομικών δεδομένων στο έτος 2000

Με βάση τους τεχνικούς συντελεστές του 1996 και την προσαρμογή της τιμής των διαφόρων κατηγοριών τροφών και του κρέατος, καθώς και του επιτοκίου στο επίπεδο του 2000 (πίνακας 3.5) η οικονομικότητα της «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης βελτιώθηκε συγκριτικά με την αντίστοιχη τον 1996. Παρόλα αυτά η οικονομική εικόνα εξακολούθησε αν είναι αρνητική αφού κατέλειπε ζημία 15800 δρχ. ανά χοιρομητέρα.

¹³ Ζωική παραγωγή

Πίνακας 3.5¹⁴

<i>Τεχνοοικονομικοί συντελεστές</i>	<i>Μέσος όρος</i>
Αριθμός χοιριδίων 25 χλγ.ζ.β. ανά χοιρομητέρα και τοκετό	8,30
Αριθμός τοκετών ανά χοιρομητέρα ετησίως	2,15
αριθμός χοιριδίων 25 χλγ.ζ.β. ανά χοιρομητέρα ετησίως	17,85
Απαιτούμενη τροφή χοιρ/ρας, αναλογούντος κάπρου και χοιριδίων ανά χοιρίδιο 25 χλγ.ζ.β. χλγ.	105,4
Μέση τιμή τροφής χοιρ/ρας, κάπρου και χοιριδίων 25 χλγ. δρχ./χλγ.	70,0
Αριθμός παχυνομένων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα ετησίως	17,42
Απαιτούμενη τροφή ανά παχ/νο χοιρίδιο από 25 μέχρι 100 χλγ.ζ.β. χλγ.	222,7
Μέση τιμή τροφής παχυνομένων χοιριδίων δρχ./χλγ.	56,2
Απαιτούμενη εργασία για αναπαραγωγή και πάχυνση ανά χοιρομητέρα σε ώρες ετησίως	51,2
Αμοιβή εργασίας δρχ./ώρα	1000
Μέση αξία χοιρομητέρας ως ζώο παραγωγής δρχ.	100000
Μέση αξία κάπρου ως ζώο παραγωγής δρχ.	210000
Κόστος εγκ/σης χοιροστασίου (κτίρια, μηχ/τα, κλπ.) ανά χοιρ/ρα δρχ.	900000
Επιτόκιο (μεσοβραχυπρόθεσμο) %	16,3
Συνολική παραγωγή σε χλγ.ζ.β. ανά χοιρ/ρα ετησίως χλγ.	1742
Μέση τιμή πώλησεως δρχ./χλγ.ζ.β.	380

Β)Τεχνικοί συντελεστές που μαζί με τα οικονομικά δεδομένα τον έτους 2002 φαίνεται ότι εξασφαλίζουν όχι μόνο τη βιωσιμότητα της «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης αλλά βελτιώνουν και την ανταγωνιστικότητα αυτής

Οι τιμές των τεχνικοοικονομικών συντελεστών που φαίνεται ότι μπορούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα της «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα αυτής δίνονται στον πίνακα 3. Απ' αυτές όσες αναφέρονται στον αριθμό των απογαλακτιζομένων και τελικά παχυ-νομένων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα και τοκετό, στον αριθμό τοκετών της χοιρομητέρας ετησίως και στην ποσότητα της τροφής τόσο κατά την αναπαραγωγή, όσο Με βάση και κατά τη πάχυνση έχουν επιτευχθεί στην πράξη από εκμεταλλεύσεις των οποίων η μικρές συνθήκες τ παραγωγικότητα των χοιρομητέρων βρίσκεται πάνω από το μέσο

¹⁴ Σύγχρονες τάσεις στη χοιροτροφία

όρο των μελετηθεισών εκμεταλλεύσεων και φαίνεται να είναι πραγματοποιήσιμες από έναν ικανοποιητικό αριθμό ελληνικών χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, αν και υπολείπονται των αντίστοιχων τιμών των προαναφερθεισών 5 άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός ίσως της Ιταλίας.

Πίνακας 3.6 Τεχνικοοικονομικοί συντελεστές που εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα και βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης¹⁵

<i>Προτεινόμενοι τεχνικοοικονομικοί συντελεστές</i>	<i>Μέσος</i>
Αριθμός χοιριδίων 25χλγ.ζ. β ανά χοιρομητέρα και τοκετό	9,20
Αριθμός τοκετών ανά χοιρομητέρα ετησίως	2,25
Αριθμός χοιριδίων 25 χλγ.ζ.β ανά χοιρομητέρα ετησίως	20,70
Απαιτούμενη τροφή χοιρ/ρας ,αναλογούντος κάπρου και χοιριδίων ανά95,0 χοιρίδιο 25 χλγ .ζ.β	
Μέση τιμή τροφής χοιρ/ρας ,κάπρου και χοιριδίων 25 χλγ ζ.β	78,0
Αριθμός παχυνόμενων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα ετησίως	20,0
Απαιτούμενη τροφή ανά παχ/νο χοιρίδιο από 25 –100 χλγ ζ.β	210,0
Μεση τιμή τροφής παχυνόμενων χοιριδίων	61,0
Απαιτούμενη εργασία για αναπαραγωγή και πάχυνση ανά χοιρ/ρα ετησίως	σε ώρες50,0
Αμοιβή εργασίας	δρχ./ώρα 1100
Μέση αξία χοιρομητέρας ως ζώο παραγωγής	δρχ 100000
Μέση αξία κάπρου ως ζώο παραγωγής	δρχ 250000
Κόστος εγκ/σης χοιροστασίου (κτίρια, μηχ/τα, κλπ.) ανά χοιρ/ρα	δρχ 1000000
Επιτόκιο (μεσοβραχυπρόθεσμο)	% 12
συνολική παραγωγή σε χλγ.ζ.β. ανά χοιρ/ρα ετησίως	χλγ. 2000
μέση τιμή πωλήσεως	δρχ/χλγ ζ.β 400

Με βάση τις παραπάνω τιμές των τεχνικών συντελεστών και τις οικονομικές συνθήκες του 2002 το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα ανά χοιρομητέρα, ανερχόμενο σε 800.000 δρχ., υπερκαλύπτει τις αντίστοιχες συνολικές δαπάνες (695.260 δρχ.) και αφήνει ένα κέρδος 104.740 δρχ. Η διαφορά από το 1996 (ζημία 89.517 δρχ./χοιρομητέρα) και το 2000 (ζημία 15.800 δρχ./χοιρομητέρα) φαίνεται καθαρά ότι

¹⁵ Σύγχρονες τάσεις στη χοιροτροφία

οφείλεται αφενός μεν στη βελτίωση των αναπαραγωγικών συντελεστών της χοιρομητέρας και εκείνων της διατροφής, αφετέρου δε στην αύξηση της τιμής πωλήσεως και κυρίως στη σημαντική μείωση του επιτοκίου, η οποία όχι μόνο επηρεάζει ευμενώς το κόστος παραγωγής αλλά συντελεί και στην αποφυγή των τόκων υπερημερίας με τις δυσάρεστες συνέπειες όσον αφορά τη βιωσιμότητα της χοιροτροφικής εκμετάλλευσης.

Η ύπαρξη κέρδους με της προαναφερθείσες τεχνικοοικονομικές συνθήκες αφήνει περιθώρια αντιμετώπισης ορισμένων σύντομα χρονικά κρίσεων που συνδέονται με τις διακυμάνσεις της τιμής τον χοιρινού κρέατος. Μάλιστα υπό τις σημερινές οικονομικές συνθήκες υπάρχουν περιθώρια μείωσης της τιμής του μέχρι 50 δρχ./χλγ.ζ.β. (από 400 σε 350 δρχ./χλγ.ζ.β.) χωρίς σοβαρές συνέπειες για τη λειτουργία των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, εφόσον οι υπόλοιποι τεχνικοοικονομικοί συντελεστές παραμένουν αμετάβλητοι. Από την άλλη πλευρά, η σταθεροποίηση της τιμής διάθεσης τον προϊόντος αυτού στα σημερινά επίπεδα επιτρέπει τη μη διατάραξη της λειτουργίας ακόμα και χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων με απόδοση 17,5 παχυνόμενα χοιρίδια ή 1750 χλγ.ζ.β. ανά χοιρομητέρα, εφόσον οι λοιπές τεχνικοοικονομικές συνθήκες παραμένουν αμετάβλητες.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι για να εξασφαλισθεί η βιωσιμότητα των χοιροτροφικών μας εκμεταλλεύσεων και πολύ περισσότερο η ανταγωνιστικότητα αυτών στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς είναι αναγκαία η συμβολή τόσο της πολιτείας σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Χοιροτροφικών Συλλόγων Ελλάδος, όσο και κάθε χοιροτρόφου χωριστά. Η πολιτεία σε συνεργασία με την προαναφερθείσα Ομοσπονδία μπορεί να συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων, στη συμπίεση των τιμών των ζώων και των ζωοτροφών, στη δραστική μείωση των επιτοκίων και στην προστασία του εγχωρίου χοίρινου κρέατος από τον αθέμιτο ανταγωνισμό του εισαγωγικού εμπορίου. Από την άλλη πλευρά έργο και ευθύνη κάθε χοιροτρόφου χωριστά είναι η αύξηση της παραγωγικότητας των ζώων του και η βελτίωση των συνθηκών εκτροφής τους.

3.8 Συνεταιριστική δράση

Υπάρχουν 14 συνεταιρισμοί, που ανέπτυξαν πρόσφατα αξιόλογη δραστηριότητα στον τομέα της εμπορίας. Οι συνεταιρισμοί αυτοί όμως είναι γεωγραφικά διεσπαρμένοι και ολιγομελείς, δεν μπορούν επομένως να

αναλάβουν μεγάλα και γενικά προγράμματα, όπως αυτό της γενετικής βελτίωσης, των έργων υποδομής κλπ..

3.9 Έργα υποδομής

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και τη στήριξη του κλάδου της πρωτογενούς παραγωγής του χοιρινού κρέατος είναι η παράλληλη ίδρυση έργων υποδομής, σφαγείων και ψυγείων, εργοστασίων επεξεργασίας και αξιοποίησης, τόσο των βρώσιμων παραπροϊόντων (λαρδί, κεφάλι, λαιμός, μπροστινό κλπ.), όσο και των μη βρώσιμων (αίμα, εντόσθια, τρίχες κλπ.).

Σήμερα δεν επιτρέπεται στους παραγωγούς η ίδρυση σφαγείων, ενώ τα λίγα σύγχρονα που υπάρχουν δεν επαρκούν να καλύψουν ούτε το 10% της παραγωγής.

Τα υπάρχοντα μικρά σφαγεία παλιού τύπου είναι απλοί στεγασμένοι χώροι, που δεν καλύπτουν έστω και τους στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής και τεχνολογίας, με αποτέλεσμα να επιβαρύνουν το κόστος σφαγής.

Το πρόγραμμα του Υπουργείου γεωργίας για τα 22 μεγάλα βιομηχανικά σφαγεία καθυστερεί και θα πρέπει ή να υλοποιηθεί το ταχύτερο δυνατόν ή να δοθούν άδειες για την ίδρυση μικρών ιδιωτικών σφαγείων, με εργαστήριο κοπής κρέατος και ανάλογες ψυκτικές εγκαταστάσεις.

3.10 Αλλαντοβιομηχανίες-Κονσερβοποιία κρέατος

Υπάρχουν σήμερα 33 σύγχρονες μονάδες επεξεργασίας κρέατος, που μπορούν να παράγουν 45 χιλιάδες τόνους αλλαντικών κλπ.. Οι μικρές πρόχειρες μονάδες οικοτεχνίας οικογενειακού τύπου φτάνουν τις 108 περίπου και παρουσιάζουν τάση μείωσης. Η συνολική δυναμικότητα και των 141 υπαρχουσών μονάδων θεωρητικά φτάνει τους 93 χιλιάδες τόνους το χρόνο περίπου.

Η κατανάλωση της χώρας σε αλλαντικά υπολογίζεται σε 42 χιλιάδες τόνους. αυτής της ποσότητας είναι προϊόντα επεξεργασίας χοιρινού κρέατος και παραπροϊόντων τον. Για το 1987 η ζήτηση προβλέπεται να φτάσει σε 45 χιλιάδες τόνους.

3.11 Τεχνική υποστήριξη

Δεν παρέχεται από τις κρατικές υπηρεσίες επαρκής βοήθεια προς τους χοιροτρόφους, γιατί η διάρθρωση και οργάνωση των υπηρεσιών κατακερματίζει το επιστημονικό και υπαλληλικό προσωπικό. Έτσι, αν και υπηρετούν πολλοί και ικανοί

υπάλληλοι σε διάφορες υπηρεσίες, η βοήθεια που παρέχουν στον παραγωγό είναι περιορισμένη.

Τα Γραφεία Κτηνοτροφίας των Διευθύνσεων Γεωργίας, επανδρωμένα από ένα ή σπάνια από δύο γεωπόνους-ζωοτέχνες, δεν είναι σε θέση όχι μόνο να καλύψουν τα ζωοτεχνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι παραγωγοί, αλλά ούτε να διεκπεραιώσουν την ογκώδη τρέχουσα αλληλογραφία που αφορά την κτηνοτροφία κάθε νομού.

Επίσης, τα Ιδρύματα Έρευνας δεν έχουν επαφή με τους κτηνοτρόφους, γιατί δεν είναι οργανωμένα ώστε να παρέχουν θετικές εξυπηρετήσεις στους παραγωγούς. Η έρευνα είναι πολύ περιορισμένη στον τομέα της χοιροτροφίας και για το λόγο αυτό στο χώρο της εφαρμογής δεν υπάρχουν αξιόλογες ερευνητικές εργασίες πάνω στον παραγωγικό αυτό κλάδο.

Η έλλειψη εξειδικευμένου στη χοιροτροφία Ινστιτούτου αποτελεί μεγάλο κενό, γιατί η συστηματική χοιροτροφία απαιτεί πολλές γνώσεις από τους παραγωγούς.

3.12 Εμπορία

Η έλλειψη συνεταιριστικών οργανώσεων στον τομέα της διακίνησης της παραγωγής, η πώληση των χοίρων σαν ζώντα σφάγια και η έλλειψη των απαραίτητων έργων υποδομής, δημιουργούν μεγάλες δυσκολίες στην εφαρμογή σωστής εμπορίας, γεγονός που ευνοεί την εμφάνιση πολλών μεσαζόντων, με αποτέλεσμα η διαφορά μεταξύ τιμών παραγωγού και λιανικών τιμών να είναι πολλές φορές σημαντική.

Η έλλειψη αξιόλογου δικτύου σφαγείων, ψυκτικών εγκαταστάσεων και εκσυγχρονισμένων βιομηχανιών επεξεργασίας κρέατος έχει σαν συνέπεια, εκτός των άλλων, τη μη πλήρη και σωστή αξιοποίηση των παραπροϊόντων και την απόρριψη κατά κανόνα των υποπροϊόντων. Ο Έλληνας καταναλωτής γνωρίζει κυρίως το νωπό χοιρινό κρέας, ενώ οι προτιμήσεις του είναι πολύ περιορισμένες για τα επεξεργασμένα προϊόντα του. Έτσι στη χώρα μας, αντίθετα από τις άλλες χώρες της Ευρώπης, η κατανάλωση νωπού χοιρινού κρέατος καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής κατανάλωσης. Αυτό συμβαίνει γιατί ο Έλληνας καταναλωτής δεν εμπιστεύεται τα αλλαντικά από υγιεινή και διαιτητική άποψη.

Γ. ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η χοιροτροφία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους γεωργικούς κλάδους για τις χώρες της Ε.Ε, γι' αυτό, αμέσως μετά την ίδρυση της Ε.Ε. το χοιρινό κρέας συμπεριλήφθηκε στην Κοινή Αγροτική Πολιτική. Ο βασικός Κανονισμός ΕΟΚ 2759/1975, που είναι η κωδικοποίηση όλων των προηγούμενων κανονισμών από την ίδρυση της Ε.Ε., αποτελεί σήμερα το κατευθυντήριο πλαίσιο για τη χοιροτροφία της Ε.Ε.

Τα βασικά μέτρα που λαμβάνονται για τη χοιροτροφία είναι:

- Ο καθορισμός βασικής τιμής, που ισχύει για ένα χρόνο και σύμφωνα με αυτήν καθορίζονται :
- Η ιδιωτική αποθεματοποίηση.
- Οι επιδοτήσεις εξαγωγών προς τις τρίτες χώρες. - Η τιμή φράγματος, που καθορίζεται κάθε τρίμηνο.
- Η αντισταθμιστική εισφορά, που καθορίζεται και αυτή συγχρόνως με την τιμή φράγματος και την καταβάλλει κάθε εισαγωγέας από τρίτη χώρα.
- Η συμπληρωματική αντισταθμιστική εισφορά που επιβάλλεται σε κάθε τρίτη χώρα που εισάγει στις χώρες της Ε.Ε. όταν οι τιμές εισαγωγής είναι κάτω από την τιμή φράγματος.

Οι εισαγωγές χοιρινού κρέατος είναι ελεύθερες μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.. Ότι αφορά την ανάπτυξη της Χοιροτροφίας στην Ε.Ε. γίνεται με βάση τον Κανονισμό Ε.Ε. 797/1985 και ό,τι αφορά τη μεταποίηση του χοιρινού κρέατος με βάση τον Κανονισμό Ε.Ε. 355/1977.

Το σύνολο σχεδόν των χωρών της Ε.Ε.. έχουν αυτάρκεια σε χοιρινό κρέας. Η Ε.Ε. στο σύνολο της είναι πλεονασματική σε χοιρινό κρέας την τελευταία ζετία. Από τις χώρες της Ε.Ε., η Ολλανδία και η Δανία παράγουν πολύ μεγάλες ποσότητες με χαμηλό κόστος και είναι έντονα εξαγωγικές. Η Γερμανία, αν και είναι ελαφρά ελλειμματική, κάνει πολλές εξαγωγές σε χοιρινό κρέας επειδή οι έμποροι παίρνουν μεγάλα ΝΕΠ.

Δ. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Το αγορανομικό καθεστώς και το σύστημα χορήγησης αδειών εισαγωγής κρεάτων που εφαρμόζόταν πριν την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. λειτούργησε τελικά σε βάρος της εγχώριας παραγωγής. Ο παραγωγός έφερε το βάρος της συγκράτησης του τιμαρίθμου και έπρεπε συγχρόνως να αντιμετωπίσει τις ευκαιριακές εισαγωγές και τις εισαγωγές με βάση διμερείς συμφωνίες. Ταυτόχρονα, αντιμετώπιζε τα σφάλματα πολιτικής που αφορούσαν είτε τον καθορισμό των αγορανομικών τιμών, είτε την εποχή χορήγησης αδειών εισαγωγής.

Η ένταξη στο καθεστώς προστασίας της Ε.Ε. εξασφάλισε στους Έλληνες χοιροτρόφους σταθερούς κανονισμούς, που τους επιτρέπουν μακροχρόνιο σχεδιασμό της παραγωγής. Συγκεκριμένα, το σύστημα τιμής φράγματος, αντισταθμιστικής εισφοράς και συμπληρωματικών εισφορών, που εφαρμόζεται στις εισαγωγές από τρίτες χώρες, εξασφαλίζει επαρκή προστασία των Κοινοτικών και των Ελλήνων παραγωγών. Το σύστημα επιδοτήσεων εξαγωγών και ιδιωτικής αποθεματοποίησης δεν εφαρμόστηκε από Έλληνες παραγωγούς, η εφαρμογή του όμως στην Κοινότητα είχε επωφελή αντίκτυπο στην εγχώρια αγορά. Ιδιωτική αποθεματοποίηση εφάρμοσε για 2 συνεχή χρόνια η ΣΕΠΕΚ. Οι εισαγωγές από Ε.Ε. γίνονται ελεύθερα, αλλά σε τιμές που καλύπτουν το εγχώριο κόστος παραγωγής.

Πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη, ότι οι μεγάλες εισαγωγές από χώρες της Ε.Ε. (κυρίως από Ολλανδία, Γερμανία και Δανία), που γίνονται με κίνητρο την είσπραξη των ΝΕΠ από τους εισαγωγείς, καθώς και οι πιστωτικές διευκολύνσεις των εισαγωγέων από τις χώρες εξαγωγής, δημιουργούν μεγάλα προβλήματα στην απορρόφηση της εγχώριας παραγωγής.

Σύγκριση οικονομικότητας «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης με τις αντίστοιχες ορισμένων άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1996

Η σύγκριση όλων των τεχνικοοικονομικών συντελεστών της «μέσης» συστηματικής ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης με τους αντίστοιχους 5 άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που περιλαμβάνονται στον πίνακα 1, στηρίζεται στα δεδομένα μιας έρευνας που διεξήγαγε το Ινστιτούτο Χοιροτροφίας της Ολλανδίας στα πλαίσια του προγράμματος Europort το 1996. Από τη σύγκριση φαίνεται ότι η «μέση» ελληνική χοιροτροφική εκμετάλλευση υστερεί έναντι των αντίστοιχων των 5 άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς τον αριθμό των απογαλακτισμένων, αναπτυσσομένων και τελικά παχυνομένων χοιριδίων χοιρομητέρα τόσο ανά τοκετό, όσο

και ετησίως. Κάτι ανάλογο παρατηρείται τόσο ως προς την ποσότητα της τροφής της χοιρομητέρας, τον κάπρου και των χοιριδίων μέχρι 25 χιλ.ζ.β. ανά χοιρίδιο, όσο και ως προς την ποσότητα της τροφής ανά παχυνόμενο χοιρίδιο. Αυτό επιβεβαιώνεται από τη μέση ημερήσια αύξηση του ζώντος βάρους των παχυνομένων χοιριδίων και το συντελεστή εκμετάλλευσης ή αξιοποίησης της τροφής. Εκτός όμως από τις φυσικές ποσότητες και οι τιμές των διαφόρων κατηγοριών τροφών παρουσιάζουν την ίδια εικόνα. Μεγάλη επίσης διαφορά παρατηρείται τόσο στις απαιτούμενες ώρες εργασίας για την περιποίηση των χοιρομητέρων και των χοιριδίων τους, όσο και στο επιτόκιο των δανείων. Η παραγωγική αξία των χοιρομητέρων δεν παρουσιάζει αξιόλογη διαφορά, ενώ παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση στην παραγωγική αξία των κάπρων. Ευνοϊκά οικονομικά δεδομένα για ελληνική χοιροτροφική εκμετάλλευση θεωρούνται το ωρομίσθιο, η τιμή διάθεσης του προϊόντος και το συνολικό κόστος του Πίνακα 1 όπως φαίνεται στην επομένη σελίδα.

Σύγκριση τεχνικοοικονομικών συντελεστών «μέσης» ελληνικής χοιροτροφικής εκμετάλλευσης και αντίστοιχων ορισμένων άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το έτος 1996

τεχνικοοικονομικοί συντελεστές	Αγγλία	Γαλλία	Δανία	Ελλάδα	Ιταλία	Ολλανδία
ώρες εργασίας για χοιρ/ρα, κάπρου και χοιρίδια μέχρι τ.ζ.β. αυτών ανά χοιρ/ρα ετησίως	36,3	25,6	17,1	51,2	48,5	23,3
χοιρομητέρας ως παραγωγικό	88320	105465	93420	100000	102590	92120
τιμή πώλησεως (δρχ./χλγ.ζ.β.)	326,0	320,3	331,2	350,0	404,8	313,9
συντελεστής εκμετάλλευσης ή αξιο- ποίησης τροφής	2,58	2,70	2,51	2,97	2,84	2,79
συνολικό ζ.β. παχ/νων χοιριδίων α- χοιρ/ρα ετησίως σε χλγ.	2070	2204	1976	1742	2200	2307
μέση τιμή τροφής χοιρ/ρας, κάπρου και χοιριδίων 25 χλγ ζ.β. σε δρχ./χλγ	60,8	69,6	67,1	72,0	73,8	62,1
μέση τιμή τροφής παχ/νων χοιριδίων γραμ.	56,6	52,5	56,6	61,1	56,4	54,9
μέση ποσότητα τροφής χοιρ/ρας, κάπρου και χοιριδίων 25 χλγ.ζ.β. σε χλγ./χοιρίδιο	86,5	88,7	86,1	105,4	78,0	78,6
μέση ημερήσια αύξηση ζ.β παχ/νων χοιρ. Γρ.	710	707	738	664	722	731
κόστος κτιρίων, μηχ/των, κλπ. χοιρ/ρων, κάπρων και χοιριδίων σε χοιρ/ρα	908450	1146830	1280360	900000	1249670	1486650
κάπρου ως παραγωγικό ζώο	204330	147700	153420	210000	256785	1736350
επιτόκιο (μεσοβραχυπρόθεσμο) %	8,3	7,5	8,3	21,3	11,8	7,2
αριθμός χοιριδίων 25 χλγ.ζ.β. ανά χοιρ/ρα και τοκετό	9,57	9,70	9,60	8,30	8,95	9,50
αριθμός χοιριδίων 25 γ.ζ.β./χοιρ/ρα ετησίως	21,30	21,80	21,80	17,85	19,98	21,60
αριθμός τοκετών ανά χοιρ/ρα ετησί-	2,23	2,25	2,28	2,15	2,23	2,28
αριθμός παχ/νων χοιριδίων ανά χοιρ/ρα και έτος	20,50	20,60	20,60	17,42	18,96	20,60
αμοιβή εργασίας σε δρχ./ώρα	1995	3309	5803	1000	3139	5083

Από την παρουσίαση των προαναφερθέντων τεχνικοοικονομικών συντελεστών γίνεται φανερό ότι η«μέση» ελληνική χοιροτροφική εκμετάλλευση κατέλειπε το 1996 ζημία 89517 δρχ. ανά χοιρομητέρα, ενώ η αντίστοιχη Αγγλική, Γαλλική και Ιταλική πέτυχαν κέρδος 61681, 7377 και 52905 δρχ. ανά χοιρομητέρα αντίστοιχα. Ζημία όμως παρουσίασαν τόσο η«μέση» χοιροτροφική εκμετάλλευση της Δανίας (29226 δρχ./χοιρομητέρα), όσο και η αντίστοιχη της Ολλανδίας (42546 δρχ./χοιρομητέρα). Η ζημία των δύο τελευταίων δεν οφείλεται στη χαμηλή παραγωγικότητα των χοιρομητέρων και στην αντίστοιχη αξιοποίηση της τροφής, αλλά στο υψηλό ωρομίσθιο (5000-6000 δρχ.), στο υψηλό κόστος των εγκαταστάσεων και στη σχετικά χαμηλή τιμή διάθεσης του προϊόντος.

Ε. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ

- Οι μεγάλες εμπράγματα διασφαλίσεις και το ύψος της ίδιας συμμετοχής (20%) που ορίζει ο Ν. 1262/1982 για την ίδρυση, επέκταση ή εκσυγχρονισμό των μονάδων. Οι επενδύσεις στη χοιροτροφία έχουν πολύ υψηλό κόστος και δύσκολα μπορούν να βρεθούν επενδυτές που να διαθέτουν μεγάλα ποσά ιδίων κεφαλαίων.
- Οι περιορισμοί και οι αυστηρές υγειονομικές διατάξεις, που εμποδίζουν τη λειτουργία των χοιροτροφείων.
- Η μη ύπαρξη σύγχρονων σφαγείων, με αποτέλεσμα να μεταφέρουν οι χοιροτρόφοι τα ζώα σε μεγάλες αποστάσεις για σφαγή με επιβάρυνση των κόστους και απώλειες.
- Ο μεγάλος ανταγωνισμός από τις εισαγωγές, που ενισχύονται από τα υψηλά ΝΕΠ που εισπράττουν οι εισαγωγείς.
- Οι δυσχέρειες δόμησης κτηνοτροφικών κτισμάτων λόγω πολεοδομικών και υγειονομικών διατάξεων.
- Η υψηλή θνησιμότητα των χοιριδίων από ασθένειες, που επιβαρύνει σημαντικά το κόστος παραγωγής.
- Η έλλειψη Ινστιτούτου Χοιροτροφίας που να καλύπτει όλο το φάσμα παραγωγής-εμπορίας-επεξεργασίας.
- Οι δυσκολίες στην εφαρμογή συγκεκριμένου και μακροχρόνιου προγράμματος γενετικής βελτίωσης.

- Το μεγάλο ποσοστό (35%) των ιδιοπαραγόμενων ζωοτροφών που προβλέπει ο Κανονισμός Ε.Ε. 797/1985 και εμποδίζει τη λήψη ενισχύσεων από πιστώσεις της Ε.Ε.
- Η έλλειψη εργαστηρίων ανάλυσης ζωοτροφών.
- Το χαμηλό επίπεδο γνώσεων πολλών παραγωγών, καθώς και η ανάγκη ενημέρωσης στα νέα επιτεύγματα της έρευνας.
- Η έλλειψη εξειδικευμένων γεωπονικού προσωπικού για τη στελέχωση των υπηρεσιών των παραγωγικών περιοχών της χώρας, καθώς και των συνεταιριστικών οργανώσεων.
- Η ανεπαρκής δανειοδότηση, τα υψηλά επιτόκια κλπ..
 - Η ανεπαρκής ενημέρωση των καταναλωτών για την ποιότητα τον ελληνικού χοιρινού και η μη εμφανής σήμανση εγχώριου και εισαγόμενου χοιρινού κρέατος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο κλάδος της χοιροτροφίας άρχισε να συστηματοποιείται τη δεκαετία του '60 και από τότε συνεχώς βελτιώνεται και εκσυγχρονίζεται περισσότερο .Η επιχειρηματική πορεία του κλάδου στην χώρα έχει δείξει ότι είναι σωστά προσανατολισμένος στην αγορά, έχει προχωρήσει σε σημαντικές και επισφαλείς επενδύσεις εκσυγχρονισμού και έχει καταφέρει να αντέξει σε σημαντικές κρίσεις(κρίση τρελών αγελάδων) από τις οποίες βγήκε μάλλον κερδισμένος και πιο ώριμος επιχειρηματικά .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο

ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτηνοτροφία έχει μεγάλη αύξηση την τελευταία 20ετία με κάποιες περιόδους ύφεσης λόγω κάποιων διαδεδομένων ασθενειών που έχουν πλήξει αυτό τον κλάδο τον τελευταίο χρόνο (γρίπη πουλερικών)αλλά και παλαιότερα .Ο αριθμός των πουλερικών αυξάνεται με ταχύτετους ρυθμούς και συγκεκριμένα στον νομό Πρέβεζας είναι 14 πτηνοτροφεία τα οποία παράγουν 680.000 κοτόπουλα πάχυνσης δηλαδή κρέας.

4.1. Η εξέλιξη της πτηνοτροφίας στην Ελλάδα ¹⁶

Η πτηνοτροφία στην Ελλάδα είναι από τους πιο δυναμικούς κλάδους της αγροτικής οικονομίας και αντιπροσωπεύει σήμερα το 5% της συνολικής αξίας της αγροτικής παραγωγής.

Τα πρώτα θέματα της ανάπτυξης της συστηματικής πτηνοτροφίας έγιναν στη δεκαετία του '50.

Στις επόμενες 2 δεκαετίες έχουμε εκρηκτική ανάπτυξη. Την περίοδο αυτή, διαμορφώνεται το υπόβαθρο του εκσυγχρονισμού της πτηνοτροφίας και επιτυγχάνονται υψηλοί βαθμοί αύξησης του όγκου παραγωγής των πτηνοτροφικών προϊόντων που την οδήγησαν στη σημερινή της άνθηση.

Οι βασικές δομές αυτού του κλάδου και η εξέλιξη τους παρουσιάζονται ως εξής:

- Πολλαπλασιάζονται οι μεγάλες οικογενειακές μονάδες και οι εκμεταλλεύσεις επιχειρηματικής μορφής, που εφαρμόζουν εντατικές μεθόδους εκτροφής και εισάγουν σύγχρονες τεχνολογίες εγκαταστάσεων και εξοπλισμού.
- Αναβαθμίζεται το εγχώριο γενετικό υλικό.
- Γίνεται προσπάθεια εξειδίκευσης του κλάδου σε τομείς αυγοπαραγωγής – κρεατοπαραγωγής – αναπαραγωγής.

Παρουσιάζονται οι πρώτες καθετοποιημένες εκμεταλλεύσεις όπου η παραγωγή πτηνοτροφικών προϊόντων συνδυάζεται με την παραγωγή φυραμάτων, νεοσσών, πτηνοσφαγείο, εμπορία – διακίνηση. Παρά την εκρηκτική ανάπτυξη της παραγωγής πτηνοτροφικών προϊόντων, μέχρι το 1980 έχουμε:

- Μεγάλο αριθμό μικρών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων.

¹⁶ Ελληνική πτηνοτροφία

- Άναρχη ανάπτυξη σε περιοχές που δεν υπάρχουν υποδομές.
- Έλλειψη εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.
- Ελάχιστα ίδια κεφάλαια και υψηλό δανεισμό.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με:

- Την απειρία των πρώτων πτηνοτρόφων.
- Τις μεγάλες ζημιές από θεομηνίες
- Την έλλειψη ολοκληρωμένης νομοθεσίας για την τυποποίηση – εμπορία – διακίνηση των προϊόντων.
- Την έλλειψη κανόνων υγιεινής στην παραγωγή.

Συσσώρευσαν πάρα πολλά προβλήματα στην πτηνοτροφία, τα οποία ακολουθούν τον κλάδο μέχρι και σήμερα.

Την δεκαετία του '80 περίοδος που η χώρα μας αποτελεί έλος της Ε.Ε. έχουμε την προσαρμογή της πτηνοτροφίας στους κανόνες της Ε.Ε.

- Δημοσιεύονται Προεδρικά Διατάγματα σε συμμόρφωση με της ΕΕ για την παραγωγή – τυποποίηση – εμπορία.
- Το ενδιαφέρον των παραγωγών στρέφεται στις επενδύσεις εκσυγχρονισμού των μονάδων.
- Οι αποδόσεις προσεγγίζουν τις αντίστοιχες αυτών της ΕΕ το ίδιο και η παραγωγικότητα των μονάδων.
- Γίνονται μεγάλες επενδύσεις από τις καθετοποιημένες επιχειρήσεις πολλές φορές όμως χωρίς σχεδιασμό και χωρίς μελέτες βιωσιμότητας.

Την δεκαετία αυτή κυριαρχούν πέντε καθετοποιημένες επιχειρήσεις:

1. ΒΟΚΤΑΣ
2. ΜΙΜΙΚΟΣ
3. ΠΤΗΝ/ΚΟΣ ΣΥΝ/ΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ «ΠΙΝΔΟΣ»
4. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ
5. ΠΤΗΝ/ΚΟΣ ΣΥΝ/ΜΟΣ ΑΡΤΑΣ

Η δεκαετία του '90 άρχισε πολύ άσχημα για τον κλάδο της πτηνοτροφίας. Έχουμε:

Μεγάλη αύξηση των επιτοκίων από 15% σε 27% τα οποία με υπερημερίες και ανατοκισμούς έφθαναν το 34%.

- Διάλυση της ΚΥΔΕΠ, σταμάτημα του παρεμβατισμού στα δημητριακά και μεγάλη αύξηση της τιμής τους.

- Υπερβολικές αυξήσεις στα καύσιμα.
- Αθρόες εισαγωγές κατεψυγμένων πτηνοτροφικών προϊόντων από τις χώρες της Ε.Ε.

Τα παραπάνω δημιούργησαν πολλά προβλήματα στις επιχειρήσεις όπως:

- Υπερδανεισμό και έλλειψη ρευστότητας που οδήγησαν τις επιχειρήσεις σε σκληρό ανταγωνισμό.
- Τιμές πώλησης των προϊόντων που ήταν κάτω του κόστους.
- Οι ρυθμίσεις χρεών, που έγιναν από την Α.Τ.Ε., στόχευαν στην εξυγίανση του χαρτοφυλακίου της και όχι στην εξυγίανση του κλάδου.
- Οι κυβερνήσεις δεν σχεδίασαν ποτέ μια ολοκληρωμένη πολιτική ανάπτυξης της πτηνοτροφίας και οι παρεμβάσεις ήταν σπασμωδικές.

Όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα:

- Να κλείσει η μεγαλύτερη επιχείρηση, η ΒΟΚΤΑΣ.
- Να περάσει στην Α.Τ.Ε. η 2^η μεγαλύτερη επιχείρηση, ο ΜΙΜΙΚΟΣ
- Να κλείσουν μια σειρά άλλων επιχειρήσεων, ΚΥΡΙΤΣΗΣ, ΒΙΟΦΑΣ, ΣΥΝ/ΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ, ΣΥΝ/ΜΟΣ ΝΙΓΡΙΤΑΣ, ΣΥΝ/ΜΟΣ ΘΕΣ/ΚΗΣ.
- Να υπάρχουν συσσωρευμένα χρέη σε αρκετές άλλες επιχειρήσεις.

Εδώ πρέπει να αναφερθούν και οι ευθύνες των επιχειρήσεων, οι οποίες παρά την κρίση που διέρχονταν δεν μπόρεσαν ποτέ να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι και να διερευνήσουν τρόπους που θα τους έβγαζαν από την κρίση. Όλες τους πίστευαν ότι κλείνοντας κάποια επιχείρηση θα καλυτέρευε η κατάσταση γι' αυτούς.

4.1.1 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ: Το υφιστάμενο δυναμικό των πτηνοτροφικών εγκαταστάσεων – θαλάμων εκτροφής υπερεπαρκεί για την κάλυψη των αναγκών της κατανάλωσης.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ: Οι περισσότερες πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις έχουν εκσυγχρονιστεί και είναι αντίστοιχες των μονάδων της ΕΕ. Υπάρχουν σύγχρονες εκμεταλλεύσεις σφαγής – τυποποίησης, παραγωγής φυραμάτων και εκκόλαψης νεοσσών. Μειονέκτημα το ότι ο μηχανολογικός εξοπλισμός όλων των εκμεταλλεύσεων εισάγεται αυξάνοντας έτσι το κόστος των επενδύσεων.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ: Το επιστημονικό προσωπικό που ασχολείται στην παραγωγή (κτηνίατροι – γεωπόνοι) είναι υψηλού επιπέδου με καλή επιστημονική κατάρτιση και μεγάλη εμπειρία. Υπάρχει τεχνογνωσία στην ίδρυση και κατασκευή των μονάδων και των άλλων εγκαταστάσεων. Οι πτηνοτρόφοι είναι γνώστες του αντικειμένου και πάρα πολύ έμπειροι. Η έρευνα για την παραγωγή βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Η συμμετοχή των Πανεπιστημίων στην ανάπτυξη της πτηνοτροφίας είναι επίσης μικρή.

ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ: Οι αποδόσεις της παραγωγής θεωρούνται ικανοποιητικές και είναι αντίστοιχες των μονάδων της ΕΕ. Σ' αυτό βοήθησαν η καλή ποιότητα των νεοσσών, η καλή ποιότητα των φυραμάτων και οι σύγχρονες πτηνοτροφικές μονάδες. Τα αποτελέσματα που έχουμε είναι η μείωση των ημερών εκτροφής, η μείωση της θνησιμότητας, η καλή μετατρεψιμότητα και το καλό τελικό προϊόν.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ: Οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την πτηνοτροφία είναι καθετοποιημένες, καλύπτοντας όλα τα στάδια. Οι παραγωγοί είτε συνεργαζόμενοι με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, είτε είναι μέλη των συν/μών και με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζουν τη διάθεση της παραγωγής τους. αρκετές επιχειρήσεις έχουν επεκταθεί στην περαιτέρω επεξεργασία του κρέατος, παράγοντας νέα προϊόντα. Τα τελευταία χρόνια, οι επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει τα δικά τους δίκτυα διανομών. Υπάρχουν 2 σύνδεσμοι, ο ΣΠΕΕ στον οποίο συμμετέχουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι σύνδεσμοι όμως είναι καθαρά συνδικαλιστικά όργανα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑ:

- Ο αριθμός των επιχειρήσεων που ασχολούνται με την πτηνοτροφία, σε σχέση με το μέγεθος της παραγωγής και του καταναλωτικού πληθυσμού της χώρας μας θεωρείται πολύ μεγάλος.
- Η έλλειψη ιδίων κεφαλαίων, είτε πτηνοτρόφων, είτε επιχειρήσεων οδήγησαν σε μεγάλους δανεισμούς, οι οποίοι λόγω υψηλών επιτοκίων στις δεκαετίες του '80 και του '90, συσώρευσαν πολλά χρέη στους πτηνοτρόφους και τις επιχειρήσεις.
- Η παραγωγή της χώρας μας σε δημητριακά δεν καλύπτει τις ανάγκες του κλάδου και το μεγαλύτερο μέρος αυτών εισάγεται.
- Οι επιχειρήσεις είναι προσανατολισμένες στην ελληνική αγορά και δεν υπάρχει εξαγωγικός προσανατολισμός.
- Η κερδοφορία των επιχειρήσεων είναι πολύ χαμηλή και ορισμένες παρουσιάζουν μεγάλες ζημιές.

4.2 Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ¹⁷

Το 2003 η αγορά για τα κοτόπουλα και τα αυγά παρουσιάζει ένα καλό κλίμα, παρά τους ενδοιασμούς για υπερπαραγωγή και πτώση των τιμών μετά την υπέρβαση της κρίσης των τρελών αγελάδων και τη στροφή μέρους της ζήτησης στο βοδινό κρέας.

Στις αρχές του 2003 η αγορά εμφάνιζε σημεία ύφεσης, αλλά από το δεύτερο τρίμηνο σημειώνεται ανάκαμψη που διαρκεί έως το τέταρτο τρίμηνο του ίδιου έτους.

Η ανάκαμψη της αγοράς στην οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στις επιπτώσεις από τη νόσο της γρίπης των πτηνών (A INE1 που εκδηλώθηκε κυρίως στην Ολλανδία, αφού μεγάλο μέρος της Παραγωγής αποσύρεται σε εφαρμογή των μέτρων για την αντιμετώπισή της.

Οι συνέπειες από τη νόσο εκδηλώνονται και μέσα από την αύξηση εισαγωγών και τη μείωση εξαγωγών, ενώ η πτώση της κατανάλωσης είναι επόμενο να εξακολουθεί μετά την αντιμετώπιση της νόσου των τρελών αγελάδων και την ανάκαμψη της αγοράς του βοδινού κρέατος.

Το 2003 φαίνεται να βελτιώνεται η κερδοφορία των επιχειρήσεων μέσα από τη μείωση των τιμών των ζωοτροφών σε συνδυασμό με την αύξηση των τιμών των πουλερικών και των αυγών.

Σε κάθε περίπτωση προκύπτουν ενδοιασμοί ότι η βελτίωση της αγοράς μπορεί να είναι συγκυριακή διότι το 2004 ίσως επικρατήσει υπερπαραγωγή και πτώση των τιμών μετά την υπέρβαση της γρίπης των πτηνών.

Η ελληνική αγορά μέρα στο 2003 έχει επί της βελτιωθεί, η παραγωγή και η κατανάλωση αυξήθηκαν, οι τιμές ανέκαμψαν, οι εισαγωγές μειώθηκαν, οι εξαγωγές είναι σταθερές, ενώ οι τιμές των φυραμάτων δείχνουν συγκρατημένες.

4.2.1 Η ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως φαίνεται στους πίνακες 4.1 και 4.2 διαπιστώθηκε στην Ελλάδα το 2002 ουσιαστική αύξηση των τοποθετήσεων και αντίστοιχα της παραγωγής κοτόπουλου. Μία συντηρητική εκτίμηση τοποθετεί την αύξηση των τοποθετήσεων το ίδιο έτος στο 5% και της παραγωγής στο 8%, που είναι οπωσδήποτε είναι μικρότερο από το ποσοστό αύξησης της τάξης του 8% - 10% των προηγούμενων ετών.

¹⁷ Ελληνική πτηνοτροφία

Σύμφωνα με τον πίνακα 4,2 η υπερπαραγωγή και γενικότερη κρίση στην Κοινοτική αγορά οδήγησαν τις τιμές το 2002 σε πτώση κατά 10%, που διαδέχθηκε την άνοδο της μέσης τιμής κατά 8% περίπου το 2001.

Σε κάθε περίπτωση ο δυναμισμός της πτηνοτροφίας κρεοπαραγωγής στην Ελλάδα είναι εμφανής, αφού η παραγωγή και οι τοποθετήσεις αυξάνονται συνεχώς παρουσιάζοντας το 2002 ποσοστό αύξησης 25% περίπου σε σχέση με το 1999. Οι τιμές στην Ελλάδα, συγκρινόμενες με εκείνες των υπόλοιπων χωρών - μελών στα πλαίσια του δικτύου των αντιπροσωπευτικών αγορών σε επίπεδο ΕΕ, είναι αισθητά υψηλότερες αφού διαμορφώνονται στο ύψος των 170 περίπου ευρώ/100 χγρ, ενώ ο μέσος κοινοτικός όρος είναι 140 ευρώ/100χγρ.

]

<i>Πίνακας 4.1. Της εξέλιξης των τοποθετήσεων των νεοσσών κρεοπαραγωγής στην Ελλάδα την περίοδο 2001-2002 (Εκατ. Τεμ. – 2002 εκτίμηση)</i>				
ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
A. ΕΞΑΜΗΝΟ	44,7	47,8	51,8	58,8
B. ΕΞΑΜΗΝΟ	42,8	47,9	51,7	50,0
ΕΤΟΣ	87,5	95,7	103,5	108,7
%	-0,5	9,4	8,2	5,1

<i>Πίνακας 4.2. Της εξέλιξης της παραγωγής των νεοσσών κρεοπαραγωγής στην Ελλάδα (1000 τόνοι – 2002 εκτίμηση)</i>				
ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
A. ΕΞΑΜΗΝΟ	60,8	63,2	69,5	86,0
B. ΕΞΑΜΗΝΟ	63,7	71,8	76,2	71,8
ΕΤΟΣ	124,5	135,0	145,7	157,8
%	7,4	8,4	8,0	8,3

Πίνακας 4.3. Της εξέλιξης της τιμών παραγωγού κοτόπουλου κατά μέσο όρο στην Ελλάδα (Τιμές αντιπροσωπευτικών αγορών – Κοτόπουλο τύπου 75% - ευρώ/100χгр)

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
A. ΕΞΑΜΗΝΟ	174,6	171,1	181,7	174,0
B. ΕΞΑΜΗΝΟ	169,7	175,9	194,8	162,6
ΕΤΟΣ	172,2	173,5	188,3	168,3
%	0,5	0,8	8,5	-10

4.2.2 Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΑΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως δείχνουν οι πίνακες 4.4 ,4.5 και 4.6 μετά την μεγάλη επέκταση της αγοράς την περίοδο 199-2001, ακολούθησε το 2002 μείωση της παραγωγής κατά 8%. Η αύξηση της παραγωγής το 2001 οφείλεται στις αθρόες τοποθετήσεις του 2000, ενώ οι μειωμένες τοποθετήσεις του 2001 οδήγησαν στη μείωση της παραγωγής το 2002. Το 2003 αναμένεται επίσης μείωση της παραγωγής και βελτιωμένες τιμές ανάλογα με το έλλειμμα.

Πίνακας 4.4. Της εξέλιξης των τοποθετήσεων των νεοσσών αυγοπαραγωγής στην Ελλάδα (Χιλιάδες τεμ. 2002 εκτίμηση)

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
A. ΕΞΑΜΗΝΟ	3529	4117	3424	3150
B. ΕΞΑΜΗΝΟ	2497	2313	2411	2100
ΕΤΟΣ	6026	6430	5835	5250
%	36,0	6,7	-9,3	-10,0

Πίνακας 4.5. Της εξέλιξης της παραγωγής των αυγών στην Ελλάδα

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
Εκατ. τεμ.	1285	1666	1755	1610
%	-5	30	5,3	-8,3

Πίνακας 4.6. Της εξέλιξης των τιμών παραγωγού των αυγών κατά μέσο όρο στην Ελλάδα (Τιμές αντιπροσωπευτικών αγορών – ευρώ/100χγρ)

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
A. ΕΞΑΜΗΝΟ	112,0	113,2	104,8	101,8
B. ΕΞΑΜΗΝΟ	111,6	105,8	104,0	97,8
ΕΤΟΣ	111,8	109,5	104,4	99,8
%	1,0	-2,1	-4,7	-4,4

4.2.2.1 ΟΙ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΩΝ ΑΥΓΩΝ¹⁸

Από την αρχή της δεκαετίας του '80 η παρακολούθηση της εξέλιξης της αυγοπαραγωγού πτηνοτροφίας είναι πληρέστερη διότι λειτουργεί ολοκληρωμένο δίκτυο συλλογής αναλυτικών μεγεθών της αγοράς για τον τομέα από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που προβλέπεται από τον Κανονισμό 1868/77.

Το σύστημα αυτό έχει σχεδιασθεί έτσι, ώστε να προσφέρεται ο μεγαλύτερος δυνατός βαθμός επίκαιρης ενημέρωσης για τα ουσιώδη μεγέθη της παραγωγής και της ζήτησης σε όλες τις χώρες της ΕΕ που επιτρέπουν στον παραγωγό να προγραμματίσει έγκαιρα την παραγωγή του σύμφωνα με τις τάσεις της αγοράς.

Επίσης επαγγελματικές οργανώσεις επιδίδονται στην συλλογή και αξιοποίηση ανάλογων στοιχείων για εξυπηρέτηση των μελών τους και άλλων φορέων που ασχολούνται με την πτηνοτροφία.

Τα στοιχεία αυτά αφορούν τις τοποθετήσεις των πατρογονικών και των νεοσσών εκτροφής, την παραγωγή των αυγών εκκόλαψης, την παραγωγή των πτηνοτροφικών προϊόντων, τις τιμές παραγωγού, τις εισαγωγές τις εξαγωγές και το ισοζύγιο.

¹⁸ Ελληνική πτηνοτροφία

Μεγέθη συστηματικής πτηνοτροφίας (αμιγούς αυγοπαραγωγής και μικτών αποδόσεων)			
	Δεκαετία 80 μέσος όρος	Δεκαετία 90 μέσος όρος	2000 - 2005 μέσος όρος
Όρνιθες σύνολο (εκατ.)	6,5	7,0	8,0
Παραγωγή δις τεμάχια	1,17	1,5	1,7
Αυγά / όρνιθα	180	210	210

Μεγέθη συστηματικής πτηνοτροφίας αμιγούς αυγοπαραγωγής			
	Δεκαετία 80 μέσος όρος	Δεκαετία 90 μέσος όρος	2000 - 2005 μέσος όρος
Όρνιθες σύνολο (εκατ.)	3,5	4,0	6,0
Παραγωγή δις τεμάχια	0,80	0,96	1,44
Αυγά / όρνιθα	230	240	240

Παραγωγή, τοποθετήσεις, αυγά εκκόλαψης, όρνιθες φωτοκίας και πατρογονικά, τιμές ανά εβδομάδα, ισοζύγιο.

Τα στοιχεία αυτά είναι κατά το δυνατόν τα πλέον επίκαιρα, αφορούν μηνιαίες μεταβολές και για τις τιμές η παρακολούθηση γίνεται κατά εβδομάδα.

Θα μπορούσε όμως κανείς να επισημάνει το κενό που παρουσιάζει η ΕΕ στον τομέα της πτηνοτροφίας δε δομένου ότι δεν εφαρμόζει πρόγραμμα έρευνας των εκμεταλλεύσεων όπως πράττει στη βοοτροφία, στη προβατοτροφία — αιγοτροφία και στη χοιροτροφία.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η παρακολούθηση της εξέλιξης του μεγέθους των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και της συγκέντρωσης της παραγωγής σε διαβαθμίσεις μεγεθών σε κοινοτικό επίπεδο.

Αξιοποιώντας τα πιο πάνω μεγέθη συμπεραίνεται σε γενικές γραμμές ότι η αυγοπαραγωγός πτηνοτροφία στην Ελλάδα παρουσιάζει στασιμότητα της παραγωγής και της ζήτησης στη δεκαετία του '80, μικρή αύξηση στη δεκαετία του '90, κυρίως προς το τέλος, ενώ αισθητή επέκταση της παραγωγικής βάσης και της κατανάλωσης σημειώνεται στις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Η πορεία αυτή του τομέα καταγράφεται μέσα από την αντίστοιχη εξέλιξη των τοποθετήσεων, των εκκολάψεων, των εισαγωγών των πατρογονικών και της παραγωγής.

Στους επόμενους πίνακες φαίνεται συνοπτικά η εξέλιξη κατά μέσο όρο στο επίπεδο των δεκαετιών του '80 και του '90 και στη πενταετία του 2000 - 2005 του

αριθμού των ορνίθων ωοτοκίας, της παραγωγής, και των αποδόσεων σε αυγά ανά όρνιθα σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Διαπιστώνεται ότι στην αρχή της δεκαετίας του 2000 ο αριθμός των ωοτόκων ορνίθων και των τοποθετήσεων νεοσσών αυγοπαραγωγής σημειώνει ουσιαστική άνοδο που σε μεγάλο βαθμό είναι συγκυριακή αλλά όμως περιέχει και διαρθρωτικά στοιχεία. Η συγκυριακή άνοδος της παραγωγής οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση των τιμών σε όλες τις χώρες της ΕΕ, κυρίως στις περιόδους όπου σε ορισμένες περιοχές που είχαν πληγεί από τη γρίπη των πτηνών οι όρνιθες μειώθηκαν σε μεγάλο ποσοστό.

Όσον αφορά όμως τη διαρθρωτική βελτίωση της αγοράς ο κύριος λόγος είναι η άνοδος της ζήτησης μετά από την τόνωση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή στο αυγό που παρουσίασε αναβαθμίσεις στη σήμανση, στη συσκευασία και γενικά στη παρουσίασή του στην αγορά. Επίσης η δυσφήμιση του προϊόντος λόγω χοληστερόλης έχει υποχωρήσει σημαντικά και ο καταναλωτής αξιολογεί θετικά τις θρεπτικές ικανότητες του αυγού που προσφέρει υψηλής θρεπτικής ικανότητας πρωτεΐνες με προσιτές τιμές.

Η παραγωγικότητα, με τη μορφή του αριθμού των αυγών ανά όρνιθα παρουσίασε μεγαλύτερες επιδόσεις στη δεκαετία του '80, αλλά από τη δεκαετία του '90 δείχνει σχετική στασιμότητα, που αντισταθμίζεται όμως από την αύξηση του μέσου βάρους του αυγού. Πράγματι το μέσο βάρος του αυγού, από 55 γρ παλαιότερα πλησιάζει σήμερα τα 60γρ.

Η επέκταση της παραγωγής διαπιστώνεται στις επιχειρηματικές μονάδες αμιγούς αυγοπαραγωγής αφού οι μεσαίες και μικρές οικογενειακές μονάδες με όρνιθες ωοτοκίας μικτών αποδόσεων κυρίως μειώνονται.

Σημαντική μείωση παρουσιάζουν οι όρνιθες χωρικής πτηνοτροφίας που ο αριθμός τους σήμερα εκτιμάται μόνο στα 3,0 — 3,5 εκατ. από 7 εκατ που ήταν παλαιότερα.

Οι χωρικές όρνιθες συναντώνται σήμερα κυρίως στις ορεινές — μειονεκτικές περιοχές και προορίζονται για παραγωγή αυγών αυτοκατανάλωσης για τις αγροτικές οικογένειες. Εκτρέφονται ελεύθερα στο ύπαιθρο και είναι μικρής παραγωγικότητας με μέσο αριθμό 80 αυγά την περίοδο ωοτοκίας και μικρό βάρος αυγού, περίπου 40 γρ ανά τεμάχιο.

Τιμές

Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 2000 οι τιμές παραγωγού κινούνταν πτωτικά. Από το 2003 όμως σημειώνεται αισθητή άνοδος των τιμών που είναι συνέπεια της μείωσης των ορνίθων στην ΕΕ λόγω της γρίπης των πτηνών.

Εξέλιξη των τιμών των αυγών στην Ελλάδα					
ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004
Ευρώ / 100 χγρ %	109,5 -2,1	104,4 -5,0	100,0 -4,0	101,3 1,3	108,0 8,0

Το κόστος

Σήμερα οι τιμές του ισόρροπου φυράματος ωοτοκίας με ΦΠΑ κυμαίνονται μεταξύ 0,320 — 0,350 ευρώ / γγρ.

Η αύξηση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια είναι εμφανής, λόγω κυρίως της σημαντικής αύξησης των τιμών των κτηνοτροφικών σιτηρών και της σόγιας το 2004.

Όμως προς το τέλος του 2004 και το 2005 διαπιστώνεται σημαντική μείωση των τιμών των ζωοτροφών εξαιτίας της αύξησης της παραγωγής στην ΕΕ και στη διεθνή αγορά.

Η εξέλιξη του δείκτη των τιμών των συντελεστών της παραγωγής και του δείκτη των τιμών παραγωγού των αυγών από τις αρχές του 2000 φαίνονται στον επόμενο πίνακα.

Από τον πίνακα που ακολουθεί συμπεραίνουμε ότι την περίοδο 2000 - 2004 το κόστος παραγωγής των αυγών στην Ελλάδα αυξήθηκε σημαντικά.

Σε γενικές γραμμές οι δείκτες των συντελεστών του κόστους παραγωγής αυξάνονται μεταξύ 7% - 12% ανάλογα με την κατηγορία της δαπάνης που επιβαρύνεται ο παραγωγός. Ειδικότερα οι Τιμές των ζωοτροφών και των κτηνιατρικών φαρμάκων δείχνουν αύξηση 10%, ενώ η δαπάνη για εργασία στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις αυξήθηκε την ίδια περίοδο κατά 14%.

Ο δείκτης τιμών γεωργικής γης δεν περιλαμβάνεται διότι έχει μικρή σημασία για τη συστηματική πτηνοτροφία.

Δείκτης τιμών έτους 2000 = 100

ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004 εκτίμηση
ζωοτροφές κτηνιατρικά φάρμακα	100,0	102,0	104,1	108,3	110,0
συντήρηση γεωργ. μηχανημάτων	100,0	103,0	105,7	106,6	107,0
συντήρηση γεωργ κτιρίων	100,0	103,8	107,7	110,3	110,0
λοιπά εργασία στη γεωργία	100,0	100,7	115,5	122,2	120,0
Δείκτης τιμών των αυγών	100,0	99,4	102,7	105,4	108,0
Σχηματισμός παγίου κεφαλαίου					
Γεωργικά μηχανήματα	100,0	104,2	109,2	112,8	112,0
Γεωργικά κτίρια	100,0	102,8	105,7	108,2	110,0

ΠΗΓΗ ΕΣΥΕ

Ο δείκτης τιμών γεωργικής γης δεν περιλαμβάνεται διότι έχει μικρή σημασία για τη συστηματική πτηνοτροφία.

Ο δείκτης της δαπάνης επένδυσης στα γεωργικά μηχανήματα και κτίσματα αυξήθηκε κατά 10% - 12%. Αυτό σημαίνει ότι παρά τη σημαντική μείωση των επιτοκίων μακροπροθέσμων δανείων η επένδυση επιβαρύνει τον παραγωγό με σημαντικά κεφάλαια.

Συμπεραίνουμε με βάση τα παραπάνω ότι ενώ οι τιμές των αυγών δείχνουν αύξηση κατά 8% την περίοδο 2000 — 2004, οι αυξήσεις των τιμών των περισσότερων συντελεστών παραγωγής κινήθηκαν σε υψηλότερο σχετικά επίπεδο, ιδίως οι δείκτες του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου για εξοπλισμό και κτίσματα που αυξήθηκαν κατά 10% — 12%.

Έτσι ορισμένες επενδύσεις εκσυγχρονισμού που είναι απαραίτητες σήμερα για την τήρηση των νέων ποιοτικών, υγειονομικών, ζωοτεχνικών και περιβαλλοντικών απαιτήσεων της πτηνοτροφίας στα πλαίσια του κοινοτικού κεκτημένου βαρύνουν υπερβολικά τον παραγωγό και προκαλούν το δισταγμό του και την αναβολή των απαραίτητων επενδύσεων.

Ορισμένα παραδείγματα τέτοιων επενδύσεων αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων, την τήρηση των κανόνων ορθής διαβίωσης των πτηνών, την τήρηση των

κανόνων υγιεινής παραγωγής και αποθήκευσης των ζωοτροφών και άλλες συναφείς επενδύσεις.

Τα επόμενα χρόνια ίσως μειωθούν οι τιμές και η παραγωγή διότι διαπιστώνεται υπερπαραγωγή και μεγάλος αριθμός ωοτόκων ορνίθων.

Παράλληλα οι τιμές των ζωοτροφών αναμένεται να εξακολουθήσουν τη πτώση που παρατηρείται σήμερα εάν δεν μεσολαβήσει κύμα αύξησης των τιμών των κτηνοτροφικών σιτηρών και της σόγιας.

Οι δαπάνες για εργασία και επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αναμένεται να είναι αυξημένες αντισταθμίζοντας έτσι εν μέρει τα οφέλη από τα χαμηλά επιτόκια.

4.3 ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ

Α΄ Μέρος

Μέτρα για την παραγωγή και διακίνηση ζωοτροφών στην Ελλάδα προωθεί το υπουργείο Γεωργίας και ήδη ολοκληρώθηκε η πρώτη μελέτη για καταγραφή των προβλημάτων, σε συνεργασία με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Εργαστήριο Δια τροφής Ζώων).

Ο τομέας των ζωοτροφών αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα της ζωικής παραγωγής. Η εξασφάλιση ζωοτροφών ποιότητας είναι καθοριστική για την παραγωγή ασφαλών και ανταγωνιστικών ζωικών προϊόντων.

Είναι γεγονός ότι μετά από τις τελευταίες δια τροφικές κρίσεις — σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια, διοξίνες — έγινε κατανοητό ότι οι ζωοτροφές αποτελούν πρωταρχικό παράγοντα διασφάλισης της τροφικής αλυσίδας. Προς την κατεύθυνση αυτή προσαρμόστηκε ταχύτατα και συνεχίζει να προσαρμόζεται η Νομοθεσία της Ε.Ε.

Η Λευκή Βίβλος που κατατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντανakλά καθαρά την βούληση να καθοριστούν στην Ε.Ε τα πιο υψηλά πρότυπα για την ασφάλεια των τροφίμων. Για πρώτη φορά υπάρχει συνολική ενοποιημένη αντιμετώπιση υγιεινής και ασφάλειας από το αγρόκτημα μέχρι το τραπέζι του καταναλωτή.

Η προστασία των καταναλωτών αποτελεί βασικό στόχο της Νομοθεσίας της Ε.Ε για τις ζωοτροφές και τα τρόφιμα, η ολοκλήρωση της οποίας βρίσκεται σε εξέλιξη. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στη δημόσια διαβούλευση, στη διαφάνεια, στην

πληροφόρηση του κοινού και καθιερώνεται για πρώτη φορά η ευθύνη του επιχειρηματία ζωοτροφών είτε είναι βιομήχανος, είτε έμπορος, είτε κτηνοτρόφος.

Για πρώτη φορά η νομοθεσία τροφίμων βασίζεται στην ανάλυση των κινδύνων και υιοθετούνται μέτρα όταν απαιτείται ακολουθώντας την αρχή της προφύλαξης.

Σημαντικές αποφάσεις όπως η σήμανση των γενετικά τροποποιημένων ζωοτροφών, οι προσμίξεις στις συμβατικές ζωοτροφές και η σταδιακή κατάργηση από 1 Ιανουαρίου 2006 των αντιβιοτικών στην διατροφή των ζώων, έχουν ήδη αποφασισθεί.

Οι προτεραιότητες του Υπουργείου Γεωργίας στο σημαντικό αυτό τομέα, με στόχο την παραγωγή και διακίνηση στη χώρα μας υγιεινών και υψηλής ποιότητας ζωοτροφών είναι:

- * η κατάρτιση του Μητρώου των εγκεκριμένων εγκαταστάσεων,
- * η βελτίωση της υποδομής των μονάδων παρασκευής ζωοτροφών,
- * οι επίσημοι έλεγχοι στις ζωοτροφές (εγχωρίως παραγόμενες και εισαγόμενες),
- * η συνέχιση εφαρμογής των μέτρων για την αντιμετώπιση της BSE και των άλλων ζωνόσων.

Για την εφαρμογή του συστήματος των ελέγχων απαιτούνται σύγχρονα εργαστήρια στελεχωμένα με κατάλληλο προσωπικό και επαρκείς ελεγκτικές αρχές και προς την κατεύθυνση αυτή καταβάλλονται προσπάθειες από το Υπουργείο Γεωργίας.

Σε ότι αφορά την Σπογγώδη Εγκεφαλοπάθεια των Βοοειδών, τα μέτρα που αφορούν την απαγόρευση των μεταποιημένων πρωτεϊνών συνεχίζουν να ισχύουν. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας καταβάλουν κάθε προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση. Με Ικανοποίηση σας ανακοινώνω ότι όλες οι αναλύσεις που διενεργήθηκαν στη χώρα μας ήσαν αρνητικές (πλην ενός δείγματος).

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εξελίξεις στον τομέα των ζωοτροφών απαιτούν τεράστια προσπάθεια και συνεργασία από όλους μας, υπηρεσίες, παραγωγούς και επιστημονικούς φορείς προκειμένου να έχουμε το καλύτερο αποτέλεσμα προς όφελος του καταναλωτή.

Β' Μέρος

Η μελέτη

Ωστόσο σε διαρκή απειλή για την δημόσια υγεία έχουν μετατραπεί τα παρασκευαστήρια ζωοτροφών στην Ελλάδα, καθώς στην συντριπτική πλειοψηφία αυτών δεν τηρούνται στοιχειώδεις κανόνες διασφάλισης της ποιότητας, υπό την ανοχή ή την αδυναμία των κρατικών ελεγκτικών υπηρεσιών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την έρευνα μόλις το 3,5% των 286 παρασκευαστηρίων που καταγράφηκαν από τους ερευνητές διαθέτουν γεωπόνο-ζωοτέχνη και κτηνίατρο. Όσο δε μικρότερης δυναμικότητας είναι το παρασκευαστήριο τόσο χειρότερη είναι η κατάσταση.

Συγκεκριμένα, στα 139 παρασκευαστήρια που παράγουν κάτω από 2000 τόνους ζωοτροφών ανά έτος έχουν μόνο γεωπόνο, τα 6 μόνο κτηνίατρο, μόλις τα 2 γεωπόνο και κτηνίατρο και τα 5 άλλη ειδικότητα.

Στα 49 παρασκευαστήρια που παράγουν από 2000 έως 4000 τόνους / έτος, τα 7 έχουν μόνο γεωπόνο, τα 11 μόνο κτηνίατρο και 8 άλλη ειδικότητα, ενώ 22 παρασκευαστήρια δεν διαθέτουν κανέναν τεχνικό διατροφής.

Στα 52 παρασκευαστήρια που παράγουν από 4000 έως 10000 τόνους / έτος τα 16 διαθέτουν μόνο γεωπόνο, τα 10 μόνο κτηνίατρο, κανένα δεν διαθέτει και τις δύο ειδικότητες και 6 άλλη ειδικότητα.

Τέλος, από τα 36 μεγάλης δυναμικότητας παρασκευαστήρια, με δυναμικότητα μεγαλύτερης των 10000 τόνων / έτος μόνο τα 10 διαθέτουν γεωπόνο και κτηνίατρο.

Τονίζεται ακόμη ότι:

Λιγότερα από τα μισά παρασκευαστήρια (138 παρασκευαστήρια, δηλαδή το 48%) διενεργούν χημικούς προσδιορισμούς στις πρώτες ύλες και τα μείγματα ζωοτροφών. Οι 22 από αυτές διαθέτουν δικά τους εργαστήρια και οι 116 χρησιμοποιούν εργαστήρια τρίτων. Σε αυτή τη διαδικασία, όμως, προβαίνουν πάντοτε μόλις τα 26 από τα 286 παρασκευαστήρια.

Όσο για τα συστήματα πιστοποίησης (130) και ασφαλείας (HACCP), μόλις 15 επιχειρήσεις έχουν πιστοποιηθεί με 130 και μόλις 2 με HACCP.

Η εικόνα που επικρατεί στα παρασκευαστήρια ζωοτροφών αποτυπώνεται εύγλωττα και στα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν οι ερευνητές:

Ανεπαρκής μηχανολογικός εξοπλισμός παρασκευαστηρίων.

Αμφίβολη επαρκής ανάμιξη πρόσθετων υλών (ιχνοστοιχεία, βιταμίνες, φάρμακα κ.τ.λ)

Ανεπαρκής έως ανύπαρκτη επιστημονική κάλυψη

Ανεπαρκής ποιοτικός έλεγχος πρώτων υλών.

Ανεξέλεγκτη διακίνηση σύνθετων ζωοτροφών.

Αμφιβολίες για την διασφάλιση της ποιότητας των ζωοτροφών για τον κτηνοτρόφο

Ποιότητα (και ασφάλεια) κτηνοτροφικών προϊόντων για τον καταναλωτή.

Αναποτελεσματικός κρατικός έλεγχος.

Οι ερευνητές προτείνουν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, τα εξής:

- * Άμεση οργάνωση του ειδικού εθνικού μητρώου παρασκευαστηρίων (κανονισμός 95 / 69 ΕΚΟ με υποχρεωτική εγγραφή των παρασκευαστηρίων (βιομηχανιών – βιοτεχνιών – συνεταιρικών – ιδιωτικών - παρασκευαστηρίων κ.λπ.).
- * Χορήγηση ειδικής αδειάς λειτουργίας, εφόσον πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις όσον αφορά:
 - Εξοπλισμό και παραγωγική διαδικασία.
 - Επιστημονική κάλυψη.
 - Τήρηση στοιχείων εισροών (πρώτες ύλες) και εκροών (έτοιμα μίγματα).
- * Να δοθεί χρονικό περιθώριο 2—3 ετών από την Πολιτεία για την πλήρη προσαρμογή των ήδη λειτουργούντων παρασκευαστηρίων.
- * Συστηματοποιημένος έλεγχος εκ μέρους της πολιτείας με ειδικούς κι εκπαιδευμένους ελεγκτές και παράλληλη εγκατάσταση εργαστηρίων ελέγχου και αναλύσεις ζωοτροφών.
- * Διασφάλιση ιχνηλασιμότητας ζωοτροφών

Α)ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Η προστασία των πτηνών κατά την εκτροφή και τη μεταφορά αναφέρεται στον έλεγχο των μεθόδων εκτροφής και μεταφοράς για την εξασφάλιση της υγείας και ευζωίας των πτηνών κατά τη διάρκεια αυτών των δραστηριοτήτων.

Η ευζωία είναι ένας πλατύς όρος που περικλείει τόσο τη σωματική όσο και την πνευματική κατάσταση των παραγωγικών ζώων. Κάθε ζώο που εκτρέφεται από

τον άνθρωπο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίζει επιτυχώς το περιβάλλον του και να προστατεύεται, τουλάχιστον, από μη απαραίτητο πόνο.

Η υγεία και ευζωία των παραγωγικών ζώων αποτελεί ένα θέμα που δεσπόζει στις συζητήσεις της κοινής γνώμης είτε είναι καταναλωτές είτε είναι εκτροφείς.

Οι καταναλωτές συχνά πιέζουν για βελτιώσεις, στην υγεία και ευζωία των ζώων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ζωικών προϊόντων και ασκούν κριτική στη «βιομηχανοποίηση» της εκτροφής, την ελαχιστοποίηση της επιφάνειας δαπέδου που διατίθεται στα εκτρεφόμενα ζώα, τη διατήρησή τους σε «μη φιλικό» προς το είδος περιβάλλον, τις μεγάλες ποσότητες φαρμάκων που χορηγούνται σε αυτά και στους υψηλούς ρυθμούς παραγωγής.

Παράλληλα, όλο και περισσότεροι παραγωγοί ζωικών προϊόντων επιδιώκουν τα προϊόντα αυτά να ανταποκρίνονται σε ιδιαίτερες προδιαγραφές που συνδέονται με την υγεία και ευζωία των ζώων, τα οποία στην αγορά είναι γνωστά ως «ασφαλή» προϊόντα για την ανθρώπινη υγεία ή ως προϊόντα που παράγονται με «φιλικό τρόπο» προς τα ζώα.

Οι απαιτήσεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τόσο μεμονωμένες κυβερνήσεις όσο και διεθνείς οργανισμοί να εκπονήσουν διατάξεις για τα προαναφερόμενα θέματα. Στα πλαίσια αυτά το συμβούλιο της Ευρώπης θέσπισε την «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ζώων στις εκτροφές» και την «Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ζώων κατά τις διεθνείς μεταφορές» τις οποίες έχουν επικυρώσει όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ως εκ τούτου τα κράτη μέλη, έχουν υποχρέωση στα πλαίσια διαμόρφωσης και υλοποίησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής να λαμβάνουν υπόψη τους τις ανάγκες της καλής διαβίωσης των ζώων στις εκτροφές και κατά τη μεταφορά.

B. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΣΤΙΣ ΕΚΤΡΟΦΕΣ

Η υγεία και ευζωία των πτηνών στις εκτροφές πρέπει να θεωρείται σε σχέση με τα παρακάτω σημεία:

- * Παροχή τροφής και νερού.
- * Περιβάλλον διαμονής.
- * Πρόληψη ασθενειών, τραυματισμών και πρόκλησης πόνου ή γρήγορη διάγνωση και θεραπεία.

- * Δυνατότητα έκφρασης της φυσιολογικής τους συμπεριφοράς.
- * Αποφυγή συνθηκών που προκαλούν φόβο και stress.

Για τη διασφάλιση των παραπάνω σημείων το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εξέδωσε τις εξής οδηγίες:

1. την οριζόντια οδηγία 98/58/E.Κ. και την απόφαση 2000/50/E.Κ. που εναρμονίστηκαν με το Π.Δ. 374/2001 «Προστασία των ζώων στα εκτροφεία»,
2. την Οδηγία 86/113/E.Ο.Κ. του Συμβουλίου η οποία έχει ενσωματωθεί στο εσωτερικό δίκαιο με την Υ.Α. 361986/87 «Ελάχιστες προδιαγραφές για την εκτροφή των ωοπαραγωγών ορνίθων». Η Οδηγία αυτή καταργήθηκε από την Οδηγία 1999/74/E.Κ. του Συμβουλίου «Περί στοιχειωδών απαιτήσεων για την προστασία των ωοπαραγωγών ορνίθων» με ημερομηνία εφαρμογής 1.1.2002.

Η οδηγία 1999/74/E.Κ δεν εφαρμόζεται:

- α) στις εγκαταστάσεις με λιγότερες από 350 ωοπαραγωγές όρνιθες και
- β) στις εγκαταστάσεις εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων αναπαραγωγής.

Οι εγκαταστάσεις αυτές πάντως, εξακολουθούν να υπάγονται στις σχετικές απαιτήσεις της οδηγίας 98/58/E.Κ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παραπάνω οδηγιών για την προστασία των ορνίθων κατά την εκτροφή τους, εφαρμόζονται οι ακόλουθες γενικές απαιτήσεις:

Προσωπικό

Η φροντίδα των πτηνών ανατίθεται σε επαρκή αριθμό προσώπων με κατάλληλες ικανότητες, γνώσεις και επαγγελματικά προσόντα.

Επιθεώρηση

1. Όλες οι όρνιθες πρέπει να επιθεωρούνται από τον ιδιοκτήτη ή από το πρόσωπο που έχει την ευθύνη τους τουλάχιστον μία φορά την ημέρα.
2. Πρέπει να υπάρχει κατάλληλος φωτισμός (σταθερός ή φορητός) ώστε τα πτηνά να είναι δυνατόν να επιθεωρούνται διεξοδικά ανά πάσα στιγμή.
3. Σε κάθε πτηνό που φαίνεται ασθενές ή τραυματισμένο παρέχονται, χωρίς καθυστέρηση, οι κατάλληλες φροντίδες και όταν αυτό δεν αντιδρά στις φροντίδες αυτές, λαμβάνεται το συντομότερο δυνατόν η γνώμη κτηνιάτρου.

Μητρώα

Ο κύριος ή κάτοχος των πτηνών τηρεί μητρώο στο οποίο αναφέρεται κάθε ιατρική αγωγή καθώς και ο αριθμός θανάτων που διαπιστώνονται σε κάθε

επιθεώρηση. Τα μητρώα αυτά διατηρούνται επί τρία τουλάχιστον έτη και τίθενται στη διάθεση της αρμόδιας αρχής κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων ή όποτε ζητηθούν.

Ελευθερία κίνησης

Όταν ένα πτηνό είναι συνεχώς περιορισμένο, πρέπει να διαθέτει τον απαιτούμενο χώρο για τις φυσιολογικές και ηθολογικές ανάγκες του, βάσει της πείρας που έχει αποκτηθεί και τις επιστημονικές γνώσεις.

1. Οι χώροι σταβλισμού πρέπει να κατασκευάζονται και να συντηρούνται κατά τρόπο ώστε να μην υπάρχουν αιχμές ή προεξοχές που είναι δυνατόν να τραυματίσουν τα πτηνά.
2. Η κυκλοφορία του αέρα, το ποσοστό κονιορτού, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία του αέρα και οι συγκεντρώσεις αερίων, πρέπει να παραμένουν εντός ορίων που δε βλάπτουν τα πτηνά.
3. Όλα τα κτίρια πρέπει να φωτίζονται κατά τρόπο ώστε οι όρνιθες να μπορούν να αλληλοδιακρίνονται, να έχουν οπτική εποπτεία του περιβάλλοντός τους και να κινούνται στο συνήθη χώρο τους. Όταν χρησιμοποιείται φυσικός φωτισμός, τα ανοίγματα ρυθμίζονται έτσι ώστε οι χώροι να φωτίζονται ομοιόμορφα.
4. Μετά τις πρώτες ημέρες προσαρμογής, το σύστημα φωτισμού πρέπει να ρυθμίζεται έτσι ώστε να αποφεύγονται τα προβλήματα υγείας και οι διαταραχές συμπεριφοράς. Έτσι, πρέπει να ακολουθεί ρυθμό 24 ωρών και να περιλαμβάνει επαρκή και αδιάκοπη περίοδο σκότους, ενδεικτικά περίπου ένα τρίτο της ημέρας, προκειμένου οι όρνιθες να είναι σε θέση να αναπαυθούν και προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα όπως η ανοσοκαταστολή και οι οφθαλμολογικές ανωμαλίες. Κατά την ελάττωση του φωτός θα πρέπει να τηρείται μια περίοδος ημίφωτος επαρκούς διάρκειας, προκειμένου να επιτραπεί στις όρνιθες να εγκατασταθούν χωρίς διαταράξεις ή τραυματισμούς.
5. Όλοι οι χώροι, ο εξοπλισμός και τα όργανα με τα οποία έρχονται σε επαφή οι όρνιθες πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται πλήρως σε τακτά διαστήματα και πάντως κάθε φορά που πραγματοποιείται υγειονομική εκκένωση και πριν την εγκατάσταση νέας παρτίδας ορνίθων.
6. Τα περιττώματα πρέπει να απομακρύνονται το συχνότερο δυνατόν, οι δε νεκρές όρνιθες κάθε ημέρα.
7. Τα συστήματα εκτροφής πρέπει να είναι κατάλληλα διαρρυθμισμένα, ώστε να αποφεύγεται η διαφυγή των ορνίθων.

8. Εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν πολλούς ορόφους πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλες διατάξεις ή μέτρα που να επιτρέπουν την άμεση και απρόσκοπτη επιθεώρηση όλων των ορόφων και να διευκολύνουν την απομάκρυνση των ορνίθων.

9. Ο σχεδιασμός και οι διαστάσεις του ανοίγματος του κλωβού πρέπει να επιτρέπουν την απόσυρση μιας ενήλικης όρνιθας χωρίς περιττή ταλαιπωρία ή τραυματισμό.

Αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός

Κάθε αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός πρέπει να επιθεωρείται τουλάχιστον μια φορά την ημέρα. Όταν διαπιστώνονται βλάβες πρέπει να επανορθώνονται αμέσως ή, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για να προστατεύεται η υγεία και η καλή διαβίωση των πτηνών. Όταν χρησιμοποιείται σύστημα τεχνητού εξαερισμού, σε περίπτωση βλάβης του συστήματος, θα πρέπει να προβλέπεται κατάλληλο εφεδρικό σύστημα επαρκούς ανανέωσης του αέρα και σύστημα συναγερμού το οποίο να προειδοποιεί για τη βλάβη. Το σύστημα συναγερμού πρέπει να ελέγχεται τακτικά.

Το επίπεδο θορύβου πρέπει να είναι το χαμηλότερο δυνατό. Πρέπει να αποφεύγεται κάθε διαρκής ή αιφνίδιος θόρυβος. Η κατασκευή, η συναρμολόγηση, η συντήρηση και η λειτουργία των ανεμιστήρων, των μηχανισμών ταΐσματος και άλλων μηχανισμών πρέπει να προκαλούν το χαμηλότερο δυνατό θόρυβο.

Σίτιση, πότισμα και χορήγηση άλλων ουσιών

Στα πτηνά παρέχεται υγιεινή τροφή, κατάλληλη για την ηλικία και το είδος τους, και σε επαρκείς ποσότητες, ώστε να διατηρείται η καλή υγεία τους και να καλύπτονται οι θρεπτικές τους ανάγκες, κατά διαστήματα ανάλογα με τις ανάγκες της φυσιολογίας τους.

Όλα τα πτηνά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε νερό κατάλληλης ποσότητας και ποιότητας

Οι εγκαταστάσεις σίτισης και ποτίσματος πρέπει να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται και να τοποθετούνται κατά τρόπο ώστε να περιορίζονται οι κίνδυνοι μόλυνσης της τροφής και του νερού, καθώς και τα αρνητικά αποτελέσματα που θα μπορούσαν να προκύψουν από τον ανταγωνισμό μεταξύ των πτηνών.

Καμία άλλη ουσία, εκτός από τις ουσίες που χορηγούνται για θεραπευτικούς ή προφυλακτικούς σκοπούς ή στο Πλαίσιο ζωοτεχνικής αγωγής, δε χορηγείται στα πτηνά, εκτός εάν έχει αποδειχθεί, βάσει επιστημονικών μελετών σχετικών με την καλή διαβίωση των ζώων ή βάσει της πείρας που έχει αποκτηθεί, ότι η ουσία δεν είναι επιβλαβής για την υγεία ή την καλή διαβίωση των πτηνών.

Ακρωτηριασμοί

Γενικά, οι ακρωτηριασμοί απαγορεύονται.

Ωστόσο, προκειμένου να αποφεύγονται οι ραμφισμοί και ο κανιβαλισμός, επιτρέπεται η κοπή της άκρης του ράμφους πουλερικών ηλικίας κάτω των 10 ημερών που προορίζονται για ωοπαραγωγή, εφόσον η επέμβαση αυτή πραγματοποιείται από ειδικευμένο προσωπικό.

Ειδικότερα, για την προστασία των ωοπαραγωγών ορνίθων εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της Οδηγίας 1999/74/Ε.Κ., ανάλογα με το σύστημα εκτροφής.

Για τους σκοπούς της παραπάνω Οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- * “ζωοπαραγωγές όρνιθες”: όρνιθες του είδους *Gallus gallus* οι οποίες έχουν φθάσει σε ωοπαραγωγική ωριμότητα και εκτρέφονται για την παραγωγή αυγών που δεν προορίζονται για επώαση,
- * “φωλιά”: ξεχωριστός χώρος, στα στοιχεία δαπέδου του οποίου δεν χρησιμοποιείται κανένα μεταλλικό πλέγμα που να μπορεί να έρθει σε επαφή με τα πουλερικά, ο οποίος προορίζεται για την ωοτοκία όρνιθας ή ομάδας ορνίθων (συλλογική φωλιά),
- * “στρωμνή”: εύθρυπτο υλικό το οποίο επιτρέπει στις όρνιθες να ικανοποιούν τις ηθολογικές ανάγκες τους,
- * “ωφέλιμη επιφάνεια”: επιφάνεια, πλάτους τουλάχιστον 30 cm και κλίσης έως 14%, άνωθεν της οποίας υπάρχει ελεύθερος χώρος ύψους τουλάχιστον 45 cm. Η επιφάνεια της φωλιάς δεν αποτελεί μέρος της ωφέλιμης επιφάνειας.

Διατάξεις για τα εναλλακτικά συστήματα

Από την 1η Ιανουαρίου 2002, όλες οι εγκαταστάσεις εκτροφής που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο, οι οποίες τίθενται σε λειτουργία για πρώτη φορά και από την 1η Ιανουαρίου 2007 όλες γενικά οι εγκαταστάσεις που εφαρμόζουν εναλλακτικά συστήματα εκτροφής, πρέπει να ανταποκρίνονται τουλάχιστον στις ακόλουθες απαιτήσεις:

1. Οι εγκαταστάσεις πρέπει να είναι εξοπλισμένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε όλες οι ωοπαραγωγές όρνιθες να διαθέτουν:

- α) ταγίστρες, είτε γραμμικές, μήκους τουλάχιστον 10cm ανά όρνιθα, είτε κυκλικές, μήκους τουλάχιστον 4cm ανά όρνιθα,

β) ποτίστρες, είτε διαρκούς ποτίσματος, μήκους 2,5cm ανά όρνιθα, είτε κυκλικές, μήκους 1cm ανά όρνιθα. Εκτός αυτού, όταν χρησιμοποιούνται θηλές ή κύπελλα, πρέπει να προβλέπεται τουλάχιστον μία θηλή ή ένα κύπελλο ανά 10 όρνιθες. Όταν χρησιμοποιούνται συνδεδεμένες ποτίστρες, κάθε όρνιθα πρέπει να έχει πρόσβαση σε τουλάχιστον δύο θηλές ή κύπελλα,

γ) τουλάχιστον μία φωλιά για 7 όρνιθες. Όταν χρησιμοποιούνται συλλογικές φωλιές, πρέπει να προβλέπεται επιφάνεια τουλάχιστον 1cm για 120 όρνιθες το πολύ,

δ) κατάλληλες κούρνιες χωρίς αιχμές, οι οποίες προσφέρουν χώρο τουλάχιστον 15cm ανά όρνιθα. Οι κούρνιες δεν πρέπει να τοποθετούνται πάνω από την στρωμνή, ενώ η οριζόντια απόσταση ανάμεσα στις κούρνιες πρέπει να είναι τουλάχιστον 3 και ανάμεσα στην κούρνια και τον τοίχο τουλάχιστον 20cm,

ε) τουλάχιστον 250cm² επιφάνειας στρωμνής ανά όρνιθα. Η στρωμνή πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το ένα τρίτο της επιφάνειας του δαπέδου.

2. Το δάπεδο των εγκαταστάσεων πρέπει να είναι κατασκευασμένο έτσι ώστε να υποβαστάζει κατάλληλα όλα τα μπροστινά νύχια κάθε ποδιού.

3. Πέρα από τις διατάξεις που προβλέπονται στα σημεία 1 και 2:

α) για τα συστήματα εκτροφής που επιτρέπουν στις ωοπαραγωγές όρνιθες να μετακινούνται ελεύθερα μεταξύ διαφόρων επιπέδων:

- i. ο αριθμός των επάλληλων επιπέδων περιορίζεται σε 4,
- ii. το ελεύθερο ύψος μεταξύ των επιπέδων πρέπει να είναι τουλάχιστον 45cm,
- iii. ο εξοπλισμός τροφογίας και ποτίσματος πρέπει να είναι τοποθετημένος κατά τρόπον ώστε όλες οι όρνιθες να έχουν ίδια πρόσβαση σ' αυτόν,
- iv. τα επίπεδα πρέπει να ρυθμίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα περιττώματα να μην μπορούν να πέσουν στα κατώτερα επίπεδα.

β) όταν οι ωοπαραγωγές όρνιθες έχουν πρόσβαση σε εξωτερικούς χώρους:

- i. πολλές έξοδοι πρέπει να παρέχουν απευθείας πρόσβαση στον εξωτερικό χώρο και να έχουν ύψος τουλάχιστον 35cm και πλάτος τουλάχιστον 40cm και να είναι κατανοητές σε όλο το μήκος του κτιρίου· ένα άνοιγμα συνολικού μήκους 2m πρέπει οπωσδήποτε να είναι διαθέσιμο ανά ομάδα 1000 ορνίθων·
- ii. οι εξωτερικοί χώροι πρέπει:

- να έχουν κατάλληλη επιφάνεια ανάλογα με την πυκνότητα των διατηρούμενων ορνίθων και τη φύση του δαπέδου,
- να παρέχουν προστασία έναντι των καιρικών συνθηκών και των αρπακτικών και, εφόσον απαιτείται, κατάλληλες ποτίστρες.

4) Η πυκνότητα των ζώων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις εννέα ωοπαραγωγές όρνιθες ανά 1m² ωφέλιμης επιφάνειας.

Διατάξεις για την εκτροφή σε μη διευθετημένους κλωβούς

Οι υπάρχοντες μη διευθετημένοι κλωβοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέχρι την 31.12.2002. Από την 1η Ιανουαρίου 2003, όλοι οι μη διευθετημένοι κλωβοί πρέπει να ανταποκρίνονται τουλάχιστον προς τις ακόλουθες απαιτήσεις:

1. Οι ωοπαραγωγές όρνιθες πρέπει να διαθέτουν επιφάνεια κλωβού τουλάχιστον 550cm² ανά όρνιθα, μετρούμενη επί οριζοντίου επιπέδου, που να μπορεί να χρησιμοποιείται χωρίς περιορισμούς και στην οποία δεν περιλαμβάνεται ιδίως η εγκατάσταση ελασμάτων για την αποφυγή απώλειας ζωοτροφής που ενδέχεται να μειώνει το διαθέσιμο χώρο.
2. Πρέπει να προβλέπεται ταγίστρα η οποία να μπορεί να χρησιμοποιείται ελεύθερα. Το μήκος της πρέπει να είναι τουλάχιστον 10cm για κάθε όρνιθα του κλωβού.
3. Εάν δεν παρέχονται θηλές ή κύπελλα ποτίσματος, κάθε κλωβός πρέπει να περιλαμβάνει συνεχόμενη ποτίστρα η οποία να έχει το ίδιο μήκος με την ταγίστρα που αναφέρεται στο σημείο 2. Αν υπάρχουν συνδεδεμένες ποτίστρες, πρέπει να είναι προσιτά σε κάθε κλωβό τουλάχιστον δύο θηλές ή κύπελλα ποτίσματος.
4. Οι κλωβοί πρέπει να έχουν ύψος τουλάχιστον 40cm στο 65%της επιφάνειας του κλωβού, και τουλάχιστον 35cm σε κάθε σημείο.
5. Το δάπεδο των κλωβών πρέπει να υποβαστάζει κατάλληλα όλα τα μπροστινά νύχια κάθε ποδιού. Η κλίση του δαπέδου δεν πρέπει να υπερβαίνει το 14% ή τις οκτώ μοίρες. Εάν το δάπεδο δεν αποτελείται από μεταλλικό πλέγμα με ορθογώνια διάκενα, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν μεγαλύτερες κλίσεις.
6. Οι κλωβοί πρέπει να διαθέτουν κατάλληλες διατάξεις ξυσίματος των νυχιών.

Η εκτροφή σε μη διευθετημένους κλωβούς απαγορεύεται από την 1η Ιανουαρίου 2012. Η κατασκευή ή η πρώτη χρήση των παραπάνω κλωβών απαγορεύεται από 1ης Ιανουαρίου 2003.

Διατάξεις για την εκτροφή σε διευθετημένους κλωβούς

Από την 1η Ιανουαρίου 2002, όλοι οι κλωβοί που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο πρέπει να ανταποκρίνονται τουλάχιστον προς τις ακόλουθες απαιτήσεις:

1. Οι ωοπαραγωγές όρνιθες πρέπει να διαθέτουν:

α) επιφάνεια κλωβού τουλάχιστον 750cm² ανά όρνιθα, εκ των οποίων 600 ωφέλιμη, με την προϋπόθεση ότι το ύψος του κλωβού πέραν του τμήματος που βρίσκεται πάνω από την ωφέλιμη επιφάνεια πρέπει να έχει τουλάχιστον 20cm σε κάθε σημείο και το συνολικό εμβαδόν κάθε κλωβού δεν μπορεί να είναι κάτω των 2000cm²,

β) φωλιά,

γ) στρωμή στην οποία οι όρνιθες να μπορούν να ραμφίζουν και να σκαλίζουν,

δ) κατάλληλες κούρνιες οι οποίες να προσφέρουν χώρο τουλάχιστον 15cm ανά όρνιθα.

2. Πρέπει να προβλέπεται ταγίστρα το μήκος της οποίας πρέπει να είναι τουλάχιστον 12cm για κάθε όρνιθα του κλωβού.

3. Κάθε κλωβός περιλαμβάνει το κατάλληλο σύστημα ποτίσματος, αναλόγως του μεγέθους της ομάδας. Εφόσον οι ποτίστρες είναι συνδεδεμένες, πρέπει να είναι προσιτά σε κάθε όρνιθα τουλάχιστον δύο θηλές ή κύπελλα ποτίσματος.

4. Για τη διευκόλυνση της επιθεώρησης, της εγκατάστασης και της απομάκρυνσης των ζώων, οι διάδρομοι μεταξύ των σειρών κλωβών πρέπει να έχουν πλάτος τουλάχιστον 90cm, μεταξύ δε του δαπέδου του κτιρίου και των κλωβών των κατώτερων σειρών πρέπει να προβλέπεται χώρος 35cm.

5. Οι κλωβοί πρέπει να διαθέτουν κατάλληλες διατάξεις ξυσίματος των νυχιών.

Γ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Ως μεταφορά νοείται κάθε μετακίνηση ζώου με μεταφορικό μέσο, η οποία περιλαμβάνει φόρτωση και εκφόρτωση του ζώου.

Τα ζώα μεταφέρονται μόνο εφόσον είναι ικανά για το προβλεπόμενο ταξίδι και εφόσον έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την περιποίησή τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και κατά την άφιξη στον τόπο προορισμού. Ασθενή ή τραυματισμένα ζώα δεν θεωρούνται ικανά προς μεταφορά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 344 «Προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά» σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 91/628/ΕΟΚ και 95/29 του Συμβουλίου κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διενεργεί μεταφορές πτηνών για εμπορικούς σκοπούς πρέπει:

1. Να έχει καταγραφεί σε μητρώο, ώστε η αρμόδια αρχή να μπορεί να ελέγχει την τήρηση των απαιτήσεων του ανωτέρω Π.Δ.
2. Να χρησιμοποιεί για τη μεταφορά κατάλληλα μεταφορικά μέσα.
3. Να μη διενεργεί ή να μην αναθέτει τη μεταφορά των πτηνών υπό συνθήκες που εγκυμονούν κινδύνους τραυματισμού ή άσκοπης ταλαιπωρίας τους.
4. Να αναθέτει τη μεταφορά των πτηνών σε προσωπικό που έχει εκπαιδευθεί κατάλληλα ή έχει ισοδύναμη επαγγελματική εμπειρία σχετικά με αυτή τη δραστηριότητα.
5. Να καταρτίζει, για τα ταξίδια που διαρκούν περισσότερο από 8 ώρες από τον τόπο αναχώρησης και λαμβάνοντας υπόψη τον τόπο προορισμού, το ακολουθητέο δρομολόγιο — συμπεριλαμβανομένων των τυχόν σημείων στάσης ή μεταφόρτωσης των πτηνών — κατά τρόπον ώστε τα πτηνά να αναπαυθούν, να σιτιστούν και να ποτισθούν, αν αυτό απαιτείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παραπάνω Π.Δ. για κάθε κατηγορία πτηνού.

Τα πτηνά δεν είναι απαραίτητο να έχουν στη διάθεσή τους τροφή και νερό όταν:

- α) η μεταφορά διαρκεί λιγότερο από 12 ώρες, χωρίς να συνυπολογίζεται ο χρόνος φόρτωσης και εκφόρτωσης,
- β) η μεταφορά διαρκεί λιγότερο από 24 ώρες εφόσον πρόκειται για νεοσσούς οποιουδήποτε είδους, υπό τον όρο ότι η μεταφορά ολοκληρώνεται εντός 72 ωρών μετά την εκκόλαψη.

Κατά τη διάρκεια της μεταφοράς η κατασκευή και ο χειρισμός των μεταφορικών μέσων και των κιβωτίων πρέπει να εξασφαλίζουν την προστασία των πτηνών έναντι δυσμενών καιρικών συνθηκών και με γάλων κλιματικών διακυμάνσεων. Ο εξαερισμός και ο όγκος του περιβάλλοντος χώρου πρέπει να προσαρμόζονται στις συνθήκες μεταφοράς και να είναι κατάλληλοι για το είδος των μεταφερόμενων πτηνών. Ο αριθμός των πτηνών σε κάθε κιβώτιο (πίνακας 4.7) μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το βάρος και το μέγεθος των πτηνών, αλλά και με τη φυσική τους κατάσταση, τις μετεωρολογικές συνθήκες και την πιθανή διάρκεια του ταξιδιού.

Πίνακας 4.7. Πυκνότητα φόρτωσης κατά τη μεταφορά πουλερικών σε κιβώτια¹⁹

Κατηγορία	Εμβαδόν
Νεοσσοί μιας ημέρας	21-25cm ² /νεοσσό
Πουλερικά κάτω του 1,6kgr	180-200 cm ² /kg
Πουλερικά 1,6-3 kgr	160 cm ² /kg
Πουλερικά 3-5 kgr	115 cm ² /kg
Πουλερικά άνω των 5kgr	105 cm ² /kg

Τα μεταφορικά μέσα και τα κιβώτια πρέπει να μπορούν να καθαρίζονται εύκολα, να μην επιτρέπουν τη διαφυγή και να είναι κατασκευασμένα και εξοπλισμένα έτσι ώστε να αποφεύγονται οι τραυματισμοί και η άσκοπη ταλαιπωρία των πτηνών.

Τα κιβώτια που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των πτηνών Πρέπει να φέρουν σήμα το οποίο να υποδεικνύει την παρουσία ζωντανών ζώων, να ε επιτρέπουν την επιθεώρηση και να είναι τοποθετημένα κατά τρόπο που να μην παρεμποδίζεται ο αερισμός. Κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και των χειρισμών, τα κιβώτια πρέπει να βρίσκονται πάντοτε σε κατακόρυφη Θέση και να μην υφίστανται βίαιους κλονισμούς και προσκρούσεις.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Στα πλαίσια της παραπάνω νομοθεσίας οι αρμόδιες αρχές σε κεντρικό (Γενική Δ/νση Κτηνιατρικής Υπ. Γεωργίας, Δ/νση Κ.Α.Φ.Ε.), νομαρχιακό (Δ/νσεις Κτηνιατρικής) και τοπικό επίπεδο (Αγροτικά Κτηνιατρεία) πραγματοποιούν επιθεωρήσεις με στόχο την επιβολή της νομοθεσίας περί προστασίας των πτηνών στις εκτροφές και κατά τη μεταφορά και τη θέσπιση ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου των συνθηκών διαβίωσης και εν γένει μεταχείρισης των εκτρεφόμενων πτηνών.

Επίσης, φροντίζουν να εξασφαλίσουν την καθιέρωση ενός αξιόπιστου συστήματος υποβολής εκθέσεων μέσω όλων των επιπέδων της κτηνιατρικής διοίκησης (Αγροτικά Κτηνιατρεία, Δ/νσεις Κτηνιατρικής, Γενική Δ/νση Κτηνιατρικής

¹⁹ Ελληνική πτηνοτροφία

Υπ. Γεωργίας, με στόχο την εξασφάλιση της κατάλληλης ροής πληροφοριών για την επίβλεψη της προστασίας των ζώων στις εκτροφές. Οι επιθεωρήσεις αυτές είναι δυνατό να διενεργούνται κατά τη διάρκεια των ελέγχων που διεξάγονται για άλλους σκοπούς και πρέπει να καλύπτουν κάθε χρόνο ένα στατιστικό αντιπροσωπευτικό δείγμα των διαφόρων συστημάτων εκτροφής.

4.4 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

4.4.1 Διαδικασία ίδρυσης νέων μονάδων

Από την Δ/νση Εισροών Ζωικής Παραγωγής του Υπουργείου Γεωργίας - Τμήμα Κτηνοτροφικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Μέσων πήραμε το παρακάτω έγγραφο και ενημερώνουμε τους πτηνοτρόφους.

Για την ίδρυση πτηνοκτηνοτροφικής μονάδος απαιτούνται εγκρίσεις και άδειες που έχουν σκοπό την διασφάλιση της χωροταξίας, της υγείας, του περιβάλλοντος, και της καλής λειτουργικότητας της μονάδος.

Βασικό στοιχείο για την έκδοση των εγκρίσεων και των αδειών είναι η τήρηση καθορισμένων ελάχιστων αποστάσεων από ορισμένα ευαίσθητα σημεία, οικισμούς, δρόμους, κλπ (Αποστάσεις πτηνοκτηνοτροφικών μονάδων από ευαίσθητα σημεία, ΚΥΑ αριθ 83840/359 1, ΦΕΚ Ι/Δ/5.1.87, Υγειονομική Διάταξη ΥΙβ/2000 ΦΕΚ 343/Β/4-5-1995), προστασία νερών ΕΥΔΑΠ (ΦΕΚ 720/Β/Ι 3-12-1983), προστασία από την σαλμονέλα (ΠΔ 224/98, ΦΕΚΙ75/Α/24.7.98).

Σύμφωνα με την πρόσφατη νομοθεσία (ΚΥΑ Αριθ ΗΠ: 15393/2332 ΦΕΚΙ 022/Β/5-8-2002, Ν.3010 ΦΕΚ 91/Α/25-4-2002, ΚΥΑ Αριθ. ΗΠ: Ι 1014/703/Φ104, ΦΕΚ 332/Β/20-3-2003 που αντικατέστησε την ΚΥΑ 69269/5387 ΦΕΚ 678/Β/25-10-90 για την έγκριση των Περιβαλλοντικών Όρων), όλες οι πτηνοκτηνοτροφικές μονάδες κατατάσσονται σε 3 υποκατηγορίες σύμφωνα με το παράρτημα της ΚΥΛ αρθμ. 15393/2332 Πίνακας 7 ομάδα 7η που ακολουθεί.

Όλες οι απαιτούμενες άδειες και εγκρίσεις, κατά σειρά έκδοσης τους και κατά υποκατηγορία του ανωτέρω Πίνακα είναι οι ακόλουθες:

Α) 2^η ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

- i. *Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση & Αξιολόγηση (Π.Π.Ε.Α).*

Εκδίδεται από την υπηρεσία περιβάλλοντος της περιφέρειας μετά την υποβολή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Π.Π.Ε) σε έξι αντίγραφα. Οι προδιαγραφές και το περιεχόμενο της (Π.Π.Ε) καθορίζονται προς το παρόν σύμφωνα με τον πίνακα 3 της ΚΥΑ 69269/5387, ΦΕΚ 678/Β/25-1 0-1990.

ii. Έγκριση για τη διάθεση των υγρών αποβλήτων.

Εκδίδεται από την Δ/ση Υγιεινής της Νομαρχίας μετά από την υποβολή σχετικής μελέτης (Υγειονομική Διάταξη ΥΙβ/2000 ΦΕΚ 343/Β/4-5- 1995).

iii. Έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

Εκδίδεται από την Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Περιφέρειας μετά την υποβολή μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) προς το παρόν σύμφωνα με τον Πίνακα 2 της ΚΥΛ 69269/5387, ΦΕΚ 678/Β/25-10-1990. Ειδικότερα για τις εγκαταστάσεις εντατικής εκτροφής πουλερικών και χοίρων (παράγραφος 6.6 του παραρτήματος ΙΙ της ΚΥΑ αριθμ. ΗΠ 15393/2332, ΦΕΚ 1022/Β/5-8- 2002) με δυναμικότητα πάνω από: 40.000 θέσεις για πουλερικά η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων θα πρέπει συμπληρωματικά να αναφέρεται και σε μέτρα για την εξασφάλιση της προστασίας της ατμόσφαιρας, του νερού και του εδάφους, ώστε να επιτυγχάνεται υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος στο σύνολό του, (παράγραφος 3 άρθρο 12 της ΚΥΑ ΗΠ Ι 1014/703/Φ104, ΦΕΚ 332/Β/20-3-2003) καθώς και στη σχέση κόστους - ωφέλειας.

iv. Άδεια Ίδρυσης.

Εκδίδεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατόπιν εισηγήσεως της δμελούς Νομαρχιακής επιτροπής σταυλισμού ζώων, και μετά την υποβολή της σχετικής μελέτης (σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υγειονομικής Διάταξης ΥΙβ/2000 ΦΕΚ 343/Β/4-5-1995) και των παραπάνω εγκρίσεων.

v. Οικοδομική Άδεια.

Εκδίδεται από την Πολεοδομία.

vi. Άδεια Λειτουργίας.

Εκδίδεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατόπιν εισηγήσεως της δμελούς Νομαρχιακής επιτροπής σταυλισμού ζώων και μετά την υποβολή σχετικής μελέτης (σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υγειονομικής Διάταξης ΥΙβ/2000, ΦΕΚ 343/Β/4-5-1995). Η άδεια λειτουργίας εκδίδεται, αφού ολοκληρωθεί η κατασκευή των κτιρίων και πριν μπουν τα ζώα σ' αυτά.

Β) 3^η ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

i. Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση & Αξιολόγηση (Π.Π.Ε.Α).

Εκδίδεται από την Υπηρεσία Περιβάλλοντος της οικείας Περιφέρειας μετά την υποβολή Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Π.Π.Ε) σε έξι αντίγραφα. Οι προδιαγραφές και το περιεχόμενο της (Π.Π.Ε) καθορίζονται προς το παρόν σύμφωνα με τον πίνακα 3 της ΚΥΛ 69269/5387 ΦΕΚ678/Β/25-10-1990.

Με βάση την (Π.Π.Ε) οι φορείς θα καταταγούν από την Υπηρεσία αυτή, ή στην 2η υποκατηγορία, ή στην 4η υποκατηγορία και θα ακολουθήσουν την ανάλογη διαδικασία για την έκδοση της έγκρισης Περιβαλλοντικών όρων της κατηγορίας που θα καταταγούν.

ii. Έγκριση για τη διάθεση των υγρών α ποβλήτων.

Εκδίδεται από την Δ/ση Υγιεινής της Νομαρχίας μετά από της υποβολή σχετικής μελέτης (Υγειονομική Διάταξη Υ1 β/2000, ΦΕΚ 343/Β/4-5- 1995).

iii. Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων

Εκδίδεται ή από την Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Περιφέρειας ή από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση σύμφωνα με την παράγραφο 1.

iv. Άδεια Ύδρευσης.

Εκδίδεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατόπιν εισηγήσεως της δμελούς Νομαρχιακής επιτροπής σταυλισμού ζώων, και μετά την υποβολή σχετικής μελέτης,(σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υγειονομικής Διάταξης Υ1β 2000, ΦΕΚ 343/Β/13-12-1983)καθώς και με τις παραπάνω εγκρίσεις.

v. Οικοδομική Άδεια.

Εκδίδεται από την Πολεοδομία.

vi. Άδεια Λειτουργίας.

Εκδίδεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατόπιν εισηγήσεως της δμελούς Νομαρχιακής επιτροπής σταυλισμού ζώων και μετά την υποβολή σχετικής μελέτης (σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υγειονομικής Διάταξης Υ1β2000 ΦΕΚ 343/Β/4-5-1995). Η άδεια λειτουργίας εκδίδεται, αφού ολοκληρωθεί η κατασκευή των κτιρίων και πριν μπουν ζώα σ' αυτά.

Γ) 4^η ΥΓΙΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

i. Έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

Εκδίδεται από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση με τά την υποβολή απλής Περιβαλλοντικής Έκθεσης σε 4 αντίγραφα (παράγραφο 10 άρθρο 2 του Ν. 3010, ΦΕΚ 91/Α/25-4-2002).

ii. Έγκριση για τη διάθεση των υγρών αποβλήτων.

Εκδίδεται από την Δ/ση Υγιεινής της Νομαρχίας μετά από την υποβολή σχετικής μελέτης (Υγειονομική Διάταξη Υ1β/2000 ΦΕΚ 343/Β/4-5-1995)

ΟΜΑΔΑ 7η
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Α/Α	ΕΙΔΟΣ ΕΡΓΟΥ Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΣΥΕ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΩΤΗ		ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
			ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1η	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2η	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 3η	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4η	
1.	Εγκαταστάσεις εκτροφής κοτόπουλων πάκνωσης	014,4	—	> ή = 15.001 θέσεις πάκνωσης	15.000-2.001 θέσεις πάκνωσης	2.000-750 θέσεις πάκνωσης	(Τελικό Ζ.Β = 2,2 Kg) ισοδύναμο ζώο = 250 κοτόπουλα πάκνωσης
3.	Εγκαταστάσεις παραγωγής αβγών	014,4	—	> ή = 9.001 θέσεις ωστώκων ορνιθών	9.000-1.201 θέσεις ωστώκων ορνιθών	1.200-450 θέσεις ωστώκων ορνιθών	ισοδύναμο ζώο = 150 ωστώκες όρνιθες
6.	Εγκαταστάσεις εκτροφής στρουθοκαμήλων	014,9	—	> ή = 2.401 θέσεις πάκνωσης	2.400-81 θέσεις πάκνωσης	80-20 θέσεις πάκνωσης	ισοδύναμο ζώο = 40 στρουθοκάμηλοι

iii. Άδεια Ίδρυσης.

Εκδίδεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση κατόπιν εισηγήσεως της βμελούς Νομαρχιακής επιτροπής σταυλισμού ζώων, και μετά την υποβολή σχετικής μελέτης, (σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υγειονομικής Διάταξης Υ1β 2000, ΦΕΚ 343/Β14-5- 1995) και των παραπάνω εγκρίσεων.

iv. Οικοδομική Άδεια.

Εκδίδεται από την Πολεοδομία.

v. Άδεια Λειτουργίας.

Εκδίδεται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατόπιν εισηγήσεως της βμελούς Νομαρχιακής επιτροπής σταυλισμού ζώων και μετά την υποβολή σχετικής μελέτης (σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υγειονομικής Διάταξης Υ1β 2000 ΦΕΚ 343/Β/4-5-1995). Η άδεια λειτουργίας εκδίδεται αφού ολοκληρωθεί η κατασκευή των κτιρίων και πριν μπουν τα ζώα σ' αυτά.

Δ) 5^η ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Για τις κτηνοτροφικές μονάδες με την πιο κάτω δυναμικότητα δεν απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων, απαιτείται όμως άδεια ίδρυσης και άδεια λειτουργίας σύμφωνα με την Υγειονομική Διάταξη Υ1β/2000, ΦΕΚ343/Β14-5- 1995

ΕΚΤΡΟΦΗ**ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ**

Μεικτές πτηνοκτηνοτροφικές μονάδες

5-3 ισοδύναμα

Ε) 6^η ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Για πτηνοκτηνοτροφικές μονάδες δυναμικότητας μικρότερης από 3 ισοδύναμα ή από την πιο κάτω δυναμικότητα δεν απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων, άδεια ίδρυσης και άδεια λειτουργίας παρά μόνο σχετική έγκριση από το Νομόρχη (Υγειονομική Διάταξη ΥΙβ/2000 ΦΕΚ 3431Β14-5-1995).

Κοτόπουλα πάχυνσης	750
Ωοτόκων ορνίθων	450
Στρουθοκάμηλοι	120

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΗΔΗ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ θα πρέπει να αναφερθούν τα εξής:

1. Όσες μονάδες διαθέτουν άδεια λειτουργίας μπορούν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους, έστω και αν δεν πληρούν τις απαραίτητες αποστάσεις από οικισμούς κ.λπ., με την υποχρέωση όμως να πληρούν τους όρους που αφορούν τα απόβλητα.
2. Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι όροι αυτοί, η βμελής νομαρχιακή επιτροπή έλεγχου σταβλισμού ζώων υποχρεούται να κάνει υποδείξεις και να καθορίσει χρονοδιάγραμμα πραγματοποίησης των υποδείξεων. (Υπ.Απ.Υ1β/2000ΦΕΚ343/Β/4.5.95).
3. Για τις μονάδες που δεν έχουν άδεια λειτουργίας, η ίδια επιτροπή υποχρεούται να καταγράψει τις μονάδες και να ειδοποιήσει με αποδεικτικό τους φορείς των για την υποχρέωσή τους να νομιμοποιηθούν (Υπ.Απ.Υ1 β/2000ΦΕΚ343/Β/4.5.95)
4. Τέλος, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει άδεια λειτουργίας και επιπλέον δεν πληρούνται οι απαραίτητες αποστάσεις από οικισμούς κ.λπ., (Υπ.Απ 1770/86,ΦΕΚ1), η επιτροπή πρέπει να καθορίσει χρονοδιάγραμμα απομάκρυνσης της μονάδας.
5. Επίσης σημειώνεται, ότι οι μονάδες που βρίσκονται σε λειτουργία και δεν διαθέτουν Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων, πρέπει το συντομότερο δυνατόν να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την έκδοση αυτής της έγκρισης σύμφωνα με τα προαναφερθέντα.

4.5 Η ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΕ

Το 2002 οι τοποθετήσεις των νεοσσών πάχυνσης και η Παραγωγή του κοτόπουλου στο σύνολο της Ευρωπαϊκής ένωσης (ΕΕ) μειώθηκαν σε ποσοστό 3% περίπου, γεγονός που οφείλεται στην πτώση της μέσης κοινοτικής τιμής κατά 10%.

Το πρώτο εξάμηνο του 2002 η μείωση των τιμών ήταν εντονότερη ενώ από το δεύτερο εξάμηνο η πτώση μετριάσθηκε μετά τη μείωση της παραγωγής από τη συγκράτηση των τοποθετήσεων.

Όπως δείχνουν οι Πίνακες 4.8 έως 4.10 η παραγωγή είχε αυξηθεί το 2001 κατά 6% μέσα στο γενικότερο κλίμα αισιοδοξίας που είχε προκαλέσει η άνοδος των τιμών του κοτόπουλου το 2000 και το 2001 κατά 10% και 4,5% αντίστοιχα εξ' αιτίας της κρίσης των τρελών αγελάδων, αλλά η υπερπαραγωγή που έτσι δημιουργήθηκε οδήγησε σε συμπίεση των τιμών του 2002.

Παρά την σχετική ύφεση που παρουσίασε η αγορά το 2002 ο κλάδος της πάχυνσης νεοσσών διατηρεί το δυναμισμό του αφού παρά την μείωση του τελευταίου χρόνου, η παραγωγή βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο που ήταν το 1999.

Πίνακας 4.8. Της εξέλιξης των τοποθετήσεων των νεοσσών κρεοπαραγωγής στην ΕΕ την περίοδο 2001-2002 (εκατ. τεμ.)

ΕΤΟΣ	2001	2002
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	2263,1	2150,4
Β. ΕΞΑΜΗΝΟ	2334,0	2300,0
ΕΤΟΣ	4597,1	4450,0
%		-3,2

Πίνακας 4.9. Της εξέλιξης της παραγωγής των νεοσσών κρεοπαραγωγής στην ΕΕ (χιλ. τόνοι)

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	3049	2881	3031	2985
Β. ΕΞΑΜΗΝΟ	3040	2917	3130	3024
ΕΤΟΣ	6089	5798	6161	6009
%		-4,8	6,2	-2,5

Πίνακας 4.10. Της εξέλιξης των τιμών παραγωγού κοτόπουλου κατά μέσο όρο στην ΕΕ (Τιμές αντιπροσωπευτικών αγορών κοτόπουλο τύπου 75% ευρώ/100χγρ)

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	134,6	143,0	158,0	136,3
Β. ΕΞΑΜΗΝΟ	19,7	148,0	145,8	140,3
ΕΤΟΣ	132,2	145,5	152,0	138,3
%	-8,0	10,0	4,5	-9

Θεωρείται επίσης χρήσιμο να δοθούν οι πρόσφατες τιμές παραγωγού στις πλέον παραγωγικές χώρες της ΕΕ, που εξάγουν κρέας πουλερικών στην Ελλάδα ώστε να σταθμιστεί σε κάποιο βαθμό το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής πτηνοτροφίας στο διεθνή χώρο.

Από τον πίνακα 4,9 διαπιστώνεται ότι στην Ιταλία οι τιμές αγοράς μειώθηκαν το πρώτο εξάμηνο κατά 265 αλλά το δεύτερο εξάμηνο αυξήθηκαν κατά 21% με συνέπεια σε ετήσια βάση να καταγραφεί μείωση κατά 5%. Οι αυξομειώσεις των τιμών στην Ιταλία δημιούργησαν προβλήματα στην ελληνική αγορά λόγω μαζικών εισαγωγών το πρώτο εξάμηνο που φαίνεται ότι μετριάστηκαν το δεύτερο εξάμηνο με την άνοδο των τιμών.

Σύμφωνα με τον ίδιο πίνακα, από τις εξαγωγικές χώρες στην Ελλάδα οι χαμηλότερες τιμές καταγράφονται στην Ολλανδία με 120 ευρώ/100χγρ, οι υψηλότερες στη Γαλλία με 160ευρώ/100χγρ, ενώ σε ενδιάμεση θέση βρίσκονται οι τιμές στην Ιταλία και στη Γερμανία με 130-135ευρώ/100χγρ.

4.6 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Όπως έχει αναφερθεί, οι Ελληνικές επιχειρήσεις έχουν μεγάλους δανεισμούς – συσσωρευμένα χρέη και έλλειψη ρευστότητας.

Αυτά σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων, με την έλλειψη σύγχρονων μεθόδων marketing και management καθώς και τον μη σωστό προγραμματισμό της παραγωγής, οδηγούν σε ένα ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, χωρίς όρια, με αποτέλεσμα να πωλούνται τα προϊόντα σε τιμές πολύ κάτω του κόστους παραγωγής και να συσσωρεύονται ζημίες στις επιχειρήσεις.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Όπως έχει αναφερθεί στη χώρα μας εισάγονται νωπά προϊόντα από την Ιταλία και κατεψυγμένα από άλλες χώρες της ΕΕ.

Τα εισαγόμενα προϊόντα είναι μέρος των πλεονασμάτων των χωρών αυτών, γι' αυτό και εισάγονται με πολύ χαμηλές τιμές, οι οποίες είναι πολύ κάτω του κόστους παραγωγής, όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και των χωρών από τις οποίες προέρχονται.

Πολλές φορές ο τρόπος μεταφοράς και διακίνησης των προϊόντων αυτών αντίκειται στις οδηγίες της ΕΕ και δεν γίνεται κανένας έλεγχος, ούτε λαμβάνονται μέτρα.

Μεγάλο μέρος των εισαγόμενων προϊόντων κατευθύνεται: σε σημεία μαζικής εστίασης, ξενοδοχεία, ψησταριές, όπου ο καταναλωτής δεν γνωρίζει την προέλευσή τους, και σε εργαστήρια όπου επεξεργάζονται και βαφτίζονται Ελληνικά.

Τα αποτελέσματα είναι να δημιουργούνται πλεονάσματα στη χώρα μας και να έχουμε πτώση των τιμών.

3. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Η ύπαρξη πολλών επιχειρήσεων στον κλάδο, με τα προβλήματα που αυτές αντιμετωπίζουν, σε συνάρτηση με τον αθέμιτο ανταγωνισμό, που υπάρχει λόγω μη εφαρμογής από όλους όλων των οδηγιών και αποφάσεων της ΕΕ σε όλα τα στάδια παραγωγής – επεξεργασίας – διακίνησης, οδηγούν σ' ένα σκληρό ανταγωνισμό, με πολύ οδυνηρά αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις και ολόκληρο τον κλάδο.

4. ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Το κόστος παραγωγής στην Ελλάδα είναι αυξημένο, σε σχέση με το αντίστοιχο της ΕΕ. Αυτό οφείλεται :

- Στο ότι το μεγαλύτερο μέρος των δημητριακών είναι εισαγόμενο.
- Στην υψηλή τιμή στον παραγωγό
- Στις μεγάλες πιστώσεις
- Στο χρηματοοικονομικό κόστος
- Στην ύπαρξη πολλών ενδιάμεσων στις προμήθειες Α' υλών – εξοπλισμών – φυραμάτων.

5. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΣΟΥΠΕΡ – ΜΑΡΚΕΤ

Τα τελευταία χρόνια, το λιανεμπόριο συγκεντρώθηκε σε λίγες επιχειρήσεις. Αυτό το γεγονός έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη:

- Πιέσεων για μείωση τιμών
- Μεγάλες εκπτώσεις

- Υψηλές παροχές και
- Μεγάλες πιστώσεις.

Βέβαια υπάρχουν και θετικά, όπως:

- Τήρηση των κανόνων υγιεινής
- Μείωση του κόστους διανομής
- Λιγότερες επισφάλειες
- Προβολή – προώθηση προϊόντων.

6. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ

Η διατροφική κρίση των διοξινών το 1999, δημιούργησε αρετά προβλήματα στην πτηνοτροφία. Ο καταναλωτής έγινε δύσπιστος, ως προς τον τρόπο ανάπτυξης και διατροφής των πουλερικών καθώς και την ποιότητα του τελικού προϊόντος. Ο καταναλωτής πλέον είναι ευάλωτος στο παραμικρό που ακούγεται.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για να ανεβάσουν την τηλεθέασή τους, συντηρούσαν για μεγάλο χρονικό διάστημα το θέμα και δημιουργούσαν μεγάλη σύγχυση στον καταναλωτή.

Η διατροφική κρίση με τις τρελές αγελάδες, από τη μια πλευρά, ανέβασε την κατανάλωση των πουλερικών για ένα διάστημα, δημιούργησε, όμως μεγάλο πρόβλημα στην διατροφή των πουλερικών, με την κατάργηση της χρήσης ζωικών πρωτεϊνών.

Η κατάργηση της χρήσης των ζωικών πρωτεϊνών:

- Αύξησε το κόστος διατροφής
- Πρόσθεσε το κόστος επεξεργασίας των υποπροϊόντων
- Δημιούργησε πρόβλημα στην απόρριψη των πτηναλεύρων.

Σήμερα, μπορούμε να πούμε με σιγουριά, ότι, αθροιστικά, οι διατροφικές κρίσεις έπληξαν τον κλάδο της πτηνοτροφίας.

7.ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει η Ελληνική πτηνοτροφία και αυτό είναι η έλλειψη συνεννόησης και συντονισμού μεταξύ των επιχειρήσεων καθώς και η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ τους.

Μέχρι και σήμερα οι επιχειρήσεις δεν έχουν καταφέρει να βρουν τον τρόπο να συνεννοηθούν μεταξύ τους όχι όνο στο θέμα των τιμών, αλλά και σε θέματα παραγωγής, διατροφής και εμπορίας.

Το πρόβλημα αυτό γίνεται σημαντικότερο όταν υπάρχει κρίση στην αγορά.

ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η Πολιτεία θα πρέπει:

- Να γίνει πιο αυστηρή στην εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ που αφορούν όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, επεξεργασίας, διακίνησης και εμπορίας των πτηνοτροφικών προϊόντων, για να μη δημιουργείται αθέμιτος ανταγωνισμός και για να μην είμαστε ευάλωτοι στην κρίση του καταναλωτή.
- Να γίνονται αυστηροί έλεγχοι στον τρόπο μεταφοράς και διακίνησης των εισαγόμενων νωπών πουλερικών και να ελεγχθεί αν μπορούν να πωλούνται τα εισαγόμενα σε τιμές κάτω του κόστους για μεγάλο διάστημα.
- Να υποχρεώσει τη σήμανση ως προς την προέλευση των προϊόντων στα σημεία μαζικής εστίασης και τα εργαστήρια, για να μην γίνεται παραπλάνηση του καταναλωτή.
- Να επιχορηγήσει την επεξεργασία των υποπροϊόντων των πτηνοσφαγείων και να βρεθούν χώροι υγειονομικής ταφής για την απόρριψή τους.

Τα επόμενα χρόνια, οι παραγωγοί και οι επιχειρήσεις, προκειμένου να αυξηθεί η κατανάλωση των πτηνοτροφικών προϊόντων και για να μην είμαστε ευάλωτοι στις διατροφικές κρίσεις θα πρέπει:

- Να εφαρμόζουν όλους τους κανόνες υγιεινής στην παραγωγή – επεξεργασία – διακίνηση και εμπορία των πτηνοτροφικών προϊόντων.
- Να εγγυηθούν στον καταναλωτή για την ποιότητα και την υγιεινή των τελικών προϊόντων.
- Να καλύψουν τις ανάγκες του καταναλωτή σε νέα προϊόντα
- Να δημιουργήσουν επώνυμη ζήτηση για τα προϊόντα τους, ώστε να αποφεύγεται η παραπλάνηση του καταναλωτή.

Οι Ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να αντιληφθούν, ότι δεν μπορεί η Ελλάδα των 10 εκατ. καταναλωτών και της παραγωγής 100 εκατ. πουλερικών να υπάρχουν 30 καθετοποιημένες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην κρεατοπαραγωγή πτηνοτροφία.

Θα πρέπει να βρουν τρόπους συνεργασίας, είτε με εξαγορές, είτε με συγχωνεύσεις, έτσι ώστε να μειωθεί ο ανταγωνισμός και να μπορέσουν:

- Να αντιμετωπίσουν τον εισαγόμενο ανταγωνισμό είτε σήμερα από τις χώρες της ΕΕ είτε αύριο από τις Βαλκανικές χώρες.
- Να ενισχύσουν την διαπραγματευτική τους ικανότητα στους ομίλους των αλυσίδων super – market αλλά και στις προμήθειες πρώτων υλών.
- Να μειώσουν το κόστος παραγωγής
- Να οργανωθούν καλύτερα.

Ο τρόπος οργάνωσης των Ελληνικών επιχειρήσεων μέσω των 2 συνδέσμων ΣΠΕΕ και ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ δεν κατάφερε μέχρι σήμερα να βρει λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελληνική πτηνοτροφία, να παρέμβει σε περιόδους διατροφικών κρίσεων, να πιέσει την πολιτεία για την λήψη μέτρων και το σημαντικότερο δεν κατάφερε να βρουν οι επιχειρήσεις σημεία συνεννόησης και συντονισμού πάνω στα κοινά θέματα που τους απασχολούν.

Θα πρέπει στο μέλλον οι επιχειρήσεις να διερευνήσουν:

- Το πώς θα συνεργασθούν
- Το πώς θα εκφράζονται κοινά
- Το πώς θα συντονίσουν την παραγωγή τους
- Το πώς θα αντιμετωπίζουν τα προβλήματα.

Η πρόταση στα παραπάνω είναι η ίδρυση της διαεπαγγελματικής οργάνωσης της πτηνοτροφίας.

Με τον Ν2732/99 καθορίζεται το θεσμικό πλαίσιο και περιεχόμενο των διαεπαγγελματικών οργανώσεων.

Με την ίδρυση της ΔΟ μπορούμε να παρέμβουμε:

- Στη διαμόρφωση και την εφαρμογή της στρατηγικής και των πολιτικών ανάπτυξης όλων των δραστηριοτήτων της πτηνοτροφίας.
- Στον καθορισμό ειδικών θεμάτων και την προώθηση σύναψης συμφωνιών μεταξύ των μελών.
- Στη συμβουλή, την οργάνωση και τη διαχείριση των αγορών με διαφάνεια καλύτερη προσαρμογή των προϊόντων και καλύτερο συντονισμό στη διάθεσή τους.
- Στην ενίσχυση των μέτρων για την ασφάλεια των προϊόντων χάριν της προστασίας των καταναλωτών.
- Στην ανάπτυξη ερευνών, βελτίωση των γνώσεων και συγκέντρωση πληροφοριών.
- Στην προστασία του περιβάλλοντος.

- Στον προσανατολισμό της ανάπτυξης βιολογικής πτηνοτροφίας και του καθορισμού σημάτων ποιότητας.
- Στην εκπροσώπησή μας στα όργανα της πολιτείας και της ΕΕ.
- Στην εκπροσώπησή μας στα συνδικαλιστικά όργανα που δρουν σε επίπεδο ΕΕ.

4.7 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η πτηνοτροφία στη χώρα μας, μέχρι σήμερα, μπόρεσε και στάθηκε ανταγωνιστικά μέσα στο χώρο της ΕΕ.

Σήμερα αν καταφέρουμε:

- Να αναλύσουμε τα νέα δεδομένα,
- να προβλέψουμε αυτά που έρχονται,
- να συνεννοηθούμε μεταξύ μας και
- να οργανωθούμε καλύτερα,

τότε η ελληνική πτηνοτροφία θα ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις και στο νέο πλαίσιο της ΕΕ και οι προοπτικές θα είναι θετικές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η πτηνοτροφία στην Ελλάδα είναι από τους πιο δυναμικούς κλάδους της αγροτικής οικονομίας .

Η πτηνοτροφία άρχισε να συστηματοποιείται στη δεκαετία του '50 .Στις δεκαετίες του '60 και του '70 η ανάπτυξη του κλάδου ήταν αλματώδης.

Επιτυγχάνεται αύξηση του όγκου παραγωγής των πτηνοτροφικών προϊόντων λόγω συστηματοποίησης των εκμεταλλεύσεων της αναβάθμισης του γενετικού υλικού και την προσπάθεια εξειδίκευσης του κλάδου .Στη δεκαετία του '80 εμφανίζονται αρκετά προβλήματα . Σε αυτή τη δεκαετία κυριαρχούν στον κλάδο 5 επιχειρήσεις .Η δεκαετία του '90 άρχισε άσχημα γιατί υπάρχει μεγάλη αύξηση επιτοκίων από 15% σε 27% καθώς και αυξήσεις στα καύσιμα .Αυτά και αλλά πολλά οδήγησαν αρκετές επιχειρήσεις σε κλείσιμο και άλλες στην χρεοκοπία.

Στον παρακάτω πίνακα θα δούμε την εξέλιξη της παράγωγης στην Ελλάδα και την κατανάλωση

Δεκαετία	Παράγωγή	Κατανάλωση	Επάρκεια
1980	120000	117000	103%
1990	160000	167000	96%
2000	176000	222000	80%

Όπως φαίνεται αυξάνεται η παραγωγή κατά 33% στη δεκαετία του '90 και η παράγωγή κατά 10%.Σήμερα η πτηνοτροφία αποτελεί το 5%της συνολικής αξίας της αγροτικής παράγωγης και το 2% της ευρωπαϊκής παραγωγής. Ο κλάδος είναι ανεπτυγμένος στις περιοχές της Ευβοίας , της Ηπείρου και της Θεσσαλονίκης.

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μετά τον Β' Παγκόσμιο ο σχεδιασμός στον τομέα της γεωργίας εστίασε το ενδιαφέρον του στην αύξηση της παραγωγικότητας.

Η άμεση αύξηση της παραγωγής για τη κάλυψη αναγκών του πληθυσμού ε τρόφιμα δημιούργησε την ανάγκη ανάπτυξης εντατικών συστημάτων εκτροφής που σε πολλές περιπτώσεις μετέτρεψαν τα ζώα σε "μηχανές παραγωγής ζωοκομικών προϊόντων. χρήση όλο και περισσότερο κτηνιατρικών φαρμάκων, αυξητικών παραγόντων, φυτοφαρμάκων, βαρέων μετάλλων και άλλων τοξικών ουσιών είχε σαν αποτέλεσμα τη συσσώρευσή τους στην τροφική αλυσίδα με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία.

Δεν υπήρξε κανένα ενδιαφέρον για την μελέτη των αλληλεπιδράσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας στο οικοσύστημα. Κάθε περιβαλλοντική ευαισθησία σκιαζόταν από την αγωνία να λυθεί το πρόβλημα του υποσιτισμού.

Οι πολιτικές για την ασφάλεια των τροφίμων χρειάστηκε να τροποποιηθούν σημαντικά ώστε να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους που ενέχει για τη ανθρώπινη υγεία η λανθασμένη χρήση αυτών των ουσιών, στην εκτροφή ζώων: αλλά και στη φυτική παραγωγή. Οι εξελίξεις στον τεχνολογικό τομέα και ιδίως στον τομέα της βιοτεχνολογίας έχουν προκαλέσει αρκετές συζητήσεις και αμφιβολίες ανάμεσα στους καταναλωτές για θέματα που σχετίζονται τόσο με τη χρήση προσθέτων συντηρητικών των τροφίμων, τη χρήση ορμονών και αναβολικών στη διατροφή των ζώων, όσο και με τις πρακτικές της γενετικής τροποποίησης.

Τα διατροφικά σκάνδαλα (διοξίνες, τρελές αγελάδες, κ.ά), θορύβησαν τον Ευρωπαίους καταναλωτές και οδήγησαν σε κρίση αξιοπιστίας όλο τον διατροφικό κλάδο με αποτέλεσμα να ενισχυθεί το ενδιαφέρον και η ευαισθητοποίηση το καταναλωτικού κοινού σε θέματα ποιότητας, ασφάλειας και υγιεινής των τροφίμων. Η αναγνώριση, τόσο σε κοινωνικό, όσο και σε πολιτικό επίπεδο των επιπτώσεων στο περιβάλλον και η ανάγκη της

διασφάλισης της δημόσιας υγείας έχουν δημιουργήσει ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας.

Περισσότερο από ποτέ είναι ορατή η στροφή των καταναλωτών σε προϊόντα υγιεινής διατροφής, και στα βιολογικά προϊόντα. Παράλληλα παρατηρείται τελευταία αυξανόμενο ενδιαφέρον για την προέλευση και την ιχνηλασιμότητα των τροφίμων και στο κατά πόσο οι παραγωγοί εφαρμόζουν ορθές γεωργικές πρακτικές, προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον και μεταχειρίζονται με τον ενδεδειγμένο τρόπο τα ζώα (ευζωία των ζώων). ...

Η στροφή των καταναλωτών σε ποιοτικά κτηνοτροφικά προϊόντα είναι πλέον εμφανής και αναμένεται να ενταθεί τα επόμενα χρόνια. Η παρούσα φάση αποτελεί μια ευκαιρία για τα ελληνικά βιολογικά προϊόντα, να αναδείξουν την υψηλή ποιότητα και την υπεροχή τους. Στη χώρα μας οι προϋποθέσεις για την παραγωγή τέτοιων προϊόντων είναι ευνοϊκές και με δεδομένη τη μεγάλη ζήτηση αυτών, τόσο στην εσωτερική όσο και στη διεθνή αγορά, επιβάλλεται να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες από την πολιτεία και τους άλλους επλεκόμενους φορείς προς τη κατεύθυνση μιας συστηματικής και ελεγχόμενης παραγωγής προϊόντων βιολογικής κτηνοτροφίας. Η ανάγκη αυτή καθίσταται πιο επιτακτική για μερικές μειονεκτικές περιοχές της χώρας μας, κυρίως ορεινές και νησιώτικες, που παρουσιάζουν προβλήματα διαρθρωτικά, κοινωνικά, οργανωτικά και οικονομικά.

Οι κάτοικοι των περιοχών αυτών ασχολούνται με την κτηνοτροφία και κυρίως την αιγοπροβατοτροφία, που αποτελεί σημαντικό κλάδο της εθνικής οικονομίας. Τόσο η παραγωγή βιολογικών προϊόντων, όσο και η κατοχύρωση γαλακτοκομικών προϊόντων ονομασίας προελεύσεως, προβλέπεται να εξασφαλίσει ικανοποιητικό και σταθερό εισόδημα και να προσφέρει στην αγορά πολύτιμα παραδοσιακά προϊόντα διατροφής, υψηλής βιολογικής και διατροφικής αξίας.

Η Βιολογική κτηνοτροφία είναι σύστημα εκτροφής που στηρίζεται: στη φυσική διαβίωση των ζώων, στη χρήση ζωοτροφών που έχουν παραχθεί με βιολογικό τρόπο, στον περιορισμό στο ελάχιστο της χρήσης αλλοπαθητικών φαρμάκων στην προστασία του περιβάλλοντος, στην παραγωγή υγιεινών προϊόντων, στην αποφυγή χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και των προϊόντων που προέρχονται από αυτούς.

Το νέο Ευρωπαϊκό Μοντέλο Διατροφής βασίζεται στην πολυμορφία στην ποιότητα την ασφάλεια των τροφίμων.

Η βιολογική γεωργία ανταποκρίνεται στο νέο Ευρωπαϊκό μοντέλο διατροφής. Προσεγγίζει ριζοσπαστικά το πρόβλημα, βασίζεται σε μεθόδους κλειστού κύκλου παραγωγής και είναι ικανή να λύσει το πρόβλημα της διατροφής. Μετασχηματίζει το χαρακτήρα παραγωγής της τροφής, ο οποίος βασίζεται πλέον στις τοπικές κοινωνίες. Επιτυγχάνεται οικολογική ισορροπία μεταξύ ανθρώπου-τροφής και γης.

Η βιολογική γεωργία στην Ευρώπη παρουσίασε εντυπωσιακή άνοδο από το 1985 και μετά. Από το 1995 η ετήσια ανάπτυξη είναι της τάξης του 30-35%.

Η βιολογική κτηνοτροφία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ευρύτερης βιολογικής γεωργίας, αναπτύχθηκε αργότερα, ουσιαστικά από το 1980 και μετά, κύρια στην Αγγλία, Δανία, Γερμανία και Αυστρία.

Τα κυριότερα ζωικά προϊόντα που παράγονται με βιολογικό τρόπο και διατίθενται στις αγορές της Ευρώπης είναι το κρέας, κυρίως μοσχαρίσιο, το γάλα, ορισμένα γαλακτοκομικά προϊόντα όπως το γιαούρτι και διάφορα τυριά, τα αυγά και το κρέας των πουλερικών.

Ενδεικτικά στην Γερμανία παράγονται 224 εκ. λίτρα βιολογικού γάλακτος το χρόνο, στην Ελβετία 210, στην Αυστρία 170, στην Δανία 140. Στην Γαλλία σφάζονται κάθε χρόνο 25.000.000 βιολογικά κοτόπουλα ενώ η κατανάλωση βιολογικού κρέατος πλησιάζει τους 2000 τόνους. Για την Ελλάδα επίσημα στοιχεία για λειτουργία αναγνωρίσεων βιολογικών εκτροφών δεν υπήρχαν μέχρι τα τέλη του 1999. Μετά της 24 Αυγούστου 2000 έχει αρχίσει η παραγωγή ορισμένων αναγνωρισμένων βιολογικών ζωικών προϊόντων όπως αυγά, κρέας πουλερικών, χοιρινό κρέας, προϊόντα πρόβειου γάλακτος και έπεται συνέχεια. Η προοπτικές για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας (φυτικής και ζωικής παραγωγής) φαίνονται ιδιαίτερα ευνοϊκές.

1.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ 1804/99

Το Κοινοτικό νομοθέτημα για την Βιολογική κτηνοτροφία δημοσιεύτηκε 7 χρόνια αργότερα από εκείνο της φυτικής παραγωγής ως κανονισμός 1804/99 και ήταν ένα προϊόν άμεσης πίεσης μετά την food crisis και την εμφάνιση στον ορίζοντα του τεράστιου ζητήματος των Γενετικά τροποποιημένων τροφών για τα οποία υπάρχουν πολλές και αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις.

Η κοινοτική οδηγία διαμορφώθηκε με βασικούς στόχους να διασφαλίσει την δημόσια υγεία και να προστατεύσει τον καταναλωτή. Ηθελήμενα υπήρξαν στην οδηγία αυτή πολλές παρεκκλίσεις, και περίοδοι προσαρμογής με σκοπό να ενθαρρυνθούν οι παραγωγοί στο εγχείρημα τους και να ενταχθούν στο βιολογικό σύστημα παραγωγής.

Θα πρέπει να επισημανθεί και να τονισθεί ότι οι παραγωγοί που Θα ασχοληθούν με την βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να "εμπνευστούν" κατ' αρχήν από το πνεύμα αυτού του τρόπου παραγωγής και να σκέφτονται όχι μόνο ως παραγωγοί αλλά και ως καταναλωτές. Πρέπει να διαθέτουν οικολογική συνείδηση και χωρίς φυσικά να αγνοηθεί η οικονομική ενίσχυση (ευρωπαϊκή επιδότηση), να μη ν είναι μόνο αυτό το κίνητρο, αφού αυτή Θα έχει προσωρινό χαρακτήρα (μόνο 5 χρόνια). Σκοπός της επιδότησης είναι η ενίσχυση των εκμεταλλεύσεων τα πρώτα χρόνια λειτουργίας μιας εκτροφής για να δοθεί η δυνατότητα να αποκτηθεί η γνώση και η εμπειρία.

Στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό θεσπίζονται οι κανόνες, τα μέτρα έλεγχου που ακολουθούνται για την βιολογική εκτροφή των ζώων, τα μη μεταποιημένα βιολογικά κτηνοτροφικά προϊόντα και τα βιολογικά προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη διατροφή. Δόθηκαν αναλυτικά ορισμοί για τους όρους βιολογικά προϊόντα, βιολογικές εκτροφές, κτηνιατρικά ομοιοπαθητικά φάρμακα, ζωοτροφές γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί κλπ.

Στις Γενικές διατάξεις του κανονισμού αναφέρεται ότι η βιολογική κτηνοτροφία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της οργάνωσης της παραγωγής στην βιολογική γεωργία, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ανάπτυξη της μέσα από την βελτίωση και τον εμπλουτισμό των εδαφών. Αποτρέπεται η ρύπανση του περιβάλλοντος, διότι εξασφαλίζεται στενή σχέση μεταξύ της κτηνοτροφικής παραγωγής και του εδάφους, μιας και συνίσταται η διατροφή των ζώων με προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας τα οποία θα παράγονται από την ίδια την εκμετάλλευση. Προκειμένου να

αποφεύγεται η ρύπανση οι εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν βιολογικούς τρόπους παραγωγής οφείλουν να έχουν επαρκείς αποθηκευτικούς χώρους, να αποκλείονται οι υπερβολικές πυκνότητες των ζώων καθώς επίσης να υπάρχει πρόβλεψη διασποράς των ζωικών στερεών και υγρών απόβλητων. Ας μη λησμονούμε ότι τα απόβλητα των ζώων στις εντατικές εκτροφές παράγονται με μαζικό τρόπο και καταλήγουν σε υδάτινους ή περιορισμένης επιφάνειας εδαφικούς αποδεκτές, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα ρύπανσης (Η Ολλανδία έχει ήδη σημαντικότατο πρόβλημα ρύπανσης αυτού του είδους).

Στις βασικές αρχές περιλαμβάνονται μεταξύ των άλλων:

- Η διατήρηση και προώθηση της βιοποικιλότητας με την αξιοποίηση εγχωρίων φυλών και τύπων ζώων.
- Τα ζώα που εκτρέφονται με βιολογικό τρόπο αποκλειστικά, να βρίσκονται σε ξεχωριστές εγκαταστάσεις όταν στην εκμετάλλευση υπάρχουν και «συμβατικά» ζώα.
- Διατροφή αποκλειστικά με βιολογικές ζωοτροφές αν και στα πρώτα στάδια επιτρέπονται κάποιες παρεκκλίσεις.
- Εφαρμογή ομοιοπαθητικών και φυτοθεραπευτικών αγωγών πρόληψης και θεραπείας στα ζώα και περιορισμός στο ελάχιστο των αλλοπαθητικών φαρμάκων.
- Απαγόρευση χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και των προϊόντων που προέρχονται από αυτούς.

Η τήρηση αυτών των γενικών διατάξεων είναι υποχρεωτική τόσο κατά την περίοδο μετατροπής της εκτροφής όσο και κατά την βιολογική περίοδο.

Η υγιεινή των ζώων στην βιολογική κτηνοτροφία είναι ο ακρογωνιαίος λίθος για την βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων. Η υγιεινή πρέπει να έχει 2 στόχους: την πρόληψη και την θεραπεία .

Η Πρόληψη εξασφαλίζεται με:

α) Την σωστή επιλογή φυλής ή τύπου, καλή διατροφή προσαρμοσμένη στις ανάγκες των ζώων με τη χρήση ζωοτροφών πολύ καλής ποιότητας.

β) Άσκηση και κίνηση των ζώων που συντηρεί την καλή φυσική τους κατάσταση.

γ) Χαμηλές πυκνότητες για μείωση των τραυματισμών.

δ) Σεβασμός των συνηθειών και της συμπεριφοράς των ζώων, τα οποία

συμβάλλουν στην αύξηση των αποδόσεων τους και μειώνουν τους στρεσογόνους παράγοντες.

ε) Απομόνωση ασθενών ζώων.

Η χρησιμοποίηση κτηνιατρικών φαρμάκων στην βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να γίνεται με τις ακόλουθες αρχές:

1) Χορήγηση Ομοιοπαθητικών φαρμάκων (φυτικές ζωικές -ανόργανες ουσίες παρασκευασμένες με την ειδική μέθοδο της δυναμοποίησης, η οποία και πρέπει να αναγράφεται στα; σκευάσματα επακριβώς).

2) Χορήγηση φυτοθεραπευτικών φαρμάκων, φυτικών εκχυλισμάτων εκτός αντιβιοτικών, αποστάγματα χωρίς επεξεργασία με απαγορευμένες ουσίες.

3) Ιχνοστοιχεία

Αν η χρησιμοποίηση των παραπάνω σκευασμάτων δεν έχει αποτέλεσμα στην αντιμετώπιση της ασθένειας ή της σωματικής βλάβης, επιβάλλεται άλλη θεραπεία για να μη ν υποφέρει το ζώο και επιτρέπεται ως δεύτερη επιλογή η χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών. Σε περίπτωση χορήγησής τους διπλασιάζεται ο χρόνος αναμονής της διάθεσης των ζωικών προϊόντων και υπάρχουν σαφείς απαγορευτικές διατάξεις και περιορισμοί στη χορήγησή τους ανάλογα με το είδος του ζώου και την διάρκεια της ζωής του.

1) Απαγορεύεται η χρήση ουσιών για την προώθηση της ανάπτυξης ή της αναπαραγωγής καθώς και η χρήση ορμονών ή παρόμοιων ουσιών για τον έλεγχο της αναπαραγωγής ή για άλλους σκοπούς. Επιτρέπεται μόνο η χορήγηση τέτοιων ουσιών σε ένα συγκεκριμένο ζώο ως θεραπευτική αγωγή και μόνο κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις όταν έχουν χρησιμοποιηθεί και αποτύχει εναλλακτικές θεραπευτικές μέθοδοι.

2) Όταν χρησιμοποιούνται κτηνιατρικά φάρμακα πρέπει να καταγράφεται ο τύπος του προϊόντος καθώς και λεπτομερή στοιχεία για την διάγνωση, την δοσολογία, τον τρόπο και τον χρόνο χορήγησης και την προθεσμία αναμονής πριν δοθούν τα

προϊόντα στην κατανάλωση. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να είναι στην διάθεση των κτηνιατρικών υπηρεσιών ή των φορέων επιθεώρησης πριν τα ζώα ή τα προϊόντα τους δοθούν στην κατανάλωση ως βιολογικά κτηνοτροφικά προϊόντα.

1.2. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ

Η ευρωπαϊκή γεωργία βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπη με μια νέα πραγματικότητα και νέες προκλήσεις: παγκοσμιοποίηση των συναλλαγών, ποιοτικές απαιτήσεις των καταναλωτών, διεύρυνση της Ένωσης.. Οι μεταβολές αυτές θα επηρεάσουν όχι μόνο τις γεωργικές αγορές αλλά και τις τοπικές οικονομίες των αγροτικών περιοχών. Το μέλλον του γεωργικού τομέα είναι στενά συνδεδεμένο με την ισόρροπη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, οι οποίες καλύπτουν 80% του εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κοινοτική διάσταση της πρόκλησης αυτής είναι προφανής: η γεωργική και αγροτική πολιτική διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εδαφική, οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης.

Η νέα Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης, η οποία αποτελεί το "δεύτερο πυλώνα" της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) της ΕΕ, ανταποκρίνεται στις ανησυχίες αυτές. Βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου, η πολιτική αυτή αποβλέπει στη δημιουργία ενός συνεκτικού και βιώσιμου πλαισίου που θα διασφαλίσει το μέλλον των αγροτικών περιοχών και θα προωθήσει τη διατήρηση και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.. Μία από τις κυριότερες καινοτομίες της πολιτικής αυτής είναι η μέθοδος που έχει υιοθετηθεί και η οποία αποβλέπει στην καλύτερη ενσωμάτωση των διαφόρων παρεμβάσεων προκειμένου να διασφαλιστεί η αρμονική ανάπτυξη όλων των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης. Οι βασικοί άξονες της ανάπτυξης αυτής μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- η ενίσχυση του γεωργικού και δασοκομικού τομέα,
- η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών,
- η διατήρηση του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου.

Επομένως, η δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων του Προγράμματος Δράσης 2000 της ΕΕ προβλέπει να δοθεί πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην

αγροτική ανάπτυξη, καθιστώντας την το δεύτερο πυλώνα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), και έχοντας ως κύρια αποστολή το σεβασμό για το περιβάλλον. Η δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων απαιτεί να Θεσπίσουν τα κράτη μέλη κατάλληλα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας για όλα τα είδη γεωργίας. Αναμένεται ότι οι γεωργοί Θα τηρούν ορισμένα βασικά περιβαλλοντικά πρότυπα χωρίς χρηματοδοτική αντιστάθμιση καθώς και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Ωστόσο, τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης προβλέπουν πληρωμές στους γεωργούς που αναλαμβάνουν δεσμεύσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα οι οποίες υπερβαίνουν τις ορθές γεωργικές πρακτικές. Οι γεωργοί που χρησιμοποιούν μεθόδους βιολογικής γεωργίας έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν γεωργοπεριβαλλοντικές πριμοδοτήσεις, εφόσον αναγνωρίζεται ότι αυτό το ιδιαίτερο σύστημα γεωργίας ωφελεί το περιβάλλον. Επιπλέον, οι γεωργοί που χρησιμοποιούν μεθόδους βιολογικής γεωργίας μπορούν να ενθαρρύνονται μέσω επενδυτικών ενισχύσεων στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας. Με όλες αυτές τις διατάξεις, το πλαίσιο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης πρόκειται να συμβάλει σημαντικά στην επέκταση της βιολογικής γεωργίας.

1.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

Με την ευκαιρία των μεταρρυθμίσεων της ΚΓΠ που άρχισαν στα τέλη της δεκαετίας του 1980, αναγνωρίστηκε ο θεμελιώδης ρόλος που Θα μπορούσε να διαδραματίσει η βιολογική λειτουργία, όσον αφορά την επίτευξη των αναθεωρημένων στόχων, όπως η μείωση των πλεονασμάτων, η προώθηση των προϊόντων ποιότητας και η ενσωμάτωση γεωργικών πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον. Εντούτοις, για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στη βιολογική γεωργία, ήταν εμφανές ότι έπρεπε να θεσπιστεί μία αυστηρή κανονιστική ρύθμιση που να πλαισιώνει την παραγωγή και την πολιτική ποιότητας, καθώς και μέτρα που αποσκοπούν στην παρεμπόδιση δολίων απαιτήσεων όσον αφορά το βιολογικό χαρακτήρα των τροφίμων.

Σήμερα, οι καταναλωτές επιθυμούν όλο και περισσότερο να ενημερώνονται για τις μεθόδους παραγωγής των τροφίμων -«από το αγρόκτημα στο πιάτο» - και θέλουν να είναι σίγουροι ότι λαμβάνονται τα δέοντα μέτρα σε κάθε στάδιο της παραγωγής όσον αφορά την ασφάλεια και την ποιότητα.

Η πραγματοποίηση της αλλαγής μέσω της κανονιστικής ρύθμισης

Θεσπίστηκαν, λοιπόν, κανονισμοί για να διασφαλιστεί ο αυθεντικός χαρακτήρας των μεθόδων βιολογικής καλλιέργειας, οι οποίοι εξελίχθηκαν σε ένα γενικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στις καλλιέργειες και στην κτηνοτροφία καθώς και στην επισήμανση, στη μεταποίηση και στην εμπορία βιολογικών προϊόντων. Οι κανονισμοί αυτοί διέπουν επίσης τις εισαγωγές βιολογικών προϊόντων στην ΕΕ. Ο πρώτος Κανονισμός για τη βιολογική γεωργία [κανονισμός ΕΟΚ αριθ. 2092/91] εγκρίθηκε το 1991 και, από την εφαρμογή του το 1992, πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην ΕΕ αναπροσανατολίστηκαν προς τις μεθόδους της βιολογικής παραγωγής. Όταν οι κάτοχοι εκμεταλλεύσεων επιθυμούν την επίσημη αναγνώριση του βιολογικού τρόπου παραγωγής τους, η περίοδος μετατροπής είναι δύο έτη τουλάχιστον πριν από τη σπορά ετήσιων καλλιεργειών και τρία έτη σε περίπτωση πολυετών καλλιεργειών. Τον Αύγουστο του 1999, εγκρίθηκαν επίσης κανόνες για την παραγωγή, την επισήμανση και τον έλεγχο των κυριότερων ζωικών ειδών βοοειδή, πρόβατα, αίγες, άλογα και πουλερικά) [κανονισμός ΕΚ αριθ. 1804/1999]. Η συμφωνία αυτή καλύπτει θέματα όπως ζωοτροφές, πρόληψη ασθενειών και κτηνιατρική αγωγή, καλή διαβίωση των ζώων, μέθοδοι εκτροφής και διαχείριση της κοπριάς. Οι γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί και τα προϊόντα που προέρχονται από γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς αποκλείονται ρητά από τις βιολογικές μεθόδους παραγωγής. Οι κανονισμοί αυτοί καλύπτουν επίσης τις εισαγωγές προϊόντων βιολογικής γεωργίας από τρίτες χώρες των οποίων τα κριτήρια για τη βιολογική παραγωγή και τα συστήματα ελέγχου έχουν αναγνωρισθεί από την ΕΕ ως ισοδύναμα.

1.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ- Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η βιολογική γεωργία - οργανική ή οικολογική σύμφωνα με τον ορισμό της σε άλλες χώρες - σημειώνει πολύ σημαντική άνοδο την τελευταία δεκαετία στην Ευρώπη. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) κατά τη δεκαετία 1987 - 1997, δεκαπλασιάστηκαν οι εκτάσεις των αγροκτημάτων που καλλιεργούνται με τις αρχές της βιολογικής γεωργίας, συνολικά στις 15 χώρες της Ε.Ε., ενώ πολλαπλασιάστηκε ο κύκλος εργασιών των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο της αγοράς. Η αύξηση αυτή είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη ανά

χώρα, ανάλογα με την εθνική πολιτική που εφαρμόζεται και ανάλογα ακόμα με τη δύναμη που έχουν σε εθνικό επίπεδο οι φορείς της βιολογικής γεωργίας. Στη ραγδαία ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας την τελευταία δεκαετία, υπάρχουν μερικοί σημαντικοί παράγοντες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο, όπως :

- Η έντονη παρουσία των κινημάτων για την προστασία του περιβάλλοντος τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και ειδικότερα στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τη δεκαετία του '80. Κάτι τέτοιο είχε σαν συνέπεια, τόσο στους παραγωγούς όσο και ιδιαίτερα στους καταναλωτές, μια σημαντική αύξηση της τάσης για παραγωγή και κατανάλωση βιολογικών προϊόντων αντίστοιχα.
- Η ανάπτυξη της έρευνας ακόμα και ειδικών επιστημονικών ινστιτούτων στον τομέα της βιολογικής γεωργίας. Έχει δημιουργηθεί πια ένα σημαντικό ρεύμα στον επιστημονικό χώρο που δεν περιορίζεται στην απλή κριτική της συμβατικής γεωργίας, απλά παραθέτει την τεχνογνωσία εκείνη που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη σε παραγωγικό επίπεδο της βιολογικής γεωργίας.
- Οι κοινές προδιαγραφές(standards). Σε εθνικό επίπεδο πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία, Δανία, Βέλγιο κλπ..) είχαν εδώ και χρόνια νομοθεσία για τα βιολογικά προϊόντα, με διαφοροποιήσεις κατά περίπτωση. Κάτι τέτοιο δημιουργούσε εμπόδια στη διακίνηση των προϊόντων στην Ε.Ε. και περιόριζε την κίνηση τους σε εξειδικευμένους χώρους, μαγαζιά. Η ψήφιση το 1991 ενιαίων προδιαγραφών, τόσο για τις χώρες της Ε.Ε. όσο και για τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, έχει συντελέσει τα μέγιστα στη ραγδαία αύξηση της βιολογικής παραγωγής•
- Η ενίσχυση του μάρκετινγκ βιολογικών προϊόντων από μερικές χώρες (Δανία, Σουηδία κλπ..) έχει βοηθήσει στην εξάπλωση των βιολογικών προϊόντων στο ευρύ καταναλωτικό κοινό. Ήδη και σε επίπεδο Ε.Ε. σχεδιάζονται ενέργειες που θα ενισχύσουν περαιτέρω την παρουσία των βιολογικών προϊόντων στην αγορά.
- Η ενίσχυση στο μεταβατικό στάδιο, που δίνεται ανεξάρτητα από τον Καν. 2078/92, σε μερικές χώρες (Δανία, Σουηδία, Νορβηγία, Ελβετία κλπ..) έχει συντελέσει επίσης στην εξάπλωση της βιολογικής γεωργίας. Τέλος, η εφαρμογή και του Καν.2078/92 από το ερχόμενο έτος σ' όλες τις χώρες της Ε.Ε. Θα δώσει μια επιπλέον ώθηση.

1.5. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ²⁰

Η νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, η οποία αποτελεί το "δεύτερο πυλώνα" της κοινής γεωργικής πολιτικής, ανταποκρίνεται στις νέες εξελίξεις και ανησυχίες. Βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου, η πολιτική αυτή αποβλέπει στη δημιουργία ενός συνεκτικού και βιώσιμου πλαισίου που Θα διασφαλίσει το μέλλον των αγροτικών περιοχών και Θα προωθήσει τη διατήρηση και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Οι βασικές αρχές της νέας πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης είναι :

- Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας, δηλαδή ο ποικίλος ρόλος της πέραν της παραγωγής ειδών διατροφής. Αυτό προϋποθέτει την αναγνώριση και την προώθηση του φάσματος των υπηρεσιών που παρέχουν οι γεωργοί.
- Μια πολυτομεακή και ενσωματωμένη στην αγροτική οικονομία προσέγγιση, προκειμένου να διαφοροποιηθούν οι δραστηριότητες, να δημιουργηθούν νέες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης και να προστατευτεί η κληρονομιά της υπαίθρου.
- Η ευελιξία των ενισχύσεων για αγροτική ανάπτυξη, η οποία βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας και προωθεί την αποκέντρωση, τις διαβουλεύσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και την εταιρική σχέση.
- Η διαφάνεια στην κατάρτιση και τη διαχείριση των προγραμμάτων, μέσω μιας απλουστευμένης και πιο προσιτής νομοθεσίας.

Μία από τις κυριότερες καινοτομίες της πολιτικής αυτής είναι η μέθοδος που έχει υιοθετηθεί και, η οποία αποβλέπει στην καλύτερη ενσωμάτωση των διαφόρων παρεμβάσεων προκειμένου να διασφαλιστεί η αρμονική ανάπτυξη όλων των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης. Οι βασικοί άξονες της ανάπτυξης αυτής μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- η ενίσχυση του γεωργικού και δασοκομικού τομέα,
- η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών,
- η διατήρηση του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου.

²⁰ www.istoselides.gr

1.6. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Η αυξημένη ευαισθησία των καταναλωτών για Θέματα που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων καθώς και οι περιβαλλοντικές ανησυχίες συνέβαλαν στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας κατά τα τελευταία έτη. Μολονότι αντιπροσώπευε μόνον το 3% περίπου της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης της ΕΕ (ΧΓΕ) το 2000, η βιολογική γεωργία εξελίχθηκε στην πραγματικότητα σε έναν από τους δυναμικότερους γεωργικούς τομείς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο τομέας της βιολογικής γεωργίας αυξήθηκε κατά 25% περίπου ετησίως μεταξύ του 1993 και 1998 και, από το 1998, εκτιμάται ότι αναπτύσσεται κατά 30% περίπου ετησίως. Ωστόσο, φαίνεται ότι σε ορισμένα κράτη μέλη έχει φθάσει στο ανώτατο όριό της.

Η αειφορία τόσο της γεωργίας όσο και του περιβάλλοντος αποτελεί βασικό στόχο της σημερινής κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ): «Η αειφόρος ανάπτυξη πρέπει να συμβιβάζει την παραγωγή τροφίμων με τη διατήρηση των πεπερασμένων πόρων και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε οι ανάγκες των ανθρώπων που ζουν σήμερα να μπορούν να ικανοποιούνται χωρίς να υπονομεύεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώνουν τις δικές τους ανάγκες».

Η δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων του Προγράμματος Δράσης 2000 της Ε.Ε προβλέπει να δοθεί πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην αγροτική ανάπτυξη, καθιστώντας την το δεύτερο πυλώνα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), και έχοντας ως κύρια αποστολή το σεβασμό για το περιβάλλον. Η δέσμη μεταρρυθμιστικών μέτρων απαιτεί να θεσπίσουν τα κράτη μέλη κατάλληλα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας για όλα τα είδη γεωργίας. Αναμένεται ότι οι γεωργοί θα τηρούν ορισμένα βασικά περιβαλλοντικά πρότυπα χωρίς χρηματοδοτική αντιστάθμιση καθώς και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Ωστόσο, τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης προβλέπουν πληρωμές στους γεωργούς που αναλαμβάνουν δεσμεύσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα οι οποίες υπερβαίνουν τις ορθές γεωργικές πρακτικές. Οι γεωργοί που χρησιμοποιούν μεθόδους βιολογικής γεωργίας έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν γεωργοπεριβαλλοντικές πριμοδοτήσεις, εφόσον αναγνωρίζεται ότι αυτό το ιδιαίτερο σύστημα γεωργίας ωφελεί το

περιβάλλον. Επιπλέον, οι γεωργοί που χρησιμοποιούν μεθόδους βιολογικής γεωργίας μπορούν να ενθαρρύνονται μέσω επενδυτικών ενισχύσεων στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας. Με όλες αυτές τις διατάξεις, το πλαίσιο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης πρόκειται να συμβάλει σημαντικά στην επέκταση της βιολογικής γεωργίας. Για να γίνει κατανοητός ο ρόλος και η λειτουργία της βιολογικής γεωργίας στη γεωργική πολιτική της ΕΕ, πρέπει να εξεταστεί από διάφορες πλευρές όπως:

- οι ανησυχίες των καταναλωτών
- η πολιτική της ποιότητας και η κανονιστική ρύθμιση
- η έκταση της βιολογικής γεωργίας στην ΕΕ σήμερα
- ο ρόλος της ολοκληρωμένης γεωργίας

1.7. Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Βασιζόμενη στις τρεις θεμελιώδεις αρχές (ενιαία εσωτερική αγορά, κοινοτική προτίμηση, χρηματοδοτική αλληλεγγύη), η ΚΑΠ:

α) Έχει καταστεί και εξακολουθεί να είναι η πιο ολοκληρωμένη, πραγματικά Κοινή Πολιτική της ΕΚ. Αν και πρωτίστως αποτελεί μία πολιτική αγοράς των γεωργικών προϊόντων, οι κανόνες της διέπουν ολόκληρο τον αγροτικό τομέα, τόσο ως προς την λειτουργία των γεωργικών αγορών (από την παραγωγή της πρώτης ύλης, την επεξεργασία, την μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία του τελικού προϊόντος μέχρι τον τελικό καταναλωτή) όσο και ως προς τις αγροτικές δομές.

β) Μέχρι και σήμερα, Θεωρείται ως η σημαντικότερη τομεακή πολιτική της Κοινότητας από Θεσμικής, κανονιστικής και δημοσιονομικής κυρίως πλευράς. Πέραν του 50% του λεγόμενου «κοινοτικού κεκτημένου» αφορά στη νομοθεσία της ΚΑΠ, ενώ η εφαρμογή της εξακολουθεί να απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού, έστω και με φθίνουσα πορεία, από 80% στις αρχές της δεκαετίας του 1970, σε 70% το 1980 και 45% το 2000.

γ) Η Θέσπιση και εξέλιξή της υπήρξε και εξακολουθεί να είναι το ισχυρότερο "Θεμέλιο" αυτής καθαυτής της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Και τούτο διότι, σημαντικοί σταθμοί στην ενοποιητική διαδικασία συνδέθηκαν άμεσα ή έμμεσα,

πάντως αποφασιστικά, με την ενσωμάτωση της ΚΑΠ, αφού η λειτουργία της προϋποθέτει ότι κατεξοχήν παραδοσιακές και κρίσιμες εξουσίες και αρμοδιότητες των εθνικών κυβερνήσεων σ' ένα ολόκληρο παραγωγικό τομέα εκχωρούνται στα κοινοτικά Όργανα.

1.8. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ²¹

Η νομική βάση της ΚΑΠ περιέχεται στα άρθρα 32-38 της Συνθήκης (πρώην άρθρα 38-47 της πρώτης Συνθήκης της Ρώμης του 1957), στα οποία προσδιορίζονται οι στόχοι και οι βασικοί προσανατολισμοί της. Ειδικότερα, το άρθρο 33 (άρθρο 39 της Σ.Ρ.) διατυπώνονται οι περίφημοι 5 *αρχικοί στόχοι* της ΚΑΠ :

- Αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας με προώθηση της τεχνικής προόδου και με εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδιαίτερα της εργασίας.
- Διασφάλιση ενός δίκαιου επιπέδου διαβίωσης της αγροτικής κοινότητας, ιδιαίτερα με αύξηση των ατομικών απολαβών των προσώπων που ασχολούνται με την γεωργία.
- Σταθεροποίηση των (γεωργικών) αγορών.
- Εγγύηση της διάθεσης της προσφοράς (αγαθών).
- Συμβατότητα των στόχων αυτών με λογικές τιμές για τον καταναλωτή.

Το ίδιο άρθρο αναφέρει ότι, κατά την εφαρμογή της ΚΑΠ, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη: Οι κοινωνικές παράμετροι της γεωργίας (οι διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών).

²¹ www.istoselides.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Βιολογική κτηνοτροφία σε γενικές γραμμές είναι η παραγωγή ζωικών προϊόντων χωρίς τη χρήση χημικών ουσιών, όπως φάρμακα, προσθετικά των ζωοτροφών κ.λ.π και η ορθολογική αξιοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος.

Σε πολύ γενικές γραμμές, ο κτηνοτρόφος που θέλει να ασχοληθεί με τη Βιολογική Κτηνοτροφία, Θα πρέπει να έχει υπόψη του τα εξής σημεία, που για απλοποίηση είναι τα εξής:

1. Μετατροπή των εκτάσεων
2. Μετατροπή των ζώων
3. Καταγωγή των ζώων
4. Διατροφή των ζώων
5. Υγιεινή των ζώων
6. Χειρισμοί των ζώων
7. Κτηνοτροφικά απόβλητα
8. Σταβλικές εγκαταστάσεις
9. Έλεγχος της γνησιότητας της παραγωγής
10. Πιστοποίηση των προϊόντων ως βιολογικών

Βέβαια κάθε ένας από τους παραπάνω λόγους είναι από μόνος του ένα ολόκληρο κεφάλαιο της νομοθεσίας, και περιγράφεται αναλυτικά στο Πρόγραμμα Βιολογικής Κτηνοτροφίας του Υπουργείου Γεωργίας.

Ενδεικτικά στην Γερμανία παράγονται 224 εκ. λίτρα βιολογικού γάλακτος το χρόνο, στην Ελβετία 210, στην Αυστρία 170, στην Δανία 140 εκ. λίτρα Στην Γαλλία σφάζονται κάθε χρόνο 25.000.000 βιολογικά κοτόπουλα ενώ η κατανάλωση βιολογικού κρέατος πλησιάζει τους 2000 τόνους, Πρέπει όμως να διευκρινιστεί ότι ακόμη και στις χώρες με παράδοση στην βιολογική κτηνοτροφία το ποσοστό της βιολογικής αιγοπροβατοτροφίας για παράδειγμα, έναντι της συμβατικής δεν ξεπερνά το 11% όπως συμβαίνει στην Αυστρία, ενώ κυμαίνεται συνήθως στο 2,5 % στις περισσότερες από αυτές

Το εμπόριο των βιολογικών προϊόντων αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στην Γερμανία σχεδόν όλος ο κλάδος των παιδικών

τροφών βρίσκεται σε φάση άμεσης μετατροπής σε βιολογικό. Η Εταιρεία McDonald's χρησιμοποιεί βιολογικό γάλα που παράγεται στην Σουηδία. Μεγάλες εταιρείες τροφίμων αλλά και παροχής υπηρεσιών (αεροπορικές εταιρείες, ξενοδοχεία) στρέφονται στα βιολογικά προϊόντα.

Οι καταναλωτές βιολογικών προϊόντων έχουν ειδικά καταναλωτικά χαρακτηριστικά και αυξημένες οικολογικές ευαισθησίες, αλλά όλο και περισσότερες ομάδες πληθυσμού εισέρχονται στις ομάδες καταναλωτών τέτοιου είδους προϊόντων και η τάση είναι συνέχεια αυξητική.

Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας της αγοράς των βιολογικών προϊόντων είναι η υψηλή τιμή τους. Επίσης το κόστος παραγωγής κατά την μεταβατική περίοδο της συμβατικής στην βιολογική γεωργία εμφανίζεται αυξημένο και οι αποδόσεις χαμηλές. Απαιτείται περίοδος προσαρμογής. Όμως σε έρευνα του Υπουργείου Γεωργίας της Γερμανίας όπου συγκρίθηκαν 24 βιολογικά αγροκτήματα με ισάριθμα συμβατικά απέδειξε ότι το κέρδος των βιολογικών αγροκτημάτων ήταν 23% χαμηλότερο ανά στρέμμα τον πρώτο χρόνο λειτουργίας και κατά 17% τον δεύτερο χρόνο.

- Στα βιολογικά αγροκτήματα οι εργατικές Θέσεις ανά 10 στρέμματα ήταν περίπου 2 περισσότερες των συμβατικών, αλλά σε μεγάλη κλίμακα 400 στρέμματα ήσαν ισάριθμες.
- Οι αποδόσεις των βιολογικών αγροκτημάτων αποτελούσαν το 63% των συμβατικών τον πρώτο χρόνο και 80% τον δεύτερο χρόνο.
- Το κόστος των βιολογικών αγροκτημάτων ήταν χαμηλότερο των συμβατικών κατά 52% τον πρώτο χρόνο και κατά 73% τον δεύτερο.
- Τελικά το εισόδημα ανά αγρόκτημα ήταν μεγαλύτερο για τα βιολογικά μειώνεται όμως και πάλι όταν γίνει ανάγωση ανά εργατική θέση.

Για την Ελλάδα επίσημα στοιχεία για λειτουργία αναγνωρίσεων βιολογικών εκτροφών δεν υπήρχαν μέχρι τα τέλη του 1999. Μετά τον Αύγουστο 2000 έχει αρχίσει η παραγωγή ορισμένων αναγνωρισμένων βιολογικών ζωικών προϊόντων όπως αυγά, κρέας πουλερικών, χοιρινό κρέας, προϊόντα πρόβειου γάλακτος και έπεται συνέχεια. Η προοπτικές για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας (φυτικής και ζωικής παραγωγής) φαίνονται ιδιαίτερα ευνοϊκές.

Συγκεκριμένα σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΗΩ στην Ελλάδα έχουμε

Πίνακας 2.1: Αριθμός κτηνοτρόφων που κάνουν βιολογική κτηνοτροφία ανά Περιφέρεια.²²

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ		
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	5	4,63%
ΑΤΤΙΚΗΣ	3	2,78%
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	5	4,63%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2	1,85%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3	2,78%
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	19	17,59%
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	3	2,78%
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	9	8,33%
ΚΡΗΤΗΣ	8	7,41%
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	3	2,78%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	29	26,85%
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	19	17,59%
ΓΕΝΙΚΟ ΑΡΘΙΣΜΑ	108	100,00

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα βλέπουμε πως η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι δεύτερη μαζί με την Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδος σε αριθμό εκμεταλλεύσεων οι οποίοι έχουν ενταχθεί στην διαδικασία της βιολογικής κτηνοτροφίας και υστερεί σε σχέση με την Περιφέρεια Πελοποννήσου όπου και έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα 10 εκμεταλλεύσεις περισσότερες.

Βέβαια ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων (19 εκμεταλλεύσεις) που έχουν ενταχθεί στην βιολογική κτηνοτροφία είναι ασήμαντος αν συγκρίνουμε με τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που υπάρχουν αυτή την στιγμή στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και ξεπερνούν τις 30.000 (πίνακας 2. 4)

²² www.istoselides.gr

Πίνακας 2.2: Στοιχεία για την βιολογική κτηνοτροφία ανά περιφέρεια και κατηγορία ζώων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	<i>ΜΖΚ ΕΝΤΑ- ΧΘΗΚΑΝ</i>	<i>ΒΟΟΕΙ- ΔΗ</i>	<i>ΑΙΓΟΠ- ΡΟΒΑΤΑ</i>	<i>ΧΟΙΡ- ΟΙ</i>	<i>ΠΟΥΛΕ- ΡΙΚΑ</i>	<i>ΒΙΣΟΝ ΕΣ</i>	<i>ΑΡΙΘΜΟ ΚΥΨΕΛΩ</i>
ΑΝΑΤ/ΚΗΣ ΜΑΚΕΔ &ΘΡΑΚΗΣ	706,5	551	1037	-	-	-	-
ΑΤΤΙΚΗΣ	10,8	-	71	-	14300	-	-
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	281,25	35	1875	-	-	-	-
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1998,2	1036	7107	-	2580	-	-
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟ	2096,7	600	9878	-	-	-	-
ΗΠΕΙΡΟΥ	1697,5	80	10676	-	-	-	-
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	2081,2	255	11333	-	-	35	-
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	1414,05	538	6437	-	204	-	43
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙ ΑΣ	960,25	280	4711	97	300	-	-
ΚΡΗΤΗΣ	147	-	980	10	-	-	280
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	150	-	1090	-	-	-	-
ΠΕΛ/ΝΗΣΟΥ	2307,2	499	11335	47	-	-	50
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1586,9	71	7000	-	8404	-	-
ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ	15438,15	1071	26753	154	25788	35	373

Επειδή όμως η βιολογική κτηνοτροφία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και ειδικότερα με τον τομέα που αφορά την παραγωγή ζωοτροφών έχει ήδη ξεκινήσει η παραγωγή βιολογικών ζωοτροφών, όπως μηδική, καλαμποκιού, βρώμης, διάφορων κτηνοτροφικών φυτών κ.λ.π. Η έκταση που καλλιεργήθηκε το 1998, για παραγωγή ζωοτροφών, ανήλθε σε 4.700 στρ. περίπου. Για το 1999 η έκταση αυτή υπερδιπλασιάστηκε.

Πίνακας 2. 3 : Εκτάσεις Καλλιεργούμενες με ζωοτροφές το 1999 στην Ελλάδα

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ (Ζωοτροφής)	Καλλιεργούμενη με βιολογικό τρόπο έκταση		
	Πλήρως βιολογική Υπό Μετατροπή		Σύνολο
	στρ.	στρ.	στρ.
- Αραβόσιτος	1110	793	1903
- Βαμβάκι	994	384	1378
- Βρώμη	204	215	419
- Κριθάρι	1019	318	1337
- Μηδική & Τριφύλλια	1289	2576	3865
- Βίκος	261	485	746
- Πίσσα	110	90	200
- Κτηνοτροφικά κουκιά	70	50	120
- Σίκαλη	204		204
ΣΥΝΟΛΟ	5261	4911	10172

Πηγή: ΔΗΩ, ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΕ, ΣΟΓΕ

Έχοντας υπόψη, από τη μία μεριά τις κανονιστικές διατάξεις και από την άλλη την κτηνοτροφική «πραγματικότητα» στη χώρα μας, θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε ως εξής τις διαγραφόμενες προοπτικές για την παραγωγή ζωικών προϊόντων με βιολογικό τρόπο, αναλυτικά κατά κλάδο.

Ο Καν. (ΕΚ) 1804/99 καλύπτει τους κλάδους

- Βοοειδή, συμπεριλαμβανομένων των ειδών Bubalus και Bison,
- Αιγοπρόβατα, χοίρους υποείδη, πουλερικά και μελισσοκομία.

Από τα βοοειδή ο κλάδος της κρεατοπαραγωγού βοοτροφίας αγελαίας μορφής έχει πολλές δυνατότητες προσαρμογής στις απαιτήσεις του συγκεκριμένου βιολογικού συστήματος. Με τη βόσκηση των ζώων για μεγάλο χρονικό διάστημα σε βοσκοτόπους που θα μπορούσαν εκ προοιμίου να χαρακτηρισθούν ως βιολογικοί, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα της χρήσης υψηλών ποσοστών συμβατικών και υπό μετατροπή ζωοτροφών τους χειμερινούς μήνες, όπως αναφέρθηκε,

αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά το μεγάλο πρόβλημα της διατροφής. Η υγεία των ζώων, ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα, μπορεί επίσης να αντιμετωπιστεί ικανοποιητικά με την επιλογή ανθεκτικών φυλών, με χαμηλές πυκνότητες, με αποφυγή επαφής των βιολογικών με συμβατικά ζώα, με ομοιοπαθητικές αγωγές και εν τέλει και με περιορισμένη χρήση αλλοπαθητικών αγωγών.

Η γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφεία, έχοντας να αντιμετωπίσει τα δύο αυτά σημαντικά προβλήματα δηλ. της εξασφάλισης επάρκειας βιολογικών ζωοτροφών και της διασφάλισης της υγείας των ζώων, εκτιμάται ότι δύσκολα θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του Καν. 1804/99 με τις σημερινές συνθήκες. Η ίδρυση νέων μονάδων παραγωγής βιολογικού αγελαδινού γάλακτος συναρτάται βεβαίως άμεσα και με το πρόβλημα της ποσόστωσης.

Ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας σε πολλές ορεινές και μειονεκτικές περιοχές μπορεί να πει κανείς ότι βρίσκεται πολύ κοντά στο βιολογικό τρόπο διαβίωσης. Η αιγοπροβατοτροφία όμως είναι κλάδος εκείνος που θα μπορούσε ευκολότερα, συντομότερα και με το μικρότερο κόστος να ενταχθεί στη βιολογική παραγωγή. Λόγω του συστήματος εκτροφής που ακολουθείται στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας μας.

Ήδη για ορισμένα προϊόντα του κλάδου (φέτα και μανούρι) εκδηλώνεται αξιολογή ζήτηση. Κατά τη διάρκεια του 1999 περίπου 100 τόνοι Ελληνικής βιολογικής φέτας εξήχθησαν στη Γερμανία και από εκεί σε άλλες 14 χώρες.

Το πρόβλημα της διατροφής μπορεί να αντιμετωπιστεί κι εδώ όπως και στην περίπτωση της εκτατικής βοοτροφίας. Πρέπει να σημειωθεί ότι έχει ήδη ξεκινήσει η παραγωγή βιολογικών ζωοτροφών, όπως μηδική, καλαμποκιού, βρώμης, διάφορων κτηνοτροφικών φυτών κ.λ.π..

Η έκταση που καλλιεργήθηκε το 1998, για παραγωγή ζωοτροφών, ανήλθε σε 4.700 στρ. περίπου. Για το 1999 η έκταση αυτή υπερδιπλασιάστηκε, ενώ το 2000, σύμφωνα με τις προβλέψεις των Οργανισμών Ελέγχου και Πιστοποίησης, αναμένεται επίσης να διπλασιαστεί.

Για τη βιολογική χοιροτροφία, σήμερα υπάρχουν στη χώρα μας αρκετές μονάδες ελεύθερης εκτροφής χοίρων που λίγο απέχουν από τις βιολογικές εκτροφές. Σημαντικό πλεονέκτημα τα εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά του σχεδόν άπαχου κρέατος που σε τίποτα δεν θυμίζει το χοιρινό κρέας των συμβατικών εκτροφών.

Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των χοίρων αυτών επίσης, με τη στέγαση τους σε απλές αλλά σωστά σχεδιασμένες εγκαταστάσεις, για την προστασία τους κατά τη διάρκεια των δύσκολων χειμερινών μηνών, θα μειώσει αισθητά τις απώλειες των χοιριδίων. Οι δυνατότητες για την ανάπτυξη του κλάδου αυτού είναι σημαντικές δεδομένου ότι;

- Η αυτάρκεια της χώρας μας σε χοιρινό κρέας βρίσκεται τα τελευταία χρόνια περίπου στο 50%.
- Η εκτροφή χοίρου κάτω από βιολογικές συνθήκες δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα.
- Το χοιρινό βιολογικό κρέας, όπως άλλωστε και το κρέας των ελεύθερων εκτροφών, υπερτερεί από πλευράς ποιότητας και γεύσης, του συμβατικού.
- Οι εγχώριες φυλές και τύποι, που ακόμα και σήμερα σε πολλές ορεινές κυρίως περιοχές της χώρας μπορούν να δώσουν το πρώτο παραγωγικό υλικό που μετά από μια περίοδο 4 μηνών θα αποτελέσει τους πυρήνες των πρώτων βιολογικών εκτροφών.

Η βιολογική πτηνοτροφία αναμένεται να αναπτυχθεί δυναμικότερα. Τα προϊόντα του κλάδου, κρέας και αυγά, ως τρόφιμα ευρείας κατανάλωσης και κατά συνέπεια θα είναι τα πρώτα που θα διατεθούν στην αγορά.

Για τον κλάδο των μονόπλων δεν αναμένεται να εκδηλωθεί σημαντικό ενδιαφέρον.

Τέλος, η βιολογική μελισσοκομία στη χώρα μας θα είχε άριστες προοπτικές, αφού μεγάλο μέρος της παραγωγής μελιού θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως βιολογικό, με δεδομένο ότι πάρα πολλά σμήνη στην Ελλάδα έχουν ως πηγή νέκταρος δάση και δασικές ή Θαμνοσκεπείς εκτάσεις που πληρούν τις διατάξεις του Καν. 2092/191.

2.1 ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Όπως είναι γνωστό η κοινοτική νομοθεσία που αφορά παραγωγή των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ή και ειδών διατροφής με το βιολογικό τρόπο, προβλέπει τον έλεγχο των εκμεταλλεύσεων, των μονάδων μεταποίησης καθώς και των επιχειρήσεων εμπορίας τέτοιων προϊόντων που εισάγονται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες, από τρίτες χώρες. Άλλωστε ένας από τους κυριότερους στόχους της κοινοτικής νομοθεσίας είναι η βελτίωση της αξιοπιστίας των προϊόντων

βιολογικής παραγωγής στα μάτια των καταναλωτών, δια μέσου πολύπλοκων διαδικασιών ελέγχου που εφαρμόζονται σε όλα τα στάδια της παραγωγής τους.

Έτσι λοιπόν όλοι οι κτηνοτρόφοι-γεωργοί-επιχειρηματίες που παράγουν, παρασκευάζουν, εισάγουν από τρίτες χώρες ή διαθέτουν στο εμπόριο προϊόντα και είδη διατροφής που φέρουν ενδείξεις σχετικά με το βιολογικό τρόπο παραγωγής τους, πρέπει να υπόκεινται σε καθεστώς τακτικού ελέγχου που οφείλει να ανταποκρίνεται στις ελάχιστες απαιτήσεις που περιγράφονται στο ΚΑΝ (ΕΟΚ) 2092/191, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί, συμπληρωθεί και ισχύει.

Οι απαιτήσεις αυτές εφαρμόζονται από ορισθείσες αρχές ελέγχου ή Ι από εγκεκριμένους και εποπτευμένους φορείς ελέγχου. Το αποτέλεσμα των ελέγχων αυτών θα πρέπει να αναφέρεται στην επισήμανση των εν λόγω προϊόντων με την αναγραφή επ'αυτών του ονόματος ή Ι και ενός κωδικού αριθμού που αντιστοιχεί σε αρχή ελέγχου ή σε συγκεκριμένο ιδιωτικό φορέα ελέγχου που υπάρχουν στο προαναφερθέν καθεστώς ελέγχου ή ακόμα προαιρετικά να αναγράφεται επί των προϊόντων η κοινοτική διάταξη ελέγχου.

2.2. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του ΚΑΝ (ΕΟΚ) 2092/191 το κάθε Κράτος Μέλος μπορεί να οργανώσει στην επικράτεια το δικό του Σύστημα ελέγχου επιλέγοντας μία ή περισσότερες αρχές ή Ι και εγκεκριμένους ιδιωτικούς φορείς ελέγχου ως διαχειριστές του συστήματος αυτού.

Στην περίπτωση που στο καθοριζόμενο σύστημα ελέγχου προβλέπεται και η συμμετοχή των ιδιωτικών φορέων ελέγχου, τότε το κράτος οφείλει να ορίσει μια αρχή ελέγχου υπεύθυνη για την έγκριση και την επίβλεψή τους, ώστε να εξασφαλίζεται η επαλήθευση της αποτελεσματικότητας καθώς και η αντικειμενικότητα των ελέγχων που πραγματοποιούνται από αυτούς.

Για τα Συστήματα ελέγχου που προβλέπουν την συμμετοχή ιδιωτικών φορέων ελέγχου, από 1/1/98 υπάρχει η απαίτηση ότι οι εγκεκριμένοι φορείς ελέγχου οφείλουν να συμμορφώνονται (να πληρούν) τις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού προτύπου EN - 45011 που αφορά τις γενικές απαιτήσεις για τους φορείς πιστοποίησης που λειτουργούν συστήματα πιστοποίησης προϊόντων.

Κατά μια ερμηνεία της Νομικής Υπηρεσίας Συμβουλίου, τα ΚΜ μπορούν να αποφασίσουν είτε την εφαρμογή της επίσημης διαπίστευσης από τους

αντιστοίχους φορείς Διαπίστευσης (π.χ. στην Ελλάδα το ΕΣΥΔ) είτε την εξέταση της συμμόρφωσης προς τα εν λόγω πρότυπα. Εν τούτοις η διεθνής τάση οδηγεί στην περίπτωση της επίσημης διαπίστευσης διότι η πιστοποίηση των προϊόντων απαιτεί αξιοπιστία προκειμένου αυτά να αποκτήσουν αποδοχή τόσο σε εθνική όσο και σε διεθνή βάση, και διότι με τον τρόπο αυτό προωθείται το διεθνές εμπόριο.

2.3. ΕΛΕΓΧΟΣ

Κανένα προϊόν βιολογικής γεωργίας δεν είναι δυνατό να τεθεί σε εμπορία με αναφορές και ενδείξεις περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής του πριν ελεγχθεί και λάβει την σχετική πιστοποίηση.

Στον κοινοτικό κανονισμό και ειδικά στο παράρτημα ΙΙΙ αυτού, παρατίθενται λεπτομερέστατα οι τρόποι διενέργειας του ελέγχου και οι απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται όλοι οι επιχειρηματίες.

Ειδικά στην περίπτωση εκμεταλλεύσεων ζωικής παραγωγής, ο παραγωγός και ο αρμόδιος φορέας ελέγχου (π.χ. ο ΟΠΕΓΕΠ ή ιδιωτικός Φορέας Ελέγχου) κατά την έναρξη του καθεστώτος ελέγχου, συμφωνούν και προβαίνουν στα παρακάτω προκειμένου να γίνει αποδεκτή η σχετική αίτηση :

Περιγράφουν με κάθε λεπτομέρεια τις κτιριακές εγκαταστάσεις όπου εκτρέφονται τα ζώα ή τα πτηνά, καθώς επίσης τους χρησιμοποιούμενους βοσκότοπους, τους υπαίθριους χώρους άσκησης, τους χώρους ελεύθερης πρόσβασης των ζώων ή των πτηνών και κατά περίπτωση τους χώρους αποθήκευσης, συσκευασίας και μεταποίησης των ζώων, των κτηνοτροφικών προϊόντων, των πρώτων υλών και των εισροών.

- Περιγράφουν με κάθε λεπτομέρεια τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης της κόπρου.
- Καταγράφουν το σχέδιο διασποράς της παραγόμενης κόπρου, σε συνδυασμό με τη πλήρη περιγραφή των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για τις φυτικές καλλιέργειες. Το καταγραφέν σχέδιο εγκρίνεται από το Φορέα Ελέγχου.
- Στη περίπτωση ύπαρξης περίσσειας κόπρου, καταγράφονται και επαληθεύονται οι συμφωνίες που συνάπτονται με άλλες εκμεταλλεύσεις για τη διασπορά της εν λόγω κόπρου.
- Καταγράφεται το πρόγραμμα διαχείρισης που εφαρμόζει η μονάδα βιολογικής εκτροφής, όπως π.χ. πρόγραμμα διατροφής, αναπαραγωγής, υγείας κ.λ.π.

- Καταγράφονται όλα εκείνα τα πρακτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν στην εν λόγω μονάδα προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της κείμενης σχετικής νομοθεσίας που αφορά την ζωική παραγωγή και των κανόνων της βιολογικής παραγωγής.

Η περιγραφή και τα σχετικά μέτρα καταχωρούνται σε έκθεση επιθεώρησης που υπογράφεται από τους εντεταλμένους ελεγκτές και τον υπεύθυνο της επιχείρησης.

Επιπλέον, η έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει επίσης σαφώς τη δέσμευση του παραγωγού, ότι οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με τους κανόνες παραγωγής, όπως αυτοί αναφέρονται στην κείμενη νομοθεσία καθώς επίσης να δέχεται σε περιπτώσεις παρατυπιών ή και παραβάσεων, την επιβολή κυρώσεων που προβλέπονται κατά περίπτωση από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία.

Πρέπει επίσης να τηρούνται λογιστικά βιβλία ή Ι και να υπάρξουν αποδείξεις που να επιτρέπουν στον υπεύθυνο Φορέα Ελέγχου να ελέγχει την καταγωγή, τη φύση και τις ποσότητες όλων των πρώτων υλών που αγοράστηκαν, καθώς και τη χρήση τους.

Εξάλλου πρέπει να τηρούνται λογιστικά βιβλία ή να υπάρχουν αποδείξεις για τη φύση, τις ποσότητες και τους παραλήπτες όλων των πωληθέντων γεωργικών προϊόντων. Εφόσον αφορούν απευθείας πώληση στον τελικό καταναλωτή, οι ποσότητες αθροίζονται ανά μέρα.

Όταν η ίδια μονάδα πραγματοποιεί τη μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων της, η πληροφορία αυτή πρέπει να αναφέρεται στα λογιστικά βιβλία και από τις εγγραφές αυτές να επαληθεύονται :

- Η προέλευση, το είδος και οι ποσότητες των βιολογικών» πρώτων υλών που μπήκαν στην μονάδα για μεταποίηση,
- Το είδος, οι ποσότητες και οι παραλήπτες των παραχθέντων προϊόντων τα οποία πουλήθηκαν από την μονάδα, καθώς και
- Κάθε άλλη πληροφορία σχετικά με τα μη βιολογικής προέλευσης συστατικά, πρόσθετα ή και βοηθητικά μέσα επεξεργασίας που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διαδικασία παρασκευής των εν λόγω προϊόντων.

Εκτός από τις αιφνιδιαστικές επισκέψεις επιθεώρησης, ο Φορέας Ελέγχου πρέπει να πραγματοποιεί τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, έναν πλήρη έλεγχο των εγκαταστάσεων της μονάδας. Μπορούν να διενεργούνται δειγματοληψίες για την ανίχνευση προϊόντων απαγορευμένων από την ισχύουσα νομοθεσία που διέπει το βιολογικό τρόπο παραγωγής. Μια τέτοια δειγματοληψία όμως είναι υποχρεωτική

όταν υπάρχουν υπόνοιες για χρησιμοποίηση απαγορευμένου προϊόντος. Μετά από κάθε έλεγχο ή δειγματοληψία, συντάσσεται έκθεση επιθεώρησης ή/ και πρακτικό δειγματοληψίας που συνοπογράφεται από τον υπεύθυνο της μονάδας και τον αρμόδιο ελεγκτή.

Ο παραγωγός οφείλει να παρέχει στο Φορέα Ελέγχου πρόσβαση στους χώρους αποθήκευσης και παραγωγής, στα αγροτεμάχια, στα λογιστικά βιβλία και στα σχετικά αρχεία που οφείλει να τηρεί στην εκμετάλλευση και παρέχει στον ελεγκτή οποιαδήποτε πληροφορία κριθεί αναγκαία για την επιθεώρηση.

Τα βιολογικός παραχθέντα προϊόντα πρέπει να μεταφέρονται σε άλλες μονάδες συμπεριλαμβανομένων των μονάδων χονδρικής και λιανικής πώλησης, μόνο σε κατάλληλες κλειστές συσκευασίες ή εμπορευματοκιβώτια ώστε να εμποδίζεται η αντικατάσταση του περιεχομένου τους και φέρουν ετικέτα στην οποία αναγράφονται, εκτός από άλλες ενδείξεις που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία :

1. το όνομα και η διεύθυνση του υπευθύνου παραγωγής ή παρασκευής του προϊόντος, ή όταν αναφέρεται άλλος πωλητής, δήλωση με την οποία η μονάδα παραλαβής και η ελέγχουσα αρχή δύνανται να προσδιορίσουν με βεβαιότητα τον υπεύθυνο για την παραγωγή του προϊόντος.

2. η ονομασία του προϊόντος που περιλαμβάνει αναφορά στη μέθοδο βιολογικής παραγωγής σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις περί επισήμανσης που αναφέρονται στο Κανονισμό 2092/91 (ΕΟΚ).

Εντούτοις, οι συσκευασίες ή τα εμπορευματοκιβώτια δεν απαιτείται να είναι κλειστά εφόσον :

1. η μεταφορά πραγματοποιείται μεταξύ ενός παραγωγού και ενός άλλου εμπορευόμενου, οι οποίοι έχουν ενταχθεί στο ισχύον Σύστημα Ελέγχου, και

2. τα προϊόντα συνοδεύονται από έγγραφο στο οποίο εμφανίζονται τα στοιχεία που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Απαγορεύεται, εντός της γεωργικής εκμετάλλευσης, η αποθήκευση πρώτων υλών π.χ., ζωοτροφών, φαρμάκων κ.λπ, που η χρήση τους δεν είναι συμβατή με τους κανόνες της βιολογικής παραγωγής.

Κατά παρέκκλιση όμως, είναι εφικτή η αποθήκευση κτηνιατρικών αλλοπαθητικών φαρμάκων και αντιβιοτικών στην εκμετάλλευση, υπό το όρο ότι η συνταγή για τα φάρμακα αυτά έχει δοθεί από κτηνίατρο στο πλαίσιο των θεραπευτικών αγωγών που εφαρμόζονται στη περίπτωση που εναλλακτικές θεραπευτικές αγωγές κρίθηκαν αναποτελεσματικές για την αντιμετώπιση του

συγκεκριμένου προβλήματος και ότι τα φάρμακα αυτά αποθηκεύονται σε επιτηρούμενο χώρο και καταχωρούνται στο μητρώο της εκμετάλλευσης.

Η ταυτότητα των ζώων / πτηνών πρέπει να προσδιορίζεται μονίμως με τεχνικές κατάλληλες για κάθε είδος, ατομικά για τα μεγάλα θηλαστικά, ομαδικά για τα πουλερικά και τα μικρά Θηλαστικά.

Οι φάκελοι των ζώων / σμηνών πρέπει να τηρούνται από τον υπεύθυνο της εκμετάλλευσης υπό μορφή μητρώου και να είναι πάντοτε διαθέσιμοι στις αρχές ή τους φορείς επιθεώρησης.

Οι φάκελοι αυτοί, οι οποίοι πρέπει να περιγράφουν πλήρως το σύστημα διαχείρισης της αγέλης ή του σμήνους, πρέπει να περιλαμβάνουν τις εξής πληροφορίες :

- ανά είδος, για τα ζώα που εισέρχονται στην εκμετάλλευση : προέλευση και ημερομηνία εισόδου, περίοδος μετατροπής, αναγνωριστικά στοιχεία και κτηνιατρικός έλεγχος.
- Για τα ζώα που εξέρχονται από την εκμετάλλευση : ηλικία, αριθμός ζώων, βάρος σε περίπτωση σφαγής, αναγνωριστικά στοιχεία και προορισμός.
- Τις ενδεχόμενες απώλειες ζώων και τους σχετικούς λόγους.
- Όσον αφορά τις ζωοτροφές : είδος ζωοτροφών, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωμάτων διατροφής, αναλογία των διαφόρων συστατικών του σιτηρεσίου και περίοδοι πρόσβασης στους χώρους ελεύθερης βόσκησης, περίοδοι μετακίνησης ποιμνίων εφόσον ισχύουν σχετικοί περιορισμοί,
- Όσον αφορά την πρόληψη των ασθενειών : τις θεραπευτικές αγωγές και την κτηνιατρική φροντίδα : ημερομηνία αγωγής, διάγνωση, φύση του θεραπευτικού προϊόντος, μέθοδος αγωγής και εντολή του κτηνίατρου για την παροχή κτηνιατρικής φροντίδας με αιτιολόγηση και επιβαλλόμενη περίοδος αναμονής πριν από την εμπορία των κτηνοτροφικών προϊόντων.

Όταν ένας παραγωγός διαχειρίζεται περισσότερες της μίας κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις στην ίδια περιοχή, οι μονάδες παραγωγής των ζώων ή κτηνοτροφικών προϊόντων που είναι συμβατικής εκτροφής υπόκεινται επίσης σε έλεγχο όσον αφορά τα ζώα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα, καθώς και τις διατάξεις που αφορούν τη διαχείριση των ζώων, τους φακέλους των ζώων και τις αρχές που διέπουν την αποθήκευση των προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την εκτροφή.

Απαγορεύεται ένας κτηνοτρόφος να εκτρέφει το ίδιο είδος ζώων / πτηνών και με τα δύο συστήματα παραγωγής (βιολογικό και συμβατικό). Αν ο παραγωγός δηλώσει ότι εκτρέφει άλλα ζώα I πτηνά με συμβατικό τρόπο τότε το σύνολο της εκμετάλλευσης (βιολογικό και συμβατικό) είναι αντικείμενο ελέγχου και σαφώς ο έλεγχος αφορά και το κομμάτι της εκμετάλλευσης στο οποίο ασκείται η συμβατική μέθοδος παραγωγής.

Εν τούτοις υπάρχουν παρεκκλίσεις στους ως άνω κανόνες και είναι εφικτή η ταυτόχρονη εκτροφή με βιολογικό και συμβατικό τρόπο στην ίδια εκμετάλλευση :

- Μόνο εφόσον για κάθε εκτρεφόμενο είδος ζώων I πτηνών υπάρχουν πλήρως διαχωρισμένα αγροτεμάχια I χώροι υπαίθριας άσκησης και κτιριακές εγκαταστάσεις και πρόκειται περί διαφορετικού είδους ζώα / πτηνά.

Για τις μονάδες μεταποίησης και συσκευασίας των προϊόντων βιολογικής παραγωγής ισχύουν οι αντίστοιχοι κανόνες εντοπισμού, παρακολούθησης και τήρησης των λογιστικών στοιχείων, τα οποία πρέπει να τηρούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπουν στην αρχή ή το φορέα ελέγχου να επαληθεύσει, την φύση, προέλευση και τις ποσότητες των χρησιμοποιημένων πρώτων υλών καθώς και το αποτέλεσμα της διαδικασίας.

Εάν σε μία μονάδα μεταποίησης προβλέπεται και μια δραστηριότητα μεταποίησης συμβατικών προϊόντων, είναι υποχρεωτική η αποθήκευση των προϊόντων σε χωριστούς χώρους και η βιομηχανική διαδικασία πρέπει να πραγματοποιείται σε πλήρες σειρές, που είναι τεχνικά διαχωρισμένες (διπλή αλυσίδα παραγωγής) ή δεν συμπίπτουν χρονικά (διαχωρισμός της παραγωγικής διαδικασίας στον χρόνο).

Επιπλέον, αν αυτές οι ενέργειες δεν πραγματοποιούνται συχνά, ο μεταποιητής οφείλει να τις ανακοινώνει εκ των προτέρων στην αρχή ή τον φορέα ελέγχου τουλάχιστον 48 ώρες προς της έναρξης της διαδικασίας μεταποίησης.

Επίσης λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για τον σαφή διαχωρισμό των διαφόρων παρτίδων, καθώς και τον αποκλεισμό του ενδεχόμενου ανάμειξης των βιολογικών και συμβατικών προϊόντων.

Για τους εισαγωγείς από τρίτες χώρες προϊόντων βιολογικής παραγωγής, τα μέτρα που προβλέπονται στο πλαίσιο του καθεστώτος ελέγχου, αποσκοπούν στο να εξασφαλισθεί η επιτήρηση της διακίνησης των εισαγομένων προϊόντων για κάθε παρτίδα χωριστά, ιδίως με την παροχή πληροφοριών που αφορά τη φύση, την προέλευση, και την ποιότητα παρτίδας. Επίσης πρέπει να

τίθενται στην διάθεση της αρχής ή του φορέα ελέγχου αυτά τα στοιχεία που αφορούν τη μεταφορά και τον παραλήπτη των προϊόντων.

Σε κάθε περίπτωση διαπίστωσης μιας παρατυπίας ή παράβασης, το σύστημα ελέγχου οφείλει να προβλέπει την επιβολή κυρώσεων με διαφανείς διαδικασίες που μπορεί να περιλαμβάνουν διαβαθμισμένες τις παρακάτω διοικητικές κυρώσεις :

- Έγγραφο επίπληξη, προειδοποίηση
- Επιβολή προστίμου
- Αφαίρεση προστατευομένων ενδείξεων
- Αφαίρεση δικαιώματος από τον επιχειρηματία να παράγει ή να θέτει σε εμπορία γεωργικά προϊόντα και είδη διατροφής με ενδείξεις που αναφέρονται στο βιολογικό τρόπο παραγωγής.

2.4. ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΕΛΕΓΚΤΗ

Ο ρόλος του ελεγκτή βιολογικών προϊόντων είναι καθοριστικός γι' αυτό απαιτούνται και ιδιαίτερα προσόντα. Συγκεκριμένα λαμβάνονται υπόψη:

- A. Εμπειρία
- B. Εκπαίδευση και απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων
- Γ. Γνώση κανόνων και κανονισμών που διέπουν τα βιολογικά συστήματα παραγωγής
- Δ. Ανεξαρτησία από οποιαδήποτε εμπλοκή συμφερόντων
- E. Ικανότητα παρατήρησης και αξιολόγησης
- ΣΤ'. Ικανότητα επικοινωνίας
- Z. Εμπιστευτικότητα
- H. Ακεραιότητα
- Θ. Εφαρμογή των αρχών της βιολογικής γεωργίας

2.5. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

1. Ο ελεγκτής καλείται να διεξαγάγει ελέγχους και επιθεωρήσεις και Θα λάβει ή θα ζητήσει, αντίγραφα από :

- Το ερωτηματολόγιο του παραγωγού /μεταποιητού
- Το ιστορικό της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης καθώς και των αγροτεμαχίων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των ζωοτροφών

• Χάρτες ή σκαριφήματα με λεπτομέρειες για τους βοσκοτόπους, χώρους άσκησης των ζώων

• Προέλευση ζώων / πτηνών, υγιεινή κατάσταση αυτών, κτηνιατρικές αγωγές, διαχείριση κόπρου, στοιχεία παραγωγής κ.λ.π.

• Άλλα συνοδευτικά έγγραφα (π.χ. διαγράμματα κτιριακών εγκαταστάσεων, περιγραφές μηχανολογικού εξοπλισμού)

• Εκθέσεις τυχόν προηγούμενων ελέγχων

• Απαιτήσεις του Συμβουλίου Πιστοποίησης κ.λ.π.

2. Ο ελεγκτής πρέπει να είναι απόλυτα εξοικειωμένος με το είδος του ελέγχου που πρέπει να διεξαγάγει και να μην υπάρχει για αυτόν οποιοδήποτε συμφέρον. Πρέπει να κατανοεί τα πρότυπα και την τακτική της αρχής ή του φορέα ελέγχου που διατάσει τον έλεγχο και τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζει.

3. Ο ελεγκτής ανακεφαλαιώνει τις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες σχετικά με την εκμετάλλευση ή επιχείρηση που πρόκειται να ελέγξει προκειμένου να εξοικειωθεί με αυτήν και για να αναζητήσει :

• Πληροφορίες που λείπουν και οι οποίες πρέπει να είναι στη διάθεσή του πριν τον έλεγχο

• Ζητήματα που μπορεί να δυσκολέψουν, περιπλέξουν ή να καθυστερήσουν τον έλεγχο : π.χ. μικτή επιχείρηση, μεταποίηση εντός της εκμετάλλευσης, μεταποίησης εκτός της εκμετάλλευσης, αποθηκευτικοί χώροι.

4. Ο ελεγκτής πρέπει να επικοινωνήσει με τον αιτούντα επιχειρηματία προκειμένου :

• Να ορίσει ημερομηνία και ώρα για τον έλεγχο

• Να αποσαφηνίσει τυχόν ασαφή ή ατελή πληροφορία

• Να επιβεβαιώσει τις βασικές πληροφορίες

• Να αναζητήσει επιπλέον πληροφόρηση για τη διενέργεια του ελέγχου

• Να διευκρινίσει τις τελικές διευθετήσεις

• Να προβλέψει την (εκτιμώμενη) χρονική διάρκεια του ελέγχου

• Να επιβεβαιώσει ότι το προσωπικό το υπεύθυνο για χειρισμούς / επεξεργασία θα είναι παρόν στον έλεγχο

• Να απαντήσει στις τυχόν ερωτήσεις του αιτούντος επιχειρηματία σχετικά με τη διαδικασία ελέγχου

5. Ο ελεγκτής πρέπει να ανακεφαλαιώσει το γενικό υλικό που αφορά τα προϊόντα και διαδικασίες που πρόκειται να ελεγχθούν :

• Στοιχεία για κάθε είδος παραγωγής, στην περιοχή

- Τεχνικά δελτία που αφορούν : συμβατική παραγωγή, βιολογική προσέγγιση στην αντιμετώπιση ζιζανίων, εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών, εντόμων αποθήκευσης, τεχνικές βιολογικής παραγωγής για ειδικά προϊόντα, μεθόδους τυποποίησης κ.λ.π.

- Τους κανονισμούς, τις απαιτήσεις προτύπων, τυχόν ιδιαιτερότητες
- Άλλο κατάλληλο υλικό

2.6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το έργο του ελεγκτή βιολογικής παραγωγής είναι, να επαληθεύει τις πληροφορίες που δίνει ο επιχειρηματίας ο οποίος υποβάλλει αίτηση, να ελέγχει τα αρχεία που του δίνονται, να αξιολογεί τον αιτούντα στην εφαρμογή των τεχνικών βιολογικής παραγωγής και σύμφωνα με κανονισμούς που διέπουν τη βιολογική παραγωγή, να καταγράφει όλες τις πληροφορίες και παρατηρήσεις του να κοινοποιεί τα ευρήματά του και τα συμπεράσματά του στο Συμβούλιο Πιστοποίησης.

Η διαδικασία ελέγχου ουσιαστικά αρχίζει όταν ο παραγωγός ή μεταποιητής ζητά πληροφορίες για να ενταχθεί στο Σύστημα Ελέγχου. Ο παραγωγός πρέπει να διαβάσει και να κατανοήσει τους κανόνες πριν να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο για να εκτιμήσει εάν η εκμετάλλευσή του πληροί τις απαιτήσεις. Ο έλεγχος και η πιστοποίηση είναι γενικά ετήσιες διαδικασίες. Εάν ο παραγωγός κρίνει ότι πληροί τους όρους για να πιστοποιηθεί, συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο.

Ο παραγωγός οφείλει να στείλει τις ακόλουθες πληροφορίες σχετικά με τα προϊόντα που επιθυμεί να πιστοποιήσει : ιστορικό των αγροτεμαχίων για τα 3 τελευταία χρόνια, περιοχές, χάρτες της εκμετάλλευσης, προέλευση σπόρων, διαχείριση γονιμότητας, αντιμετώπιση εχθρών (ζιζάνια, ασθένειες, έντομα), το σύστημα καταγραφής πληροφοριών, το αποθηκευτικό σύστημα, εξοπλισμός και μηχανήματα και άλλες λεπτομέρειες. Αντίστοιχα εφόσον πρόκειται για κτηνοτροφική εκμετάλλευση, το ιστορικό της, πληροφορίες για την καταγωγή των ζώων, το πρόγραμμα εκτροφής τους, την διαχείριση της κόπρου κ.λ.π.. Το ερωτηματολόγιο του μεταποιητή περιλαμβάνει ένα τμήμα για το ιστορικό και τη διαχείριση της επιχείρησης, τα προϊόντα που επιθυμεί να πιστοποιήσει, τα

συστατικά αυτών, το σύστημα καταγραφής πληροφοριών, το σύστημα καθαριότητας και απολύμανσης, μεταφορά, αποθήκευση και άλλες λεπτομέρειες. Μπορεί να υπάρξουν εξειδικευμένα ερωτηματολόγια για κάθε είδος επιχείρησης, όπως φυτώρια, κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, διανομή, αποθήκευση χονδρικής κ.λ.π. Το ερωτηματολόγιο θα σταλεί στην αρχή ή το φορέα ελέγχου μαζί με τους χάρτες και τα έγγραφα. Το συμβόλαιο Θα υπογραφεί στις εγκαταστάσεις του ελεγκτικού φορέα ή αρχής. Η εν λόγω αρχή ή φορέας εξετάζει τις πληροφορίες που δέχεται και αποφασίζει εάν είναι πλήρεις. Διορίζεται ένας ελεγκτής για να διενεργήσει τον έλεγχο και εφοδιάζεται με τα απαραίτητα στοιχεία και έγγραφα, το ερωτηματολόγιο, το ιστορικό των αγροτεμαχίων, χάρτες, έναν κατάλογο προϊόντων κ.λ.π. Ο ελεγκτής πρέπει να αναφέρεται στα εγχειρίδια ελέγχου για λεπτομέρειες σχετικά με τα στοιχεία που πρέπει να ελεγχθούν. Για να ανακεφαλαιώσουμε, ο ελεγκτής καθορίζει μια ημερομηνία, διενεργεί τον έλεγχο, συμπληρώνει την απαραίτητα γραφική εργασία, και συγκεντρώνει την γραπτή τεκμηρίωση.

Μετά τον έλεγχο, ο ελεγκτής συγκεντρώνει επιπλέον πληροφορίες και ετοιμάζει την περιγραφική αναφορά ελέγχου. Η αναφορά πρέπει να είναι σαφής, ακριβής και πλήρης. Πρέπει να δίνει μια γενική εικόνα της εκμετάλλευσης και επίσης των ειδικών λεπτομερειών. Πρέπει να είναι «ισορροπημένη», καταδεικνύοντας τόσο τα δυνατά όσο και τα αδύνατα στοιχεία της εκμετάλλευσης. Ο ελεγκτής μπορεί και πρέπει να προβαίνει σε ειδικές συστάσεις I προτάσεις, γνωμοδοτώντας για το εάν η παραγωγή της εκμετάλλευσης πρέπει ή δεν πρέπει να πιστοποιηθεί ως βιολογική, χωρίς κανένα συμβιβασμό ή υποχώρηση ως προς αυτό.

Ο ελεγκτής υποβάλλει την έκθεση, το ερωτηματολόγιο, τους πίνακες, τις έγγραφες και ενυπόγραφες δηλώσεις καθώς και όλα τα σχετικά έγγραφα, στο Συμβούλιο Πιστοποίησης. Αντίγραφο της αναφοράς ελέγχου, και μόνον αυτό, πρέπει να παραδοθεί στον ελεγχθέντα παραγωγό ή επιχειρηματία. Οι ελεγκτές πληρώνονται μόνον από τον εντολέα του ελέγχου.

Η αρχή ή ο φορέας ελέγχου συγκαλεί το Συμβούλιο Πιστοποίησης. Οι συνεδριάσεις του Συμβουλίου σχεδιάζονται σε τακτική βάση ή όταν το απαιτούν οι συνθήκες σε έκτακτες. Το Συμβούλιο εξετάζει τον πλήρη φάκελο και αποφασίζει για την πιστοποίηση των προϊόντων.

Α) ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ

Γενικά πρέπει να προβλέπεται:

- Εύκολη πρόσβαση σε τροφή και νερό
- Κατάλληλος φυσικός αερισμός και φωτισμός
- Προστασία των υπαίθριων χώρων (από βροχή, ήλιο, άνεμο κλπ)
- Κτίρια προαιρετικά (εφόσον το επιτρέπουν οι κλιματικές συνθήκες της περιοχής)
- Πυκνότητα ζώων εσωτερικού χώρου τέτοια, που να επιτρέπει όλες τις φυσικές τους κινήσεις.
- Υπαίθρια πυκνότητα σύμφωνα με την βοσκοϊκανότητα
- Πρόσβαση σε βοσκότοπους τουλάχιστον κατά την περίοδο βόσκησης όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες.
- Τους χειμερινούς μήνες δυνατόν η άσκηση των ζώων να εξασφαλίζεται μέσα στον στάβλο εφόσον το σύστημα σταβλισμού επιτρέπει την ελευθερία κίνησης.
- Οι ταύροι άνω του ενός έτους πρέπει πάντα να έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπους, ή υπαίθριους χώρους άσκησης ή ελεύθερης κίνησης (ακόμα και το χειμώνα)
- Το δάπεδο των στάβλων πρέπει τουλάχιστον κατά το 1/2 να είναι συμπαγές
- Το δάπεδο του χώρου ανάπαυσης πρέπει να είναι συμπαγές και καλυμμένο με στρωμνή
- Όλες οι εκτροφές των μόσχων πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές του welfare (οδηγία 91/629 ΕΟΚ) και επιπλέον οι μόσχοι να σταβλίζονται ομαδικά μετά την ηλικία της 1^{ης} εβδομάδας.
- Απαγορεύεται το δέσιμο των ζώων, με εξαίρεση ορισμένα ζώα για συγκεκριμένη περίοδο για λόγους ασφάλειας, υγείας ή συνθηκών διαβίωσης.

Επίσης κατά παρέκκλιση, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το 2010, επιτρέπεται το δέσιμο των βοοειδών σε εγκαταστάσεις που έχουν κατασκευαστεί προ τις 24-8-2000 και με την προϋπόθεση ότι τα ζώα έχουν τακτική άσκηση, άνετη στρωμνή και ατομικό χειρισμό. Επιπλέον το δέσιμο των βοοειδών επιτρέπεται σε μικρές μονάδες που δεν μπορούν να σχηματιστούν ομοιογενείς ομάδες ζώων.

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ

Κατηγορία ζώων	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο (ισοδύναμος προς 170 γλν Ν/10στρ./έτος)
Μόσχοι προς πάχυνση	5
Άλλα βοοειδή ηλικίας κάτω του 1 έτους	5
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας 1 έως 2 ετών	3,3
Θηλυκά βοοειδή ηλικίας 1 έως 2 ετών	3,3
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας 2 ετών και άνω	2
Δαμάλεις για εκτροφή	2,5
Δαμάλεις προς πάχυνση	2,5
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	2
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ακατάλληλες για	2
Άλλες αγελάδες	2,5

**ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΕΜΒΑΔΟΝ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΥΠΑΙΘΡΟ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΥ ΒΟΟΕΙΔΩΝ**

Κατηγορία ζώων	Εντός των κτιρίων	"Υπαιθρο (χώροι άσκησης, χωρίς τους ζων βάρους (χλγ)	Ζων βάρους (χλγ)	m ² / κεφαλή	m ² / κεφαλή
			Μέχρι 100	1,5	1,1
Βοοειδή			Μέχρι 200	2,5	1,9
αναπαραγωγής και			Μέχρι 350	4,0	3
πάχυνσης			άνω των 350	5 και τουλάχιστον 1,00 m ² /100χλγ	3,7 και τουλάχιστον 0,75 m ² /100χλγ
Αγελάδες γαλακτ/γης	-			6	4,5
Ταύροι αναπαρ/γης	-			10	30

**Β) ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ
ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ**

ΓΕΝΙΚΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ:

- Εύκολη πρόσβαση σε τροφή και νερό
- Κατάλληλος φυσικός αερισμός και φωτισμός
- Προστασία των υπαίθριων χώρων (από βροχή, ήλιο, άνεμο κλπ)
- Κτίρια προαιρετικά (εφ' όσον το επιτρέπουν οι κλιματικές συνθήκες της περιοχής)

- Πυκνότητα ζώων εσωτερικού χώρου τέτοια που να επιτρέπει όλες τις φυσικές τους κινήσεις.
- Υπαίθρια πυκνότητα σύμφωνα με τη βοσκοϊκανότητα.
- Πρόσβαση σε βοσκότοπους τουλάχιστον κατά την περίοδο βόσκησης όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες.
- Τους χειμερινούς μήνες δυνατόν η άσκηση των ζώων να εξασφαλίζεται μέσα στο στάβλο, εφόσον το σύστημα σταβλισμού επιτρέπει την ελευθερία της κίνησης.
- Το δάπεδο των στάβλων πρέπει τουλάχιστον κατά το % να είναι συμπαγές.
- Το δάπεδο του χώρου ανάπαυσης πρέπει να είναι συμπαγές και καλυμμένο με στρωμένη.

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ		
Κατηγορία ζώων	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο ισοδύναμος ο π ο 170 λ N/10στ . /έτος	
Προβατίνες	13,3	
Αίγες	13,3	
ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΕΜΒΑΔΟΝ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΥΠΑΙΘΡΟ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΥ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ		
Κατηγορία ζώων	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν δισθέσιμο για τα ζώα)	"Υπαίθρο (χώροι άσκησης, χωρίς τους
	Ζων βάρος (χλγ)	m ² /κεφαλή
Αιγοπρόβατα	.	1,5
		m ² / κεφαλή
Αμνοερίφια	.	0,35
		0,5

Γ) ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ:

- Εύκολη πρόσβαση σε τροφή και νερό
- Κατάλληλος φυσικός αερισμός και φωτισμός
- Προστασία των υπαίθριων χώρων (από βροχή, ήλιο, άνεμο κλπ)
- Κτίρια προαιρετικά (εφ' όσον το επιτρέπουν οι κλιματικές συνθήκες της περιοχής)
- Πυκνότητα ζώων εσωτερικού χώρου τέτοια που να επιτρέπει όλες τις φυσικές τους κινήσεις.
- Υπαίθρια πυκνότητα σύμφωνα με τη βοσκοϊκανότητα.

- Πρόσβαση σε βοσκότοπους τουλάχιστον κατά την περίοδο βόσκησης όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες.
- Τους χειμερινούς μήνες δυνατόν η άσκηση των ζώων να εξασφαλίζεται μέσα στο στάβλο, εφόσον το σύστημα σταβλισμού επιτρέπει την ελευθερία της κίνησης.
- Το δάπεδο των στάβλων πρέπει τουλάχιστον κατά το 1/2 να είναι συμπαγές.
- Το δάπεδο του χώρου ανάπαυσης πρέπει να είναι συμπαγές και καλυμμένο με στρωμένη.
- Όλες οι εκτροφές των χοίρων πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές του welfare (οδηγία 911630 ΕΟΚ).
- Οι χοιρομητέρες πρέπει να σταβλίζονται ομαδικά, με εξαίρεση το στάδιο του θηλασμού και το τελευταίο στάδιο της κυοφορίας.
- Τα χοιρίδια δεν επιτρέπεται να σταβλίζονται σε κλωβούς ή σε επίπεδα πατώματα.
- Ο χώρος άσκησης πρέπει να μπορεί να σκάβεται με το ρύγχος. Αυτό μπορεί να επιτυγχάνεται ακόμα και με την χρήση κατάλληλων υλικών στρωμένης.
- Απαγορεύεται το δέσιμο των ζώων, με εξαίρεση ορισμένα ζώα για συγκεκριμένη περίοδο για λόγους ασφαλείας, υγείας ή συνθηκών διαβίωσης.

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΧΟΙΡΩΝ

Κατηγορία ζώων	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο (ισοδύναμος προς 170 γλν Ν/10στο./έτος)		
Χοιρίδια	74		
Θηλυκοί χοίροι αναπαραγωγής	6,5		
Χοίροι προς πάχυνση	14		
Άλλοι χοίροι	14		
ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΕΜΒΑΔΟΝ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΥΠΑΙΘΡΟ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΧΟΙΡΙΝΑ			
Κατηγορία ζώων	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για τα ζώα)		Ύπαιθρο (χώροι άσκησης, χωρίς τους
	Ζων βάρος (χλγ)	m ² / κεφαλή	m ² / κεφαλή
Χοιρομητέρες με χοιρίδια ηλικίας έως	--	7,5 ανά χοιρομητέρα	2,5
Χοίροι πάχυνσης	μέχρι 50	0,8	0,6
	μέχρι 85	1,1	0,8
Χοιρίδια	Άνω των 40 ημερών και μέχρι ³⁰ χγρ	0,6	0,4
Χοίροι αναπαρ/γης		2,5 m ² /θηλυκό	1,9
		6,0m ² / αρσενικό	8,0

Δ)ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ:

- Εύκολη πρόσβαση σε τροφή και νερό
- Κατάλληλος φυσικός αερισμός και φωτισμός
- Προστασία των υπαίθριων χώρων (από βροχή, ήλιο, άνεμο κλπ)
- Κτίρια προαιρετικά (εφ" όσον το επιτρέπουν οι κλιματικές συνθήκες της περιοχής)
- Πυκνότητα ζώων εσωτερικού χώρου τέτοια που να επιτρέπει όλες τις φυσικές τους κινήσεις.
- Υπαίθρια πυκνότητα σύμφωνα με τη βοσκοϊκανότητα.

	<i>Κοτόπουλα πάχυνσης</i>	<i>Κότες αυγοπ/γης</i>
Σύστημα εκτροφής	AΠ in all out, υπαίθριας βοσκής	AΠ in all out, υπαίθριας
Πρόσφαση στη βοσκή με βλάστηση*	Min το 1/3 της ζωής τους	Min το 1/3 της ζωής τους
Δάπεδο κτιρίων*	Min Το 1/3 συμπαγές με στρωμένη	Min το 1/3 συμπαγές με στρωμένη
Μήκος ανοιγμάτων κυκλοφ. Πτηνών*	Min 4μ/100μ ² κτιρ.	Min 4μ/100μ ² κτιρ.
Κούρνιες*	--	18 εκ/κεφ
Μέγιστος αριθμός	4800	3000
πτηνών/ενδιαίτημα*		
Μέγιστη επιφάνεια	1600 μ ²	-
Διάρκεια φωτισμού	--	Μαχ 16 ώρες
Διάρκεια σκοτεινής	--	Min 8 ώρες
Ελάχιστη ηλικία σφαγής	81 ημέρες	-
Μέγιστος αριθμός ζώων/στρ	58 κεφ/στρ	23 κεφ / στρ
Συντελεστής επιφάνειας διαβίωσης στεγασμένου χώρου	Σε ακίνητα ενδιαιτήματα max 10 κεφ & 21 χγρ. ZB/μ ² Νεοσσοί σε κινητά ενδιαιτήματα μέχρι 150μ ² ανοιχτά τη νύχτα max 16 κεφ & 30 χγρ. ZB/μ ²	6 ορν. / μ ²
Φωλιά	--	8 όρνιθες / ατομ. Φωλιά ή 120
Συντελεστής επιφάνειας διαβίωσης υπαίθριου χώρου	Σε ακίνητα ενδιαιτήματα 4μ ² /κεφ Νεοσσοί σε κινητά ενδιαιτήματα μέχρι 150μ ² ανοιχτά τη νύχτα 2,5μ ² /κεφ	4μ ² /κεφ

SWOT ANALYSE²³

Η ανάλυση SWOT (Strengths - Weaknesses / Opportunities & Threats). είναι μια αποτελεσματική μέθοδος για την αναγνώριση:

A) Των **πλεονεκτημάτων** και μειονεκτημάτων ενός τομέα

B) Των ευκαιριών (προοπτικών) και των απειλών που ενδέχεται να προκύψουν.

Τα πλεονεκτήματα αναφέρονται στα διαπιστωμένα ισχυρά σημεία που παρουσιάζει ο τομέας και τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη του, ενώ τα μειονεκτήματα στα αρνητικά σημεία (ανασχετικούς παράγοντες για την ανάπτυξη του).

Οι ευκαιρίες αναφέρονται σε εν δυνάμει (μελλοντικούς) θετικούς εξωτερικούς παράγοντες που αφορούν στα ζητήματα που εξετάζονται, ενώ οι απειλές σε εν δυνάμει αρνητικούς εξωτερικούς παράγοντες που χρειάζονται προετοιμασία για να αντιμετωπιστούν (απειλή είναι οτιδήποτε μπορεί να στερήσει σε έναν τομέα την ευκαιρία επίτευξης στόχων-σκοπών που έχουν τεθεί).

Μετά την επεξεργασία των στοιχείων που συλλέχθηκαν από την Ομάδα Έργου (βιβλιογραφία, επιτόπιες επισκέψεις της Ομάδας, στοιχεία των Δ/σεων Γεωργίας και των Πιστοποιητικών Οργανισμών) επιχειρήθηκε η περαιτέρω ανάλυση αυτών. Συγκεκριμένα προκύπτουν:

A. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Η έκδοση του Κανονισμού (ΕΚ) 1804/99 για συμπλήρωση, για τα κτηνοτροφικά προϊόντα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/94 περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής. Ιδιαίτερα ως θετικές μπορούν να αναφερθούν τα παρακάτω σημεία:

- Η δυνατότητα χρήσης ζωοτροφών υπό μετατροπή σε ποσοστό 30 - 60% του σιτηρεσίου και η δυνατότητα χρήσης συμβατικών ζωοτροφών σε ποσοστό 10 - 20 σε ετήσια βάση, για τα 5 πρώτα χρόνια εφαρμογής του Κανονισμού.

- Η δυνατότητα χρήσης των βιολογικών λιβαδιών και βοσκοτόπων από συμβατικά ζώα εκτατικών εκτροφών, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα στη διάρκεια του χρόνου.

²³ www.istoselides.gr

- Η δυνατότητα συνβόσκησης σε κοινόχρηστα βοσκοτόπια, που πληρούν τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΟΚ) 2092/92, βιολογικών και συμβατικών ζώων που προέρχονται από εκτατικές εκτροφές, έστω και υπό την προϋπόθεση της ανάγκης διαχωρισμού των μεν από τα δε, που μπορεί όμως να είναι απλά κάποιο διακριτικό σήμα.

Η όχι απαραίτητη ύπαρξη σταβλικών εγκαταστάσεων, εκεί όπου οι κλιματολογικές συνθήκες επιτρέπουν την διαβίωση των ζώων στο ύπαιθρο.

- Με τη νέα Κ.Α.Π. στα πλαίσια της AGENDA 2000, η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) εκτός από την ενίσχυση των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος, έθεσε ως στόχο την παραγωγή μιας νέας γενιάς τροφίμων, ανώτερης ποιότητας, που θα είναι πιο υγιεινά και θα παράγονται με διαδικασίες φιλικές προς το περιβάλλον [Καν. (ΕΚ.) αρ. 1257/99 του Συμβουλίου].

- Η κρίση αξιοπιστίας του συμβατικού συστήματος παραγωγής ζωικών προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το σκάνδαλο των «διοξινών» και την περιβόητη κρίση της ασθένειας των βοοειδών, γνωστής ως νόσου των τρελών αγελάδων.

- Το νέο Ευρωπαϊκό Μοντέλο Διατροφής βασίζεται στην πολυμορφία, την ποιότητα και την ασφάλεια, έχει ως στόχο την ανάδειξη και κατοχύρωση της ποικιλομορφίας των τροφίμων, τον αυστηρό έλεγχο της ποιότητας και τη διασφάλιση της υγείας των καταναλωτών.

- Η ένταξη της βιολογικής κτηνοτροφίας, στα επιδοτούμενα προγράμματα του Κανονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης 2000-2006.

B. ΑΠΕΙΛΕΣ

- Ο μεγάλος οικονομικός πόλεμος που έχει ξεσπάσει μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ για τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς, γνωστούς ως "μεταλλαγμένα" που είναι κυρίως ζωοτροφές (καλαμπόκι, σόγια, βαμβάκοπιτα κλπ.), λόγω της διχογνωμίας που υπάρχει γύρω από τη ασφάλεια της χρήσης τους.
- Η αμφισβήτηση των δυνατοτήτων της βιολογικής γεωργίας σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο

Γ. ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Η Θετική άποψη των καταναλωτών και της κοινής γνώμης γενικότερα, για τα βιολογικά προϊόντα.

- Η Θετικές επιπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος

- Η παραγωγή υγιεινών προϊόντων και η ασφάλεια του καταναλωτή
- Η ύπαρξη στην Ελλάδα πολλών αξιόλογων ντόπιων φυλών και τύπων αιγοπροβάτων δίνει ευχέρεια στην επιλογή ζώων καλά προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες συνθήκες και απαιτήσεις των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Δ. ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Η περιπλοκότητα του Προγράμματος Βιολογική Κτηνοτροφία.
- Η αναπόφευκτη μείωση των αποδόσεων που είναι ιδιαίτερα έντονη κυρίως κατά την περίοδο της μετατροπής μιας εκμετάλλευσης από συμβατική σε βιολογική. Κατά την περίοδο αυτή, η υψηλότερη τιμή των προϊόντων της εκμετάλλευσης δεν μπορεί να καλύψει από μόνη της την απώλεια εισοδήματος του παραγωγού, η οποία καλύπτεται συνήθως με επιδοτήσεις
- Η έλλειψη ζωοτροφών και ιδιαίτερα φθηνών ζωοτροφών.
- Η έλλειψη πιστοποιημένων βοσκοτόπων
- Η έλλειψη επιχειρηματικότητας από τους κτηνοτρόφους
- Η έλλειψη πληροφόρησης του καταναλωτή γύρω από την αξία των βιολογικών προϊόντων
- Η υψηλές τιμές των προϊόντων και η έλλειψη ποικιλίας βιολογικών προϊόντων
- Η έλλειψη σημείων πώλησης
- Η έλλειψη ανάπτυξης μιας ειλικρινούς σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στους παραγωγούς, τους διακινητές και τους καταναλωτές, σχέσης που μπορεί να διαμορφωθεί στη βάση της υπευθυνότητας των παραγωγών, της ακεραιότητας των εμπόρων - διακινητών και ενός αποτελεσματικού και αξιόπιστου συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης

B. Στρατηγική - Στόχοι και προτεινόμενες δράσεις

Η ανάλυση που προηγήθηκε κατέδειξε τους παράγοντες που διέπουν ανασταλτικά την πορεία της βιολογικής κτηνοτροφίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε η έλλειψη πιστοποιημένων βοσκοτόπων και φθηνών ζωοτροφών, η έλλειψη σημείων πώλησης και η καχυποψία των καταναλωτών απέναντι στα βιολογικά προϊόντα.

Ωστόσο, η βιολογική κτηνοτροφία ενέχει τις προοπτικές και την δυναμική για την θεμελίωση και στήριξη μιας προσπάθειας ενδογενούς ανάπτυξης. Συγκεκριμένα η Θετική ανταπόκριση και η απαίτηση των καταναλωτών για υγιεινά προϊόντα, η υψηλή προστιθέμενη αξία αλλά και η συμβολή στην

προστασία του περιβάλλοντος συγκαταλέγονται στα θετικά σημεία της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ενώ η βιολογική κτηνοτροφία έχει ευρεία αποδοχή και από καταναλωτές αλλά και από τους ίδιους τους κτηνοτρόφους, επίσης αποτελεί μια πρόκληση και μια ευκαιρία για την περιφέρεια Θεσσαλίας για αναβάθμιση του πρωτογενούς της τομέα και ιδιαίτερα της κτηνοτροφίας.

Οι **στρατηγικοί στόχοι** κατά συνέπεια προσδιορίζονται ως εξής:

Στόχος 1 Βελτίωση εισοδήματος των κτηνοτρόφων με στήριξη της βιολογικής κτηνοτροφίας

Στόχος 2 Βελτίωση υποδομών ώστε να διευκολυνθεί η διαβίωση του πληθυσμού με σύγχρονους όρους

Στόχος 3 Αειφόρος περιβαλλοντική διαχείριση - Διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς

Στόχος 4 βελτίωση της επιχειρηματικότητας και του επιπέδου επαγγελματικής κατάρτισης.

Η στρατηγική για την επίτευξη των παραπάνω στόχων αναλύεται στους παρακάτω

Ειδικούς/ Επιχειρησιακούς στόχους:

1. Αναδιάρθρωση I εκσυγχρονισμός της κτηνοτροφίας ώστε να ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές της βιολογικής κτηνοτροφίας και ανάδειξη των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων

2. Ενθάρρυνση των μικρών επιχειρήσεων τυποποίησης και μεταποίησης βιολογικών προϊόντων.

3. Δημιουργία νέων διεπαγγελματικών φορέων για την βιολογική κτηνοτροφία.

4. Ανάπτυξη δικτύου για την προβολή και προώθηση των βιολογικών προϊόντων.

5. Προστασία Φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

6. Κατασκευή έργων και υποδομών

7. Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού με δημιουργία επισκέψιμων αγροκτημάτων βιολογικής κτηνοτροφίας.

8. Εξασφάλιση δομών για την ποιοτική αναβάθμιση των επαγγελματικών ικανοτήτων των κατοίκων

Για την επίτευξη των παραπάνω Ειδικών Στόχων καθορίζονται οι **ΑΞΟΝΕΣ**

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

A. Στήριξη της βιολογικής κτηνοτροφίας και γενικότερα του πρωτογενούς τομέα

Β. Βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων βιολογικής κτηνοτροφίας- ενίσχυση της επιχειρηματικότητας της βιοτεχνίας.

Γ. Υποστήριξη των προσαρμογών του ανθρώπινου δυναμικού - προγραμματισμός για την απασχόληση.

Βασικά στοιχεία προγράμματος

Η προτεινόμενη παρέμβαση διαφοροποιείται σημαντικά από τις όποιες παρεμβάσεις, μιας και έχει κύριο στόχο την ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας. Η επιλογή των κριτηρίων που την οριοθετούν αφορά τις ανάγκες των κατοίκων ταυτόχρονα με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Επιπλέον, επιχειρείται η πολυτομεακή ανάλυση προκειμένου να αποκτήσουν προστιθέμενη αξία τα προϊόντα, να δημιουργηθούν νέες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης και να προστατευθεί η κληρονομιά της υπαίθρου και το φυσικό περιβάλλον.

Με βάση τα παραπάνω τα βασικά στοιχεία του προγράμματος αναλύονται ως εξής

• Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της κτηνοτροφίας και ειδικότερα της βιολογικής κτηνοτροφίας αποτελεί βασικό στόχο του προγράμματος. Μέσα από το προτεινόμενο πρόγραμμα προωθείται η σύνδεση του τομέα με όλους τους τομείς της ορεινής οικονομίας, ώστε να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη που είναι και το ζητούμενο.

• Ανταποκρίνεται στο πεδίο εφαρμογής και τα μέτρα του Καν.1257/1999.

Το πλέγμα των δράσεων του προγράμματος αποτυπώνεται στους κατωτέρω άξονες:

1. Στήριξη και αναδιάρθρωση του πρωτογενή τομέα και γενικότερα του παραγωγικού ιστού
2. Βελτίωση του βιοτικού επιπέδου (αναβάθμιση κοινωνικό-οικονομικών υποδομών)
3. Διαφύλαξη και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος
4. Υποστήριξη δημιουργίας δομών

Βαθμός εναρμόνισης παρεμβάσεων με τους στόχους του 3ου ΚΠΣ.

Τόσο, οι γενικοί και οι επιχειρησιακοί στόχοι, όσο και οι τύποι των μέτρων του προγράμματος, που παρουσιάστηκαν προηγουμένως, εναρμονίζονται πλήρως με τους στόχους του νέου ΚΠΣ (2000-2006) για τον τομέα της Γεωργίας.

Οι τελευταίοι ορίζονται ως ακολούθως:

1. "Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος".

2. "Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητα της και να αποκατασταθεί η κοινωνική και οικονομική της λειτουργία".

3. "Η διατήρηση του περιβάλλοντος, της αγροτικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης του αγροτικού τοπίου και των φυσικών πόρων, της διατήρησης των αγροτικών δραστηριοτήτων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, της ενίσχυσης των γεωργοπεριβαλλοντικών δράσεων κλπ".

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εφαρμογή της βιολογικής κτηνοτροφίας στην

Σκύρο :

Τα 60.000 αμνοερίφια της Σκύρου είναι όσο λίγων περιοχών της Ελλάδας φυσικά προετοιμασμένα και για το τυπικό στάδιο εφαρμογής τον καν.(ΕΚ) 1804199 που εισχώρησε δυναμικά στη χώρα μας από τις 19/07/1999 και αφορά τη βιολογική κτηνοτροφία. Η εφαρμογή τον νόμου ξεκίνησε τον Αύγουστο τον 2000 και προχωρεί με τη μεσολάβηση μιας περιόδου - μέχρι το 2005- ελεγχόμενων παρεκκλίσεων.

Η ολοκλήρωση της αποδοχής ενός προϊόντος ως βιολογικό γίνεται με την "πιστοποίηση", δηλαδή τον έλεγχο από έναν αρμόδιο οργανισμό τον οποίο ελέγχει ο ΟΠΕΓΕΠ(1) και το υπουργείο Γεωργίας. Η συσκευασία του πρέπει να γράφει "προϊόν βιολογικής κτηνοτροφίας", να αναφέρει τον κωδικό και το σήμα τον πιστοποιητικού οργανισμού, το όνομα τον παραγωγού και την επωνυμία του προϊόντος. Τα δε εισαγόμενα θα πρέπει να φέρουν τον κωδικό και το σήμα τον αντίστοιχου οργανισμού της χώρας προέλευσής τους.

Στόχος είναι να παραχθεί μια νέα γενιά τροφίμων μ' ένα τρόπο και μια διαδικασία

πιο φιλική προς το περιβάλλον. Πρόκειται για μια νέα μέθοδο που έχει σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στους μεν καταναλωτές αγοράζουν ασφαλή προϊόντα, στους δε παραγωγούς να ανταποκριθούν στην πρόκληση της παραγωγής των προϊόντων αυτών. Αυτό προϋποθέτει μια διαδικασία προσαρμογής -για να μη πούμε μετατροπής τον συμβατικού κτηνοτροφικού συστήματος σε βιολογικό ώστε να επιτευχθούν ποιοτικότερες συνθήκες διαβίωσης για τα ζώα. Κατά τη μετάβαση αυτή Θα παρατηρηθεί:

- Αύξηση στην εργασία λόγω των επιπρόσθετων απαιτήσεων διαχείρισης για την εξασφάλιση της ευζωίας.

- Αύξηση στο κόστος εφ" όσον οι κτηνοτρόφοι θα πρέπει να ξεχάσουν τα κρεατάλευρα, τα υποπροϊόντα σφαγείων, τις γενετικά τροποποιημένες τροφές και γενικότερα οτιδήποτε περιέχει συντηρητικά, αντιοξειδωτικά, χρωστικές ουσίες, λίπη και έλαια, και να στραφούν στις ζωοτροφές βιολογικής προέλευσης, κατά κύριο λόγο.
- Αύξηση συμμετοχής των εδάφους λόγω των περιορισμών που τίθενται για την εκτροφή.

Οπότε, κρίνεται απαραίτητη και η υλοποίηση νέων επενδύσεων δεδομένου ότι απαιτούνται μεγαλύτεροι χώροι για τη στέγαση των ζώων εκτός αν οι κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες επιτρέπουν την υπαίθρια διαβίωση των ζώων.

Μείωση των εξόδων αναφέρεται στα αλληλοπαθητικά φάρμακα και σε ορισμένες άλλες ουσίες οι οποίες, όμως, δεν έχουν θέση στην βιολογική κτηνοτροφία. Είναι ξεκάθαρο ότι περιπτώσεις προληπτικών Θεραπειών, όπως π.χ. όταν ένας γείτονας βλέπει τον άλλο να δίνει ένα χάπι στα πρόβατά του και παίρνει την πρωτοβουλία να κάνει προληπτικά το ίδιο, θα πρέπει να διαγραφούν εντελώς. Τα αλληλοπαθητικά φάρμακα θα χορηγούνται στα ζώα μόνο με έγγραφη συνταγή κτηνιάτρου και μέχρι ενός ορισμένου σημείου, οποιαδήποτε άλλη κίνηση θα θεωρηθεί ασυμβίβαστη με το βιολογικό κτηνοτροφικό σύστημα.

Τελικά, εννοείται η βιολογική κτηνοτροφία στην Ελλάδα;

Αυτός ο κλάδος είναι ήδη αρκετά διαδεδομένος στην Ευρώπη αλλά στη χώρα μας δεν αποτελεί ακόμη σημαντικό τμήμα τον συνόλου. Οι λόγοι για τους οποίους καθυστερείται η διάδοσή του είναι οικονομικοί, θεσμικοί και κοινωνικοί. Σε αυτούς εντάσσεται η οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών, η δυσκολία εφαρμογής, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού καθώς επίσης και η αίσθηση τον επιχειρηματικού κινδύνου που απλώνεται πάνω από τη μετάβαση τον συμβατικού τρόπου παραγωγής σε βιολογικό. Οι προοπτικές, ωστόσο, για ένα τέτοιο εγχείρημα υπάρχουν.

Στη Σκύρο όπως και σε πολλές άλλες περιοχές της χώρας εφαρμόζονται συστήματα εκτροφής παραπλήσια στις απαιτήσεις της βιολογικής κτηνοτροφίας. Διαθέτουμε ως χώρα το πλεονέκτημα των εννοϊκών εδαφοκλιματολογικών συνθηκών, των πλούσιων φυσικών πόρων σε ορεινές, ημιορεινές και νησιώτικες εκτάσεις, των παραδοσιακών τεχνικών που διατηρούνται ακόμα σε απομονωμένες αγροτικές περιοχές και του αυτόχθονου γενετικού υλικού.

Όλα τα παραπάνω μαζί με το γεγονός ότι η βιολογική κτηνοτροφία προσφέρει παρόμοια οικονομικά οφέλη με τη συμβατική καθώς οι μειωμένες αποδόσεις αντισταθμίζονται από τις χαμηλότερες δαπάνες, τις αυξημένες τιμές και τις ενισχύσεις που λαμβάνει- μας ωθεί να ελπίζουμε στην επέκταση τον προγράμματος και σε άλλα είδη όπως πουλερικά, κουνέλια και αλιεύματα. Σίγουρα πάντως, το νησί μας, μιας και είναι γνωστό ότι πρόκειται για κτηνοτροφική περιοχή, διαθέτει πολύ μεγάλες δυνατότητες προόδου και ανάπτυξης πάνω στο συγκεκριμένο τομέα.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο κλάδος της αγοπροβατοτροφίας αναμένεται να εξελιχθεί σε πιλότο της Ελληνικής Βιολογικής Κτηνοτροφίας.

Η βιολογική γεωργία είναι η απάντηση στα σοβαρά διατροφικά προβλήματα;

Ποιο Θα είναι επομένως το διατροφικό μοντέλο για τα επόμενα 15-20 χρόνια; Που Θα καταλήξει η διαμάχη ανάμεσα στους οπαδούς της νέας τεχνολογίας (γενετική τροποποίηση) και στους οπαδούς της παραμονής κοντά στη φύση και στους νόμους της; Ποια συμφέροντα Θα επικρατήσουν; Κανείς δε μπορεί να γνωρίζει. Αυτό που διαφαίνεται όμως ως ρεύμα που αποκτά όλο και περισσότερους οπαδούς, είναι η αγωνία τον καταναλωτή για την προστασία της υγείας τον, μέσα από μια πιο υγιεινή και ασφαλή διατροφή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτω από την πίεση των γεγονότων όπως η σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια, οι διοξίνες αλλά και η γενετική τροποποίηση, στα πλαίσια της AGENDA 2000, εκτός από την ενίσχυση των μέτρων προστασίας τον περιβάλλοντος, έθεσε ως στόχο , την παραγωγή μιας νέας γενιάς τροφίμων που Θα παράγονται με βιολογικό ή οικολογικό τρόπο και Θα είναι απαλλαγμένα από κατάλοιπα χημικών μέσων παραγωγής (φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, αντιβιοτικών κ.λ.π.)

Επιστροφή λοιπόν στην παράδοση;

Το πρόβλημα είναι αναμφισβήτητα δύσκολο και πολύπλοκο. Η εποχή μας δεν αντέχει δογματισμούς και πανάκειες αλλά απαιτεί επίγνωση, ρεαλισμό και κυρίως αποφασιστικότητα και βούληση για, να αντιμετωπιστούν τόσο σοβαρά προβλήματα. Η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία αποτελούν μια απάντηση σ' αυτά τα προβλήματα; Αποσπασματικά και απρογραμμάτιστα, όχι! Η βιολογική γεωργία δε μπορεί να λύσει ξαφνικά και από μόνη της όλα τα προβλήματα και ως δις μαγείας. Είναι όμως ένα σημαντικό κομμάτι τον "παζλ", πολύ κρίσιμο, λόγω της άμεσης συνάρτησής τον με την υγεία τον ανθρώπου (καταναλωτή), ένα Θέμα που σήμερα αναδεικνύεται σε μείζον πρόβλημα

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σύμφωνα με αυτά που λέχθησαν παραπάνω ορισμένοι κλάδοι της κτηνοτροφίας τείνουν να εξαλειφθούν όπως π.χ η βοοτροφία που η συμμετοχή της στην ακαθάριστη αξία της ζωικής παραγωγής μειώνεται συνεχώς

Η αιγοπροβατοτροφία πάλι δεν μπορεί να αναπτυχθεί λόγω οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο κλάδος όπως η αύξηση κόστους παραγωγής και κόστους διατροφής που έχουν σαν αποτέλεσμα οι κτηνοτρόφοι να μειώνουν τον αριθμό των ζώων και οι εκμεταλλεύσεις επίσης.

Σε αντίθεση με αυτούς τους δύο κλάδους της κτηνοτροφίας η χοιροτροφία βελτιώνεται συνεχώς και εκσυγχρονίζεται περισσότερο.

Την ίδια ανοδική πορεία έχει και ο κλάδος της πτηνοτροφίας που είναι από τους πιο δυναμικούς κλάδους και ο όγκος παραγωγής των πτηνοτροφικών προϊόντων αυξάνεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

INETNET

- **www.in.gr**
- **www.minagric.gr**
- **www.statistics.gr**
- **www.google.gr**
- **www.istoselides.gr**

‘Σύγχρονες τάσεις στη χοιροτροφία’ Παντελής Ζωιόπουλος ΚΕΓΟ Α.Ε

‘Αιγοπροβοτοτροφία’ Νικολάου Ε. 1997

‘Ελληνική Πτηνοτροφία’ Πτηνοτροφική Κεντρική Ένωση Πτηνοτροφικών Προϊόντων

‘Ζωική Παραγωγή’ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών